

■ HELSINGIN YLIOPISTO

■ Ruralia-instituutti

Tuija Liukkonen
Sakari Mykrä
Jukka Bisi
Sami Kurki

Ilveksiä ja ihmisiä

Julkaisuja 7

Ilveksiä ja ihmisiä

Tuija Liukkonen

Sakari Mykrä

Jukka Bisi

Sami Kurki

Julkaisija: Helsingin yliopisto
Ruralia-instituutti
Kampusranta 9
60320 SEINÄJOKI
Puh. 06 4213 300
Fax. 06 4213 301

Kuva: Tuija Liukkonen.
Kannen kuvassa on Pipsa, Oulun yliopiston tutkimus-
eläintarhan ilves vuonna 1989.

ISBN 952-10-2571-9 (painettu julkaisu)
1796-0657 (pdf)

ISSN 1796-0649 (painettu julkaisu)
1796-0657 (pdf)

Painopaikka: Oy Fram Ab, Vaasa

Alkusanat

Vuoden 2005 alussa maa- ja metsätalousministeriö antoi toimeksiannon ja myönsi rahoituksen Helsingin yliopiston Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskukselle eli nykyiselle Ruralia-instituutille Suomen ilveskannan hoitosuunnitelmaluonnoksen laatimiseksi. Luonnos luovutettiin ministeriölle 28.2.2006.

Ilveksen hoitosuunnitelman pohjaksi tehtiin tutkimus ”Ilveksiä ja ihmisiä”, jossa kuvataan koko maasta kerätty arviolta tuhannen ihmisen kannanottoihin ja näkemyksiin perustuva aineisto. Tässä tutkimuksessa kantansa ovat tuoneet esille juuri ne ihmiset, joiden arjessa ilves vieraillee. Ilveskannan hoidossa tehtävät ratkaisut vaikuttavat eniten juuri heidän elämäänsä.

Tutkimuksen kuluessa pohdimme englanninkielistä termiä ”wildlife management” ja sitä, että termille ei ole olemassa hyvää suomenkielistä käännöstä. ”Management” on jonkinlaista aktiivista toimintaa, aktiivista hoitamista, kun taas suomen kielen sana ”hoito” (esim. ilveskannan hoito) herättää heti ajatuksia pelkästään suojeluun tähtäävästä toiminnasta ja voi jo itsessään synnyttää ristiriitoja vääristä mielikuvista johtuen. Tutkimuksen aikana emme kuitenkaan keksineet parempaakaan sanaa kuvaamaan sitä tavoitetta, mikä työllämme on ja siksi edelleen käytämme sanoja ilveskannan hoito tai hoitosuunnitelma tässä tutkimuksessa.

Olemme kokeneet tämän tutkimuksen mielekkäänä, sillä näemme tärkeäksi riistantutkimuksen ja sosioekonomisen lähestymistavan yhdistämisen. ”Hiljaista tietoa”, sellaista tietämystä, jota ei koskaan sidota oppikirjakansien väliin, on kentällä äärettömät määrät, ja tämän tutkimuksen puitteissa olemme päässeet osallisiksi osasta sitä. Kaikki yhteydenotot, tapaamiset yleisön, asiantuntijoiden ja kenttäväen kanssa ovat jättäneet positiivisen jäljen. Tällä tutkimuksella on merkitystä. Tutkimuksen aikana kentältä saatu palaute on erityisesti vahvistanut käsitystämme tieteen popularisoinnin ja yhteiskunnan vuorovaikutuksen merkityksestä. Toivottavasti osaamme hoitaa oman osuutemme siitä kunnialla. Tutkijan etiikan mukaisesti olemme olleet aineiston käsittelyssä objektiivisia ja tasapuolisia kaikille näkökulmille.

Tutkimuksen edetessä pohdimme usein myös sitä, mikä on tarpeeksi? Usein kuulumme nämä kysymykset: ”Mikä on riittävä määrä ilveksiä?” tai ”Koska meillä on tarpeeksi ilveksiä?” Ilves on pääsääntöisesti huomaamaton erämaan kulkija, mutta mitä sitten, kun se ei sitä olekaan? Kaiken kaikkiaan voimme olla sitä mieltä, että ilves kuuluu Suomen luontoon ja sillä on oikeus elää metsissämme, lisääntyä ja levittäytyä sitä mukaa kuin me ihmiset kykenemme sen kanssa rinnakkain elämään. Ilvestä ei koeta vaarallisena ihmiselle siinä missä karhu tai susi, mutta miten elää sen harmin kanssa, mitä ilveksen paikallinen runsastuminen aiheuttaa? Toivottavasti tässä tutkimuksessa olemme kyenneet hahmottamaan ne keskeisimmät kysymykset, joiden kohdalla ihmiset ja ilvekset ovat

vastakkain. Ja toivottavasti kykenemme tulevaisuudessa löytämään sellaisia ratkaisuja, joilla ilveksen ja ihmisen välinen yhteiselo sujuisi ilman sen suurempia konflikteja.

Sekä aineiston keräämisessä että käytännön järjestelyissä riistanhoitopiirit olivat suureksi avuksi. Hoitosuunnitelmahankkeen ohjausryhmään ovat osallistuneet maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Metsästäjien Keskusjärjestö ja Metsähallitus. Raportin viimeistelyn ja ulkoasun hoitivat viestintäpäällikkö Jari Eloranta ja julkaisusihteeri Jaana Huhtala. Marko Svensberg (MKJ), Ilpo Kojola ja Samuli Heikkinen (RKTL/Petotutkimus) sekä Harri Norberg (RKTL/Porotutkimus) antoivat materiaalia käyttöömme.

Seinäjoella tammikuussa 2006

Tekijät

Sisällys

Tiivistelmä	9
Abstract	11
1 Johdanto	13
1.1 Tutkimuksen tausta	13
1.2 Suomen ilveskannan historiaa ja nykytila	14
1.2.1 Ilveksen levittäytyminen ja siirtoistutukset Suomessa	20
1.2.2 Ilveksen aiheuttamat vahingot	21
1.3 Ilves kansainvälisissä sopimuksissa ja lainsäädännössä	23
1.4 Suotuisa ilveksen suojelun taso?	25
1.5 Ilvekseen kohdistuvien asenteiden historiaa sekä suomalaisten suhtautuminen suurpetoihin ja erityisesti ilvekseen	27
1.6 Ilveskannan hoidon tausta, tutkimus ja sen tavoitteet	29
2 Aineisto ja menetelmät	31
2.1 Maakunnalliset sidosryhmäkyselyt ja sidosryhmäneuvottelut	31
2.2 Kansalliset sidosryhmäkyselyt ja sidosryhmäneuvottelu	33
2.3 Asiantuntijahaastattelut	34
2.4 Yleisötilaisuudet	36
3 Tulokset	38
3.1 Alueellisten sidosryhmien vastaukset	38
3.1.1 Ilvekseen liittyvät positiiviset ja negatiiviset näkökulmat	40
3.1.2 Ristiriitaiset tavoitteet ilveskannan hoidossa	46
3.1.3 Ihmisen ja ilveksen yhteiselon mahdollisuudet	49
3.1.4 Sopiva ilveskannan koko	52
3.1.5 Kannan säätelyn keinot	55
3.1.6 Häiriötä aiheuttavat yksilöt	58
3.1.7 Kehittämistarpeita	59
3.2 Kansalliset sidosryhmät	63
3.2.1 Kirjallisten vastausten anti	63
3.2.2 Kansallinen sidosryhmäneuvottelu	68
3.3 Asiantuntijahaastattelujen anti	68
3.3.1 Ilvekseen liittyvät myönteiset ja kielteiset asiat	69
3.3.2 Alueellisen ja ajallisen kannan kehityksen vaikutukset ihmisten mielipiteisiin	71
3.3.3 Kannan säätely	72
3.3.4 Lainsäädännön ja vahingonkorvausjärjestelmän kehittäminen	74
3.3.5 Elinkykyinen ilveskanta	76

3.4	Kuulemistilaisuuksien anti	77
3.4.1	Puheissa esiin tulleet arvostelun kohteet	78
3.4.2	Ilveksen olemassaolo, ilveskannan kasvu ja siitä johtuvat ongelmat	80
3.4.3	Puheenvuoroissa esiin tulleet vaatimukset ja ehdotukset	80
3.4.4	Positiiviset puheenvuorot	81
3.5	Riistanhoitopiirien erityispiirteitä	81
3.5.1	Etelä-Häme	82
3.5.2	Etelä-Savo	84
3.5.3	Kainuu	86
3.5.4	Keski-Suomi	89
3.5.5	Kymi	95
3.5.6	Lappi	98
3.5.7	Oulu	101
3.5.8	Pohjanmaa	103
3.5.9	Pohjois-Häme	106
3.5.10	Pohjois-Karjala	108
3.5.11	Pohjois-Savo	109
3.5.12	Ruotsinkielinen Pohjanmaa	116
3.5.13	Satakunta	121
3.5.14	Uusimaa	123
3.5.15	Varsinais-Suomi	128
4	Pohdinta	131
4.1	Keskeisten tulosten yhteenveto	132
4.1.1	Ilves ei juurikaan pelota, mutta se ärsyttää ja harmittaa	132
4.1.2	Ilveskannan kasvu herättää ajatuksia	133
4.1.3	Kannanhoidon linjat	135
4.2	Keskeiset ongelmat ilveskannan hoidossa	136
4.2.1	Ihmisten luontosuhteen erilaisuus	136
4.2.2	Ristiriidat ja luottamuspuola	138
4.2.3	Laki – ja miten sitä tulkitaan	139
4.2.4	Tutkijat ja tutkimus – voiko niihin luottaa?	139
4.3	Sosiaalinen kestävyys – sosioekonomisesti kestävä ilvespolitiikka	140
	Kirjallisuus	143
	Liite 1. Alueellisille sidosryhmille lähetetty ilveksen hoitosuunnitelman sidosryhmäkyselylomake	150
	Liite 2. Kansallisille sidosryhmille lähetetty ilveksen hoitosuunnitelman sidosryhmäkyselylomake	150

Kuvat

Kuva 1.	Ilveskannan kehitys vuosina 1978–2004	15
Kuva 2.	Ilveshavainnot vuosina 2002–2004	17
Kuva 3.	Ilveskannan minimikanta-arvion kasvu vuodesta 1996 vuoteen 2005 RKT:n mukaan	18
Kuva 4.	Ilvestiheys Suomessa vuonna 2004	18
Kuva 5.	Ilveksen pentuehavainnot v. 2004	19
Kuva 6.	Ympäristö- ja luonnonvarainneuvoston suurpetotyöryhmän (1996) esittämä kannanhoitoaluejako	20
Kuva 7.	Palautuneiden sidosryhmävastausten lukumäärät riistanhoitopiireittäin ..	39
Kuva 8.	Eri sidosryhmien esiin tuomat näkökulmat ja painotukset ilvekseen liittyvissä positiivisissa valinnoissa	41
Kuva 9.	Eri sidosryhmien esiin tuomat näkökulmat ja painotukset ilvekseen liittyvissä negatiivisissa valinnoissa	43
Kuva 10.	Ilvekseen liittyvät tunnistetut ristiriitaiset tavoitteet ja odotukset sidosryhmittäin	47
Kuva 11.	Ilveksen ja ihmisen rinnakkaiselon keinot sidosryhmittäin	50
Kuva 12.	Ilveskannan kokoon liittyvät kannanotot sidosryhmätahottain	53
Kuva 13.	Kannan säätelyn keinot eri sidosryhmätahojen vastauksissa	56
Kuva 14.	Yleisötilaisuuksissa esiin tulleet eri tyyppiset puheenvuorot	77

Taulukot

Taulukko 1.	Maa- ja metsätalousministeriön (mmm) asettama vuotuinen suurin sallittu ilvessaalis, myönnetyt ilveksen pyyntiluvat sekä ilvessaalis vuosina 1999–2005 koko maassa MKJ:n tilaston mukaan	16
Taulukko 2.	Ilveksen aiheuttamat vahingot vuosina 2000–2004, porovahingot poislukien	22
Taulukko 3.	Ilveksen ja muiden suurpetojen aiheuttamat korvatut porovahingot vuosina 2000–2003	22
Taulukko 4.	Eri sidosryhmiltä palautuneet vastaukset.	38
Taulukko 5.	Riistanhoitopiireittäin esiin tulleet valinnat ja painotukset ilvekseen liittyvissä positiivisissa näkökulmissa	42
Taulukko 6.	Eri riistanhoitopiireissä esiin tulleet valinnat ja painotukset ilvekseen liittyvissä negatiivisissa näkökulmissa	45
Taulukko 7.	Ilvekseen liittyvät ristiriidat riistanhoitopiireittäin	48
Taulukko 8.	Yhteiselon keinot riistanhoitopiireittäin	51
Taulukko 9.	Kannan kokoon liittyvät kannanotot riistanhoitopiireittäin	54
Taulukko 10.	Kannan säätelyn vaihtoehdot riistanhoitopiireittäin	57
Taulukko 11.	Häiriötä aiheuttavan yksilön määrittelmä eri tahojen mukaan.	58
Taulukko 12.	Yleisötilaisuuksien pitopaikat, osallistujien määrä, pidettyjen puheenvuorojen ja kommenttien lukumäärä	77

Ilveksiä ja ihmisiä

Tiivistelmä

Maamme ilveskanta hävitettiin lähestulkoon olemattomiin 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa. Valtion tapporahan maksamisen lopettaminen 1962 sekä idästä rajan yli vaeltavat yksilöt loivat ilveskannalle mahdollisuudet elpyä, ja 1970-luvulta lähtien kannan kasvu onkin ollut varsin positiivista.

Suomen liittyminen EU:n jäseneksi vuoden 1995 alusta vaikutti ilveksen suojelustatukseen. EU:n luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annettu direktiivi eli luontodirektiivi muutti metsästys- ja luonnonsuojelulainsäädäntöämme niin, että entisestä riistaeläimestä tuli täysin suojeltu riistaeläin.

Ilveskannan lisääntyminen ja levittäytyminen viime vuosina on tuonut esiin ihmisten erilaiset ilveskannan hoitoon liittyvät tavoitteet sekä ihmisten ristiriitaisen suhtautumisen ilvekseen. Alueilla, missä ilveskanta on tihein, keskustelu on saanut varsin ilveskielteisiä piirteitä. Arvostelua on saanut niin EU:n sanelema ilveksen suojelupolitiikka, maa- ja metsätalousministeriön pyyntilupakäytäntö kuin itse ilveskin elintapoineen. Toisaalla suojelutahot ovat korostaneet ilveksen asemaa silmällä pidettävänä lajina sekä sitä, että ilveksestä ei ole ihmiselle vaaraa. Ilveskannan hoitoa linjattaessa valtakunnan tasolla on kuitenkin ensiarvoisen tärkeää kuulla niiden ihmisten näkemyksiä, joita ilveksen läsnäolo eniten koskettaa.

Tämä tutkimus on toteutettu ilveksen hoitosuunnitelman perustaksi. Tarkoitus oli tuoda esiin ne tavoitteet ja odotukset, joita paikallisella ja kansallisella tasolla on ilveskannan kasvuun ja levittäytymiseen liittyen. Lisäksi haluttiin tarkentaa erilaisten ilvekseen liittyvien sidostahojen sekä asiantuntijoiden näkökulmia koskien ilvestä. Näillä näkemyksillä, asenteilla ja mielipiteillä uskottiin olevan ratkaiseva merkitys sille, miten laajan hyväksynnän ilveksen hoitosuunnitelma aikanaan saisi. Tavoitteena oli lisäksi selvittää ne tekijät, joiden osalta ilveskannan hoitosuunnitelmassa tulee olemaan eniten ristiriitoja ratkottavana.

Paikallisten ihmisten, jotka ilveksen kanssa elävät arjessaan, mielipiteet, näkemykset ja kokemukset, tulivat esille sekä avoimissa kuulemistilaisuuksissa (7 tilaisuutta, 176 ihmistä ja 488 puheenvuoroa) että eri sidostahojen alueellisten toimijoiden mielipiteissä, joita kerättiin sekä kirjallisen kyselyn (239 vastausta) muodossa että järjestämällä sidosryhmäneuvotteluja (15 tilaisuutta, 207 ihmistä ja 913 puheenvuoroa). Kansallisen tason toimijoilla oli myös mahdollisuus vastata kirjalliseen kyselyyn sekä osallistua neuvotteluun. Edellä mainittujen lisäksi näkökulmaa tarkennettiin ja laajennettiin haastattelemalla 30 asiantuntijaa, joita voitiin pitää ilvekseen liittyvissä asioissa asiantuntijoina johtuen heidän ammatistaan, harrastuksestaan tai muusta tietämyksestään. Kaiken kaikkiaan arviolta 1 000 ihmistä esitti kantansa.

Tutkimuksessa kävi ilmi, että ilvekseen liittyvä suhtautuminen on kaksijakoista. Positiivista ilveksessä on sen kuuluminen Suomen luontoon ja osaksi sen ekologista kokonaisuutta. Lisäksi se on arvokas riistaeläin eikä sitä pidetä ihmiselle vaarallisena. Myös negatiivisia mielipiteitä ja näkökantoja tuli esiin runsaasti. Ilves häiritsee riistanhoitotyötä ja tappaa riistaeläimiä, se tulee asutukseen ja aiheuttaa kotieläin- ja koiravahinkoja. Varsin selkeästi

esille tuli se, että Suomessa on tilaus ilvekseen liittyvälle tutkimukselle, tutkimuksesta tiedottamiselle ja yleiselle ilvestietouden lisäämiselle. Kannan seuranta pidettiin erittäin tärkeänä asiana ja petoyhdyshenkilöjärjestelmää toivottiin kehitettävän.

Tärkeimmät keinot, joilla ihmisen ja ilveksen yhteiselo voitaisiin vastaajien mielestä kohentaa, olivat kannan säätely, vahinkoa aiheuttavien yksilöiden joustava poisto sekä vahingonkorvausjärjestelmän kehittäminen ja varsinkin siinä olevan omavastuun poistaminen.

Lähestulkoon kaikki tahot, niin alueellisissa kuin kansallisissakin sidosryhmissä olivat sitä mieltä, että ilveskannan hoidon kannalta olisi tärkeää se, että kanta voisi säädellä ja puuttua ns. ilvestihentymiin. Myös valtaosa asiantuntijoista kannatti tätä näkemystä. Kanta toivottiin pienennettävän siellä, missä kannantiheys ja pentutuotanto ovat korkeimmillaan. Kannan pienentämistä toivoivat lähinnä metsästäjä- ja kennelväki, sekä maa- ja metsätalouselinkeinojen edustajat. Kannan kasvua kannattivat pääosin ympäristö- ja luonnonsuojelutahot.

Osa ilveskannan ylläpidon ongelmasta ja negatiivisista kannanotoista kohdistui Euroopan unioniin ja sen luontodirektiivin liitteeseen IV sekä maa- ja metsätalousministeriön pyyntilupapolitiikkaan. Pelko siitä, että meidän asioistamme päättävät ihmiset, jotka eivät tunne Suomea ja maan oloja, on todellinen, ja kannan hoitoa halutaan siirrettäväksi riistanhoitopiiritalolle, sillä sen asiantuntemukseen luotetaan. Kansallisella tasolla päättävällä toivotaan pysyvän ministeriötasolla. Kaikki osapuolet ovat yksimielisiä siitä, että paikallisväestöä tulee kuulla petoasioissa.

On mahdollista, että tuleva ilveskannan hoitosuunnitelma ei miellytä kaikkia eivätkä kaikki saa läpi omia näkemyksiään. Tämän raportin jälkeen tiedämme kuitenkin, mitkä ovat ne asiat, joiden kohdalla hoitosuunnitelmassa on löydettävä kompromisseja. Positiivisena asiana ilveskannan tähän mennessä toteutuneessa hoidossa voidaan nähdä siinä tapahtunut myönteinen kehitys viime vuosikymmenten aikana: kanta on kasvanut ja levittäytynyt uusille alueille. Ilveskantamme on tällä hetkellä elinvoimainen.

Avainsanat: asenteet, ilves, kannanhoito, metsästys, suurpedot, suojelu.

Between lynxes and people

Abstract

The lynx was persecuted near to extinction at the end of the 1800s and early 1900s in Finland. In 1962, the state stopped paying hunting bounties on lynxes which, together with the individuals crossing the border from Russia, allowed population recovery. The population trend since the 1970s has been positive.

Finland became a part of the EU in 1995, which also affected the national conservation status of the lynx. The Habitats Directive changing hunting and nature conservation legislation made a former game species a completely protected species.

The growth and more extensive distribution of the lynx population during the last few years has highlighted those contradictory objectives and expectations people have in their attitudes towards the lynx. In regions where the lynx population is most dense, the discussion has its negative sides. Criticism is directed at the lynx conservation policy run by the EU, the hunting licence system of the Finnish Ministry of Agriculture and Forestry, and the lynx itself and its nature. On the other side, conservationists have emphasised the status of the lynx as a near-threatened species. They also point out that lynxes are no danger to humans. Successful management of the lynx population at the national level must take the opinions of those who live with lynxes into consideration as a part of the planning process.

This study was conducted prior to the design of the management plan for the lynx population in Finland. Our aim was to identify the goals and expectations people at both regional and national level might have considering the growth and distribution of the lynx population. In addition, we wanted to clarify the perspectives of several interest groups as well as experts in discussion related to lynxes. It was assumed that attitudes, perspectives and opinions are crucial to the acceptance of the forthcoming management plan. We also wanted to determine which factors might produce the most striking conflicts.

The everyday life, opinions and experiences of local people who live close to the lynx emerged at public meetings (seven meetings with 176 people and 488 statements) and in regional interest group questionnaires (239 answers) and interest group meetings (15 events, 207 people and 913 statements). Interest groups at the national level were also invited to answer a questionnaire and take part in negotiations. Moreover, the view on the lynx question was extended and focused by interviewing 30 people who were considered experts on lynx questions because of their professional skills, hobbies or other expertise. Altogether close to a thousand people participated in this study.

The attitudes of Finns towards the lynx are bipolar. Positively considered, the lynx belongs to the nature in Finland as a part of its ecological structure, it is a valuable game animal and it is not dangerous to humans. Negative opinions and perspectives also abounded. Lynxes disturb game management, kill wildlife, emerge on human settlement, cause harm to domestic animals, reindeer and hunting dogs. It was also clearly pointed out that research, information and education about the lynx is needed. Population monitoring was considered very important and development of monitoring systems was suggested.

The most important way of improving the co-existence of humans and the lynx was considered hunting, quick and flexible removal of individual causing damage, as well as improvement of the compensation system.

Almost all interest groups, experts and locals agreed that management of the lynx population should include population regulation, especially where it is most dense. Decreasing the population size was more frequently suggested where the present density and the fertility is highest. Population regulation was mainly supported by hunters, kennel people and people associated with agriculture and forestry. An increase in lynx numbers was mostly supported by environmental authorities and NGOs as well as conservationists.

Some of the criticism of lynx management was actually directed at the European Union and the Habitats Directive and its article IV, as well as the Finnish Ministry of Agriculture and Forestry and its licensing policy. Fear of decision-making beyond the national borders by people who are not familiar with Finnish environmental conditions is real. According to this study, population management should be transferred to regional game management districts, as they are considered experts on large carnivore questions. National decision-making should be remained at ministry level. All parties agree that local people's opinions and perspectives should be taken into consideration.

It is possible that the forthcoming management plan for the lynx will not be accepted by all parties. It is evident that not all interest groups can achieve their objectives. However, this study report helps us to see those details in which we will need good will and compromise for successful lynx management. The positive characteristics of the management of the lynx population so far is that the population has increased during recent decades, and its distribution has become larger. The present Finnish lynx population is vigorous.

Key words: attitudes, conservation, hunting, large carnivores, lynx, population management.

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen tausta

Ilvestä (*Lynx lynx*) tavataan Suomessa koko maassa, vaikkakin Tunturi-Lapissa erittäin harvoin. Laji kuuluu eurooppalaiseen faunatyyppiin, minkä seurauksena sen suomalaisen levinneisyyden painopiste on luonnostaan Oulun läänin eteläpuolella (Pulliainen & Rautiainen 1999). Ilveskannan voimakas kasvu ja levittäytyminen uusille alueille on herättänyt yleistä keskustelua siitä, miten kannan kasvuun ja säätelyyn tulisi suhtautua. Kannan hoitoon liittyy haasteellisia yksityiskohtia ja ulottuvuuksia ja tavoitteidenasettelu kannan hoidon suhteen on vähintäänkin ristiriitainen eri toimijoiden välillä. Luontoalan edustajat vaativat ilveksen suojelun lisäämistä ja arvostelevat jossain määrin riista- ja poliisiviranomaisten ratkaisuja ilveksen pyynnin suhteen. Toisaalta ilveksen kanssa elävät ihmiset vaativat kannan kasvun säätelyä ja jopa kantojen vähentämistä. Ilveksen ohella myös suden ja karhun kantojen kehitys ja levittäytyminen uusille alueille on herättänyt kansallista keskustelua (Bisi & Kurki 2005, Mykrä ym. 2006) siitä, miten petopolitiikkaa tulisi Suomessa harjoittaa. Susi on noussut näistä kolmesta lajista eniten esille ja sen herättämät tunnereaktiot ovat olleet erittäin voimakkaita (Bisi & Kurki 2005).

Ilves on ollut aina arvostettu saalis metsästäjien keskuudessa. Sen kaunista turkkia pidetään arvokkaana ja ilveksen metsästystä pidetään taitona, jonka vain harvat osaavat. Vastapuolella eläin- ja luonnonsuojeluväki on esittänyt ilveksen suojelua ja metsästyksen lopettamista kokonaan. Ilves on Suomessa luokiteltu riistaeläimeksi, mikä tarkoittaa sitä, että kannan hoito kuuluu maa- ja metsätalousministeriölle. Maakuntatasolla riistaeläinkantojen hoito kuuluu riistanhoitopiireille, joita kansallisella tasolla koordinoi Metsästäjien Keskusjärjestö (MKJ). Ympäristöministeriöllä on riista-asioissa oma viranomaisroolinsa, sillä se määrittelee lajien uhanalaisstatuksen ja vaikuttaa siten huomattavasti myös ilveksen asemaan Suomessa.

The Large Carnivore Initiative for Europe, LCIE, on 25 Euroopan maan asiantuntijoista ja organisaatioista koostuva WWF:n (The World Wide Fund for Nature) alun perin kokoama verkosto, jonka tehtävänä on edesauttaa ja kehittää elinkykyisten suurpetopopulaatioiden rinnakkaineloa ihmisten kanssa. LCIE toimii kansainvälisen luonnonsuojeluorganisaation, IUCN:n, Species Survival Commissionin (SSC) alaisena työryhmänä. Vuonna 2000 valmistui Euroopan neuvostossa julkilausuma ja ohjelma maasuorpetokantojen hoidosta (Mission Statement, The Large Carnivore Initiative for Europe, 2000), jossa asetettiin tavoitteeksi valmistella kansalliset hoitosuunnitelmat kaikille maasuorpedoille. Euroopan neuvostossa maaliskuussa 2000 valmistuneessa suunnitelmassa (Breitenmoser ym. 2000) em. julistuksen pohjalta asetettiin tavoitteeksi, että jäsenmaat valmistelevat kansalliset hoitosuunnitelmat ilvekselle. Vuonna 2002 maa- ja metsätalousministeriö aloitti suden ja vuoden 2005 alussa ilveksen ja karhun hoitosuunnitelmien valmistelun.

Suden hoitosuunnitelman valmistelussa saatiin hyviä kokemuksia eri sidosryhmätahoilta pyydettyjen kirjallisten vastausten, sidosryhmäneuvottelujen sekä yleisöltä saatujen kommenttien annista (Bisi & Kurki 2005). Tässä raportissa käsitellään ilvekseen liittyviä vastaavin menetelmin kerättyjä mielipiteitä. Kyselyissä, haastatteluissa ja keskusteluissa pyrittiin löytämään ne asiat, joiden perusteella ilves joko viehättää tai ärsyttää ihmisiä. Kanta kysyttiin mm. sellaisiin asioihin kuin ilvekseen liittyvät mielikuvat, häiriötä aiheuttavan yksilön määritelmä, kannan säätelyn keinot sekä ihmisen ja ilveksen välisen yhteiselon mahdollisuus tai mahdottomuus. Tässä raportissa näihin asioihin yritetään löytää vastauksia. Raportissa esitetään ihmisten näkökulmia, mielipiteitä ja tavoitteiden asetteluja ilveskannan hoidon suhteen. Selvää on, että valmistuvaan ilveksen hoitosuunnitelmaan on ladattu hyvin paljon odotuksia.

Ilveskannan historiaa ja nykyistä tilaa Suomessa kuvataan raportin alussa. Taustatietona kerrotaan myös aiemmin Suomessa tehtyjen petoasennetutkimusten tuloksista sekä tarkastellaan ilveksen lainsäädännöllistä ja suojelullista asemaa. Tutkimuksen aineisto ja tulokset esitellään ja samalla pohditaan niiden merkitystä ilveksen hoitosuunnitelman näkökulmasta. Sosioekonominen tarkastelukulma muodostaa tärkeän pohjan hoitosuunnitelman laadinnalle, ja sen vuoksi tulosten pohdinta keskittyy varsinaisen hoitosuunnitelman kannalta oleellisiin kysymyksiin.

1.2 Suomen ilveskannan historiaa ja nykytila

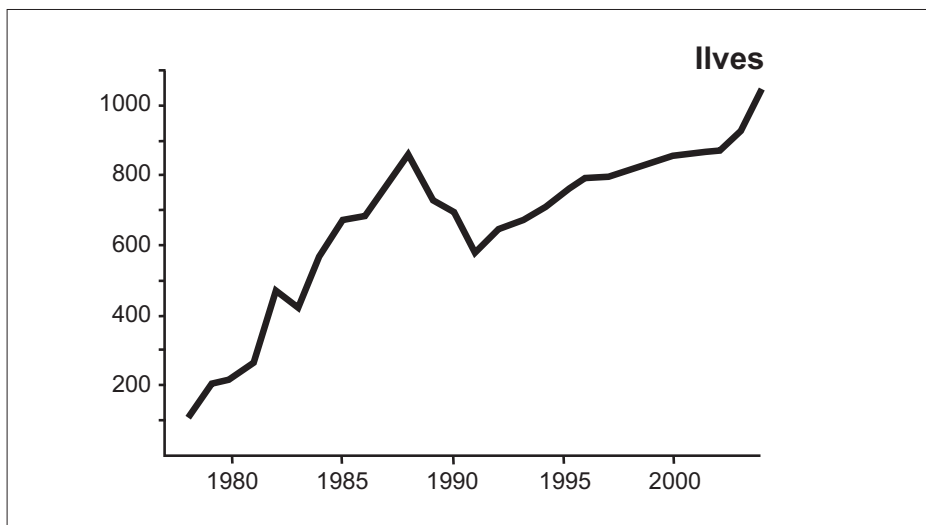
Ilveksen historia Suomessa on samankaltainen kuin muissakin Pohjoismaissa. Vuoteen 1880 saakka ilveksen levinneisyys kattoi koko maan lukuun ottamatta Keski-Pohjanmaan rannikkoseutua ja Tunturi-Lappia. Ilveksen runsaus on ollut suorassa suhteessa suden runsauteen: vielä 1860- ja 1870-luvuilla, kun susikanta oli Suomessa runsas, ilvessaalis oli n. 50 yksilöä/vuosi. Susisaaliin pienentyessä metsästystä kohdistettiin enenevässä määrin ilvekseen. Vaikka ilveskanta aluksi elpyi suden hävittämisen myötä, se ei kuitenkaan kestänyt siihen kohdistuvaa metsästystä. 1890-luvun lopussa tapettiin Ahvenanmaalta viimeinen ilves ja 1900-luvun alkuun mennessä ilves oli lähestulkoon hävitetty Lounais- ja Länsi-Suomesta (Pulliainen 1974, Pulliainen & Rautiainen 1999).

Ruotsin vallan aikaan 1600-luvulla tapporahajärjestelmä vahvistettiin lailla ja tällöin suden, karhun ja ketun lisäksi myös ilves lisättiin niihin eläimiin, joista valtion tapporahaa maksettiin (Pohja-Mykrä ym. 2005). Venäjän vallan alla 1800-luvulta lähtien eläimet jaettiin kolmeen luokkaan. Ilves kuului haittaeläimiin, jotka tuli hävittää (Mykrä ym. 2005, Pohja-Mykrä ym. 2005). Viimeisen kerran on ilveksestä maksettu valtion tapporahaa vuonna 1962 (Pulliainen 1974, Pohja-Mykrä ym. 2005).

Ilveksien tehokas hävittäminen jatkui 1900-luvun alkupuolella ja vuoteen 1920 mennessä Etelä-, Keski- ja Länsi-Suomesta ilves oli hävitetty lähes kokonaan. Kannan tilasta kertoo hyvin se, että kun 1880-luvun loppuvuosina saalismäärät olivat 400–500 yksilöä, 1920- ja

1930-luvulla joinakin vuosina saaliiksi saatiin vain 1–2 ilvestä. Sotavuosina kanta elpyi jonkin verran, mutta romahti jälleen 1950-luvulle tultaessa (Pulliainen 1974, Pulliainen & Rautiainen 1999).

1950-luvun puolivälissä ilves hävitettiin niin vähiin, että nykyistä Suomen ilveskantaa voidaan pitää alkuperältään ruotsalais-venäläisenä. 1950- ja 1960-luvuilla ilveksiä alkoi tulla Suomeen kaakosta rajan yli ja 1960-luvulta lähtien ilveskantamme on voimistunut. Ilveksen rauhoitus tuli voimaan 1.7.1962, mikä yhdessä rajan yli tapahtuvan muuttovoiton kanssa vahvisti kantaa niin, että kun ilveksiä oli vuonna 1962 n. 30–40, niitä oli vuonna 1978 jo satakunta ja vuonna 1988 arviolta 800 (Pulliainen & Rautiainen 1999). Samalla ilves levittäytyi takaisin useille vanhoille asuinalueilleen mm. Hämeeseen, Uudellemaalle, Varsinais-Suomeen, Satakuntaan, Pohjanmaalle ja Keski-Suomeen (Pulliainen & Rautiainen 1999). Ilveskanta on kasvanut tasaisesti vuodesta 1978 lähtien ja vuoden 2004 minimikanta-arvio oli 1050–1100 ilvestä (Kojola ym. 2005, Kuva 1).

Kuva 1. Ilveskannan kehitys vuosina 1978–2004 (Kojola ym. 2005).

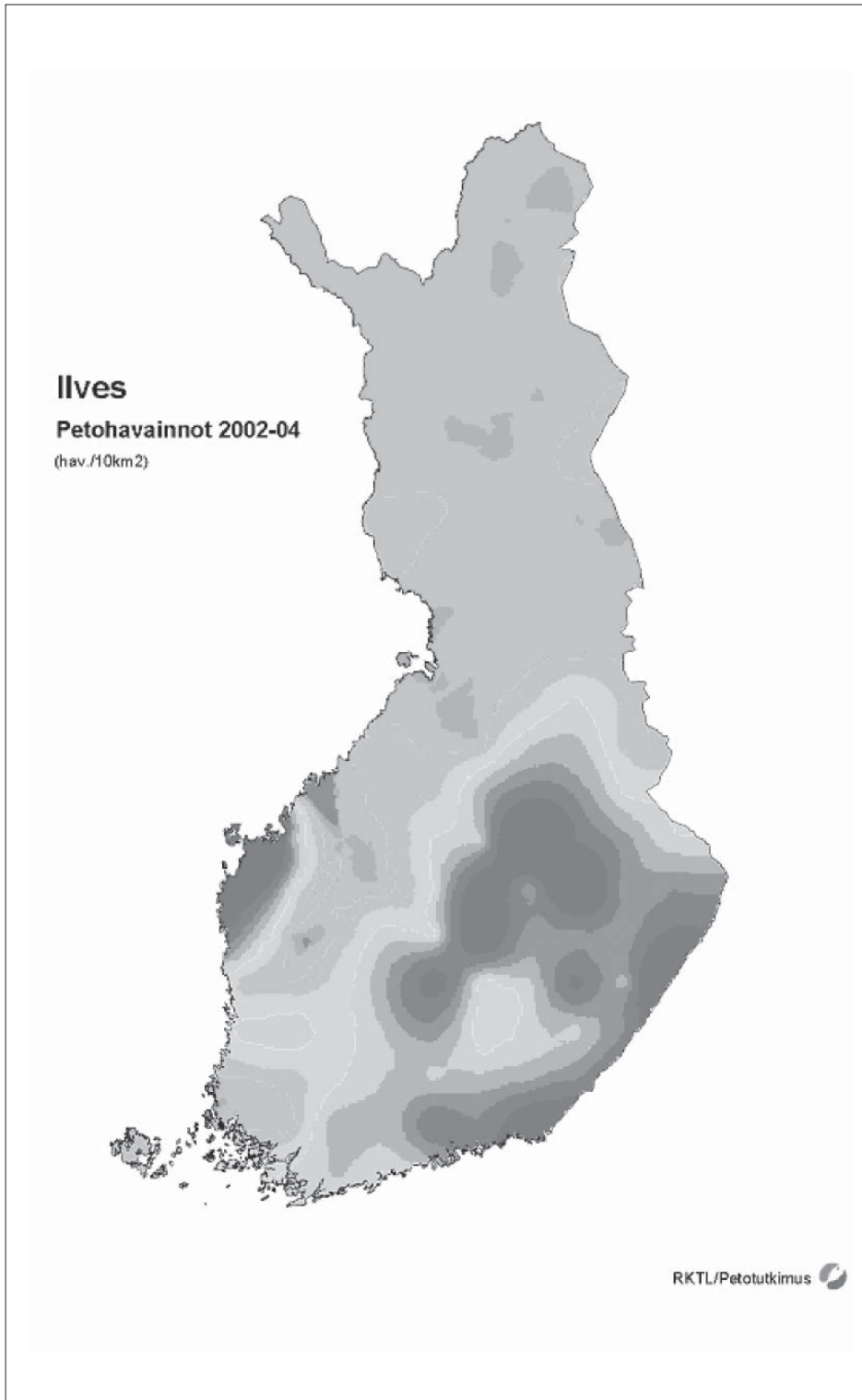
Vuonna 1976 astui voimaan täydellinen metsästyskielto, mutta jo vuonna 1983 ilveksen metsästys sallittiin tiheän kannan alueilla (Nyholm 1996). Nykyään ilves on EU:n luontodirektiivin (92/43/ETY) mukaan suden ja karhun ohella tiukasti suojeltu laji. Ilvestä voidaan metsästää poikkeussäännöksillä. Metsästys perustuu maa- ja metsätalousministeriön riistanhoitopiireille asettamiin määräyksiin (Härkönen 2003, Lappalainen 2003). Kestävän käytön mukainen verotus on Kojolan (2003) mukaan 10–13 % kannasta. Nykyinen verotus on n. 5–8 % (40–70 yks./v) (Kojola 2004). Vuosina 1999–2005 on ilveksiä kaadettu pyyntiluvilla keskimäärin 51 yksilöä/vuosi (38–67 ilvestä/vuosi, Taulukko 1, Metsästäjien keskusjärjestön tilaston mukaan).

Taulukko 1. Maa- ja metsätalousministeriön (mmm) asettama vuotuinen suurin sallittu ilvessaalis, myönnetty ilveksen pyyntiluvat sekä ilvessaalis vuosina 1999–2005 koko maassa MKJ:n tilaston mukaan.

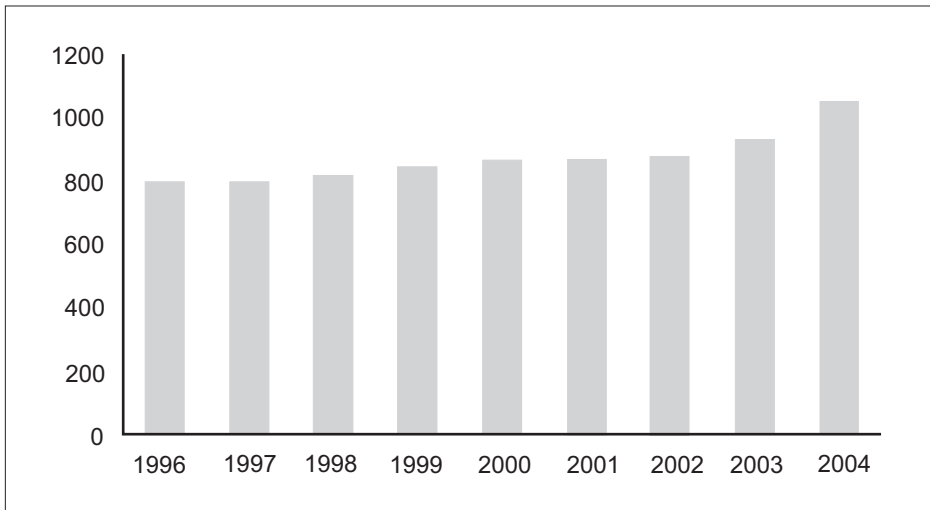
	MMM:n asettama suurin sallittu saalis	RHP:n myön- tämät pyynti- luvat	RHP:n myön- tämien pyynti- lupien nojalla saatu saalis	MMM:n poikkeus- luvat	MMM:n poikkeus- lupien nojalla saatu saalis	Poliisi- lupien nojalla saatu saalis	Liikenteen tappamat ym.
1999-2000	97	61	53	-	-	-	-
2000-2001	90	66	44	6	1	-	1
2001-2002	85	69	58	5	-	-	-
2002-2003	47	43	37	8	1	-	-
2003-2004	55	50	44	9	1	-	13
2004-2005	75	75	65	9	2	1	6
yhteensä	449	364	301	37	5	1	20
keskim./v.	75	61	50	6	0,8		3,3

Ilveskannan seuranta on Suomessa tehty vuodesta 1978 lähtien petoyhdyshenkilöiden avulla (Nyholm 1996). Tänä päivänä petoyhdyshenkilöitä on n. 1 600 (Kojola, I. www.suurpedot.fi). Pohjois-Suomessa petoyhdyshenkilöverkosto on harvempi kuin muualla Suomessa. Kannan seuranta perustuu pääasiassa heidän ilmoittamiinsa ilveshavaintoihin (Kuva 2), erityisesti pentuehavaintoihin. Havainnot kirjaavat myös metsähallituksen kenttähenkilökunta, rajavartijat ja poroelinkeinojen harjoittajat. Petoyhdyshenkilöiden ilmoittamien havaintojen rinnalla on kanta-arviossa käytetty linjalaskennan tuloksia (Nyholm 1996). Ilveshavainnot ilmoitettiin vuonna 2004 yhteensä 9 514, mikä on RKTL:n mukaan 37 % enemmän kuin vuonna 2003 (Kojola ym. 2005).

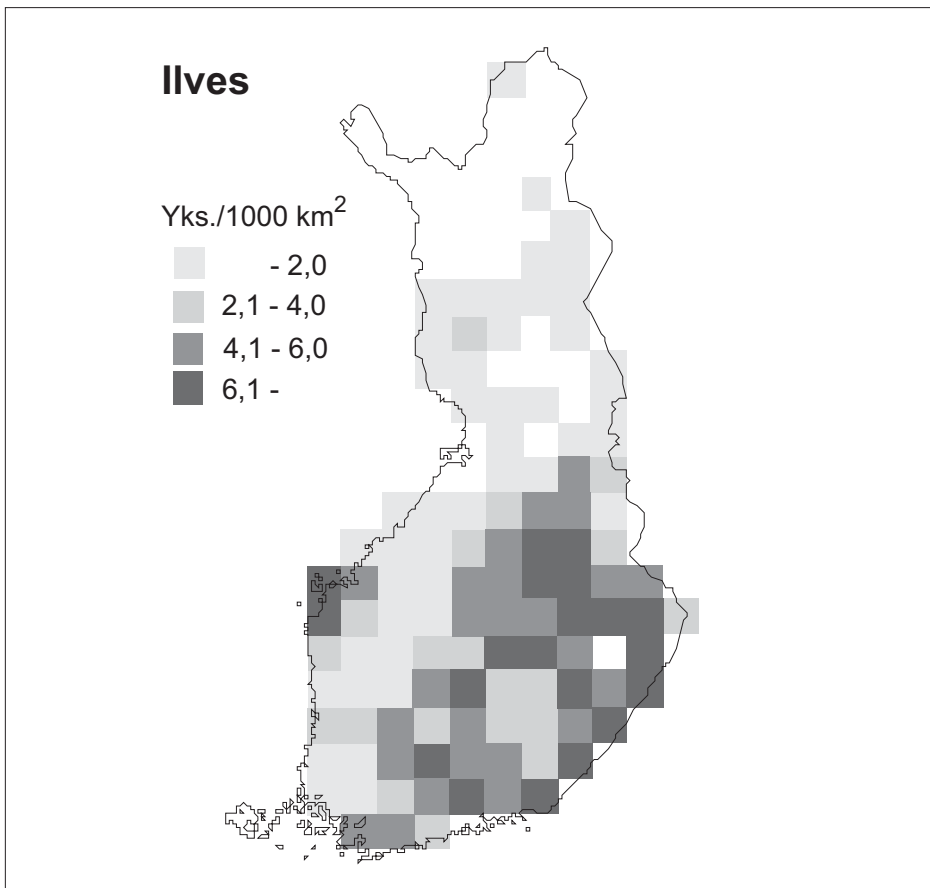
Menetelmä, jolla ilveksen minimikanta-arvio tehdään, pohjautuu Skandinavian ilvespopulaation rakenteesta tehtyyn tutkimukseen (Andrén ym. 2002), jossa kolmella eri tutkimusalueella radiolähettimien merkittyjen ja seurattujen ilvesten pohjalta saadussa aineistossa pentueiden osuudet ilvesten lukumääristä olivat 21 %, 22 % ja 27 % eri osissa Ruotsia. Näiden osuuksien keskiarvon (23%) perusteella ilvesten kokonaismäärä saadaan kertomalla havaittujen pentueiden lukumäärä kuudella (Kojola 2003, Kojola, I. www.suurpedot.fi). Kannan rakennetta ja samalla tuottavuutta indikoiva pentuehavaintojen prosenttiosuus kaikista ilveshavainnoista vaihteli vuonna 2003 Etelä-Savon, Kainuun ja Kymen 10 %:sta Pohjanmaan 27 %:iin (Kojola & Määttä 2004). Vuodesta 1996 lähtien vuoteen 2004 ilveskanta on kasvanut n. 30 % (Kojola ym. 2005, Kuva 3). Ilvestiheydet v. 2004 (Kojola ym. 2005) on esitetty kuvassa 4.

Kuva 2. Ilveshavainnot vuosina 2002–2004 (RKTL/Petotutkimus, 2005). Kuvassa on tummalla ne alueet, joissa havaintoja on tehty runsaimmin.

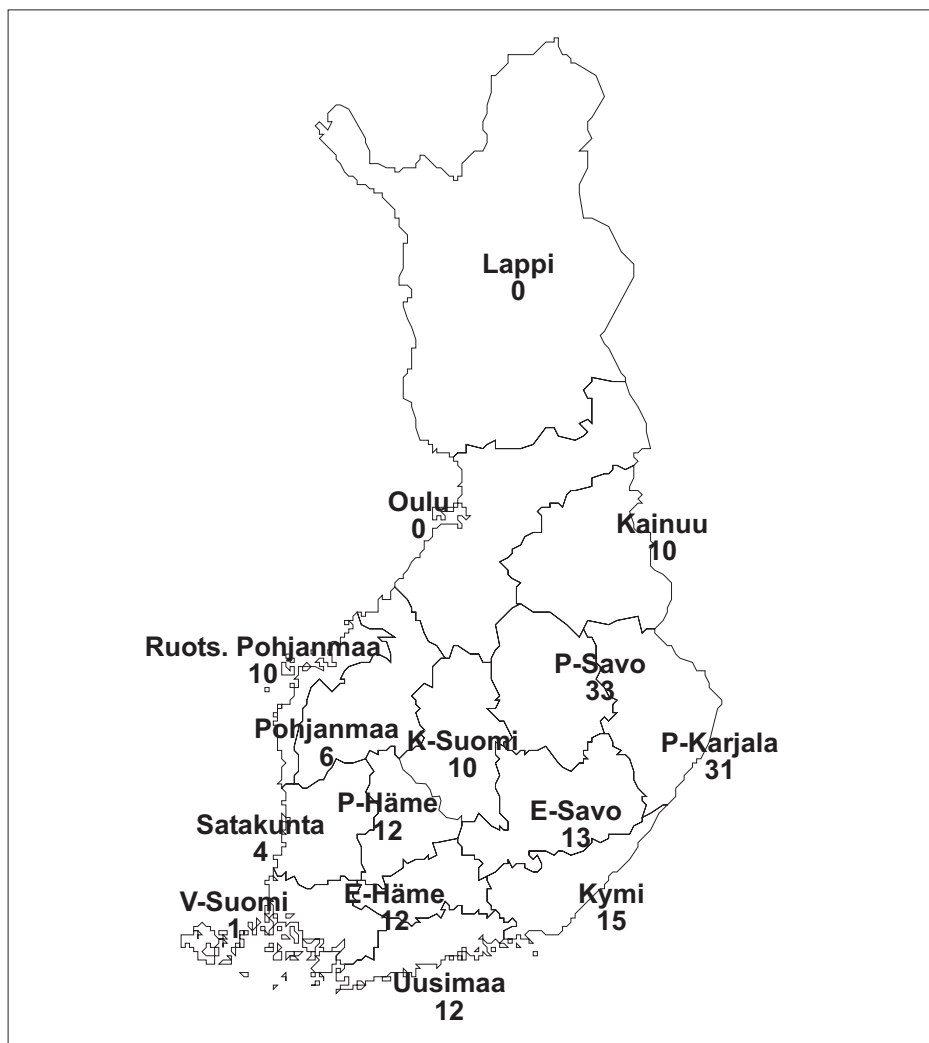

Kuva 3. Ilveskannan minimikanta-arvion kasvu vuodesta 1996 vuoteen 2005 RKTL:n mukaan (Kojola, www.suurpedot.fi).

Kuva 4. Ilvestiheys Suomessa vuonna 2004 (yksilöä/1 000 km² 50 x 50 km ruutua kohti) (Kojola ym. 2005).

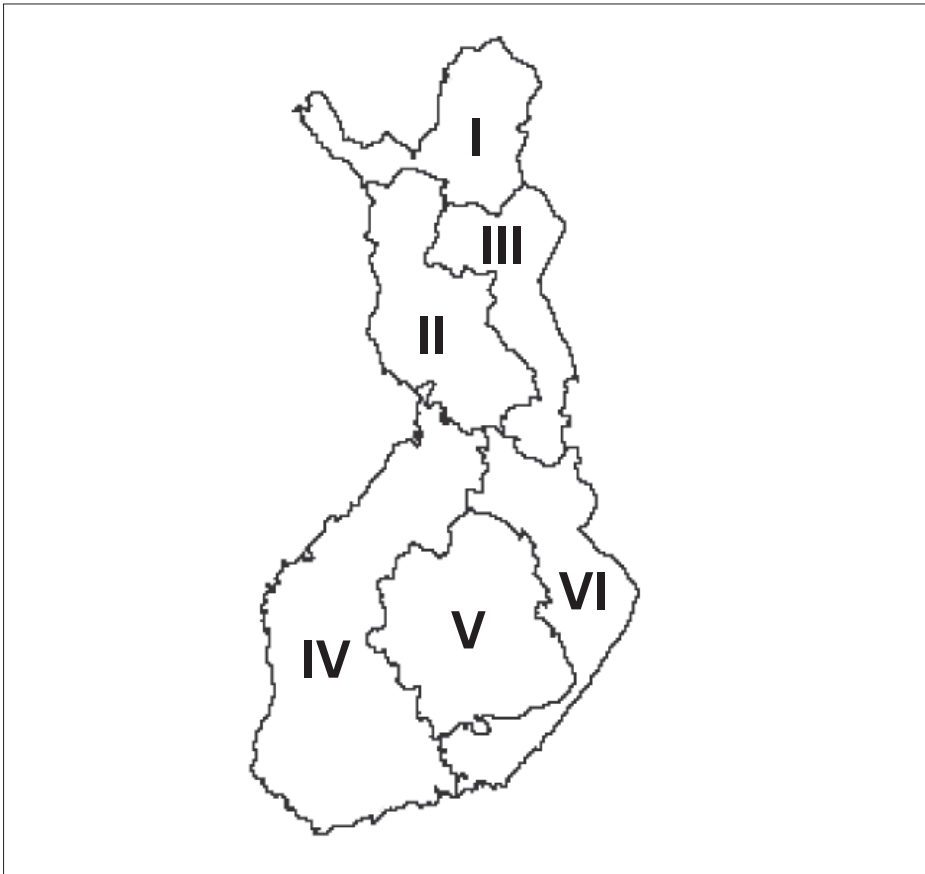
Ilveskanta on poronhoitoaluetta lukuun ottamatta jakaantunut suhteellisen tasaisesti koko maahan, sillä kannasta 31 % elää itäisessä Suomessa, 30 % Sisä-Suomessa ja 33 % läntisessä Suomessa. Ilveskannasta n. 5 % elää poronhoitoalueella. Pentueita arvioitiin syntyneen v. 2004 riistanhoitopiireissä yhteensä 170 (Kuva 5) ja pentuja 250–270. Oulu ja Lapin riistanhoitopiireissä pentuehavaintoja ei v. 2004 ollut (Kojola ym. 2005).

Kuva 5. Ilveksen pentuehavainnot v. 2004 (Kojola ym. 2005 mukaan).

Vuonna 1996 Ympäristö ja luonnonvarainneuvoston Suurpetotyöryhmä asetti suurpetokantojen kehittämistavoitteen vuoteen 2010 saakka. Samalla Suomi jaettiin kuuteen suurpetojen kannanhoitoalueeseen (Kuva 6). Tavoitteena oli, että ilveskanta runsastuisi Läntisen Suomen ja Sisä-Suomen alueilla ja pysyisi ennallaan Itäisen Suomen alueella. Poronhoitoalueelle tavoitetta ei asetettu ollenkaan. Tavoitteen mukaan ilveskannan annettaisiin koko maan osalta runsastua n. 1,5 % vuodessa, jolloin ilveskanta olisi vuonna 2010 runsaat 20 % vuoden 1996 tasoa korkeampi (MMM 1996). Vuonna 1996 maamme

ilveskannaksi arvioitiin 790 ilvestä (Kojola 1996, www.suurpedot.fi), joten 20 % kasvu tarkoittaisi n. 160 ilveksen lisäystä ja n. 950 ilveksen kokonaismäärää vuoteen 2010 mennessä. Koko maata ajatellen tämä tavoitekanta on saavutettu.

Kuva 6. Ympäristö- ja luonnonvarainneuvoston suurpetotyöryhmän (1996) esittämä kannanhoitoaluejako. I = Pohjoinen poronhoitoalue, II = Läntinen poronhoitoalue, III = Itäinen poronhoitoalue, IV = Läntinen Suomi, V = Sisä-Suomi ja VI = Itäinen Suomi (MMM 1996).

1.2.1 Ilveksen levittäytyminen ja siirtoistutukset Suomessa

Ilvesperheen muodostavat emoilves ja sen pennut, joita on tavallisesti 2–3 (Pulliainen 1974, Pulliainen & Rautiainen 1999). Kuitenkin esim. Pohjois-Savossa on viime vuosina havaittu yleisesti neljän pennun pentueita (J. Hallikainen, suullinen tieto, 19.3.2005). Pennut seuraavat emoaan n. vuoden ajan. Kun naaras tulee keväällä kiimaan, se häätää edellisvuoden pennut luotaan. Poikkeuksellisesti naaras voi pitää pennut luonaan vielä pidempäänkin, mikäli se ei pariudu uudelleen. Emojen karkottamat nuoret yksilöt vaeltavat etsimässä omaa elinpiiriään (dispersaali), ja näitä vaeltavia nuoria ilveksiä nähdään myös

siellä, missä kannantiheys on alimmillaan. Koska valtakunnanrajoilla tehdyt ilveshavainnot ja rajavartioalueittain tehdyt runsaudenarviot poikkeavat ilveskannan yleisestä kehityksestä Suomessa (vuodesta 1986 1990-luvun alkuun), voidaan päätellä että ilveskannan vähimmäiskannan kasvu on perustunut kannan kasvuun sisämaassa (MMM 1996).

Suomalaisten ilvesten elinpiireistä ei ole tutkittua tietoa, mutta radiolähettimin varustettujen ilvesten liikkeitä on seurattu mm. Norjassa, Puolassa ja Sveitsissä. Linnellin ym. (2001) mukaan ilvekset liikkuvat varsin laajoilla alueilla, urosten elinpiirien ollessa 600–1400 km² ja naaraidenkin 300–800 km². Havaittujen elinpiirien koossa esiintyy kuitenkin suurta, jopa kymmenkertaista vaihtelua (Linnell ym. 2001, Jędrzejewski ym. 2002), mikä vaikeuttaa muualla tuotetun tiedon soveltamista Suomen oloihin. Elinpiirien koon on kuitenkin osoitettu riippuvan ainakin saalistiheydestä (Herfindal ym. 2005); saalistiheyden kasvaessa myös ilvesten elinpiirit pienenevät. Keski-Euroopassa saalis-eläinvalikoima on monipuolisempi ja saaliiden lukumäärät suurempia ja sen seurauksena myös ilvesten elinpiirit ovat huomattavasti pienempiä kuin pohjoisessa.

Suomessa nousee ajoittain keskustelun aiheeksi petoeläinten siirtoistutukset sekä tarhattujen eläinten vapauttamiset luontoon. Tämän tutkimuksen aikanakin asiaan otettiin kantaa useamman kerran. Vuosina 1984–1998 on ilveksiä siirretty Pohjois-Hämeeseen viisi yksilöä. Näiden istutusten tarkoituksena on ollut vahvistaa ilveskannan palautumista Keski- ja Länsi-Suomeen (I. Kojola, www.suurpedot.fi). Vertailun vuoksi voidaan todeta, että useat keskieurooppalaiset kannat ovat siirtoistutusten tulosta. Tällaisia ovat mm. Itävallan, Puolan, Ranskan, Saksan, Slovenian, Sveitsin ja Tsekin ilveskannat (Andersen ym. 2003). Lisäksi ilvekset lisääntyvät tarhaoloissa suhteellisen helposti ja siirtoistutusten lisäksi mm. pantteri-ilvestä on otettu tarhakasvatukseen, jotta kanta säilyisi Espanjassa ja tulevaisuudessa jo hävinneitä populaatioita voitaisiin palauttaa (De Benito 1993).

1.2.2 Ilveksen aiheuttamat vahingot

Suhtautuminen suurpetoihin määritetään usein sen perusteella, miten paljon ne aiheuttavat vahinkoa esimerkiksi koti- tai lemmikkieläimille. Ilveksen aiheuttamia vahinkoja voidaan pitää suteen ja karhuun verrattuna vähäisinä (Härkönen 2004, Taulukko 2a). Ilvesten aiheuttamat vahingot korvataan valtioneuvoston petoeläinvahinkojen korvaamisesta antaman asetuksen (227/2000) mukaan. Kunkin vahingonkärsijän kohdalla on korvauksen osana omavastuu, jonka suuruus on 250 euroa/kalenterivuosi.

Riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta säädetään yleisesti metsästyslain 87 §:ssä. Vahinkojen korvaamista ja ennaltaehkäisyä selvittänyt työryhmä on jättänyt ehdotuksensa uudesta vahingonkorvauslaista maa- ja metsätalousministerille lokakuun 2005 puolivälissä. Esitys sisälsi useita muutoksia voimassa olevaan lainsäädäntöön (maa- ja metsätalousministeriön tiedote 19.10.2005, www.suurpedot.fi, luettu 9.11.2005).

Ilveksen aiheuttamia lammis-, nauta- ja siipikarja- sekä koiravahinkoja on tapahtunut vuosina 2000–2004 jonkin verran (Taulukko 2), mutta vahingot eivät ole olleet euromääräisesti mitattuna kovinkaan suuria verrattuna mm. suteen ja karhuun. Lisäksi on epäilyjä siitä, että ilves aiheuttaa turkistaloudelle suuria taloudellisia tappioita kuljeskelemalla tarha-alueella kettujen ja minkkien penikoimisaikaan. Ilvekset saattavat napata pihapiiristä kissoja. Ihmiselle ilves on vaaraton, ainakaan ihmiseen kohdistuvia hyökkäyksiä ei ole saatettu viranomaisten tietoon.

Taulukko 2. Ilveksen aiheuttamat vahingot vuosina 2000–2004, porovahingot pois lukien. (Härkönen 2004, www.suurpedot.fi, S. Härkönen, henk.koht. 2006).

	2000	2001	2002	2003	2004
Hakijat, kpl	4	4	5	9	14
Erilliset vahinkotapaukset, kpl	4	6	5	15	14
Koiravahingot	-	-	-	1	2
Lammisvahingot	2	5	3	11	8
Nautavahingot	-	-	1	1	-
Siipikarjavahingot	-	1	1	-	2
Muut	2	-	1	3	2
Korvattu yht. euroa	1866,73	4888,33	3407,29	9438,00	11070,56

Euromääräisesti tarkasteltuna suurimmat ilvesvahingot aiheutuvat porotaloudelle. Tutkimuksen mukaan ilveksen osuus poroille aiheutuneista petovahingoista on n. 8 %, kun taas karhun osuus on 25 %, suden 22 %, ahman 28 % ja kotkan 14 %. Porovahinkojen osalta on kuitenkin muistettava, että kaikkia petojen tappamia poroja ei suinkaan löydetä (Nieminen & Norberg 1997). Vuosina 2000–2003 maa- ja metsätalousministeriölle ilmoitettiin ilveksen tappamia poroja keskimäärin 160 vuodessa (128–227). Euromääräisesti tarkasteltuna korvaussumma on keskimäärin n. 9 700 euroa vuodessa (8 001–13 770 euroa/v) (Härkönen 2004, www.suurpedot.fi, Taulukko 3).

Taulukko 3. Ilveksen ja muiden suurpetojen aiheuttamat korvatut porovahingot vuosina 2000–2003. Ilveksen kohdalla sulussa sen aiheuttamien vahinkojen prosentuaalinen osuus kaikista suurpetovahingoista.

	2000	2001	2002	2003
Ilves	137 (4,9 %)	128 (6,3 %)	145 (9,0 %)	227 (15,3 %)
Karhu	716	527	304	327
Susi	270	386	561	320
Ahma	1683	986	605	614
Kaikkien suurpetojen tappamat yht.	2806	2027	1615	1488

1.3 Ilves kansainvälisissä sopimuksissa ja lainsäädännössä

Suomea sitovat useat kansainväliset luonnonsuojelusopimukset, joissa myös ilveksen uhanalaisuus- ja suojeluasemaa tarkastellaan ja määritetään.

CITES-sopimus

CITES-sopimus (Convention on international trade in endangered species of wild flora and fauna) on villieläinten ja -kasviston uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa säätelevä yleissopimus. EU:n neuvoston vuonna 1997 uudistama CITES-asetus (97/338/EY) on jäsenmaissa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä.

Biodiversiteettisopimus

Yhdistyneiden kansakuntien (YK) ympäristö- ja kehityskongressissa 1992 allekirjoitettiin biologista monimuotoisuutta koskeva sopimus, jonka Suomi on hyväksynyt. Vuonna 1996 ympäristöministeriö asetti Kansallisen biodiversiteettitoimikunnan, jonka tehtävä oli laatia Suomen biologista monimuotoisuutta koskeva kansallinen toimintaohjelma. Perinteisestä luonnonsuojelusta ohjelma poikkeaa siinä, että se painottaa monimuotoisuuden hoitoa ja suojelua kaikkien yhteiskunnan sektoreiden toimissa. Ilvestäkin koskien toimintaohjelmassa todetaan, että riistanhoidossa ja metsästyksessä suurpetolajien suotuisan suojelun tason säilyminen tulee varmistaa niiden luontaisilla levinneisyysalueilla (Kangas ym. 1997).

Bernin sopimus

Bernin sopimus eli Euroopan luonnonsuojelusopimus (Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats) koskee Euroopan luonnonvaraisen eläimistön, kasviston ja niiden elinympäristöjen suojelua ja erityisesti pyritään suojelemaan sellaisia lajeja ja luonnonalueita, jotka edellyttävät usean valtion yhteistyötä. Tämän sopimuksen liitteissä eläimet jaetaan täysin rauhoitettuihin (II liite) ja suojeltaviin lajeihin (III liite), joista jälkimmäisiin ilves kuuluu. Sopimuksen mukaan ilveksen kantaa ei saa vaarantaa. Bernin sopimuksen toteuttamista kussakin jäsenvaltiossa seurataan raportein ja osapuolikokouksin. Sopimuksen puitteissa on valmisteltu kaikkien suurpetojen Euroopan kantojen hoitosuunnitelmat (ilves: Breitenmoser ym. 2000).

Euroopan unionin luontodirektiivi

Suomi liittyi EU:n jäseneksi v. 1995 alusta, jonka jälkeen EU:n luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annettu direktiivi eli luontodirektiivi (92/43/ETY) on vaikuttanut metsästyks- ja luonnonsuojelulainsäädäntöömme niin, että niiden sisältöä on muutettu direktiivin sisältöä vastaavaksi. Direktiivin tavoitteena on mm. edistää luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä ottaen huomioon taloudelliset, sosiaaliset, sivistykselliset ja alueelliset vaatimukset.

Luontodirektiivin mukaan lajin suotuisan suojelun tason kriteerit täyttyvät a) kun sen kannan kehitymistä koskevat tiedot osoittavat, että laji voi pitkällä aikavälillä selviytyä

luonnollisissa elinympäristöissään, b) lajin luontainen levinneisyysalue ei pienene eikä ole vaarassa pienentyä, ja c) lajin kantojen pitkän aikavälin säilymistä tukee riittävän laaja elinympäristö.

Ilves kuuluu luontodirektiivin liitteen IV lajeihin (yhteisön tärkeinä pitämät eläin- ja kasvilajit, jotka edellyttävät tiukkaa suojelua). Luontodirektiivin 12. artiklan mukaan jäsenvaltioiden on otettava käyttöön direktiivin IV liitteessä mainittuja eläinlajeja koskeva tiukka suojelujärjestelmä, jonka osana myös ilveksen tahallinen pyydystäminen tai tappaminen luonnossa tulee olla kiellettyä. Direktiivin lähtökohtana on, että liitteessä IV mainittuja lajeja ei saa metsästää, muutenkaan ottaa luonnosta tai tahallisesti häiritä. Tästä pääsäännöstä voidaan poiketa joissakin tapauksissa, ja ilveksen metsästys on mahdollista perustellusta syystä jonkin luontodirektiivin 16 artiklassa mainitun poikkeusperusteen nojalla (Härkönen 2003).

Metsästyslainsäädäntö Suomessa

Metsästyslain 5 §:n perusteella ilves on riistaeläin. Tämän lisäksi EU:n luontodirektiivin 12. artiklan määräykset on sisällytetty metsästysasetuksen (666/93) 24 §:ään, eli ilves on rauhoitettu koko vuoden.

Metsästysasetuksen 28 §:ssä on mainittu ne poikkeukset, joiden nojalla ilveksen rauhoituksesta voidaan poiketa: ”Jos muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole eikä metsästys haittaa suotuisan suojelutason säilyttämistä voidaan poiketa 24 §:n 2 momentissa säädetyistä suden, karhun, saukon ja ilveksen yleisistä rauhoitusajoista.” Syyitä tällaiseen menettelyyn ovat

- 1) luonnonvaraisen eläimistön tai kasviston säilyttäminen,
- 2) maataloudelle, metsätaloudelle, kalastukselle, eläintenpidolle tai muulle omaisuudelle aiheutuvien vahinkojen estäminen,
- 3) kansanterveyden, yleisen turvallisuuden tai muun yleisen edun kannalta pakottavat syyt, sekä
- 4) valvotuissa oloissa valikoiden ja rajoitetusti tiettyjen yksilöiden ottaminen.

Metsästysasetuksen (666/1993) 1 §:n mukaan on ilveksen metsästyksen saatava metsästyslain (615/93) 10 §:n 2 momentissa mainittu pyyntilupa. Pyyntiluvan myöntää riistanhoitopiiri. Maa- ja metsätalousministeriö antaa pyyntilupien myöntämisestä erikseen tarkemmat määräykset. Ilvestä saa metsästää edellä mainituissa tarkoituksissa 1.12–28.2. Poikkeuksena on naarasilves, jota seuraa vuotta nuorempi pentu.

Ilveksen aiheuttamat vahingot tapahtuvat yleensä kesäaikaan, jolloin esimerkiksi lampaat ovat laitumella. Metsästysaika on kuitenkin talvikuukausina, joten vahinkoa aiheuttaneen yksilön valikoiminen populaatiosta on lähes mahdotonta. Poliisilain 25 §:n mukaan poliisilla on oikeus poistaa ilves, joka aiheuttaa ihmisen hengelle tai terveydelle vaaraa, tai joka mahdollisesti aiheuttaa omaisuudelle huomattavaa vahinkoa. Näissäkin tapauksissa kuitenkin ensisijaisesti tulee käyttää muita keinoja kuin tappamista eläimen poistamiseksi.

Poliisi- ja eläinsuojelulain mukaiset poistot

Poliisilain (493/1995) 25 §:n mukaan myös poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni tai lopettaa eläin, joka aiheuttaa vaaraa ihmisen terveydelle tai jos eläin aiheuttaa huomattavaa vahinkoa omaisuudelle tai vakavasti vaarantaa liikennettä. Eläin saadaan lopettaa myös, jos se on sellaisessa tilassa, että sen hengissä pitäminen olisi ilmeistä julmuutta sitä kohtaan.

Eläinsuojelulain (247/1996) 14 §:n mukaan sairasta, vahingoittunutta tai muutoin avuttomassa tilassa olevaa luonnonvaraista eläintä on pyrittävä auttamaan. Jos eläin on kuitenkin sellaisessa tilassa, että sen hengissä pitäminen on ilmeistä julmuutta sitä kohtaan, eläin on lopetettava tai on huolehdittava siitä, että se lopetetaan.

Ihmisten toimesta tapetut ilvekset otetaan vähennyksinä huomioon pyyntilupien nojalla myönnettävän suurimman sallitun saaliin määrittelyssä. Näin varmistetaan, ettei ilveskanta missään tilanteessa vaaranneta metsästäjällä ja kokonaispoistuman vaikutus ilveskantaan otetaan huomioon (Härkönen 2003).

1.4 Suotuisa ilveksen suojelun taso?

Suotuisa suojelun taso käsitteenä on varsin yleisesti käytetty, mutta sen määrittäminen ei ole aivan helppoa. Käsitettä on pohdittu laajemmin mm. ”Kansalaisten karhukannoissa” (Mykrä ym. 2006). Koska suotuisaa ilveksen suojelun tasoa ei ole voitu määrittellä selkeästi, eri tahojen näkemuserot määrällisissä tavoitteissa ovat luoneet pohjaa ristiriidoille. Suotuisan suojelun tason määrittäminen ilvekselle on edellytys sen kannanhoidon toteuttamiselle. Ympäristöministeriön määritelmän mukaan suojelun taso on suotuisa, kun laji pitkällä aikavälillä säilyy luontaisessa ympäristössään eikä sen luontainen levinneisyysalue supistu. Lajin elinympäristöjä tulee olla riittävästi, jotta kannan säilyminen on turvattu pitkällä aikavälillä (Ympäristöministeriö 2004). Suomalaisessa uhanalaisuustarkastelussa ilves on luokiteltu silmälläpidettäväksi (near threatened) lajiksi, jonka uhanalaistumisen tärkeimpänä syynä on ollut metsästys (Rassi ym. 2001).

Suotuisan suojelun tason tarkastelussa lukumäärää tärkeämpi tekijä tulisi olla kannan kehityksen trendi. Sen avulla voidaan määritellä se, mitä kannalle on lähitulevaisuudessa tapahtumassa. Tässä tarkastelussa on oleellista kannan viimeaikainen kehitys. Tämä tarkoittaa sitä, että vaikka ilvespopulaatio olisikin lukumäärältään runsas, se voi olla uhanalainen erilaisten ympäristö-, vaino-, tms. tekijöiden vuoksi. Kannan kehityksen trendiin vaikuttavat mm. voimassa olevat lait, yhteiskunnallinen ilmapiiri, ilveksen elinympäristöjen kunto sekä varsinkin ilveksen saaliseläinten kannat.

IUCN:n (Kansainvälinen Luonnonsuojeluliitto) mukaan, perustuen ilveksen ylikansallisiin kannantiheysarvioihin ja maantieteelliseen levinneisyysalueeseen (Nowell & Jackson 1996, Breitenmoser ym. 2000), ilveksen lisääntyvien yksilöiden kokonaismäärä (efektiivinen populaatiokoko) on alle 50 000 yksilöä. Lisäksi koko kannan suuntaus on laskeva, johtuen elinympäristöjen sekä saaliseläinkantojen hupenemisesta ja metsästyksestä. Mikäli tämä suuntaus jatkuu, silmälläpidettävän lajin uhanalaisuusluokitusta tulisi tarkistaa ja muuttaa silmälläpidettävästä vaarantuneeksi ("vulnerable").

Suotuisaa suojelun tasoa yleisemmin tarkastellaan pienintä elinvoimaista populaatiokokoa ("minimum viable population"). Elinvoimaisen minimikannan arvioinnissa tarkastellaan sukupuutoriskiä jollakin tietyllä aikajaksolla lähtökohtina sekä populaation säilymisen edellyttämä vähimmäisyksilömäärä sekä vähimmäisalue (Soulé & Simberloff 1986). Ensin mainittuun vaikuttavat syntyvyys ja kuolleisuus sekä tulo- ja poismuutto. Myös kannan geneettistä rakennetta voidaan pitää tärkeänä arvioinnin kannalta, sillä geneettisen monimuotoisuuden vähetessä myös yksilöiden elinvoimaisuus ja jälkeläistuotto heikkenevät (Amos & Harwood 1998, Frankham ym. 2002).

Ilvestä tavataan tänä päivänä lähes koko Suomessa (Kojola ym. 2005) ja kanta näyttää levittäytyvän edelleen. Lisäksi ilveskantamme on yhteydessä itärajan takaiseen ilvespopulaatioon. Ilvekseen pätee sama kuin muihinkin suurpetoihimme. Ihmiskasutuksen aiheuttama luonnonympäristöjen pirstoutuminen on muuttanut niiden elinympäristöjä hyvin voimakkaasti. Suurpedot eivät kuitenkaan ole yhteen elinympäristötyyppiin erikoistuneita, vaan asuttavat hyvin laajasti erilaisia metsiä ja muita ympäristötyyppejä. Ei siis ole oletettavaa, että niitä uhkaisi elinympäristöjen häviäminen (Lande ym. 2003). Ilves on sopeutunut käyttämään hyvin monenlaisia elinympäristöjä ja elämään hyvinkin lähellä ihmistä (Linnell ym. 2000). Tärkeimpänä tekijänä ilveksen suotuisan suojelun tason arvioinnissa onkin pienimmän elinkykyisen kannan määrittely.

Hellborgin ym. (2002) mukaan suomalainen ja baltialainen ilvespopulaatio ovat geneettisesti monimuotoisempia kuin ruotsalainen ja norjalainen populaatio. Skandinaavinen populaatio saattaa lisäksi olla jakautunut alapopulaatioihin, joiden välillä ei ole esteetöntä geenivirtaa (Rueness ym. 2003). Geneettisen monimuotoisuuden vähenemisen todennäköisin syy on geenivirran puuttuminen (Amos & Harwood 1998, Frankham ym. 2002, Sponge & Hellborg 2002) yhdistettynä populaatiota kohdanneeseen pullonkaulaefektiin (Hellborg ym. 2002, Sponge & Hellborg 2002), sillä Skandinavian ilvesten määrä 1920-

luvulla oli alle sata yksilöä (Liberg 1998). Geenivirtaa Suomesta Ruotsiin ei juurikaan ole, vain n. 0,82 ilvestä sukupolvessa (Hellborg ym. 2002, Sponge & Hellborg 2002).

Frankhamin ym. (2002) arvion mukaan sukusiitoksen haitallisilta vaikutuksilta (”inbreeding depression”) voidaan välttyä, mikäli populaatiossa lisääntyvien yksilöiden määrä on selkeästi yli 50 yksilöä. Frankhamin ym. (2002) mukaan 500 lisääntyvää yksilöä riittää estämään sukupuuton ja myös Bomanin (1995) mukaan suurpetopopulaatioissa tarvitaan vähintään 500 yksilöä, jotta geneettinen monimuotoisuus säilyisi pitkällä aikavälillä. Suomalaisen ilvespopulaation minimikanta-arvio v. 2004 oli 1050 ilvestä (Kojola ym. 2005).

Ilveksen hoitosuunnitelmia on tehty mm. Eestissä (Lõhmus 2001, 2002) ja Latviassa (Ozoliņš 2002). Lisäksi on olemassa ns. Pan-alpiininen suojelustrategia (Molinari-Jobin ym. 2001), jossa mukana ovat Ranska, Sveitsi, Liechtenstein, Itävalta, Saksa, Italia ja Slovenia. Espanjassa on tehty pantteri-ilveksen (*L. pardinus*) (Delibes ym. 2000) ja Yhdysvalloissa (Ruggiero ym. 1999) sekä Kanadassa (Ruediger ym. 2000) kanadanilveksen (*L. canadensis*) suojelusuunnitelmat. Eestiläisessä hoitosuunnitelmassa puhutaan elinvoimaisesta kannasta ja latvialaisessa puolestaan kestävästä verotuksesta. Pohjoisamerikkalaiset suojelusuunnitelmat ovat hyvin pitkälle ekologisia katsauksia, mutta niissä pohditaan myös mm. riskiasioita sekä sukupuuton mahdollisuutta ja arvioidaan PVA-menetelmien (”population viability analysis”) käyttömahdollisuuksia sukupuuttojen ennustamisessa. Varsinaisesta suotuisasta suojelun tasosta ei em. hoito- tai suojelusuunnitelmissa puhuta lainkaan.

1.5 Ilveksen kohdistuvien asenteiden historiaa sekä suomalaisten suhtautuminen suurpetoihin ja erityisesti ilvekseen

1800-luvun lopulle maassamme oli voimassa vuoden 1664 metsästyslaki, joka antoi suhteellisen vapaat kädet metsästäjille sillä ”jokainen saa vapaasti ampua, tahi pyydystää ja omanansa pitää karhun, suden, ilveksen, ketun, ahman, näädän, saukon, majavan, hylkeen taikka muun vahinkoeläimen, niin myös kotkan, haukan, huuhkajan, kalasääsken ja muun petolinnun” (Pulliainen 1984, Mykrä ym. 2005, Pohja-Mykrä 2005).

Ilveksen yksi värimuunnos, susi-ilves, rinnastettiin suteen 1800-luvun loppupuolella, jolloin susien todettiin tappaneen useita lapsia. Susi-ilves ja susi menivät puheissa ja sanomalehdissä jotakuinkin sekaisin, niistä puhuttiin kuin samasta lajista, ja susi-ilveksistä myönnettiinkin sama tapporaha kuin sudesta sekä valtion että useiden kuntien toimesta. Seurauksena oli, että susien sijaan tapettiin suuret määrät ilveksiä. Jopa niin, että v. 1881 Hufvudstadsbladetissa kerrottiin, miten Kotkan seudulla oli tapettu 11 susi-ilvestä ja 1 susi (Pulliainen 1984).

Vuonna 1882 A. J. Mela kirjoitti teoksen Suomen luurankoiset eli luonnontieteellisen Suomen luurankoiseläimistö, jossa hän kuvasi ilvestä mm. näin:

”... Metsästää yön aikana ja tappaa sekä metsä- että kesyeläviä. Sillä on tapana repiä niin monta elävää kuin suinkin saattaa. Aukaisee ensiksi saaliinsa kaulasuonet, imee sitten lämpimän veren ja syöpi vielä verekkäimmät sisuksetkin..... Kova nälkä ajaa ilveksen joskus lammasnavettoihin asti, joissa se tekee suuren häviön; vaan jos se semmoisessa tilaisuudessa havaitsee uloskäytävän suljetuksi niin se peräti kadottaa kaiken rohkeutensa, eikä enää koske ainoatakaan lammasta. Hyvin näljästyneenä pitää se hyvänään tuoreempia raatojakin.”

Maapallon eläinkuvastossa (Hirvensalo 1936) ilvestä kuvattiin taas näin:

”Jollei se saa otusta kynsiinsä, se painuu häpeissään tiehensä. Raatoihin se kajoaa ainoastaan kovan nälän pakottamana. Ihmiselle se on harvoin vaarallinen, vain näännyksiin ajettuna tai haavoitettuna se voi käydä metsämiehen kimppuun, muuten se tätä aina pakenee. Ilvestä vihataan kaikkialla, sillä se tuhoaa suurin joukoin kotieläimiä... Suurimmat tuhot se aiheuttaa siten, että se laumaan tai karjasuojaan päästessään repii ja raatelee paljon enemmän kuin jaksaa syödä....”

Ilves siis kuvattiin verenhimoisena suurpetona, mutta toisaalta arkana ja ihmiselle vaaratomana eläimenä. Nykyään ilvestä ja sen elintapoja kuvataan huomattavasti neutraalimmin ja ilman tunnelatausta (Pulliainen 1974, 1984, Nyholm 1996, Pulliainen & Rautiainen 1999). Peruskoulun neljännen luokan oppikirjassa (Nyberg ym. 2002) ilveksen biologiasta, sen saalistuksesta, ravinnosta ja lisääntymisestä, kerrotaan asiallisesti ja todeten että *”Ihmisen kimppuun ilves ei käy.”*

Lehtikirjoittelu on yleensä suurpetojen osalta äärimmäisten ilmausten sävyttämää. Seuraavassa muutamia Pulliaisen (1984) kokoamia otsikoita ilveksen tekosista:

”Tihutyön tekijänä on jäljistä päätellen ollut verenhimoinen ilves, joka lampaiden lisäksi oli samassa niemessä tappanut kaksi jänistä.” Savonmaa 3.10.1963.

”Ilvekset raatelevat jäniksiä Teiskossa. Eläimet olivat puolen vuorokauden aikana tappaneet kolme jänistä.” Helsingin Sanomat 2.1.1966.

Ilveksen osalta kirjoittelu on kuitenkin vain murto-osa siitä, mikä kohdistuu suteen tai karhuun. Kevättalvella 2005 sanomalehti Kalevassa oli kolmeen eri otteeseen pieni uutinen ilveksestä. Uutisten otsikot olivat lähinnä toteavia, eikä niissä käytetty ylisanoja.

”Ilves tappanut jopa 20 kaurista Vaalassa.” Kaleva 24.3.2005.

”Ilveksen jälkiä havaittu Lämsänjärvellä Oulussa.” Kaleva 29.3.2005.

”Mäntylässä voi liikkua city-ilves.” Kaleva 14.4.2005.

Suomalaisten suhtautumisesta suurpetoihin on tehty muutamia opinnäytetöitä tai tutkimusraportteja viime vuosina (Palviainen 2000, Vikström 2000, Ratamäki 2001). Varsinaista ilvekseen keskittyvää raporttia ei ole, kun taas pelkästään susiasenteista on Suomessa tehty kaksikin eri tutkimusta (Lumiario 1998, Bisi & Kurki 2005). Yleisistä petoasenteista on hyvä yhteenveto teoksessa *Susipuhetta Suomessa* (Bisi & Kurki 2005).

Vikströmin (2000) mukaan suomalaiset valitsivat ilveksen pidetyimmäksi suurpedoksi maassamme. Kyselyn perusteella ihmiset eivät hahmottaneet ilveskannan nykyistä kokoa ja ilves miellettiinkin uhanalaisimmaksi suurpedoksi. Ilveksen suosiota osaltaan lisää se, että se esiintyy vaakunaeläimenä. Lisäksi elokuvalla ”Poika ja ilves” voidaan olettaa olleen erittäin positiivinen vaikutus ilveksen imagoon ja Ranuan eläinpuiston Väinö-ilves tekikin elinaikanaan varsin mittavaa PR-työtä ilveksen puolesta. Susi on saduissa (mm. Punahilkka ja susi, Kolme pientä porsasta) aina se iso ja paha, jota pitää pelätä ja joka mielellään nähdään sadun lopussa kuolleen. Karhuun taas liittyy hyvin vahvasti myyttejä ja alkuperäiskansoilla karhu edustaakin metsästäjälle tai soturille tavoiteltavia ominaisuuksia. Karhua on aina kunnioitettu metsän kuninkaana ja sitä arvostetaan myös saaliina. Ilvekseen liittyviä myyttejä ei juurikaan löydy alkuperäiskansojen perinteistä (Wallner 1998).

1.6 Ilveskannan hoidon tausta, tutkimus ja sen tavoitteet

Ilveskannan hoito Suomessa edellyttää ihmisen ja ilveksen välisen rinnakkaiselon hallintaa. Tämä on otettu huomioon mm. useissa ilveksen hoitosuunnitelmissa muualla Euroopassa (Delibes ym. 2000, Molinari-Jobin ym. 2001, Löhmus 2002, Ozoliņš 2002). Myös suden hoitosuunnitelmaa varten kerätty aineisto toi tämän selkeästi esille (Bisi & Kurki 2005). Ihmisten erilaiset luontosuhteet ja niistä syntyvät arvojen väliset ristiriidat tulevat esiin petokeskusteluissa (Vilkkä 1993, Kaltenborn ym. 1998, Røskaft ym. 2003, Kleiven ym. 2004). Jokainen meistä hahmottaa elinympäristönsä ja arkensa hieman eri tavalla, ja tästä arjesta ja sen elämisestä ja kokemisesta löytyy myös avaimet yhteiseloon ilveksen kanssa. Tutkimuksen tavoitteena oli tältä osin selvittää, minkälaisia erilaisia näkökulmia ilvekseen liittyy, millaisin perusteluin ja minkälaista käytännön tasoa ne edustavat.

Tulevan suurpeto- ja varsinkin ilvespolitiikan kannalta oli oleellista selvittää myös se, miten alueellinen ja kansallinen taso kokevat ilveskannan hoidon tarpeen ja haasteet. Onko eri puolilla Suomea, ”ilvesalueilla” ja siellä minne ilves on vasta levittäytymässä, eroa siinä, miten ilvekseen suhtaudutaan. Lisäksi tavoitteena oli selvittää, minkälaisia ja millä tasolla ristiriidat eri tahojen välillä ovat, onko mahdollista saavuttaa jonkinlainen ”ilves-yhteisymmärrys” eri intressiryhmien välillä vai ovatko kyseessä ylitsepääsemättömät ristiriidat.

Tutkimuksen tavoitteet olivat:

- 1) selvittää sekä yksittäisten kansalaisten että eri sidostahojen ilveskannan hoitoon liittyvät odotukset, tavoitteet ja vaatimukset perusteluineen,
- 2) löytää ne keskeiset tekijät, jotka koetaan ilveskannan hoidon osalta haasteellisimmiksi,
- 3) saada tietoa ilveskannan mahdollisista sosioekonomisista vaikutuksista ja
- 4) olla pohjana kansallisen ilveksen hoitosuunnitelman valmistelutyössä.

2 Aineisto ja menetelmät

Tässä tutkimuksessa käytetty aineisto on kerätty ja analysoitu pääosin samoja menetelmiä käyttäen kuin Bisi & Kurki (2005) käyttivät sudenhoitosuunnitelmaa edeltäneessä raportissa ”Susipuhetta Suomessa.”

Tutkimusaineisto koostuu 1) kirjallisista maakunnallisista sidosryhmäkyselyistä ja sidosryhmäneuvotteluista, 2) kansallisesta kirjallisesta sidosryhmäkyselystä ja sidosryhmäneuvottelusta, 3) asiantuntijahaastattelusta sekä 4) avoimien yleisötilaisuuksien puheenvuoroista.

Kyselyaineisto kerättiin riistanhoitopiireittäin, jotta alueelliset erityispiirteet nousisivat esille. Kyselyaineiston postituksessa ja tilaisuuksien järjestelyissä toimivat apuna riistanhoitopiirit. Ilveksen osalta sidosryhmäkyselyt tehtiin samassa yhteydessä suden ja karhun sidosryhmäkyselyjen kanssa. Suden osalta aineisto on julkaistu ”Susipuheena” (Bisi & Kurki 2005) ja karhun osalta aineistosta julkaistaan ”Kansalaisten karhukannat” (Mykrä ym. 2006). Aineiston käsittelyssä päädyttiin tarkasteluun riistanhoitopiireittäin sen sijaan, että aineistoa olisi tarkasteltu laajempina kokonaisuuksina, esimerkiksi kananhoitoalueittain (MMM 1996). Näin siksi, että saataisiin mahdollisimman tarkasti paikallinen näkemys esille.

Aineisto analysoitiin laadullista lähestymistapaa käyttäen (esim. Eskola & Suoranta 1998, Bisi ja Kurki 2005). Tavoitteena oli kerätä mahdollisimman kattavasti ilvekseen liittyviä näkökulmia eri tahoilta ja pyrkiä analysoimaan ja ymmärtämään ilvespolitiikkaan liittyvää maakunnallista ja kansallista keskustelua.

Suunnatun kyselyn tarkoituksena oli, että kyselyssä tulisi esiin niiden organisaatioiden ja henkilöiden näkökulmat, odotukset, vaatimukset ja tavoitteet, joita ilvekseen liittyvät asiat lähtökohtaisesti koskevat. Laadullisen tutkimuksen menetelmiä hyödynnettäessä se, että kyseessä ei ole satunnaisesti valittuja vastaajia, ei aiheuta ongelmia, mikäli lähtökohta otetaan huomioon myös johtopäätöksiä tehtäessä (Eskola & Suoranta 1998). Tutkimuksen aineisto ja tulokset tuovat hyvin selkeästi esiin juuri niiden ihmisten näkökulmat, joihin ilveksen läsnäolo vaikuttaa eniten.

2.1 Maakunnalliset sidosryhmäkyselyt ja sidosryhmäneuvottelut

Kirjalliset sidosryhmävastaukset kerättiin yhdessä suden (Bisi & Kurki 2005) ja karhun (Mykrä ym. 2006) vastausten kanssa. Sidoryhmiä olivat eri tavalla luontoon ja sen käyttöön ja käytön valvontaan sidoksissa olevat alueelliset tahot. Sidoryhmiksi määriteltiin maakuntatasolla seuraavat: luonnonsuojelupiiri, maakuntaliitto, maataloustuottajat, maaseutukeskus, metsäkeskus, metsänomistajien liitto, metsästäjäliiton piiri, kennelpiiri,

Metsähallitus, matkailuyrittäjät, poliisipiirit, rajavartiolaitos, Paliskuntain yhdistys, TE-keskuksen maaseutuosasto ja ympäristökeskus.

Riistanhoitopiirit postittivat Helsingin yliopiston laatiman kyselyn vastaajille (alueellinen kyselykaavake, Liite 1) ja vastausaikaa annettiin n. yksi kuukausi. Vastauksia palautui kuitenkin vielä syksyllä 2005. Myös riistanhoitopiirejä pyydettiin vastaamaan. Kaikki tahot eivät vastanneet kyselyyn, ja lisäksi vastaajien kirjo vaihteli huomattavasti eri alueilla. Sama kyselylomake toimitettiin alueittain myös joillekin kunnille, kaupungeille ja riistanhoitoyhdistyksille. Tämän lisäksi joissain riistanhoitopiireissä oli toimijoita, joille kysely katsottiin myös perustelluksi toimittaa (esim. Joensuun yliopisto, 4H-yhdistys). Vastaajalistaan muodostui alueellisia eroja varsin luonnollisista syistä: esimerkiksi Paliskuntain yhdistys toimii vain poronhoitoalueella. Jotkut alueelliset vastaajat olivat toimittaneet oman harkintansa perusteella kyselyn omille jäsenyhdistyksilleen, joista osa vastasi tällöin kyselyyn itsenäisesti. Näin saadut paikallistason vastaukset luokiteltiin samaan vastaajaryhmään kuin niiden alueellinen organisaatio.

Vastausaineisto käsiteltiin menetelmillä, jotka ovat käytössä pääasiassa yhteiskunnallisessa tutkimuksessa eli tarkastelemalla avointen kysymysten vastausten sisältöä sekä analysoimalla ja erittelemällä niiden sisällön keskeinen viesti, luokittelemalla ne ja koodaamalla vastaukset kyseisiin luokkiin (Eskola & Suoranta 1998, Bisi & Kurki 2005).

Sidosryhmiltä saadut vastaukset taulukoitiin vertailun helpottamiseksi. Muutamista keskeisistä kysymyksistä (ilvekseen liittyvät positiiviset ja negatiiviset asiat painoarvoineen, yhteiselon lisäämisen keinot, kannan määrään liittyvät kannanotot ja kannan säätelyn menetelmät) vastausten sisältö luokiteltiin ja aineisto käsiteltiin tilastollisesti. Eri alueiden vastaajien ja eri vastaajatahojen valinnat laskettiin prosentuaalisesti eri muuttujista. Alueellisten vastaajien aineisto jaettiin sekä eri tahojen antamiin vastauksiin että riistanhoitopiireittäin saatuihin vastauksiin. Myös avoimista kysymyksistä analysoitiin niiden sisältö ja niiden keskeinen viesti tiivistettiin vertailun helpottamiseksi. Vaikka Pohjois-Karjalan riistanhoitopiiristä palautui kirjallisia vastauksia vain kolme, ne on yhteneväisyyden vuoksi käsitelty tässä kuten muutkin sidosryhmät.

Sidosryhmäneuvottelut

Kaikissa 15 riistanhoitopiirissä järjestettiin sidosryhmäneuvottelut elokuussa 2005. Niiden pohjana oli saadut alueelliset kirjalliset vastaukset. Riistanhoitopiirit kutsuivat sidosryhmät keskustelutilaisuuteen, jossa keskustelun pohjaksi esiteltiin samoilta tahoilta kyselylomakkeilla saadun aineiston keskeinen sisältö. Sidosryhmäneuvottelun puheenjohtajana toimi joko riistanhoitopiirin edustaja tai projektipäällikkö. Neuvottelut kestivät 2–3 tuntia.

Sidosryhmäneuvottelut järjestettiin niin, että sekä ilveksen että karhun tilaisuudet yhdistettiin, ja keskustelutilaisuudessa oli paikalla joko ilveshankkeen projektipäällikkö Tuija Liuk-

konen (Etelä-Häme, Keski-Suomi, Lappi, Oulu, Pohjanmaa, Pohjois-Savo, Ruotsinkielinen Pohjanmaa, Uusimaa) tai karhuhankkeen projektipäällikkö Sakari Mykrä (Etelä-Savo, Kainuu, Kymi, Pohjois-Häme, Pohjois-Karjala, Satakunta, Varsinais-Suomi). Keskustelujen tarkoituksena oli esitellä eri tahoilta saadut kirjalliset vastaukset, sekä saada aikaan vuoropuhelua ja tiedon välitystä eri tahojen välillä. Edelleen tarkoituksena oli selvittää ne seikat, joiden osalta eri sidosryhmien välillä on ristiriitoja sekä kartoittaa yhteisymmärryksen mahdollisuudet. Alueellisesta yhteistyön kehittämisestä, eli ns. suurpetoneuvottelukuntien perustamisesta, tiedotettiin ja keskusteltiin myös. Osassa riistanhoitopiirejä keskustelua käytiin myös erillisten kannanhoitoalueiden määrittelyn tarpeellisuudesta.

Tilaisuudet nauhoitettiin ja saatu aineisto käsiteltiin tutkimusaineistona. Sidoryhmäneuvotteluihin osallistui 207 ihmistä. Puheenvuoroista tallentui materiaalia lähes 20 tuntia. Nauhoitetut tilaisuudet kuunneltiin ja keskustelu litteroitiin. Puheenvuoroja kertyi ilveksestä ja karhusta yhteensä 913. Puheenvuoroista määritettiin sidoryhmille tärkeät ja usein toistuvat aihepiirit ja niitä on kuvattu tarkemmin riistanhoitopiirien erityispiirteiden yhteydessä (kpl. 3.5.1 alkaen).

2.2 Kansalliset sidoryhmäkyselyt ja sidoryhmäneuvottelu

Ilvestä koskeva kyselykaavake toimitettiin myös kansallisen tason vastaaville toimijoille, mutta kysymykset muotoiltiin vastaamaan kansallista tasoa. Kaavakkeeseen lisättiin myös kaksi uutta kysymystä (Liite 2). Kyselyn sidoryhmät olivat samat kuin suden kohdalla (Bisi & Kurki 2005) ja kysely toteutettiin vuoden 2005 keväällä yhdessä karhua koskevan kyselyn (Mykrä ym. 2006) kanssa.

Kansallisen tason sidoryhmiä olivat Biologian ja maantieteen opettajien liitto, eläinsuojeluliitto Animalia ry, Luonnontieteellinen keskusmuseo, Luonto-Liitto, maa- ja metsätalousministeriön riista- ja kalaosasto, Maailman Luonnonsäätiö/WWF Suomi, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Metsähallitus, Metsästäjien keskusjärjestö, Natur och Miljö, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, sisäasiainministeriön poliisiosasto, Suomen Kennelliitto ry, Suomen kuntaliitto, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen metsästäjä- ja kalastajaliitto, Suomen Metsästäjäliitto, Suomen ympäristökeskus, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC sekä ympäristöministeriö. Näistä tahoista yhdeksän vastasi kyselyyn ja yksi vastasi, ettei taholla ole riittävää asiantuntemusta ottamaan kantaa ilveskyselyyn.

Vastausaikaa annettiin noin kaksi kuukautta. Määräajassa palautui kahdeksan vastausta, joten vastausaikaa pidennettiin ja kyselystä lähetettiin muistutus tahoille, jotka eivät olleet vastanneet määräaikaan mennessä. Yksi vastaus palautui muistutuksen jälkeen. Kansallisella tasolla kyselyyn vastasivat Maailman Luonnonsäätiö/WWF Suomi, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK, Metsähallitus, Metsästäjien Keskusjärjestö, Suomen Kennelliitto, Suomen luonnonsuojeluliitto, Suomen Metsästäjäliitto, Suomen Metsästäjä- ja Kalastajaliitto sekä ympäristöministeriö.

Saatu aineisto käsiteltiin alkuvaiheessa samalla tavalla kuin alueellinen aineisto, mutta sidosryhmäluokittelua ei tehty vastaajien vähäisyyden vuoksi. Vastaajat käsiteltiin joko yksittäin tai sitten ryhmänä ”kansalliset vastaajat.” Koska vastaajien lukumäärä oli niin alhainen, aineistoa on tarkasteltu vain laadullisesti ja tulokset on esitetty pääsääntöisesti sanallisesti.

Kansallinen sidosryhmäneuvottelu

Kansallinen sidosryhmäneuvottelu järjestettiin kirjallisen vastausaineiston käsittelyn ja alueellisten sidosryhmäkuulemisten jälkeen syksyllä 2005. Kutsutuista 20:stä tahosta paikalle saapui viiden vastaajatahon edustajat, yhteensä kuusi henkilöä. He edustivat Luonto-Liittoa, Suomen Kennelliittoa, Suomen luonnonsuojeluliittoa, Suomen Metsästäjäliittoa, sekä ympäristöministeriötä (kaksi edustajaa). Kirjalliseen kyselyyn olivat vastanneet näistä muut paitsi Luonto-Liitto.

Helsingin yliopiston Ruralia-Instituutin Seinäjoen yksiköstä professori Sami Kurki esitteli ilves- ja karhuhankkeiden taustoja. Sakari Mykrä kertoi hoitosuunnitelmahankkeiden etenemisestä sekä karhun osalta kirjallisista vastauksista esiin tulleita näkökulmia. Tämän jälkeen Tuija Liukkonen esitteli ilveksen osalta kansallisen sidosryhmäkyselyn antia.

2.3 Asiantuntijahaastattelut

Ilvekseen liittyviä näkökulmia selvitettiin ns. teemahaastattelujen avulla (ks. mm. Eskola & Suoranta 1998, Bisi & Kurki 2003) ja analysoimalla aineisto samoin menetelmin, mitä edellä on kuvattu. Menetelmän valintaan vaikutti se, että tutkimuksessa haluttiin selvittää mahdollisimman syvällisesti ja monitahoisesti ilveksen ja ihmisen väliseen vuorovaikutukseen liittyvät haasteet, ongelmat ja mahdollisuudet.

Haastateltavaksi valittiin ihmisiä, jotka työnsä, harrastustensa tai muiden intressiensä vuoksi voidaan katsoa ilvestä koskevissa asioissa asiantuntijoiksi. Koska yleisötilaisuuksia järjestettiin vain muutama, tällä tavoin oli mahdollista saada täydentävää aineistoa ”kentältä.” Asiantuntijoilla uskottiin olevan konkreettista omakohtaista kokemusta ja tietoa ilveskannan kasvun ja lajin levittäytymisen aiheuttamasta keskustelusta niin paikallisella kuin kansallisellakin tasolla. Asiantuntijoiden näkemys lajiin liittyvistä kysymyksistä koettiin oleelliseksi myös hoitosuunnitelman valmisteluprosessin kannalta.

Haastateltavat asiantuntijat toimivat pääsääntöisesti monialaisesti ja pohtivat ilvekseen liittyviä asioita useammasta näkökulmasta. Joidenkin henkilöiden rooli voi olla määriteltävissä useampaan ryhmään, mutta luokittelussa heidän nimeämisessään käytettiin heidän pääsääntöistä rooliaan. Osa henkilöistä valittiin sen perusteella, että he ovat esiintyneet julkisuudessa ilvekseen/petoihin liittyvine kannanottoineen ja voivat siten osaltaan olla joko alueellisen tai valtakunnallisen mielipiteen muokkaajia.

Haastattelut suoritti joko Sakari Mykrä tai Tuija Liukkonen. Yhteensä karhun ja ilveksen osalta haastateltiin 32 asiantuntijaa, joista ilvekseen liittyviä asioita pohti 30 henkilöä. Monet haastateltavista olivat sellaisia, että oli mielekästä pyytää heitä pohtimaan molempia lajeja samalla kertaa, mutta osa asiantuntijoista vastasi pelkästään jompaakumpaa lajia koskien. Ilvekseen liittyvistä näkökulmista keskustelivat biologi, kansanedustaja, kuusi Kennelliiton ja metsästyskoirien rotujärjestöjen edustajaa, kaksi suojelujärjestöjen edustajaa, luontokuvaaja, muu tutkija, viisi petoyhdyksiä/metsästäjää, kahdeksan riistapäällikköä, riistanhoidonneuvoja, kaksi suurpetotutkijaa, toimittaja ja ympäristöviranomainen.

Haastattelut tehtiin pääsääntöisesti paikan päällä, vain kolme haastattelua tehtiin puhelimitse. Haastattelut nauhoitettiin, kuunneltiin ja litteroitiin. Haastattelujen kesto vaihteli puolesta tunnista kolmeen tuntiin riippuen siitä, millainen haastateltavan tapa oli käsitellä asioita, sekä siitä, pohdittiinko haastattelussa sekä ilvestä että karhua vai pelkästään vain ilvestä. Haastatteluista saatujen nauhoitusten kokonaiskesto oli noin 40 tuntia.

Haastattelun pohjana oli kysymyssarja, mutta keskustelun annettiin vapaasti rönsyillä asiantuntijan henkilökohtaisen tietämyksen ja erikoistumisen mukaan. Vain yksi haastateltava halusi nähdä kysymyssarjan etukäteen ja pitäytyi esitetyissä kysymyksissä.

Asiantuntijoille esitettiin seuraavat kysymykset:

- 1) Mitä myönteisiä ja kielteisiä asioita ilvekseen liittyy? Voiko lajia mielestäsi luokitella vahinko- tai hyötyeläimeksi?
- 2) Laji on yleistynyt. Millainen muutos on tapahtunut ihmisten suhtautumisessa lajiin, ja mitkä tekijät ovat nähdäksesi siinä taustalla?
- 3) Miten käsityksesi mukaan suhtautuminen lajiin vaihtelee maassa alueellisesti, ja mitä on tuon vaihtelun taustalla?
- 4) Miten ja kenen toimesta ilveskannan säätely pitäisi hoitaa? Mahdollisuuksiaan ovat ainakin luonnon karsinta, pyyntiluvanvarainen kestävä metsästys, ongelmajänteiden poisto metsästäjien toimesta, vain viranomaistyönä tehty tappaminen tarvittaessa sekä kannantiheyden tasaaminen yksilöitä siirtämällä.
- 5) Onko ilvestä koskevassa kansallisessa tai Euroopan unionin lainsäädännössä muutostarpeita?
- 6) Tulisiko kansalaisille kohdistuvaa ilvestä koskevaa tiedotusta kehittää, ja miten?
- 7) Millaisen käyttäytymisen katsot lajin kohdalla häirikkökäyttäytymiseksi; kuinka yleistä se on, ja mikä siihen lääkkeeksi?
- 8) Näkemyskesi petovahinkojen korvausjärjestelmästä ilveksen osalta.
- 9) Mitä elinkykyisen ilveskannan ylläpito Suomessa vaatisi?
- 10) Päällimmäinen henkilökohtainen viesti, jonka vastaaja haluaa korostuvan lajin kannanhoitotoimia suunniteltaessa.

Aineisto käsiteltiin siten, että keskusteluista tiivistettiin puheen ydin teemoittain ja nämä ryhmiteltiin omiin luokkiinsa. Tällä lailla saatiin vastausten anti hallittua, vaikka alkuperäinen haastatteluteksti toimikin varsinaisena lähdemateriaalina. Haastattelumateriaalin kirjallisesta versiosta saatiin lukemalla, erittelemällä ja analysoimalla esille erilaiset näkökulmat keskusteluteemoittain.

2.4 Yleisötilaisuudet

Sidosryhmäneuvottelujen yhteydessä järjestettiin seitsemällä paikkakunnalla myös yleisölle avoimet kuulemis- ja keskustelutilaisuudet. Yleisötilaisuuden tarve kartoitettiin riistanhoitopiireissä etukäteen keväällä 2005 ja vain ne piirit, joissa keskustelutilaisuuden tarve todettiin, järjestivät yleisötilaisuuden. Ilveksen ja karhun osalta näitä piirejä olivat Etelä-Savo, Kainuu, Keski-Suomi, Kymi, Pohjois-Savo, Ruotsinkielinen Pohjanmaa ja Uusimaa. Riistanhoitopiirien ohjeistamisessa käytettiin suden osalta pidettyjen yleisötilaisuuksien kaavaa (Bisi & Kurki 2005), mutta vain yksi kuulemistilaisuus järjestettiin riistanhoitopiiriä kohti.

Yleisötilaisuudet järjestettiin sidosryhmäneuvottelujen kanssa samaan aikaan elokuussa 2005. Yleisötilaisuuksien alussa riistanhoitopiirin edustaja esitti katsauksen alueen suurpetotilanteeseen, jonka jälkeen projektipäällikkö esitti lyhyen yhteenvedon ilveksestä ja karhusta yleisesti, projektin tavoitteista sekä alueellisten sidosryhmien vastauksista. Yleisöllä oli mahdollisuus sekä kommentoida sidosryhmiltä saatuja vastauksia että tuoda esiin omia näkökulmiaan. Yleisölle esitettiin lisäksi ilvekseen ja karhuun liittyviä keskusteluaiheita ja kysymyksiä, joihin yleisöllä oli mahdollisuus ottaa kantaa sen lisäksi, että keskustelu käytiin vapaamuotoisesti. Yleisölle esitetyt kysymykset olivat:

- 1) Mikä on alueen tämänhetkinen ilves(karhu)tilanne ja miten koette sen?
- 2) Minkälaisia positiivisia ja negatiivisia asioita ilvekseen (karhuun) liittyy?
- 3) Minkälaisia keinoja ihmisen ja ilveksen (karhun) välisen rinnakkaiselon ylläpitämisessä tarvitaan?
- 4) Miten ilves(karhu)kannan mahdollinen säätely tulisi hoitaa? Kenen toimesta?
Tässä kysymyksessä annettiin erilaisia vaihtoehtoja, kuten luonnollinen poistuma, pyyntiluvat, häiriöyksilöiden poisto, siirtoistutukset, poistot vain viranomaistoimintana.
- 5) Millaisia kehittämistarpeita nähdään ilveksen (karhun) osalta tutkimuksen, kannan seurannan, tiedottamisen, viranomaistoiminnan ja lainsäädännön osalta?
- 6) Onko alueellisesti kestävä ilves(karhu)kanta määriteltävissä ja jos on, niin millainen se olisi?

Yleisötilaisuuksien puheenjohtajana toimi joko riistanhoitopiirin edustaja tai projektipäällikkö, ja ne kestivät n. 2–2,5 tuntia. Tilaisuudet nauhoitettiin ja saatu aineisto käsiteltiin tutkimusaineistona samalla tavalla kuin sidosryhmäneuvottelujen aineisto. Puheenvuoroja kertyi 488. Käytetyt puheenvuorot jakaantuivat selkeästi viiteen luokkaan: 1) kritiikki, 2) ilveskannan määrän ja ilvesten aiheuttamien ongelmien kuvaus, 3) vaatimukset ja/tai ehdotukset, 4) positiiviset ilvekseen liittyvät näkökulmat ja 5) muut, esimerkiksi karhuun liittyvät puheenvuorot. Edelleen em. asioiden osalta määritettiin mitä erityisiä asioita kritisoiitiin, mitä ilves aiheuttaa ja millaisia toimenpiteitä vaadittiin tai ehdotettiin. Puheenvuoroista on poimittu ne, joissa tulee esille tilaisuudessa eniten puhuttaneet aihepiirit ja tilaisuuden luonne. Suoria lainauksia puheenvuoroista on esitelty kappaleessa 3.5 riistanhoitopiirikohtaisessa tarkastelussa.

3 Tulokset

3.1 Alueellisten sidosryhmien vastaukset

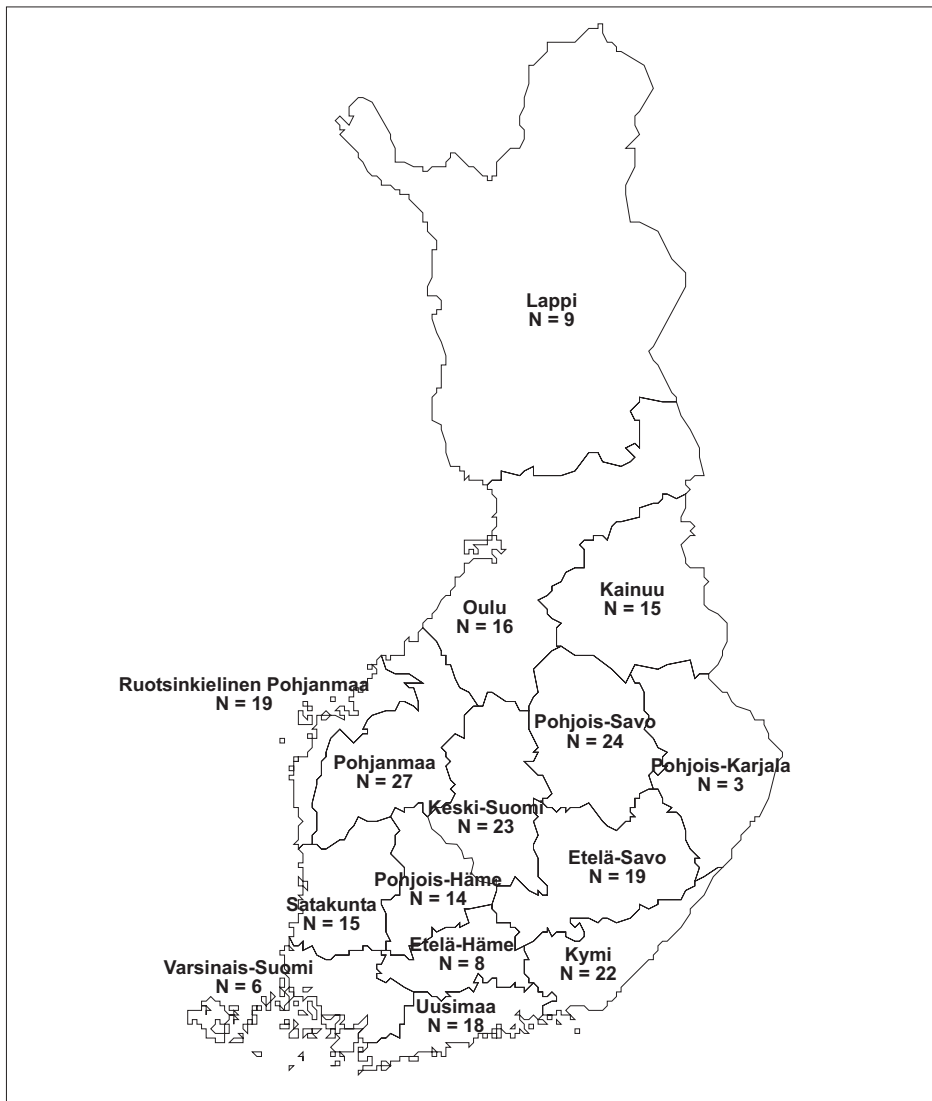
Alueellinen vastaaja-aineisto muodostui yhteensä 239 kirjallisesta vastauksesta (Taulukko 4, Kuva 6). Lisäksi palautui 8 tyhjää lomaketta. Noin 35 % vastauksista oli kirjattu yksin ja 65 % ryhmätönä, jolloin vastaajatahona oli hallitus, työvaliokunta, työpari tai erikseen nimetty työryhmä.

Taulukko 4. Eri sidosryhmiltä palautuneet vastaukset.

Alueelliset sidosryhmät	Vastaajien lkm
Luonnonsuojelutahot - luonnonsuojelupiirit - luonnonsuojeluyhdistykset	15
Vapaaehtoiset metsästäjätahot - lisäksi kenneltahot	14
Lakisääteinen metsästäjäorganisaatio - riistanhoitopiirit - riistanhoitoyhdistykset	125
Järjestys- ja maanpuolustusviranomaiset - poliisi - rajavartiosto	17
Kunnat ja maakuntaliitot	34
Ympäristöviranomaiset - ympäristökeskukset	5
Maa- ja metsätalouselinkeinot - MTK - ProAgria - Metsänomistajien liitto - Paliskunnat - Turkistuottajat	15
Muut tahot - Metsähallitus, TE-keskukset, 4H-piirit, tiepiirit, hevoskasvattajien yhdistys, yliopisto	14
Yhteensä	239

Metsähallituksen, TE-keskusten ja hevoskasvattajien osalta olisi ollut perusteltua käsitellä näiden tahojen vastaukset myös sidosryhmän ”maa- ja metsätalouselinkeinot” kohdalla, johtuen näiden sidosryhmien luonteesta. Tässä noudatettiin kuitenkin susiaineistossa (Bisi & Kurki 2005) käytettyä jaottelua eli näiltä tahoilta saadut vastaukset käsiteltiin sidosryhmässä ”muut”.

Muutamat kysymykset, kuten ilvekseen liittyvät positiiviset ja negatiiviset näkökulmat painoarvoineen, ihmisen ja ilveksen yhteiselon ja sietokyvyn kehittämisen keinot, ilveskannan määrälliset tavoitteet ja ilveskannan mahdollisen säätelyn keinot luokiteltiin vastausten mukaan ja taulukoitiin. Jäljelle jääneet kysymykset arvioitiin laadullisina ja

Kuva 7. Palautuneiden sidosryhmävastausten lukumäärät riistanhoitopiireittäin. N = 239.

tarkastelu kohdistui pääsääntöisesti siihen, millaisia näkökulmia ilveksen osalta nousi esille, mitkä toistuivat ja mitkä vastaavasti olivat yksittäisiä mielipiteitä.

Alueellisten sidosryhmäneuvottelujen sisältö on lisätty riistanhoitopiireittäin käsiteltyyn aineistoon (kpl 3.5.1 lähtien). Suorat lainaukset vastauksista on esitetty kursivoituna.

3.1.1 Ilvekseen liittyvät positiiviset ja negatiiviset näkökulmat

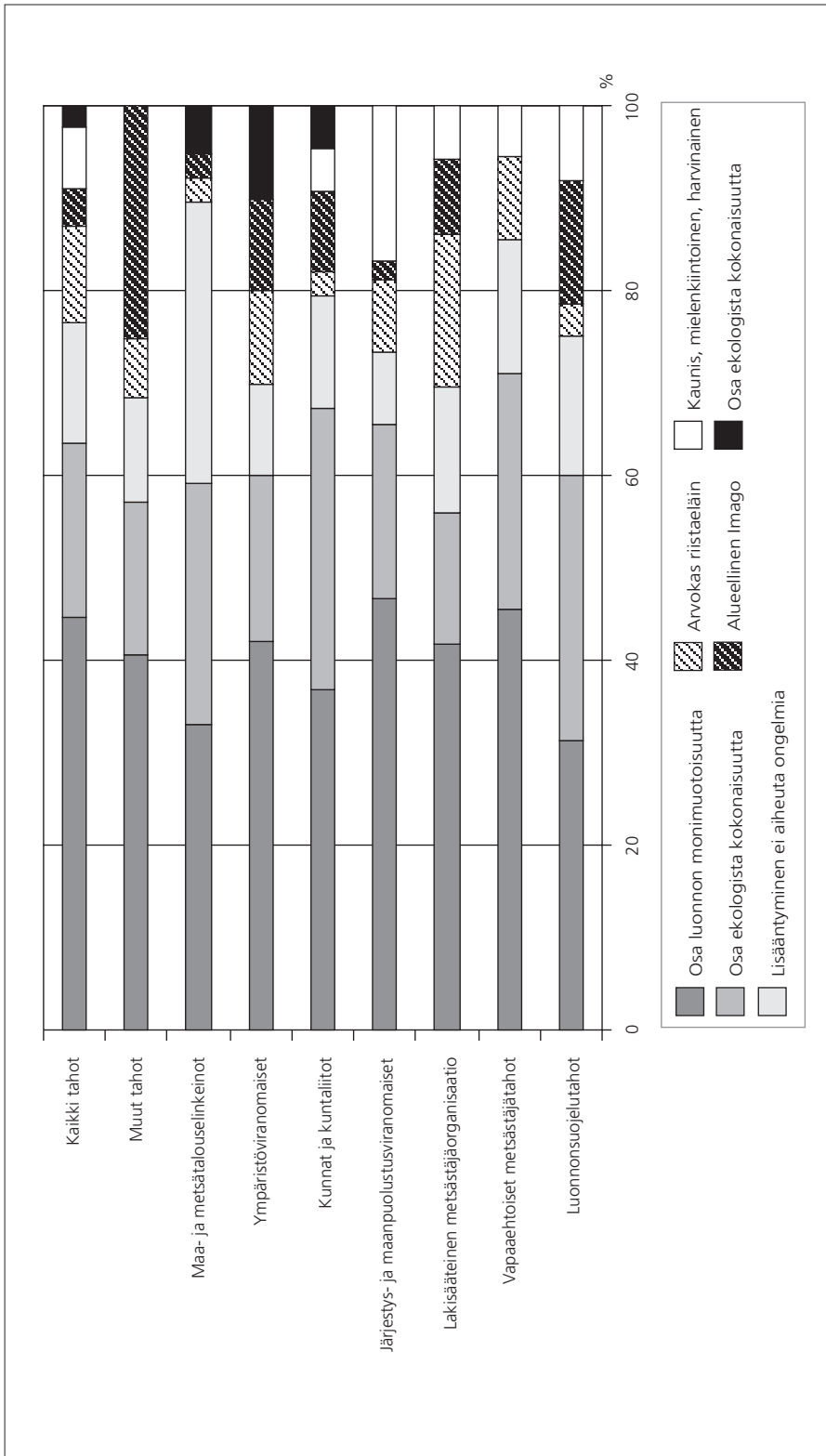
Vastaajilla oli mahdollisuus määritellä omasta näkökulmastaan kolme tärkeintä ilvekseen ja ilveskantaan liittyvää positiivista ja negatiivista asiaa. Lisäksi näkökulmille oli mahdollisuus määritellä painoarvo asteikolla 1–5, joka kuvasi sitä, miten tärkeinä vastaajat itse pitivät esille tuomiaan ilvekseen liittyviä myönteisiä asioita. Riistanhoitopiireittäin ja sidostahoittain summattiin kaikkien positiivisten ja negatiivisten piirteiden painoarvot ja suhteutettiin siihen erikseen kaikkien myönteisten ja kielteisten ominaisuuksien saamat painotuksien summat. Saatu prosenttiluku kertoo alueittain ja tahoittain ilvekseen liittyvien myönteisten ja kielteisten ominaisuuksien keskinäisen tärkeyden.

Positiiviset asiat

Vastausten luokittelussa nousi selkeästi esiin kuusi eri näkökulmaa (Kuva 8):

- 1) ilves kuuluu Suomen luontoon ja on osa luonnon monimuotoisuutta (itseisarvo),
- 2) ilves on osa ekologista kokonaisuutta ja ravintoverkkoa, se säätelee muita eläimiä ja toimii riistanhoitajana,
- 3) ilvekseen, sen lisääntymiseen, levittäytymiseen ja kannan säilymiseen liittyvät asiat eivät huolestuta ihmisiä, ilveksen aiheuttamat vahingot ovat vähäisiä, ilves ei myöskään ole pelottava, eikä sitä koeta vaaralliseksi,
- 4) ilves on arvokas riistaeläin (metsästysmahdollisuus), ja sen pyyntikulttuuri on säilytettävä,
- 5) ilves on kaunis, mielenkiintoinen, sympaattinen, harvinainen, harmiton, perinteinen tupsukorva ja
- 6) ilves vaikuttaa alueellisen imagon muodostumiseen (vaakunaeläin), luo erämaisyyden tuntua ja on matkailuvallti.

Lisäksi tuli esiin joitakin yksittäisiä näkökulmia, mm. ilves toimii osana ympäristökasvatusta, kuuluu kulttuuriin, kannan painopiste on poronhoitoalueen eteläpuolella, ne pysyvät kallioalueella kun kanta on pieni, kiva käydä Ähtärissä katselemassa, nälkä ja taudit verottavat onneksi ja Bryssel.

Kuva 8. Eri sidosryhmien esiin tuomat näkökulmat ja painotukset ilvekseen liittyvissä positiivisissa valinnoissa.

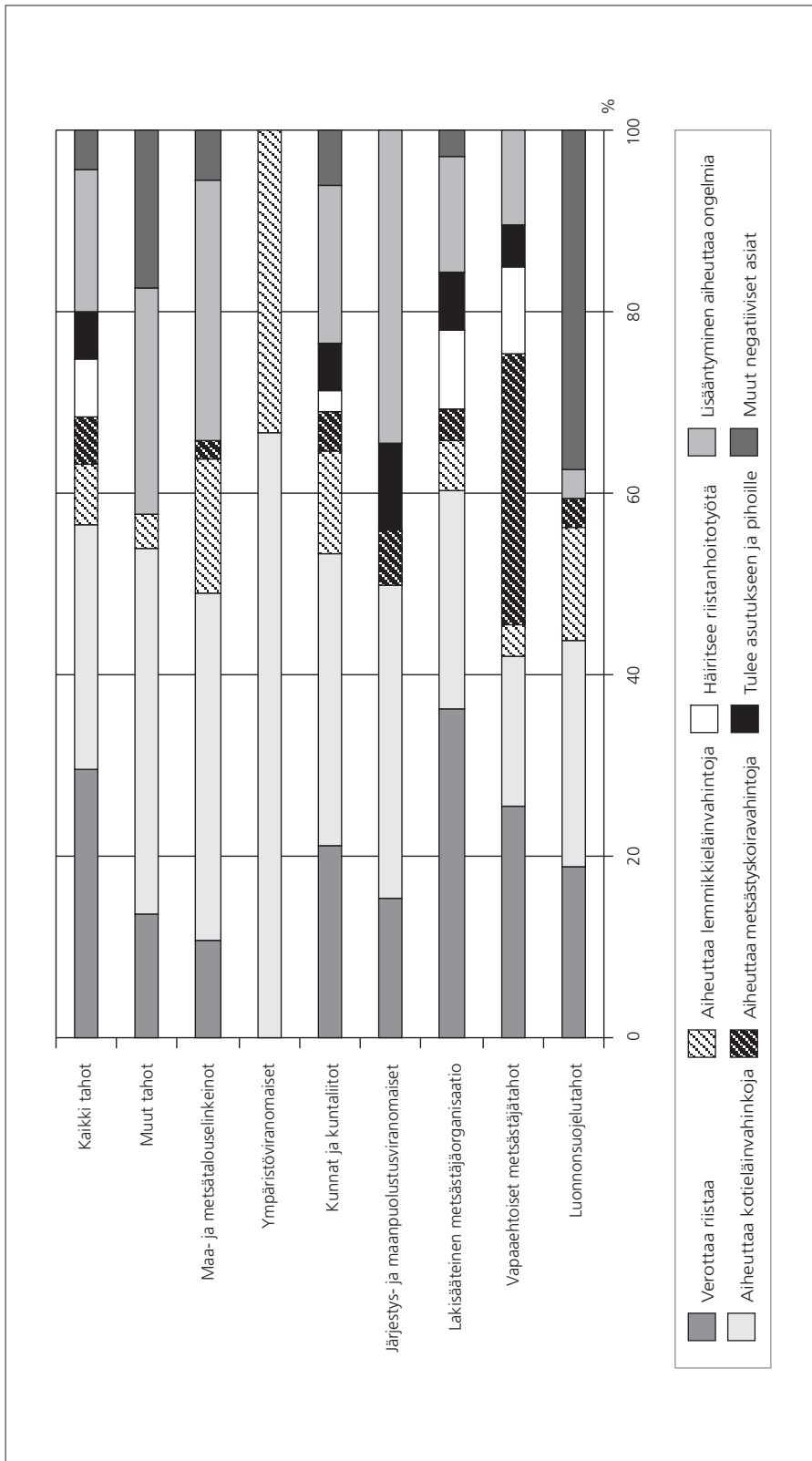
Eri riistanhoitopiireissä nousseiden positiivisten asioiden välillä ei juurikaan ollut eroa (Taulukko 5), vaan samat asiat nousivat lähestulkoon yhtä vahvasti esille jokaisen piirin vastauksissa. Selkeästi tärkeimpänä pidettiin ilveksen itseisarvoa, sen kuulumista suomalaisen luontoon osana sen monimuotoisuutta. Lähes yhtä tärkeänä pidettiin ilveksen osaa ravintoketjussa ja ekologisen kokonaisuuden ja tasapainon ylläpitäjänä. Positiivisia adjektiveja, kuten kaunis, mielenkiintoinen jne. ei nostettu esiin niiden riistanhoitopiirien alueella, joissa ilveskanta on runsain. Varsinais-Suomessa ilvestä ei pidetty arvokkaana riistaeläimenä, mikä selittyy sillä, että ilveksen pyyntilupia ei maakuntaan ole myönnetty viime vuosina.

Taulukko 5. Riistanhoitopiireittäin esiin tulleet valinnat ja painotukset ilvekseen liittyvissä positiivisissa näkökulmissa (sulkeissa kysymykseen vastanneiden määrä).

	Monimuotoisuus	Ekologinen kokonaisuus	Kannan kasvu ei aiheuta ongelmia	Arvo kas riista-eläin	Alueellinen imago, luontomatkailu	Kaunis, mielenkiintoinen, harvinaisen	Muut
Etelä-Häme (8)	26,5	30,6	10,2	14,3	8,2	10,2	-
Etelä-Savo (19)	43,8	14,3	18,8	16,1	3,5	3,5	-
Kainuu (14)	32,3	13,8	16,7	13,2	15,8	-	8,2
Keski-Suomi (20)	40,8	22,5	7,0	9,2	20,4	-	-
Kymi (19)	46,2	18,5	16,8	14,6	3,1	0,8	-
Lappi (8)	45,0	12,5	32,5	2,5	-	7,5	-
Oulu (14)	44,8	12,5	17,7	5,2	5,2	14,6	-
Pohjanmaa (21)	34,9	27,9	7,8	6,2	8,5	10,9	3,8
Pohjois-Häme (13)	34,7	25,0	20,8	5,6	13,9	-	-
Pohjois-Karjala (3)	22,9	20,0	14,3	14,3	28,5	-	-
Pohjois-Savo (24)	43,7	13,3	10,1	16,5	9,5	6,3	0,6
Ruots. Pohjanmaa (18)	46,4	17,3	12,7	20,0	-	-	3,6
Satakunta (13)	33,3	27,2	22,2	3,7	2,5	11,1	-
Uusimaa (16)	39,8	20,4	13,3	5,3	5,3	12,4	3,5
Varsinais-Suomi (6)	51,2	18,6	7,0	-	13,9	9,3	-

Negatiiviset asiat

Myös negatiivisista näkökulmista nousi esiin usein toistuvia teemoja (Kuva 9). Kaiken kaikkiaan negatiivisia näkökulmia tuli esiin enemmän kuin positiivisia. Toistuvia kielteisiä ilvekseen liittyviä määritelmiä olivat:

Kuva 9.

- 1) verottaa riistaa (metsäkauris, valkohäntäpeura, jänis, metsäkanalinnut),
- 2) aiheuttaa vahinkoja elinkeinotoiminnalle (karjatalous, porotalous, turkistarhaus jne.),
- 3) kannan kasvaessa ongelmat lisääntyvät, eli syntyy tihentymiä, taudit leviävät, vaaratilanteet, vahingot, työmäärä ja kustannukset lisääntyvät, pyyntilupia ei ole tarpeeksi,
- 4) aiheuttaa lemmikkieläinvahinkoja,
- 5) häiritsee riistanhoitotyötä (mm. saalistaa ruokintapaikoilla, hajottaa peura- ja kaurislaumat),
- 6) tulee asutukseen ja pihapiireihin (häiriökäyttäytyminen) ja
- 7) aiheuttaa metsästyskoiravahinkoja.

Negatiiviset yksittäiset kannanotot voitiin jakaa kahteen ryhmään. Osa kannanotoista oli selkeästi ilvekseen itseensä liittyviä negatiivisia asioita (ilves aiheuttaa pelkoa, ei syö jäätynyttä ravintoa ja tappaa usein, valtaa alueen metsässä, petoyhdyshenkilöt lopettaa toimimisen, kaupunkilaisten vaatimukset ovat kestäättömiä, korvaukset eivät kata vahinkoja, ei syö mäyriä, vaikka niitä olisi paljon, jättää raatoja maastoon). Osa kannanotoista oli puolestaan sellaisia, joissa asiaa tarkasteltiin ilveksen kannalta negatiivisena (salametsästys ja yleinen petovastaisuus lisääntyy, halu saalistaa harvinaista eläintä uhkaa ilvestä, tiedonpuute ilveksen ja sen saaliin suhteista, ilvekset kuolevat sairauksiin).

Negatiivisten näkökulmien painottumisessa oli alueellista eroa (Taulukko 6). Kotieläinvahinkoja pidettiin tärkeimpänä negatiivisena näkökulmana Etelä-Savon, Kainuun, Keski-Suomen, Lapin, Oulun, Pohjois-Karjalan ja Ruotsinkielisen Pohjanmaan riistanhoitopiirin alueella. Riistan – metsäkauriin, valkohäntäpeuran ja jäniksen - verotus nähtiin negatiivisimpana ilvekseen liittyvänä asiana Etelä-Hämeen, Kymen, Pohjanmaan, Pohjois-Hämeen, Pohjois-Savon, Satakunnan sekä Uudenmaan riistanhoitopiireissä. Asutukseen tulevat ilvekset koettiin negatiivisina Kymessä, Pohjanmaalla, Pohjois-Savossa sekä Ruotsinkielisellä Pohjanmaalla.

Yllättävää oli se, että metsästyskoiravahingot mainittiin näinkin usein ilvekseen liittyvänä negatiivisena tekijänä, sillä todellisuudessa ilveksen aiheuttamat koiravahingot ovat vähäisiä (Taulukko 2). Joissakin tapauksissa koira on joutunut ilveksen raapimaksi ollessaan jänisajossa tai esimerkiksi tilanteessa, jossa se ei ole päässyt pakenemaan tai kiipeämään puuhun. Ilveksen aiheuttamat koiravahingot ovat vain murto-osa suden aiheuttamista (Kojola ym. 2004, Bisi & Kurki 2005). Onkin mahdollista, että vastaajat joko tietoisesti tai tiedostamatta ottivat huomioon myös muiden petojen aiheuttamat vahingot ilveksen kohdalla tai ilveskannan kasvun ajateltiin lisäävän tuntuvasti näiden vahinkojen määrää.

Taulukko 6. Eri riistanhoitopiireissä esiin tulleet valinnat ja painotukset ilvekseen liittyvissä negatiivisissa näkökulmissa (sulkeissa kysymykseen vastanneiden määrä).

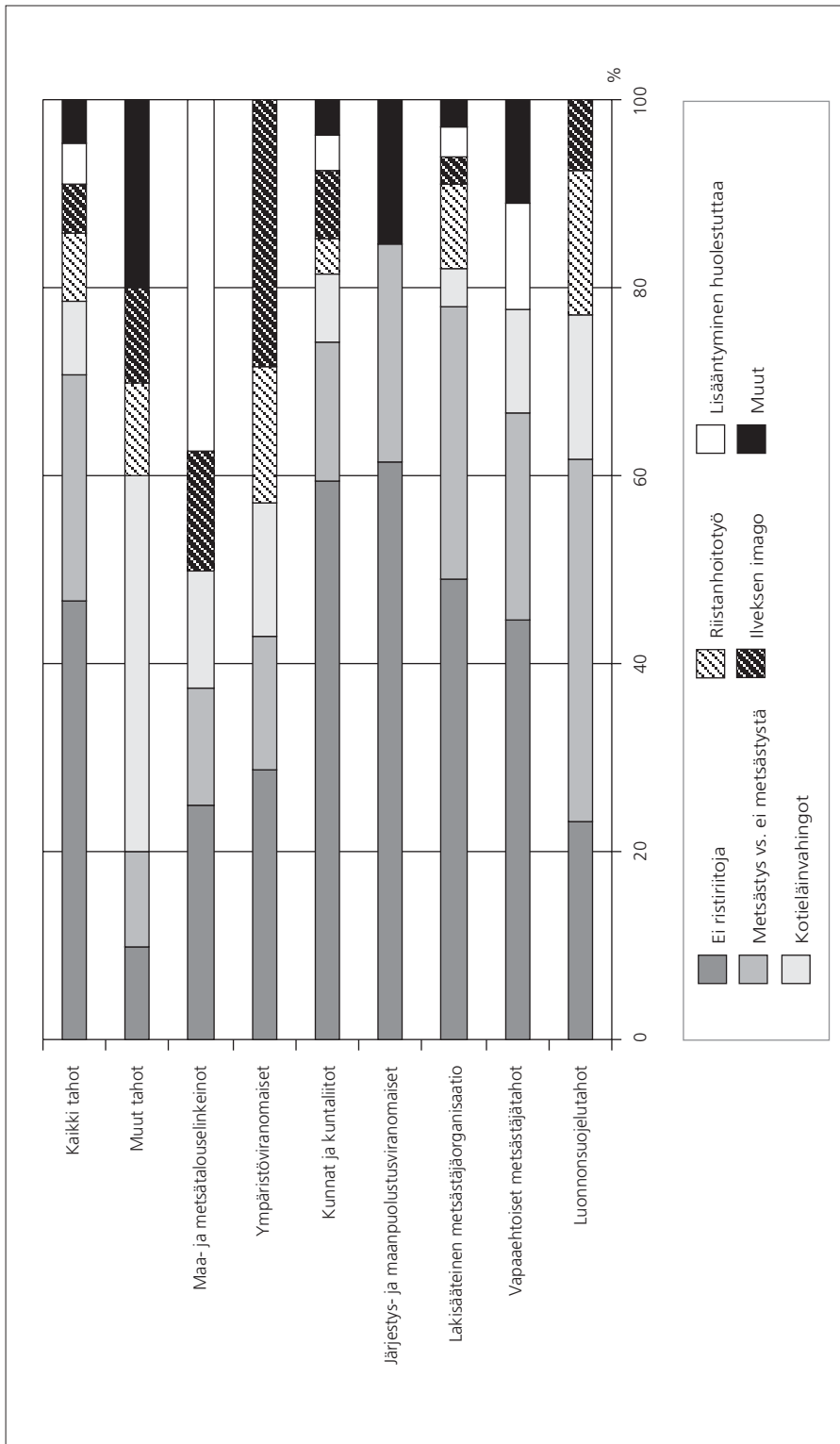
	Verot- taa riistaa	Koti- eläin- vahin- got	Lemmikki- eläin- vahingot	Metsästys- koira- vahingot	Häiritsee riistan- hoito- työtä	Tulee asu- tuk- seen	Lisäänty- minen aiheuttaa ongemia	Muut
Etelä- Häme (8)	38,0	30,0	2,0	4,0	-	-	26,0	-
Etelä- Savo (19)	28,1	40,4	7,9	10,1	4,5	-	9,0	-
Kainuu (16)	16,9	42,7	2,2	9,0	-	-	25,8	3,4
Keski- Suomi (23)	29,3	37,9	4,4	-	19,8	-	1,7	6,9
Kymi (22)	41,4	15,7	4,1	3,3	-	14,0	21,5	-
Lappi (8)	15,8	57,9	-	-	-	-	-	26,3
Oulu (14)	29,6	34,6	-	-	-	-	35,8	-
Pohjan- maa (23)	26,0	17,2	5,9	13,6	4,7	8,3	21,3	3,0
Pohjois- Häme (14)	26,1	21,7	9,8	-	40,2	-	2,2	-
Pohjois- Karjala (3)	12,0	32,0	-	-	-	-	20,0	36,0
Pohjois- Savo (24)	36,1	12,5	5,1	7,4	4,2	5,6	22,2	6,9
Ruots. Pohjan- maa (19)	26,8	36,9	12,3	2,8	3,8	7,3	10,1	-
Satakunta (13)	38,1	31,0	16,7	7,1	-	-	-	7,1
Uusimaa (17)	26,6	17,7	19,0	-	-	-	25,3	11,4
Varsinais- Suomi (4)	41,7	33,3	-	-	-	-	25,0	-

3.1.2 Ristiriitaiset tavoitteet ilveskannan hoidossa

Sidosryhmiltä kysyttiin, tunnistavatko he alueellaan ilveskannan hoitoon liittyviä ristiriitaisia odotuksia tai tavoitteen asetteluja ja minkälaisia tekijöitä he näkevät niissä taustalla. Vastaajista 46,6 % oli sitä mieltä, että minkäänlaisia ristiriitoja ilveskannan suhteen ei esiinny. Tätä mieltä olevia vastaajia löytyi kaikista sidosryhmistä (Kuva 10). Verrattaessa suuteen (Bisi & Kurki 2005) on helppo havaita, että ilveksen suhteen ristiriitaisia tavoitteita tunnistetaan huomattavasti paljon vähemmän.

Olemassa olevat ristiriidat hahmotettiin pääsääntöisesti kahden tahon välille. Vastaajista 24,1 % oli sitä mieltä, että ristiriitaa syntyy metsästystä puoltavien ja sitä vastustavien tahojen välille. Äärimmäisinä kannanottoina esitettiin täydellinen suojelu vs. sukupuuttoon tappaminen. Siinä missä toisaalla kritisoitiin ”kiihkosuojelua”, toisaalla kritisoitiin petovihan lietsomista ja ilveksen harhaanjohtavaa imagoa suurpetona. Metsästyksen ja suojelun välisen ristiriidan toivat esille sekä metsästäjäorganisaatio että luonnonsuojelutahot. Toinen varsin voimakas ristiriita ilmeni kotieläintalouden (varsinkin porotalouden) ja ilveksen välillä elinkeinoille aiheutuvien vahinkojen vuoksi. Ristiriitaa aiheuttavana nähtiin myös ilveksen aiheuttama häiriö ja kiusa riistan hoidolle, pääasiassa pienten hirvieläinten ruokinnalle (7,3 % vastaajista). Loput vastauksista olivat lähinnä yksittäisiä kannanottoja, mm. EU-lainsäädäntö aiheuttaa ristiriitaa sopimattomuudessaan Suomen oloihin, ilves ei kuulu nyky-yhteiskuntaan, kaupunkiympäristö ei tarjoa ilvekselle riittävästi elintilaa, huoli ilveskannan kasvusta jne. Tarkkaan ottaen kannanotot kuvasivat enemmänkin ilveksestä johtuvaa harmia kuin ristiriitoja.

Alueellisesti tarkasteltuna (Taulukko 7) vähiten ristiriitoja tunnistettiin Varsinais-Suomessa, Satakunnassa sekä Etelä-Savossa. Varsinais-Suomen ja Satakunnan osalta tämä selittyy todennäköisesti sillä, että kanta on alueille vasta levittäytymässä, eikä asiaa koeta vielä kovin ongelmallisena. Metsästystä puoltavien ja vastustavien tahojen välinen ristiriita tunnistettiin lähes kaikissa riistanhoitopiireissä, ainoastaan Lapin ja Satakunnan alueella näin ei ollut. Lapin riistanhoitopiirin osalta asia selittyy sillä, että siellä poronhoidon osallisuus ristiriitojen toisena osapuolena nousee metsästäysnäkökulmien yläpuolelle.

Kuva 10. Ilveksen liittyvät tunnistetut ristiriitaiset tavoitteet ja odotukset sidosryhmittäin.

Taulukko 7. Ilvekseen liittyvät ristiriidat riistanhoitopiireittäin (sulkeissa kysymykseen vastanneiden määrä).

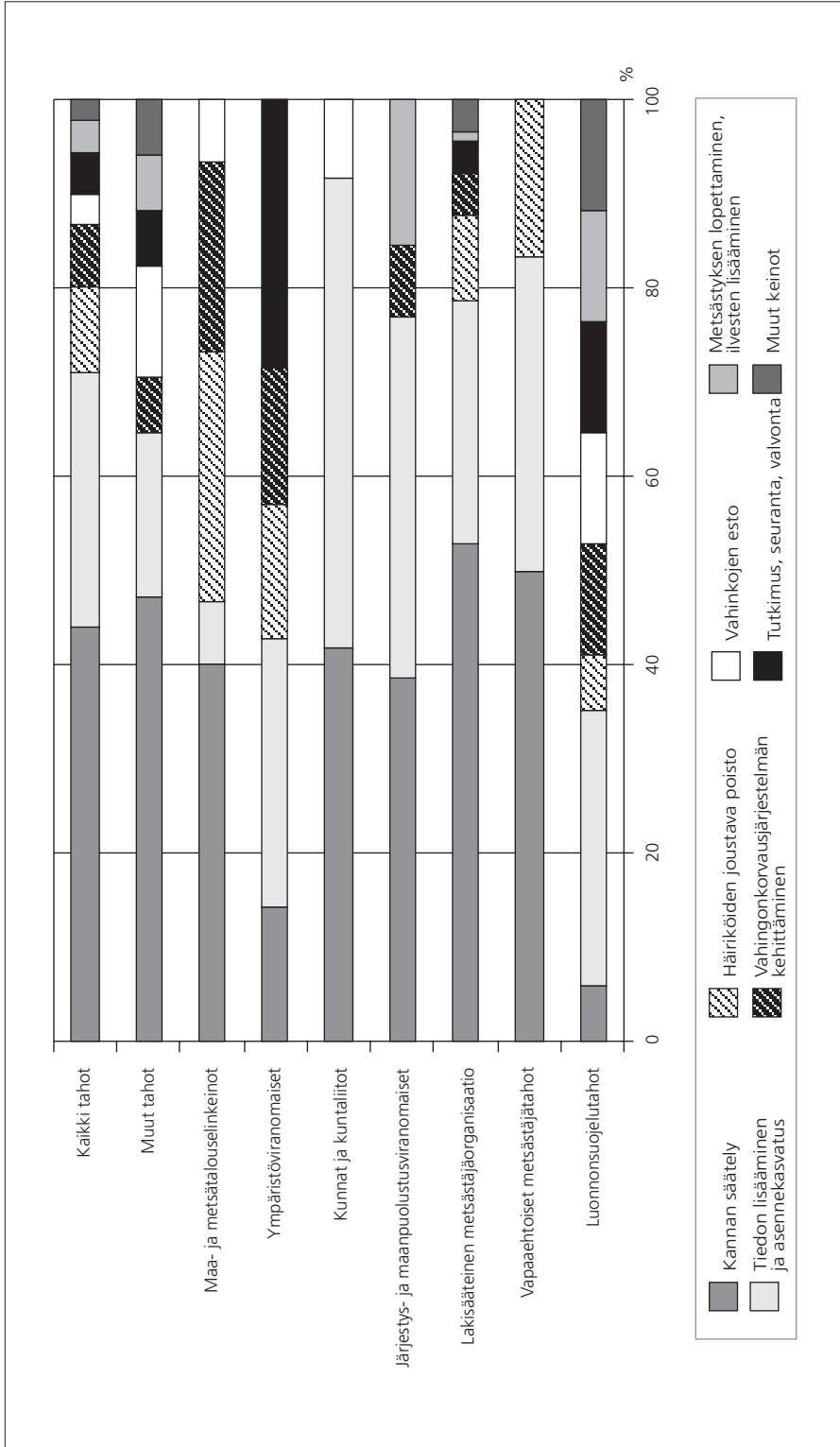
	Ei risti- riitoja	Metsästys vs. ei metsästys	Koti- eläimille aiheu- tetut vahingot	Riistan- hoitajien työt turhia	Imago	Ilvesten lisään- tyminen huoles- tuttaa	Muut
Etelä- Häme (8)	16,7	50,0	-	33,3	-	-	-
Etelä-S avo (19)	73,3	13,3	-	6,7	-	-	6,7
Kainuu (16)	7,7	46,2	30,7	-	-	15,4	-
Keski- Suomi (23)	40,9	22,7	-	22,7	13,7	-	-
Kymi (22)	25,0	56,3	-	18,7	-	-	-
Lappi (5)	28,7	-	57,1	-	14,2	-	-
Oulu (13)	42,9	7,1	35,8	7,1	-	-	7,1
Pohjanmaa (19)	52,6	26,3	-	5,3	5,3	-	10,5
Pohjois- Häme (11)	35,7	64,3	-	-	-	-	-
Pohjois- Karjala (3)	33,3	66,7	-	-	-	-	-
Pohjois- Savo (20)	13,6	68,3	-	-	4,5	9,1	4,5
Ruots. Pohjanmaa (11)	16,7	66,6	-	-	-	-	16,7
Satakunta (9)	77,8	-	11,1	11,1	-	-	-
Uusimaa (13)	23,1	46,2	-	7,7	-	7,7	15,3
Varsinais- Suomi (6)	80,0	20,0	-	-	-	-	-

3.1.3 Ihmisen ja ilveksen yhteiselon mahdollisuudet

Tämän kysymyksen yhteiselon mahdollisuuksista tarkoituksena oli tuoda esiin niitä keskeisiä näkökulmia ja keinoja, joiden avulla ilveksen ja ihmisen rinnakkainelo on mahdollinen. Vastaukset ryhmittivät selvästi seitsemään luokkaan. Nämä olivat (tärkeysjärjestyksessä):

- 1) ilveskannan säätely (vähentäminen, arkauttaminen metsästyksellä),
- 2) tiedon lisääminen, tiedottaminen, asennekasvatus ja valistus,
- 3) joustava vahinkoa aiheuttavien yksilöiden poistaminen,
- 4) vahingonkorvausjärjestelmän kehittäminen,
- 5) tutkimuksen, seurannan ja valvonnan kehittäminen (mm. pantatutkimus, petoyhdyshenkilöjärjestelmän kehittäminen),
- 6) vahinkojen ennaltaehkäisy sekä
- 7) ilveksen metsästyksen lopettaminen kokonaan, täydellinen rauhoitus ja ilveksen hyväksyminen.

Tärkeimmäksi tekijäksi nousi koko vastausaineistoa tarkasteltaessa (Kuva 11) kannan säätelyn mahdollisuus (pyyntilupien saatavuus ja riittävyys, kannan metsästettävyyys). Luonnonsuojelutahot nostivat tärkeimmäksi tiedon lisäämisen, tiedottamisen, asennekasvatuksen ja valistuksen, joka oli koko aineistossa toiseksi tärkein yhteiselo edistävä tekijä. Luonnonsuojelutahot nostivat esiin lisäksi vahinkojen estämisen etukäteen, maa- ja metsätalouselinkeinot taas vahinkoa aiheuttavien yksilöiden joustavan poistamisen sekä vahingonkorvausjärjestelmän kehittämisen (mm. omavastuuosuus pois korvauksista). Yksittäisinä kannanottoina tuotiin esille mm. että rinnakkainelo sujuisi yhteistyön avulla ja ilveksen luontaisen ravinnon turvaamisella (mm. jänisten ruokkiminen).

Kuva 11. Ilveksen ja ihmisen rinnakkaiselon keinot sidosryhmittäin.

Piireittäin tarkasteltuna (Taulukko 8) tärkeimmät kaksi keinoa olivat kannan säätely (ei Oulussa) sekä tiedon lisääminen (ei Kymessä). Häiriötä aiheuttavien yksilöiden poisto sekä vahingonkorvausjärjestelmän kehittäminen nostettiin myös esiin lähes kaikissa riistanhoitopiireissä.

Taulukko 8. Yhteiselön keinot riistanhoitopiireittäin (sulkeissa kysymyksen vastanneiden määrä).

	Kannan säätely	Tiedon lisääminen, asennekasvatus, tiedottaminen	Häiriöiden poisto joustavasti	Vahingonkorvausjärjestelmän kehittäminen	Vahinkojen esto	Tutkimus, seuranta, valvonta	Metsästyksen lopettaminen, ilvesten lis.	Muut
Etelä-Häme (6)	50,0	40,0	-	-	-	-	10,0	-
Etelä-Savo (13)	33,3	20,0	26,6	6,7	-	-	6,7	6,7
Kainuu (12)	70,0	20,0	-	-	10,0	-	-	-
Keski-Suomi (19)	47,8	26,2	17,4	4,3	-	-	4,3	-
Kymi (13)	44,4	-	22,2	22,2	-	-	11,2	-
Lappi (8)	30,0	20,0	10,0	30,0	-	10,0	-	-
Oulu (13)	-	50,1	7,1	7,1	7,1	14,3	14,3	-
Pohjanmaa (20)	40,0	40,0	5,0	-	-	5,0	5,0	5,0
Pohjois-Häme (12)	50,0	12,5	18,8	12,5	-	-	6,2	-
Pohjois-Karjala (3)	60,0	20,0	-	-	-	-	-	20,0
Pohjois-Savo (20)	63,0	22,2	3,7	-	-	7,4	-	3,7
Ruots. Pohjanmaa (19)	64,0	12,0	16,0	8,0	-	-	-	-
Satakunta (9)	37,5	37,5	-	12,5	12,5	-	-	-
Uusimaa (15)	56,3	25,0	-	-	-	6,3	-	12,4
Varsinais-Suomi (5)	12,5	37,5	-	-	12,5	12,5	-	25,0

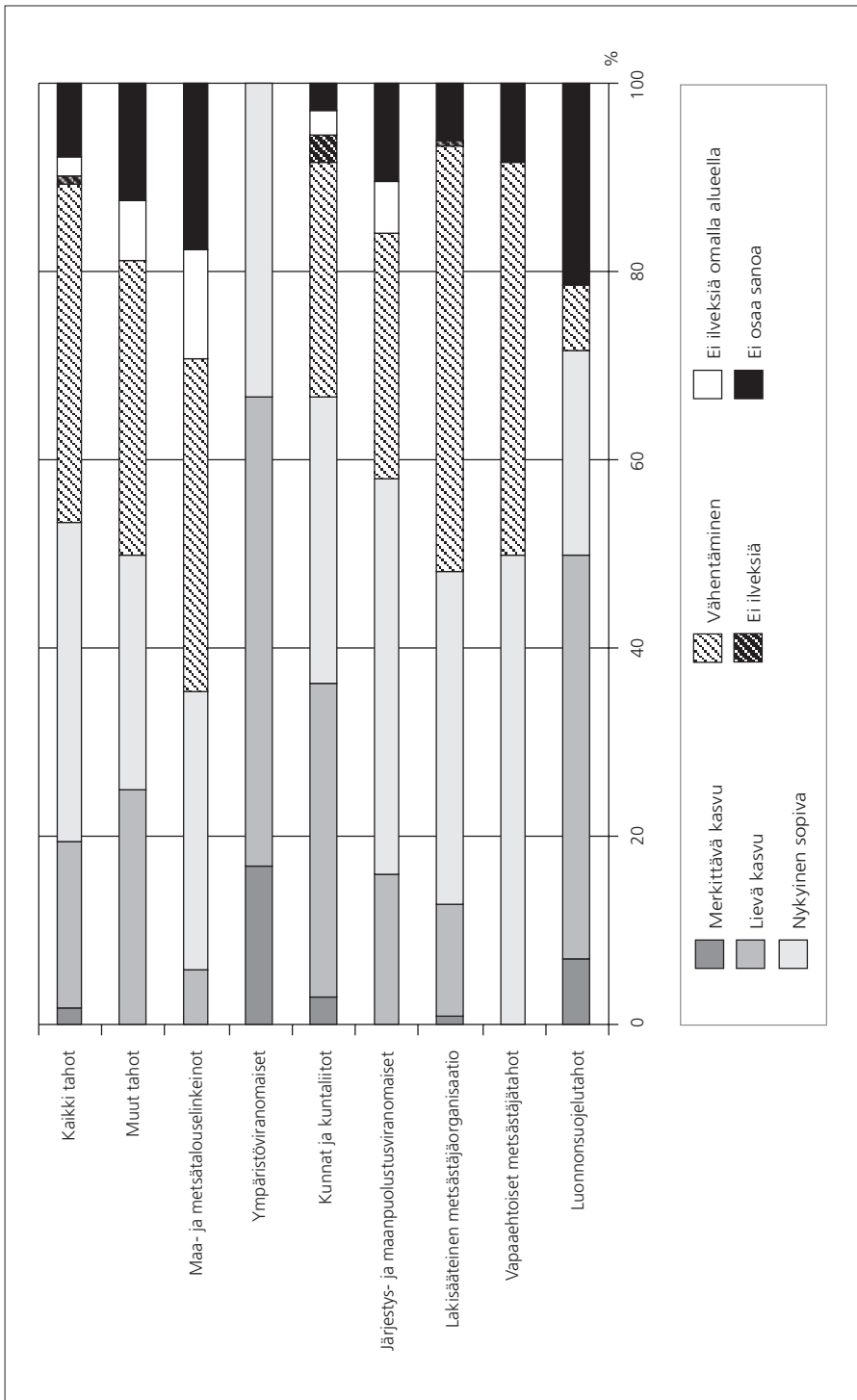
3.1.4 Sopiva ilveskannan koko

Ilveskannan alueellisesta tilanteesta ja kannan sopivasta koosta pyydettiin näkemyksiä kahdessa erillisessä kysymyksessä, joiden alkuperäinen tavoite oli selvittää erikseen nykytilanne (kysymys nro 1) sekä arvioida alueen sopivaa ilveskanta joko numeerisesti tai sanallisesti (kysymys nro 5). Vastaajista valtaosa koki lukumäärien esittämisen vaikeaksi ja molempiin kysymyksiin vastattiin usein kuvailemalla kantaa joko sopivaksi, liian pieneksi tai liian suureksi. Kysymykseen saatuja vastauksia verrattiin keskenään ja näin määriteltiin vastaajan näkemys sopivasta kannasta, ellei se tullut kysymyksestä nro 5 yksiselitteisesti selville.

Ilveskannan kokoon liittyvät odotukset ja tavoitteet jakoivat sekä vastaajatahoja (Kuva 11) että riistanhoitopiirejä (Taulukko 9). Nykyistä kantaa pidettiin varsin laajasti sopivana eli suhtautuminen ilvekseen oli suhteellisen neutraalia. Merkittävää kannan kasvua kannattivat lähinnä luonnonsuojelutahot sekä ympäristöviranomaiset. Lievä kannan kasvu sai kannatusta laajemmin, ainoastaan vapaaehtoiset metsästäjätahot eivät kannattaneet kannan kasvua lainkaan. Esitys kannan vähentämisestä tuli selkeimmin esiin metsästyksen vapaaehtois- ja viranomaistahojen, maa- ja metsätalouselinkeinojen, kuntien ja kunталиittojen sekä muiden tahojen vastauksissa. Kaikkien vastaajien joukosta suuri osa piti nykyistä ilveskanta sopivana, mutta lähes yhtä suuri osa toivoi ilvesten vähentämistä. Selkeästi vähiten kannatusta sai vaihtoehto ”ei ilveksiä ollenkaan” (Kuva 12).

Riistanhoitopiireittäin tarkasteltuna (Taulukko 9) vain Etelä-Savossa, Kymessä ja Uudellamaalla vastaajista pieni osa kannatti merkittävää kannan kasvua. Lievä kannan kasvu sai jonkin verran kannatusta, mm. Oulun riistanhoitopiirissä yli 50 % vastaajista kannatti kannan kasvua. Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalassa missä kanta on tällä hetkellä suurimmillaan, sen kasvatus ei saanut kannatusta lainkaan. Nykyistä kantaa pidettiin näissä piireissä pääsääntöisesti sopivana, mutta myös kannan vähentäminen sai paljon kannatusta.

Ilveskanta pidettiin yleisesti liian epätasaisesti jakaantuneena. Vastausten perusteella ilveskannassa on selkeitä tihentymiä ja vastaavasti täysin tyhjiä alueita. Tämä tuli esiin sekä ilvestilanteen kuvauksissa että sopivan kannankoon määrittelyssä.

Kuva 12. Ilveskannan kokoon liittyvät kannanotot sidosryhmätahottain.

Taulukko 9. Kannan kokoon liittyvät kannanotot riistanhoitopiireittäin (sulkeissa kysymykseen vastanneiden määrä).

	Mer- kittävä kasvu	Lievä kasvu	Nyky- nen sopiva	Vähen- täminen	Ei ilveksiä ollenkaan	Ei ilveksiä omalle alueelle	Ei osaa sanoa
Etelä- Häme (8)	-	11,2	44,4	44,4	-	-	-
Etelä- Savo (17)	5,6	11,1	55,6	22,1	-	-	5,6
Kainuu (14)	-	13,3	20,0	33,3	-	6,7	26,7
Keski- Suomi (23)	-	22,2	40,8	37,0	-	-	-
Kymi (20)	4,2	12,5	37,5	37,5	-	-	8,3
Lappi (8)	-	37,5	50,0	-	-	-	12,5
Oulu (14)	-	52,9	17,6	5,9	-	11,8	11,8
Pohjanmaa (25)	-	38,6	26,9	23,1	3,8	3,8	3,8
Pohjois- Häme (14)	-	11,1	44,4	38,9	-	5,6	-
Pohjois- Karjala (3)	-	-	33,3	66,7	-	-	-
Pohjois- Savo (22)	-	-	24,0	72,0	-	-	4,0
Ruots. Pohjanmaa (19)	-	9,1	27,3	63,6	-	-	-
Satakunta (15)	-	14,3	64,3	14,3	-	-	7,1
Uusimaa (17)	5,3	5,3	26,3	42,1	5,3	-	15,7
Varsinais- Suomi (3)	-	50,0	25,0	-	-	-	25,0

3.1.5 Kannan säätelyn keinot

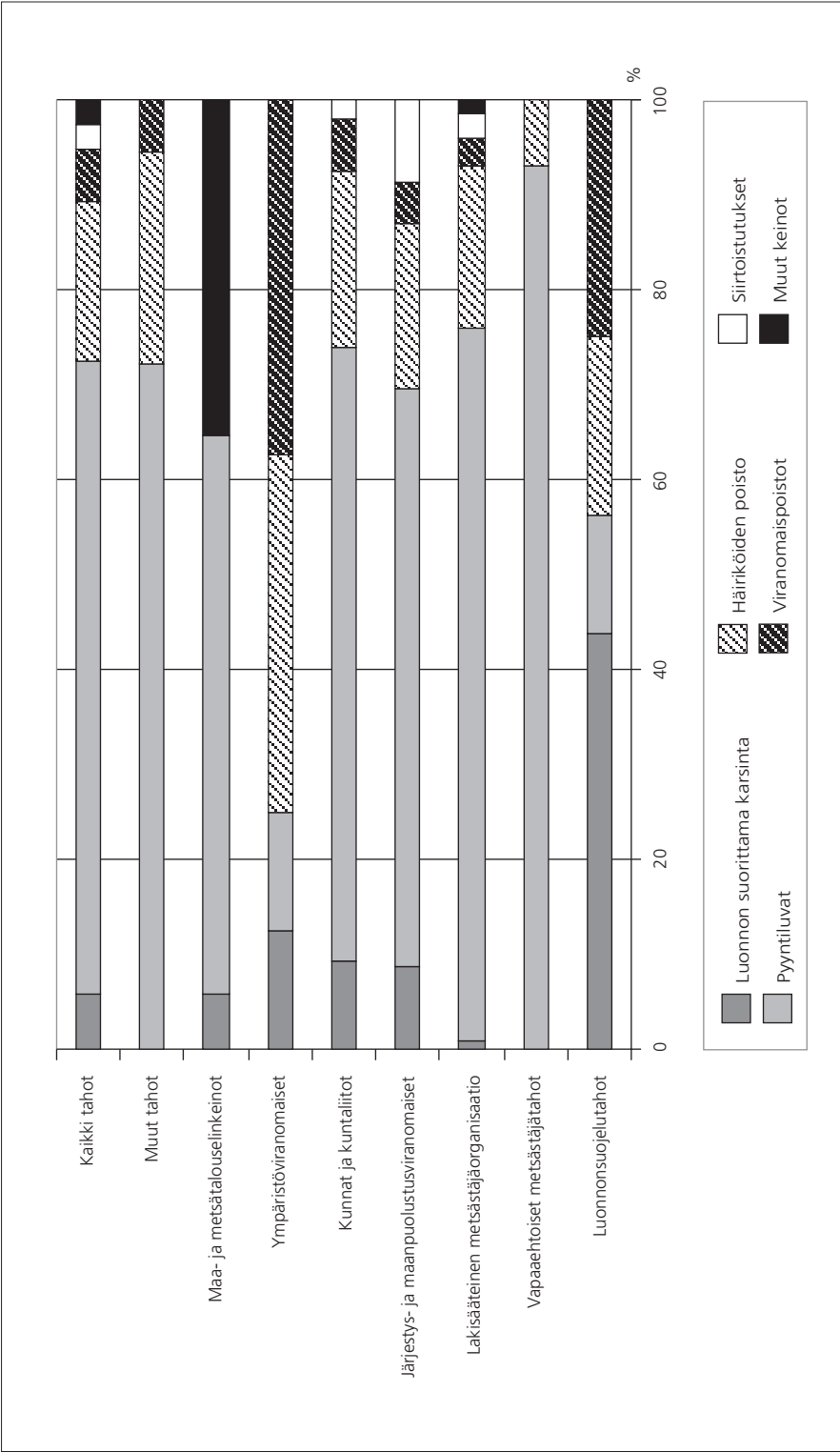
Alueellisille sidosryhmävastaajille esitettiin kyselylomakkeessa useita vaihtoehtoja ilveskannan säätelyn keinoiksi sillä oletuksella, että kannan säätely on tarpeellista. Vastaajalla oli halutessaan mahdollisuus valita useampi vaihtoehto. Vastaajat kokivat tämän kysymyksen erittäin tärkeäksi, sillä vastausprosentti oli lähes 100 % tämän kysymyksen kohdalla.

Eri vaihtoehtoja olivat: a) kannan säätelyn hoitaa luonnon suorittama karsinta, b) kannan säätely hoidetaan pyyntilupajärjestelmän avulla, c) kantaa säädellään vain häiriöyksilöitä poistamalla, d) kantaa säädellään vain viranomaisten suorittamien poistojen avulla, e) kantaa säädellään siirtoistutuksien avulla, ja f) kantaa säädellään jotenkin muuten, miten?

Monet vastaajat olivat kohtien c) ja d) kohdalla yliviivanneet sanan ”vain” ja tarkentaneet kirjallisessa osiossa sitä, että nämä vaihtoehdot täydentävät kohtaa b) eli pyyntilupamenettelyä. Vastaajatahoista 66,7 % piti pyyntilupajärjestelmää parhaana keinona säädellä ilveskantaa. Selkeästi vähiten kannatusta saivat siirtoistutukset (2,4 %). Suojelutahot pitivät parhaana kannan säätelyn keinona luonnon suorittamaa karsintaa. Ympäristöviranomaiset puolestaan kannattivat vain häiriötä aiheuttavien yksilöiden poistoa sekä eläinten poistoa viranomaistyönä (Kuva 13). Suojelutahojen vastaukset heijastivat selvästi metsästyskielteisyyttä.

Muita ehdotuksia oli mm. poisto keinolla millä hyvänsä, tappoluvat poronhoitoalueella, vapaa metsästys, jalkanarut yms. luvallisiksi, valikoiva, tihentymiin kohdistuva metsästys, vapaa metsästysaika talvella tietyinä aikana.

Riistanhoitopiireittäin tarkasteltuna (Taulukko 10) pyyntiluvat nousivat edelleen tärkeimmäksi kannan säätelyn keinoksi. Ruotsinkielisellä Pohjanmaalla pyyntilupamenettely sai 100 % kannatuksen.

Kuva 13. Kannan säätelyn keinot eri sidosryhmätahojen vastauksissa.

Taulukko 10. Kannan säätelyn vaihtoehdot riistanhoitopiireittäin (sulkeissa kysymykseen vastanneiden määrä).

	Luonnon suorittama karsinta	Pyyntiluvat	Häiriköiden poisto	Viranomais-työ	Siirto-istutukset	Muut
Etelä-Häme (8)	-	72,7	18,2	-	9,1	-
Etelä-Savo (19)	4,3	78,4	13,0	-	4,3	-
Kainuu (14)	5,2	42,1	10,5	21,1	-	21,1
Keski-Suomi (23)	8,8	55,9	29,4	5,9	-	-
Kymi (21)	4,4	82,6	8,6	4,4		
Lappi (9)	-	54,5	27,3	9,1	-	9,1
Oulu (15)	14,3	42,9	23,7	9,5	4,8	4,8
Pohjanmaa (26)	6,3	59,3	18,7	6,3	6,3	3,1
Pohjois-Häme (14)	5,6	72,2	11,1	11,1	-	-
Pohjois-Karjala (3)	-	66,7	33,3	-	-	-
Pohjois-Savo (24)	3,3	73,3	16,8	-	3,3	3,3
Ruots. Pohjanmaa (19)	-	100,0	-	-	-	-
Satakunta (15)	5,3	68,4	15,8	10,5		
Uusimaa (16)	5,6	77,7	16,7			
Varsinais-Suomi (6)	20,0	50,0	20,0	-	10,0	-

3.1.6 Häiriötä aiheuttavat yksilöt

Kannan säätelyssä pyyntilupien lisäksi keskeiseksi tekijäksi nousi se, miten häiriötä aiheuttavien ilvesten kanssa menetellään. Lähes kaikki vastaajatohot kannattivat niiden poistamista, vain menettelytavoissa oli eroa. Häiriötä aiheuttavia yksilöitä on seuraavassa tarkasteltu vain sidosryhmien osalta.

Luonnonsuojelu- ja ympäristöviranomaistahojen mukaan ilveksellä ei esiinny minkäänlaista häiriökäyttäytymistä, tai sitten vastaajat mainitsivat, ettei heillä ole sellaisesta kokemuksesta. Muista vastaajista useat määrittivät häirikön (Taulukko 11) käyttäen useita eri vaihtoehtoja yhdessä. Häirikköilves määriteltiin useimmissa tapauksissa eläimeksi, joka hakeutuu asutukseen ja pihapiireihin. Lisäksi häirikköilves saalistaa koti- ja lemmikkieläimiä. Hyvin usein todettiin, että tällainen häiriötä aiheuttava yksilö on todennäköisesti sairas, nälkiintynyt tai pelkästään nuori yksilö, joka vaeltaessaan eksyy asutukseen.

Valtaosa vastanneista kannatti häiriötä aiheuttavan yksilön nopeaa poistamista. Kannatusta sai myös ilveskannan säätely, jolloin häiriöongelma häviäisi itsestään. Eläinten siirtämistä toisaalle ehdotettiin myös yhtenä vaihtoehtona. Eläinten poistaminen lopettamalla perusteltiin usein sillä, että tällainen pihapiiriin saalistamaan tuleva yksilö on todennäköisesti sairas tai nälkiintynyt, joten sen poistaminen ei välttämättä vaikuttaisi negatiivisesti ilveskannan hyvinvointiin yleisellä tasolla.

Taulukko 11. Häiriötä aiheuttavan yksilön määritelmä eri tahojen mukaan.

	Tulee asutukseen	Aiheuttaa kotieläinvahinkoja	Aiheuttaa lemmikkivahinkoja	Ei pelkää ihmistä	Sairaat, nälkiintyneet, nuoret	Muut	Ei häiriökäytöstä, ei kokemusta
Luonnonsuojelutahot	21,1	15,7	10,5	21,1	10,5	-	21,1
Vapaaehtoiset metsästäjätahot	57,1	14,3	-	-	14,3	14,3	-
Metsästyksen viranomaistahot	43,4	24,1	9,7	4,8	9,7	6,9	1,4
Järjestys- ja maanpuolustusviranomaiset	42,1	31,4	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3
Kunnat ja maakuntaliitot	40,5	16,7	16,7	11,9	-	2,3	11,9
Ympäristöviranomaiset	33,3	33,3	-	16,7	-	0	16,7
Maa- ja metsätalouselinkeinot	37,5	25,0	-	-	-	37,5	-
Muut tahot	38,5	23,1	7,7	15,3	7,7	-	7,7
Kaikki tahot (239)	41,4	22,5	9,4	7,5	7,5	6,4	5,3

3.1.7 Kehittämistarpeita

Kyselylomakkeessa oli kysymyssarja, jossa kysyttiin kehittämistarpeita koskien ilves-tutkimusta, ilveskannan seurantaa, ilvekseen liittyvää tiedotusta, viranomaisten välistä yhteistyötä sekä lainsäädäntöä. Kehittämistarpeita listattiin jonkin verran, mutta varsin monissa lomakkeissa nämä kohdat oli jätetty tyhjäksi tai niissä kuvattiin vastaajan käsitystä siitä, mikä on vallitseva käytäntö kyseisessä asiassa. Eri tahojen ehdotuksia ei ole seuraavassa eritelty, vaan kunkin kehityskohteen kohdalla on lyhyt kuvaus esiin nousseista asioista.

Tutkimus

Tutkimusta toivottiin lisää ja siihen toivottiin lisää resursseja ja virkoja. Sen toivottiin lisäksi laajenevan kattamaan koko Suomen. Tutkimuksesta tiedottaminen koettiin tärkeäksi mm. epäluulojen hälventämiseksi sekä erityisesti poronhoitoalueella. Ilvekseen liittyviä tutkimuskohteita listattiin useita, mm. paikallinen perustutkimus ja kantojen määrien tarkempi kartoitus. Lisäksi toivottiin kotimaisen tiedon tuottamista ilveksen elintavoista, käyttäytymisestä, levinneisyydestä, vaelluksista, asuinalueista, reviirien koosta, ravinnonvalinnasta, ravinnon saatavuuden suhteesta elinpiirin kokoon peura-alueilla, jäniskannan sekä myyrä- ja kanalintukantojen merkityksestä, kannanvaihteluista, populaatiodynamiikasta sekä taudeista, loisista, urbanisoitumisesta ja häiriötä aiheuttavista yksilöistä.

Tutkimusta pitäisi lisätä ilveksen asemasta ja merkityksestä havumetsän ekosysteemissä ja sen merkityksestä riistakantojen kehitykselle. Edelleen toivottiin tutkimukselta vaihtoehtoisten keinojen kehittämistä vahinkojen vähentämiseksi sekä siirtojen vaikutusten tutkimusta siirrettyjen käyttäytymiseen. Vastauksissa nousi esiin lisäksi mm. GPS-pantatutkimuksen tarve. Kuitenkin koko tutkimuksen tarkoitus myös kyseenalaistettiin; tutkimusta pidettiin täysin turhana ja toivottomana, eikä sille koettu tarvetta ilveskannan yleisyyden vuoksi ollenkaan. Yhdessä puheenvuorossa riistan tutkimuksen arveltiin elävän vain itseään varten.

Kannan seuranta

Suomalainen petokantojen seuranta nähtiin korkeatasoisena, mutta myös uusien menetelmien kehittäminen koettiin tärkeäksi (mm. jälkilaskentojen lisääminen ja pantakokeet). Kannan seurantaa toivottiin tehostettavan ja kehitettävän ja toivottiin luotettavaa ja varmaa seurantamenetelmää, jonka avulla kannan kasvutrendi voitaisiin havaita nopeasti ja kanta voitaisiin pitää minimissä. Kannan seurannan rinnalle nostettiin määrän selvittämisen lisäksi kannan rakenteen sekä ilvesten liikkumisen ja elinpiirien selvittäminen.

Tärkeimmäksi kehittämistarpeeksi kannan seurannan kohdalla nähtiin petoyhdyshenkilöverkoston ylläpitäminen ja kehittäminen. Sen toimintaan olisi suunnattava resursseja. Kannan seurannan nähtiin vaikeutuvan, mikäli ihmiset kyllästyvät ilmoittamaan havaintonsa. Petoyhdyshenkilöille toivottiin myös palautetta havaintojen määristä sekä lisää koulutusta ja selkeät valintakriteerit. Toisaalta pohdittiin, voiko kannan seuranta jatkossa perustua lainkaan vapaaehtoistyön varaan. Lisäksi ehdotettiin mm. metsätyönjohtajien ja muiden metsässä työskentelevien panoksen hyödyntämistä.

Kannan seuranta tulisi saada kattavammaksi ja sitä olisi tehostettava, ja se tulisi toteuttaa yhteistyössä paikallisten viranomaisten, sidosryhmien ja metsästäjien kanssa. Edelleen nähtiin tärkeäksi, että kannan seuranta toteutettaisiin paikkakuntaakohtaisesti, ja toivottiin luottamusta paikallisiin kannan arvioihin. Myös metsästäjien, metsässä liikkujien ja muiden sidostahojen, mm. riistanhoitoyhdistysten ja metsästyssseurojen, yhteistyöllä olisi merkitystä kannan arvioinnissa. Esille nousi myös näkemys, että kannan seurannalla ei ole merkitystä ja se on toivotonta, eikä tuloksia ole nähtävillä. Petohavaintojen keräys ei joidenkin vastaajien mielestä toimi, sillä havaintojen paljoudesta johtuen niitä ei viitsitä ilmoittaa.

Tiedottaminen

Tiedottamista toivottiin lisää ja säännöllisesti, samassa määrin kuin karhusta ja sudesta. Myös hoitosuunnitelmista toivottiin tiedottamista koko kansalle. Tiedotukseen liitettiin selkeästi laatuksiteeri: sen olisi oltava monipuolista, totuudenmukaista, puolueetonta, realistista, jatkuvaa, oikeudenmukaista ja tosiasioihin perustuvaa, avointa ja pääosin maakuntatasolta. Asiallista tiedottamista kannan suuruudesta, paikallisesta runsaudesta ja elintavoista toivottiin lisää. Vaikka ilveksestä toivottiin vastaavanlaista tilastotietoa kuin esimerkiksi hirvistä on saatavilla, toisaalta toivottiin, että jaettava ilvestieto olisi muutakin kuin pelkkiä lukuja, esimerkiksi myös tarinoita. Ilves nähtiin sensaatioherkkänä lajina, jonka vuoksi siitä tarvittaisiin asiallista tiedotusta enemmän. Tiedotuksella nähtiin olevan roolin ennakkoluulojen ehkäisyssä, mutta todettiin, että ilveksen aiheuttamista haitoista on myös kerrottava rehellisesti. Kiihkomieliset raatelu-uutiset ja ylilyönnit pitäisi kuitenkin lopettaa. Tiedottamisen osalta tärkeimpänä pidettiin oikean ja ennakkoluulottoman tiedon levitystä (*”ilves on osa luontoa eikä mikään kummajainen tai uhka”*).

Erittäin tärkeänä pidettiin sitä, että ilvesten elinympäristöjen tuntumassa asuvat, riis-taviranomaiset ja yleisö saavat tietoa ilveksistä. Lisäksi eriteltiin mm. paliskunnille ja poliisiviranomaisille suunnattava tiedotus ilvesten liikkeistä ja kulkureiteistä sekä julkisuuteen annettava tieto ilvesten poroille aiheuttamista vahingoista. Kun petoeläinten jälkiä nähdään eikä niitä tunnusteta, on vaarana, että ihmiset pelkäävät alueella liikkuvan karhun, vaikka kyseessä olisikin ilves. Vastaaja toivoi, että tiedotettaisiin siitä, että ilves kuuluu alueen eläimistöön sekaannusten välttämiseksi.

Tiedottamista toivottiin mm. erityisten tiedotustilaisuuksien muodossa. Tiedottamisessa tärkeänä tahona koettiin MKJ, riistanhoitopiirit ja RKTL, mutta myös suurpetotietokeskus Petola nähtiin tiedotuksen mahdollisuutena. Oikea tiedottaja voisi olla mmm:n alaisuudessaakin toimiva taho. Tiedottamista tulisi tehdä tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa, television, radion ja lehtien välityksellä. Ajankohtaista tietoa toivottiin merkittyjen eläinten liikkeistä esimerkiksi reaaliaikaisen tiedotuskanavan välityksellä. Aktiivinen asiallinen tiedottaminen, esim. päivälehdissä voisi osaltaan vaikuttaa siihen, että suurpetojen läsnäolo tulisi jokapäiväisemmäksi ja normaaliksi ilmiöksi ja siten myös ihmisten suhtautuminen kiihottomaksi.

Tiedottamista kritisoitiin myös jonkin verran. Tiedon ei koettu enää kiinnostavan ketään, sillä ilveskanta on yleistynyt eivätkä havaintotulokset ole kattavia. Edelleen esitettiin, että nykytiedottaminen on asenteellista eikä suinkaan puolueetonta, se ei ole todenmukaista, eikä oikeastaan ole edes tiedottajaa. Nykyistä tiedottamista EU:n suuntaan kritisoitiin eli vastaajan mielestä EU:lle annetaan Suomesta väärää tietoa, kantaa aliarvioidaan tietoisesti ja ilvestä väitetään harvinaiseksi. Tiedotuksen tulisi vastaajan mielestä perustua oikeisiin lukuihin eikä suojelijoiden nöyristelyyn.

Viranomaisyhteistyö

Viranomaisyhteistyöstä toivottiin saumatonta ja suojelupainotteista. Tietojen vaihdon eri viranomaisten välillä pitäisi tapahtua joustavasti ja jatkuvasti. Päällekkäisiä toimintoja tulisi karsia sujuvuuden lisäämiseksi.

Eri viranomaisten välille toivottiin yhteistyötä, jonka kehittämiseksi EU, RKTL, ympäristöministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, ympäristökeskukset ja metsästäjäorganisaatio olisi saatava keskustelemaan keskenään. Hallinnon rajat ylittävää viranomaisyhteistyötä pidettiin tärkeänä ja toivottiin alueellista suurpetoseminaaria. Ilveksen katsottiin vaativan silti vain vähän viranomaisten ja elinkeinoelämän välistä yhteistyötä. Petoeläinten aiheuttamat vahingot toivottiin ilmoitettavaksi ja tiedonkulkua yleisesti nopeammaksi viranomaisten välillä.

Tarpeelliseksi kuvattiin myös paikallisten, metsästäjä- ja luonnonsuojelutahojen sekä petoyhdyshenkilöiden, riistanhoitoyhdistysten ja viranomaisten välinen yhteistyö. Yhteistyötä toivottiin lisäksi asian kohtaajien näkökulmasta, ei viranomaisista lähtien.

Viranomaisyhteistyön kehittämisessä paikallistasolla esiin nousi myös mm. riistanhoitoyhdistysten antamien lausuntojen tarve pyyntilupien tarpeellisuutta arvioitaessa. Kannan suuruuteen liittyvää tiedotusta toivottiin viranomaisten suuntaan sekä yhteistyön tiivistämistä häirikkötapauksissa. Toivottiin, että metsästäjäorganisaatio saisi välittömästi tiedon, jos muut viranomaistahot ovat petojen kanssa tekemisissä, sekä mahdollisuutta

antaa poliisille yhteistyössä piirin kanssa oikeus myöntää poistamislupa häirikölle välittömästi.

Yhteistyössä vaikeutena nähtiin maa- ja metsätalousministeriön ja riistanhoitopiirien väliset näkemuserot lupahallinnossa. Yksi vastaaja ihmetteli ”*minkälaista se on? kuka/mikä on ilvekselle viranomainen?*.” Viranomaisyhteistyötä kritisoitiin ja epäiltiin, että ”*kysellään ja selvitetään, vaikka päätökset saattaa jo olla tiedossa.*” Viranomaisyhteistyötä kritisoitiin myös liian EU-keskeiseksi ja pyyntilupien myöntäminen haluttiin pois EU:sta ja ministeriöstä.

Lainsäädäntö

EU-lainsäädäntöön toivottiin muutosta: ilves pitäisi saada pois direktiivin IV liitteestä. Kansallisen lainsäädännön kehittämiseksi selkeimmin esille nousi päätäntävällän siirtäminen paikallistasolle. Pääsääntöisesti tämä tarkoitti mm. pyyntilupien myöntämistä paikallistasolla – lähinnä riistanhoitopiirissä. Toivottiin, että lainsäädännön avulla suomalaiset erityisolosuhteet ja metsästyskulttuuri voitaisiin ottaa huomioon kansallisella tasolla ilman EU:n väliintuloa. Pyyntilupien määrää toivottiin suuremmaksi ja metsästyskäytäntöä vapaammaksi. Häiriötä aiheuttavien yksilöiden osalta toivottiin nopeaa ja joustavaa pyyntilupamenettelyä. Lisäksi haluttiin lakimuutos, joka mahdollistaisi kannan sopivan säätelyn ja/tai vapaan metsästyksen, eikä ympäristöministeriön haluttu sekaantuvan petoasioihin. Petovahinkojen korvausjärjestelmään toivottiin lakimuutosta, jotta vahingot korvattaisiin joko täysimääräisesti tai reviiireihin perustuen. Eri sidosryhmiä tulisi kuulla lakeja laadittaessa. ”*Suomi päättää omista elukoistaan.*”

Lainsäädännössä toivottiin puututtavan kiintiömetsästyksen, joka ei ole direktiivin mukaista ja olisi lopetettava kokonaan. Lakisääteisiä tilapäisiä metsästyskieltoja ja rajoituksia tulisi kokeilla, samoin ilveksen täysrauhoitusta. Ilveksen asema riistalajina kyseenalaistettiin ja ehdotettiin sen poistamista kokonaan riistaeläinlistalta. Nykyistä lainsäädäntöä ei pidetty tarkoituksenmukaisena lupahallinnon osalta, pyyntilupia ei tulisi myöntää nykykäytännön mukaisesti, vaan nälkiintyneet ilvekset tulisi poistaa viranomaisyönä. Lainsäädännöllä haluttiin puututtavan salametsästyksen tiukemmin ja painotettiin mm. luonnonsuojelurikosten ennaltaehkäisyyn ja jo tapahtuneiden rikosten selvittelyyn tarvittavien keinojen ja resurssien lisäämistä. Rauhoidusta tulisi tiukentaa ja metsästystä selkeästi vähentää lainsäädännön avulla. Lainsäädännöltä toivottiin lisäksi selkeyttä, joka ei sallisi erilaisia tulkintoja asioista.

3.2 Kansalliset sidosryhmät

Kansallisista sidosryhmistä yhdeksän (Maailman Luonnonsäätiö/WWF Suomi, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK, Metsähallitus, Metsästäjien keskusjärjestö, Suomen Kennelliitto, Suomen luonnonsuojeluliitto, Suomen Metsästäjäläiitto, Suomen Metsästäjä- ja kalastajaliitto sekä ympäristöministeriö) vastasi kyselyyn. Kaikki vastaajat olivat vastanneet kymmeneen ensimmäiseen lomakkeessa esitettyyn kysymykseen, mutta kohtaan ”muuta ilveksestä” (kysymys 11) vastasi vain kuusi tahoa. Kirjatut vastaukset olivat keskimäärin selkeästi pidempiä kuin maakuntatasolta saadut vastaukset. Suuria ristiriitoja ilveskannan hoitoon liittyvissä kysymyksissä ei ilmennyt, mutta ympäristöministeriön kanta poikkesi jonkin verran muista vastauksista. Maakunnallisiin vastauksiin verrattuna samat asiat nousivat esiin myös kansallisella tasolla.

3.2.1 Kirjallisten vastausten anti

Ilvestilanteen kuvaus

Vastaajatahot kuvasivat ilvestilannetta Suomessa monin tavoin. Suomen Kennelliiton, Metsästäjien keskusjärjestön (MKJ) ja Metsähallituksen kuvauksen mukaan ilveskanta on runsastunut viime vuosina ja runsastuu edelleen. Kanta pitävät elinkykyisenä Suomen luonnonsuojeluliitto, Suomen Kennelliitto, MKJ ja yksityiset maanomistajat/MTK. Sekä WWF Suomi että Metsähallitus toivat esiin sen, että kanta on epätasaisesti jakaantunut. Suomen Metsästäjäläiiton mukaan ilvestilanne on sopiva, mutta ilveksiä voisi olla enemmänkin, mikäli metsästyksessä olisi mahdollista kestävän käytön periaatteella. Suomen Metsästäjä- ja kalastajaliiton kanta oli, että ilveskanta on harva ja ilveksiä mahtuisi paljonkin lisää. MTK:n mielestä ilveshavaintoja saadaan jatkuvasti alueilta, jonne se ei kuulu ja kanta on ylärajoilla. Ympäristöministeriö muistutti ilveksen uhanalaisuusluokituksesta ja totesi, että se voisi myös olla vaarantunut, sillä suotuisa suojelun taso ei vielä täyty, johtuen rajan yli Suomeen tulevien yksilöiden panoksesta.

Positiiviset ja negatiiviset näkökulmat

Kansallisissa vastauksissa nousivat esiin samat positiiviset ja negatiiviset ilvekseen liittyvät näkökulmat kuin alueellisessakin tarkastelussa. Ilveksen itseisarvo osana luonnon monimuotoisuutta (ei Kennelliitto, Metsästäjä- ja kalastajaliitto) ja sen ekologinen merkitys muiden eläinkantojen säätelijänä (ei luonnonsuojeluliitto, Kennelliitto, Metsästäjäläiitto, ympäristöministeriö) olivat tärkeimmät positiiviset asiat. Samoin ilveksen kuuluminen riistalajistoon (kolme vastausta; Kennelliitto, Metsästäjäläiitto, MTK). Näiden lisäksi nousi esille useita yksittäisiä positiivisia asioita, kuten esim. erämaisuuden ilmentäjä, luontoturismin mahdollisuus, ilvestutkimus, kannan elinvoimaisuus, kansallisten koira-rotujen käyttö ilveksen metsästyksessä, positiivinen julkikuva, ihmisen luontosuhteen

kehittyminen sekä ilveksen sympaattisuus ja harmittomuus. Lisäksi katsottiin ilveksen kannanhoidolla olevan positiivinen vaikutus siihen, miten metsästykseseen suhtaudutaan yleisellä tasolla.

Negatiivisia asioita listattiin jonkin verran vähemmän ja esimerkiksi Metsästäjä- ja kalastajaliiton vastauksissa ei niitä listattu ollenkaan. Kotieläinvahingot nousivat tärkeimmäksi negatiiviseksi ilvekseen liittyväksi tekijäksi (ei WWF, Metsästäjäliitto). Toiseksi tärkeimpänä nähtiin riistan verottaminen ja kilpailu saaliista metsästäjien kanssa (ei luonnonsuojeluliitto, WWF, ympäristöministeriö). Lisäksi kolme vastaajaa nosti erikseen esiin porovahinkojen aiheuttamisen (luonnonsuojeluliitto, Metsähallitus, MKJ). Ilveksen katsottiin aiheuttavan jonkin verran pelkoa (luonnonsuojeluliitto, Kennelliitto, Metsästäjäliitto, MKJ), varsinkin ”häirikköeläinten”. Muita negatiivisia näkökulmia olivat mm. ilvestyhyjiöt, puutteet vahingonkorvausjärjestelmässä, kannan liiallisen kasvun aiheuttamat ongelmat, kuten tautien lisääntyminen ja leviäminen, sekä riistaa hoitavien tahojen motivaation lasku. Ongelmana pidettiin myös ihmistä pelkäämättömiä ilveksiä.

Ristiriitaiset tavoitteet

Vastaajista kaksi, WWF ja Suomen Metsästäjä- ja kalastajaliitto, eivät nähneet ilveskantaan liittyviä ristiriitaisia tavoitteita olevan lainkaan. Yleisesti arvioitiin ristiriitoja syntyvän metsästyksen kannattavien ja metsästyksen vastustavien tahojen välillä ja kaksi tahoa, luonnonsuojeluliitto ja WWF, katsoivat että ilveksen metsästys on EU-säädösten vastaista. Yksittäisiä ristiriitoja tunnistettiin useita, mm. riistanhoidon ja ilveskannan välillä, porotalouden ja ilveksen välillä, paikallisväestön ja luonnonsuojeluväen sekä viranomaisten välillä. Lisäksi nähtiin kannan levittäytymiseen liittyvän ristiriitaisia tavoitteita (*”ei meidän nurkille”*). Suurpetojen hallinnointi maa- ja metsätalousministeriössä koettiin myös ristiriitaa aiheuttavaksi.

Yhteiselon mahdollisuudet

Ilveksen ja ihmisen välinen yhteiselo sujuu nykyisellään kahden vastaajan, Metsästäjä- ja kalastajaliiton ja luonnonsuojeluliiton, mielestä hyvin. Tärkeimmäksi ilveksen ja ihmisen yhteiselon mahdollisuuksia parantavaksi keinoksi nousivat vahinkojen täysimääräinen korvaaminen (Kennelliitto, luonnonsuojeluliitto, MTK, WWF) sekä tiedon lisääminen, ympäristö- ja asennekasvatus (Metsästäjäliitto, MKJ, WWF, ympäristöministeriö). Kannan säätelyn metsästämisellä sekä ongelmayksilöiden nopean poistamisen toivat esille Kennelliitto, MKJ ja MTK. Muita keinoja oli mm. kotieläinvahinkojen ennaltaehkäisy, ilvesten pitäminen tietyillä reiveillä asutuksen ulkopuolella sekä kansallinen ja alueellinen päättävä valta pyyntilupien myöntämisessä. Lisäksi yhteiselon mahdollisuudet paranisivat, mikäli yhteistyö metsästäjien, suojeluorganisaatioiden ja ministeriöiden välillä toimisi

ja kantojen seurantaan olisi luotettavat keinot. Yksi vastaaja totesi elokuvan ”Poika ja ilves” vaikuttaneen positiivisesti ihmisten mielikuviin ilveksistä ja siitä seurauksena myös rinnakkaineloa mahdollisuuksiin.

Kannan koko ja kannanhoitoalueiden tarve

Maakunnallisiin sidosryhmävastauksiin verrattuna kannan kasvua kannatettiin kansallisella tasolla enemmän. Kolme vastaajaa piti nykyistä kantaa kutakuinkin sopivana (Kennelliitto, Metsähallitus, Metsästäjä- ja kalastajaliitto) ja kaksi kannatti kannan vähentämistä (MKJ, MTK). Kansallisista vastaajista neljän mielestä kantaa voisi kasvattaa ainakin jonkin verran edellyttäen, että tietyt ehdot (mm. kannan tasaisempi levittäytyminen ja metsästysmahdollisuus) täytyisivät. Kannan kasvattamista perusteltiin ilveksen uhanalaisuudella (ympäristöministeriö) tai kannan epätasaisuudella (Metsästäjä- ja Kalastajaliitto, WWF). Kannan pienentämistä perusteltiin puolestaan sillä, että suotuisa suojelun taso on saavutettu ja kanta on elinvoimainen ja sen perimä monimuotoinen (MKJ).

Erillisiä kannanhoitoalueita sekä kannatettiin (Kennelliitto, luonnonsuojeluliitto, Metsähallitus, MKJ, MTK) että ei kannatettu (Metsästäjäliitto, Metsästäjä- ja kalastajaliitto, WWF, ympäristöministeriö). Perusteluina oli, että ilves väistää asutusta, harvaan-asuilla alueilla saisi olla tiheämpi ilveskanta ja että ilvestä tulisi esiintyä koko maassa, myös poronhoitoalueella. Toisaalta esitettiin, että ilveskanta ei saa kasvattaa poronhoitoalueella ja sen välittömässä läheisyydessä. Lisäksi todettiin, että valtakunnalliset erot ovat niin suuret, etteivät samat tiheystavoitteet ja hoitosuunnitelmat päde Etelä- ja Itä-Suomessa. Lisäksi toivottiin alueiden jaossa otettavan huomioon valkohäntäpeuran ja metsäkauriin esiintymisalueet.

Maakuntatason hallinnon rooli kantojen hoidossa

Kantojen hoidossa tarvittavien/toimivien eri tahojen erilaiset roolit tuotiin tässä vastauksessa esiin selkeästi. Maakuntatason mielipide tulisi ottaa huomioon (luonnonsuojeluliitto, Suomen Metsästäjä- ja Kalastajaliitto) ja läänintasolla päätäntävaltaa on lisättävä (Suomen Metsästäjäliitto). Alueelliset suurpetoneuvottelukunnat nähtiin osana maakuntien toimintaa (WWF). Kuitenkin ylin päätäntävalta ja koordinointi tulisi säilyttää valtakunnantasolla (luonnonsuojeluliitto, WWF, Suomen Metsästäjäliitto, ympäristöministeriö), joko maa- ja metsätalous- tai ympäristöministeriöllä. Luonnonvarainneuvostoa ehdotettiin oikeaksi tahoksi ohjaamaan maa- ja metsätalousministeriön lupapolitiikkaa (MTK), lisäksi nähtiin riistanhoitopiirillä olevan roolin lupamenettelyssä (MTK, Suomen Kennelliitto, Metsähallitus).

Kannan säätely

Kansallisen tahon sidosryhmät kannattivat pääsääntöisesti pyyntilupamenettelyä (ei WWF, ympäristöministeriö). Pyyntilupien lisäksi ehdotettiin häiriöyksilöiden poistoja (Metsähallitus, MTK, WWF) sekä viranomaistyönä tehtäviä poistoja (luonnonsuojeluliitto, MTK, ympäristöministeriö). Kaksi vastaajatahoa (luonnonsuojeluliitto, WWF) kannatti luonnon suorittamaa karsintaa, mutta ei yksinomaisena keinona, ja Metsästäjä- ja kalastajaliitto kannatti lisäksi siirtoistutuksia. Tarkentavana kommenttina luonnonsuojeluliitto esitti, että jos ilvestä on metsästettävä, se tulisi tehdä tiukan säätelyn puitteissa.

Häiriökäytös ja siihen puuttuminen

Häiriökäytökseen ottivat kantaa kaikki vastaajat. Kahden vastaajan mielestä ilveksen häiriökäytöstä ei ole eikä se siten edellytä toimenpiteitä (ympäristöministeriö, Suomen Metsästäjä- ja Kalastajaliitto). Vastaajat, jotka määrittivät häiriökäytöstä, saattoivat antaa useamman erilaisen kuvauksen vastauksessaan. Kuusi vastausta sisälsi määritelmän, että häiriökäytös on toistuvaa, pelotonta käyttäytymistä ihmistä kohtaan ja talojen pihoille tuloa. Viidessä vastauksessa määriteltiin häiriökäytökseksi toistuva koti- ja tuotantoeläinten verotus. Metsähallituksen vastauksessa todettiin, että ”häirikkö” -nimitystä käytetään usein nälkiintyneistä ja sairaista yksilöistä, jotka hakeutuvat asutukseen.

Asutukseen tulevien ilvesten kohdalla olisi Metsähallituksen mukaan aina tapauskohtaisesti arvioitava onko tarvetta erillisille toimenpiteille. Kennelliiton ja MKJ:n kanta oli, että ongelmayksilöt on poistettava nopeasti. Ympäristöministeriön vastauksessa tuotiin esille se, että vahinkojen estoon panostamalla ongelmia ei pääse syntymään.

Kehittämistarpeet

Kansallisen tason vastaajat ottivat varsin runsaasti kantaa kehittämistarpeisiin. Ilveksen osalta tutkimuksen todettiin olevan Suomessa kehnoa, ja sitä tulisi lisätä huomattavasti. Tutkimuskohteista mainittiin ilveksen ja sen saaliseläinten suhde (kolme vastausta), populaatioekologia sekä vapautuneen kauriimetsästyksen vaikutukset ja seurantamenetelmistä mm. radiotelemetry. Lisäksi mainittiin tutkimustulosten popularisointi sekä kannanhoitoalueiden ja reviirien määrittely sekä kantatavoitteet.

Kannan seurannan tulisi perustua radio- ja satelliittipantaseurantaan. Lisäksi toivottiin, että petoyhdyshenkilöverkostoa kehitettäisiin ottamalla myös muita sidosryhmiä mukaan. Edelleen ehdotettiin, että linjalaskentaa parannettaisiin, sekä otettaisiin käyttöön uusia seurantamenetelmiä, mm. DNA-tekniikkaa. Kantojen kehitystä olisi seurattava kannanhoitoalueittain. Tiedottamista tulisi jonkin verran tehostaa, tiedottaa pitäisi laajasti,

paikallisesti (neljä vastaajaa) ja niin, että tieto olisi kaikkien saatavilla. Tiedotuksen olisi perustuttava tutkimustuloksiin. Internetin todettiin mahdollistavan avoimen, puolueettoman ja reaaliaikaisen tiedonkulun.

Viranomaisyhteistyö nähtiin tärkeäksi osaksi ilveskannan hoitoa. Maa- ja metsätalousministeriön sekä ympäristöministeriön välistä vuoropuhelua olisi lisättävä, samoin riista- ja ympäristöviranomaisten ja suojeluorganisaatioiden välistä yhteistyötä. Avoimuus (kolme vastaajaa) on osa tätä yhteistyötä. Yhteistyön puitteissa myös EU olisi vastuutettava petokorvauksiin ja suojauskuluihin. Toivottiin yleisesti yhteistyön lisäämistä ja yhteisten pelisääntöjen määrittelyä. Yhteistyön toivottiin olevan paitsi paikallistasolla myös Skandinavian ja Baltian suuntaan kunnossa. Riistanhoitopiirin ja poliisin välisen yhteistyön merkitystä pidettiin tärkeänä.

Lainsäädännön kehittämisen pitäisi tähdätä siihen, että lainsäädäntöä tarkennetaan. Lainsäädännöllä toivottiin myös puututtavan ilveksen metsästysaikaan, jota ehdotettiin lyhyemmäksi, kahdeksi kuukaudeksi (tammi- ja helmikuu). Lainsäädännön todettiin myös olevan toimivan, eli EU-direktiivit ja metsästyslaki ja -asetus mahdollistavat poikkeavan yksilön poiston. Edelleen todettiin, että direktiivin mukainen metsästys perustuu nykyään vain poikkeuksiin, eikä se mahdollista varsinaista kannanhoitoa. Koska direktiiviä ei voi muuttaa, artiklan 16 c- ja e-kohtien sovellettavuutta pitäisi pohtia, kuin myös suotuisaa suojelun tasoa, kestäväää käyttöä sekä metsästyksen kulttuuriperintöä. EU:n lainsäädäntöä tulisi kehittää niin, että suomalaiset suurpedot siirrettäisiin liitteelle V. Erialaisten ilveskantojen alueelliset piirteet tulisi kansallisella tasolla ottaa huomioon sekä kotimaisin päätöksin että alueellisten tarpeiden mukaan.

Muuta ilvekseen liittyvää

Ympäristöministeriön mukaan ilveksen vähentämiselle esim. metsäkaurisalueilla ei ole mitään perusteita, sillä saaliseläinten runsaudesta johtuva kannanvaihtelu on luonnollinen asia. Metsästystä ei voida perustella sillä, että poistetaan nälkiintyneitä yksilöitä, sillä luonnonvalinta seuroo selviytyjät eikä metsästäjä. Suomen Metsästäjäliiton kanta oli, että ilvestä koskevan päätöksenteon pitäisi olla vain Suomessa ja päävastuun siitä maa- ja metsätalousministeriöllä. Metsästäjien keskusjärjestön näkemys oli, että yhteiskunnan tulisi kantaa vastuu ilveskannan aiheuttamista kustannuksista (poro- ja kotieläinvahingot, suojauskustannukset jne.), ja omavastuu tulisi poistaa korvauksista kokonaan. Kestävän käytön ja suotuisan suojelun tason saavuttamisessa haittojen vähentäminen on oleellista. Suomen Kennelliiton kanta oli, että ilveksiä tulee olla niin paljon, että se luokitellaan edelleenkin metsästettäväksi riistaeläimeksi, jota voidaan metsästää soveltuvilla koiraroduilla, mutta ilveskanta ei saa olla niin suuri, että se häiritsee/ehkäisee luontoon liittyvien harrastusten harjoittamista. Metsähallitus toi esille Pohjoismaiden ja Venäjän kanssa harjoitettavan yhteistyön sekä kannan hoidossa että kannan hoidon politiikassa. Suomen luonnonsuojeluliiton mukaan ilvekseen liittyvää luontoturismia tulisi kehittää edelleen.

3.2.2 Kansallinen sidosryhmäneuvottelu

Marraskuussa 2005 kansallisten sidosryhmätahojen kesken käytiin sidosryhmäkeskustelu kirjallisessa kyselyssä esiin nousseista ilvekseen ja karhuun liittyvistä näkökulmista noin 1,5 tunnin ajan. Sidoryhmien edustajat käyttivät yhteensä 71 puheenvuoroa koskien ilvestä, karhua ja hoitosuunnitelmahankkeita. Varsinaista uutta näkökulmaa ei tilaisuudessa tullut esiin jo kirjallisissa vastauksissa tulleiden lisäksi, mutta eri tahojen peruslähtökohtainen kanta asioihin tuli selvästi esille. Keskustelu painottui karhua koskeviin näkemyksiin. Ilvestä koskeva keskustelu muodosti 32,4 % käydystä keskustelusta (23 puheenvuoroa). Tämä johtui luultavimmin siitä, että karhu koetaan tärkeämmäksi ja ehkä myös jonkin verran ongelmallisemmaksi kuin ilves.

Ilveksen osalta tilaisuudessa eniten herätti keskustelua kannan kasvu ja kannan säätelyn tarpeellisuus tai tarpeettomuus. Ympäristöministeriön edustaja toi esille sen, miten riippuvainen ilves on saaliseläinten, varsinkin jäniksen, kannanvaihteluista, jonka seurauksena ihmisen puuttuminen ilveskannan kasvuun on tarpeetonta ja jopa haitallista. Lisäksi keskusteltiin ilvesten näлкиintymisistä sekä korkeasta pentukuolleisuudesta ja siitä, onko ilveksen metsästys tarpeellista lainkaan. Metsästäjäliiton edustajan kanta oli, että metsästys olisi oikea keino vaikuttaa kannan tilaan ennen kuin se romahtaa esimerkiksi huonon saaliseläntilanteen vuoksi. Keskustelua herätti myös se, miten kannan levittäytymistä voitaisiin auttaa ja Kennelliiton edustaja toi esiin siirtoistutusten mahdollisuuden.

Ilveksen metsästyksestä sekä luontodirektiivin asettamista rajoista keskusteltiin ja Suomen luonnonsuojeluliitto toi esille sen, että se ei tällä hetkellä ota kantaa siihen, minkä liitteen lajiksi ilves pitäisi määritellä ja pitäisikö sitä metsästää vai ei. Suomen Metsästäjäliiton edustaja korosti sitä, että metsäkauriin ja valkohäntäpeuran ruokkimista harrastavien (metsästäjien) turhautuminen johtuu pitkälti siitä, että ilveksen ilmaantuessa ruokintapaikalle saalistamaan riistanhoitotyö menee hukkaan. Lisäksi keskustelua herätti se, minkä vuoksi ilveksen levittäytyminen Lapin riistanhoitopiirin alueelle ei ole onnistunut.

3.3 Asiantuntijahaastattelujen anti

Teemahaastatteluista kertynyt aineisto toi lisäarvoa ilveksestä kuultujen mielipiteiden kirjoon. Eri alojen edustajat pohtivat ilvestä hyvin monesta eri näkökulmasta oman ammattinsa, asiantuntijuutensa tai harrastuksensa kautta. Vaikka haastateltavat edustivatkin hyvin eri tahoja, vastauksissa tuli esiin myös henkilökohtaiset näkemykset, jotka osaksi saattavat edustaa erilaista kantaa kuin haastateltavan viiteympäristö. Joitakin asiantuntijoiden kommentteja on esitetty seuraavassa kursivoituna.

3.3.1 Ilvekseen liittyvät myönteiset ja kielteiset asiat

Asiantuntijahaastattelussa nousi esille samoja myönteisiä ja kielteisiä asioita kuin alueellisissa ja kansallisissa sidosryhmäneuvotteluissakin. Kymmenen haastateltavaa totesi ilveksen kuuluvan Suomen luontoon ja olevan osa sen monimuotoisuutta. Yhdeksän haastateltavaa näki ilveksen arvokkaana turkisriistaeläimenä, jonka pyyntikulttuuri tulisi säilyttää. Kuuden haastateltavan mielestä ilveskannan kasvusta ei aiheudu ongelmia, eikä ilveksestä myöskään ole vaaraa ihmisille. Viisi haastateltavaa näki ilvekseen liittyvän tietynlaisen imagoarvon, se tuo esimerkiksi erämaisyyden tuntua metsiin. Lisäksi ilvestä pidettiin kauniina, ovelana jne. (neljä vastaajaa). Myös sen rooli ekologisessa kokonaisuudessa ja muiden eläinkantojen säätelijänä todettiin tärkeäksi (kolme haastateltavaa).

”Sellainen omakohtainen hyötypuoli ja hirveä plussa on se, että tiedän että niitä on olemassa...”

”Poika ja ilves -elokuvalla oli hirveen suuri merkitys positiiviseen kuvaan ilveksestä ja koko petohommaan ja toi siihen nostetta.”

”Ilvekseen suhtaudutaan muutenkin positiivisemmin, se on sellainen tupsukorva, siihen liittyy hyvin vähän pelkoja että se olisi ihmiselle vaarallinen.”

”Se pistää kyllä retkuun tuolla metsässä. Se menee aina ne tiheimmät paikat mistä suksimies ei pääse ja kuuntelee vaan, että missä mies menee ja hetken päästä se on omalla ladulla selän takana. ... Miten se harakan nappaa yöpuulta, miten se teeren ottaa kiepistä, miten se ottaa jäniksen, majavan. Ja sitten nämä päivämakuupaikat ja miten se valitsee ne. Ja miten se pentujen kanssa liikkuu. Se on kaiken kaikkiaan hirveen mielenkiintoinen otus.”

”Ensinnäkin ilvekseen liittyy erittäin voimakkaasti sen kauniin ulkomuodon perusteella suojelutarve. Siis semmoinen intuitiivinen suojelutarve.... Ja sitten toinen äärimmäisyys tässä on se hyvin pieni ryhmä, joka kokee ilveksen sellaiseksi kilpailijaksi, että se tappaa minun metsäkauriini, minun valkohäntäpeurani ja minun jänikseni, jotka on tarkoitettu minun ajokoirani treenaamiseen...”

Tärkeimpänä kielteisenä piirteinä ilveksessä koettiin sen kotieläimille aiheuttamat vahingot (seitsemän haastateltavaa). Viiden haastateltavan mielestä negatiivista oli se, että ilves verottaa riistaa ja häiritsee riistanhoitotyötä. Edelleen pihoille tulevat yksilöt koettiin häiritseviksi (viisi vastausta). Yksittäisiä mielipiteitä olivat mm. ilveksen mahdollisesti aiheuttama pelko, lemmikkieläinvahingot sekä ilveksen pyyntilupien vähyys. Todettiin myös, että lisääntynyt kauriskanta on lisännyt ilvesten määrää (kolme haastateltavaa).

”Siellä missä ilveksen pyyntiä on harrastettu pidempään ja laajemmin, ilveksen asema metsästäjien mielissä on erilainen kuin siellä minne se

on aika vasta levittäytynyt. Siellä ei ole pyyntikulttuuria olemassa. Siellä missä on pienikokoisia hirvieläimiä, jotka yleensä kärsii kovasta talvesta ja paksusta lumipeitteestä, ja niitä ruokitaan, ruokintapaikat ovat ilvekselle varsin houkuttelevia apajia. Siellä ilveksen vierailuja koetaan negatiivisena piirteenä. Ilveksen katsotaan uhanalaistavan jonkin metsäkaurisistutuksen tulevaisuuden. Ilveksen haitalliseksi kokeminen liittyy pääsääntöisesti metsäkauriiseen.”

”Jos ilves ottaa kissan niin se on kyllä omistajan vika ilman muuta... Ne ei ole mitään ongelmaksi vaan täysin normaali-ilveksiä, jotka ottaa niitä samoja riistaeläimiä kuin metsästäjät.”

”Nyt on tullut sellainen hanskat tiskiin -mieliala, ruokinnasta ei ole hyötyä kun ilves korjaa potin. Osa on huolissaan myös ilveksen tulevaisuudesta, jos kapi alkaa levitä. Ilveksiä on liikaa, niitä puheluja tulee paljon. Turhautuminen on lisääntynyt, mutta onneksi petohavainnointi on jatkunut, sitä eivät ole lopettaneet.”

Kielteisiä ilvekseen liittyviä asioita pohdittiin myös toisesta näkökulmasta. Kaksi haastateltavaa toi esiin ilveksen metsästyksen eettiset ongelmat. Lisäksi kielteisenä pidettiin ilveksen vähentymistä Euroopassa sekä liikenteen aiheuttamia ilveskuolemia.

Ilveksen haitallisuutta tai hyödyllisyyttä pohdittiin vain vähän. Hyötynäkökulma tuli lähinnä esille ilveksen metsästysmahdollisuuden yhteydessä, haitaksi taas todettiin riistan verotus sekä kotieläin- ja lemmikkivahingot. Eläimen määrittelyä haitaksi tai hyödyksi pidettiin vanhanaikaisena ja jopa absurdina ajattelumallina.

”Ilveksen metsästyksessä on pääasia se, että saadaan hyvä nahka, turkis. Ilveksestä ihmiset ei useinkaan näe muuta kuin jäljet, se on sellainen oman tiensä kulkija. Sen aiheuttamat vahingotkin ovat aivan marginaalisia, se on kuitenkin metsien eläin, jänisten ja kanalintujen ja ehkä joidenkin muidenkin eläinten saalistaja. Siinä on vaikea nähdä mitään negatiivista.”

”Tietyt yksilöt, ei koko lajia, voidaan vahinkoeläimiksi luokitella mutta valitettavasti siellä on tietyt yksilöt jotka ovat sopeutuneet jossain tietyssä tilanteessa hyödyntämään hanhia hanhitilan läheltä, lampaita lammastilan läheltä, poroja poronhoitoalueella. Mutta se ei mun mielestä tee siitä lajista vielä haittalajia kuitenkaan. Mutta onhan se peto, sitähan ei pidä väheksyä eikä kiertää mitenkään. Se on peto.”

”Ei siitä ilveksestä minun mielestäni mitään haittaa ole. Vaikka tämmöinenkin ilveskanta on, niin ei niiden koirienkaan kanssa mitään ongelmia ole tullut. Jos on rohkee koira, niin sitähan se ottaa hampailla.”

3.3.2 Alueellisen ja ajallisen kannan kehityksen vaikutukset ihmisten mielipiteisiin

Haastateltavat pohtivat ja kokivat kannan kasvusta johtuneita ihmisten mielipiteiden muutoksia hyvin eri tavalla. Useat haastateltavat totesivat, että Itä-Suomessa on petoihin totuttu. Toisaalta tuotiin esille se, että vaikka niiden kanssa onkin siellä opittu elämään, niiden runsastuneet kannat ärsyttävät ja ilveksiä halutaan metsästä ja kantaa säädellä. Vastakohtaisesti todettiin, että Etelä- ja Länsi-Suomessa ilveksistä ja pedoista yleensäkin jaksetaan vielä kohista, eivätkä ne ole siellä vielä arkipäivää.

”Ihmisen suhtautuminen ilvekseen on täysin erilaista, koska sitä ei missään tapauksessa koeta ihmiselle vaaralliseksi. Harva ajattelee, että ilvekseen liittyisi sellaisia riskejä kuin esim. karhuun. Ilvespelkoa ei suoranaisesti ole, karhupelko sitä vastoin on ihan yleistä. Siellä minne ilves on hiljattain ilmestynyt ja missä se ei ole kiusallisella tavalla runsastunut, sen tuleminen alueelle koetaan pelkästään positiivisena asiana.”

Uudelle alueelle ilmestyessään ilvekset herättävät uteliaisuutta, ne koetaan mielenkiintoisina ja niiden ilmestyminen alueelle on positiivinen asia. Poronhoidon ja ilveksen poronhoitoalueelle ilmestymisen välinen ratkaisematon ristiriita nähtiin yhtenä peruskysymyksenä ilveskannan hoidossa. Lisäksi muutama haastateltava toi esille sen, että kun ilveskanta runsastuu ja eläimiä alkaa näkyä mm. taajamissa ja peurojen tai kauriiden ruokintapaikoilla, siihen ei enää suhtauduta positiivisesti ja myös ajallisesti on havaittavissa ilveksen ”hohdon” vähenemistä.

”Aina kun jollakin alueella paikallisesti alkaa ilveskanta kasvaa niin silloin se aiheuttaa ylikuumenemista.”

”Ajallinen asennemuutos näkyy siinä, että aina kun se laji tulee uutena niin siinä on hirvittävä hämminki. Silloin semmoinen tieto, mikä todistaa ihmisten ennakkoluuloja liikkuu ja pelätään ja pelätään enemmän ja se vie tietyt asiat, se peto, nyt katastrofiin. Peuranhoito ei onnistu, kauriinhoito ei onnistu, ei voida lampaita pitää, ei voi tehdä sitä, ei voida tehdä tätä... kun sitä metsästyksen yhteydessä jäljitettiin niin siellä se kuohunta loppui siihen ja sen jälkeen siellä on ollut vakaa tasainen ilveskanta eikä sitä koeta semmoisena katastrofina.”

Kaiken kaikkiaan todettiin, että ilvekseen liittyvät reaktiot ovat tunnelataukseltaan huomattavasti vaatimattomampia kuin esimerkiksi karhuun tai suteen liittyvät. Tämän arvioitiin johtuvan siitä, että ilves ei herätä niin voimakasta pelkoa. Toisaalta todettiin, että kesyn oloiset ilvekset voivat tuntua pelottavilta.

”Ei ilves ihmistä pelota. Meilläkin on sattunut monta kertaa että hirvikoiran ajossa ollut ilves. Ei siinä mitään, siitä se on mennyt. Ei se nosta sitä tunnelaa pintaan kuin jos esimerkiksi susi. Se on pienempi elukka, se ravinto on erilaista mitä ilves verottaa, se on muuten sellaista kilpailua meidän

alueella niin kuin hirvestä ja peurasta. Jos susi tappaa niin katsotaan että se on meidän kiintiöstä pois. Siitä se lähtee se polemiikki sen jälkeen. Jos ilves syö jäniksen, ei sitä kukaan noteeraa, korkeintaan sanotaan että se on tappanut jäniksen ja sillä siisti.”

”Pelkoa on aina ollut, se johtuu siitä kun ne tulee pihaan ja pihapiireihin, keskellä päivää kävelee kun leikkaa nurmikkoo ja ilves tulee kävellen siitä ylitte. Se herättää pelkoa, se on kuitenkin suurpeto ja jos pienet lapset leikkivät siinä. Se pelko on kyllä aina olemassa, vaikka ne on ollut kauan täällä. Kyllä ihmiset tottuu näihin kans, mutta eihän ne halua niitä oleskelemaan pihapiireissä, se asenne ei ole muuttunut mihinkään, se tiukkenee vaan.”

3.3.3 Kannan säätely

Mahdollisesta kannan säätelystä kysyttiin haastateltavilta saman tapainen kysymys kuin sidosryhmiltäkin, eli tarjottiin kannan säätelyyn vaihtoehtoisia keinoja. Vastaajat joko käyttivät näitä vaihtoehtoja hyväkseen vastatessaan tai kuvailivat laajemmin oman näkemyksensä.

Kahdeksan haastateltavaa totesi, että pyyntilupakäytäntö on toimiva järjestelmä ilveskannan säätelyssä. Kuusi vastaajaa lisäsi vielä erikseen häiriöyksilöiden poistamisen lisäkeinona. Neljän vastaajan mielestä ilveskantaa ei tarvitse säädellä, vaan luonnon suorittama karsinta on riittävä. Perusteena tässä oli, että ilveskanta seuraa tiiviisti jäniskannan kehitystä. Tihentymiin toivottiin puututtavan lupamenettelyn avulla ja kestävän käytön mukainen metsästys olisi paras keino säädellä ilveskantaa.

”Ilveksen osalta paras on, että se edelleenkin säilyy riistaeläimenä ja että kantoja voidaan kestävän käytön periaatteiden mukaan metsästää.”

”Kombinaatio pyyntiluvanvaraisesta metsästyksestä ja ongelmayksilöiden poistosta metsästäjien toimesta parhaiten toteuttaisi tämän säätelyn.”

”Ei mitään semmoista massametsästystä että lähdetään vainoamaan. Annetaan kasvaa sen kannan ja sitten lähdetään poistamaan siitä ilveksiä jotka on niin kuin ylimääräisiä. Eihän sitä vielä ole joka Suomen kolkassa, onhan alueita missä ei ilvestä ole. Tihentymäalueilla missä poroja menee ja peuravahingot alkaa nousta sietämättömäksi, niin siellä on oikeen, että kantaa leikataan.”

”Ilveksen osalta ne kannan vaihtelut tapahtuu luontaisesti, se on niin paljon herkempi karhuun verrattuna, karhu käyttää kasvisravintoa suurimmaksi osaksi kuitenkin. Ilves käyttää pelkästään lihaa. Silloin kun jäniskannat romahtaa niin silloin romahtaa ilveskantakin. Luonto hoitaa sen aika tehokkaasti.”

”Joutumatta mitenkään ihmisen kanssa konfliktiin, ilveskanta voisi olla aika paljon suurempi nykyisestä. Eikä se ole konflikti, jos se ottaa riistaeläimiä

joita ihminenkin haluaa. Niiden taloudellinen merkitys on plusmiinus nolla, jänislihan, peuranlihan tai metsäkauriin lihan kilohinta on itse hankittuna monikymmenkertainen kuin jos ostaa sisäfileen kaupasta. Nyt ollaan kuitenkin ihan puhtaasti eettisessä kysymyksessä, joka koskee myöskin aika paljon ilveksen metsästystä, eli että onko eläimen hengiltä ottaminen niin suuri ilo, että sitä pitäisi kauheasti suosia.”

”Luonnonolosuhteissa ilves on näistä pedoista se, jonka kannanvaihtelu menee selkeimmin saaliseläinten mukaan. Luulisin, että se toimii ihan hyvin, ei siinä ole sen kummempia tarpeita kannansäätelyn kannalta puuttua. Pyyntiluvilla jos mennään eteenpäin, niin ne pitäisi sitten ehdottoman tarkasti käyttää sellaisiin tapauksiin, joissa vahinkoja halutaan välttää tai estää. Ne voisi olla pienkotieläinten pitoon liittyviä, silloin joudutaan puuttumaan peliin. Muuten näkisin että ilves tulee toimeen itseksensä... Vahinkoa aiheuttavien yksilöiden poistoon luvilla tarkkaan pitää katsoa millaiselle porukalle ne luvat sitten myönnetään. Mitään yleisiä jahteja ei tarvita ilveksen osalta.”

”Kato on niin valtava, se on niin hirveän herkkä tälle vaihtelulle, koska sen pentueiden keskikoko on niin valtavan pieni, keskimäärin 1,6–1,7 synnyttänyttä naarasta kohti. Siinä ei ole varaa menettää näitä enää ja jos me sitten lisätään siihen valikoimaton metsästys, jonka painetta vielä tämänpäiväisestä kasvatetaan, eikä valikoida sitä ollenkaan, niin silloin me tullaan siihen, että tämä elinkykyinen kanta on vaarassa siinä vaiheessa. Mutta jos valikointi säilytetään ja sitä tehostetaan, niin kyllä metsästysmäärää pystytään kasvattamaan sinne lähemmäs 10 %:iin mun mielestä.”

”Aukotontahan tästä valikoivasta systeemistä on vaikea saada. Mutta sitä voidaan parantaa, nimittäin tänä päivänä ei ilveksen metsästyksessä valikointia tapahdu ollenkaan. Nimenomaan että alueilla missä metsästetään tiedetään onko siellä minkä verran naaraita, minkä verran uroksia siellä liikkuu. Ei mikään ole niin helppo selvittää ilveksen jäljistä kuin se mikä siellä on, onko tätä jälkeä kulkenut naaras vai onko tätä jälkeä kulkenut uros. Se on yksi maailman yksinkertaisin asia selvittää jonkun tietyn alueen ilvesten sukupuolisuuhdeluku... Mieluummin kannatan sitä systeemiä, että ensinnäkin jos ei siellä ole kuin yksi uros ja yksi naaras, niin eihän siinä ole mitään perusteita metsästääkään. Vaan sitten jos siellä on useampia yksilöitä, niin sitten voidaan ruveta miettimään, että otetaanko me sieltä pois yksi naaras ja sinne varmasti jää vielä yksi lisääntymiskykyinen naaras vai jos siellä on 3-4 urosta, niin varmasti voidaan uros ottaa pois. Tässäkin tulee sitten se, että osutaanko me vanhaan yksilöön vai nuoreen yksilöön.”

”Ilveksen osalta biologisesti ajatellen kantaa ei tarvitsisi harventaa, sillä ilveksellä on monia luontaisia tekijöitä jotka pitää kantaa harvana. Niillähän on osittain reviirit, jotka estää ettei niitä voi hirveän tiheästi olla, esimerkiksi pentujen kanssa liikkuvia naaraita. Toisaalta aina ravinto-olosuhteet eli nuoret ilvekset ovat aika herkkiä kuolemaan nälkään, jos on vaikea saada saalista. Ja sitten liikenne. Uskoisin että se ei voisi millään tavalla räjähtää käsiin, jos ilvestä ei metsästettäisi. Lukuun ottamatta sitten näitä jotka ovat häiriöksi tai sitten joku ihan selvä vahinkotapaus, kesällä riehuu jossain lammaslaumassa. Yleiseen ilveksen metsästyksen ei ole tarvetta.”

3.3.4 Lainsäädännön ja vahingonkorvausjärjestelmän kehittäminen

Lainsäädäntöä oli mahdollista tarkastella sekä EU- että kansallisella tasolla. Vastauksissa tuli esille hyvin monenlaisia näkemyksiä lainsäädännössä olevista ongelmista. EU-tasolla nähtiin ongelmaksi mm. se, että ilveksen tulisi kuulua IV liitteen sijaan liitteelle V, jolloin kansallisella tasolla voitaisiin päättää sen kannan säätelystä ja metsästää ilvestä kestäväen käytön periaatteen mukaan. Toisaalta nähtiin, että sen asemaa IV liitteen lajina ei kunnioiteta ja että luontodirektiiviä pitäisi noudattaa sellaisenaan. EU:hun liittyvää lainsäädäntöä toivottiin väljemmäksi, eli haluttiin pyyntilupamenettely täysin Suomen päätettäväksi. Muistutettiin EU:n läheisyysperiaatteesta, joka on sen perustamisasia-kirjaankin kirjattu. Todettiin myös, että EU:n pitäisi osallistua ilveksen aiheuttamien vahinkojen täysimääräiseen korvaukseen. Luontodirektiivin purkamisen mahdottomuus todettiin myös lainsäädäntöön liittyvänä ominaisuutena, jolla on oma merkityksensä ilveskannan hoidossa.

”Onhan nämä lajit varmasti direktiivin väärässä liitteessä. Siis se on ollut perusteltua silloin kun luontodirektiiviä on rakennettu, niiden yleisyys tai uhanalaisuusluokitus on silloin edellyttänyt sitä.”

”EU:n läheisyysperiaatetta pitäisi noudattaa Suomessakin.”

”Kaikki päätökset tehdään EU:ssa ja jossakin kaukana.”

”Mitä tulee Suomen lainsäädäntöön niin eikös sen pitäisi olla tämän liitteen IV mukaista, eihän tämä ole ollenkaan käytäntö... Mutta enemmän lähtisin siitä, että ilveksen kohdalla ei ole suuria ongelmia, koska ilveksen metsästyksen ei liity niin suuria epäkohtia kuin karhunmetsästyksen.”

Riistaeläimen ja riistanhoidon määrittelyä toivottiin kansallisessa lainsäädännössä. Yksi haastateltava muistutti, että kaikki suurpedot olisi nähtävä suojeluasioissa kokonaisuutena ja niiden väliset vuorovaikutussuhteet tulisi tunnistaa. Nykyisen lainsäädännön katsottiin olevan toimiva, mikäli suojelulliset näkökulmat pidetään mielessä ja sairaiden yksilöiden poisto suoritetaan eläinsuojelulain nojalla.

”Jos on ilveksiä, jotka on nälkiintyneitä ja kapin vaivaamia, mutta pyyntiluvat on jo käytetty, niin eikö eläinsuojelulain puolelta löydy tähän ratkaisua. Avuttomassa tilassa olevaa eläintä pitää auttaa ja jos sen hengissä pitäminen on ilmeistä julmuutta sitä kohtaan, niin se pitää lopettaa. Täytyy toivoa, että kapi ei sitten pääse leviämään, kyllä tosiaan sairas kapinen nälkiintynyt ilves olisi syytä päästää ilvesten taivaaseen. Tilanteet täytyy pitää hallinnassa, tutkimukseen täytyisi laittaa tällaiset eläimet, olisi selvitettävä mikä niissä on.”

Nykyisessä vahingonkorvausjärjestelmässä tunnistettiin lähes yksimielisesti oleellinen korjaustarve omavastuusuuden osalta. Muutama vastaaja mainitsi, että vahingon

korvauksen saaminen täysimääräisenä nostaisi selkeästi ihmisten petojensietokykyä. Kymmenen haastateltavaa toi esiin ehdotuksen, että nykyinen 250 euron omavastuuosuus poistettaisiin täysin ja korvaukset maksettaisiin täysimääräisinä. Poronhoitoalueelle kolme vastaajaa esitti kotkavahinkojen korvausjärjestelmän kaltaista reviiripohjaista korvausjärjestelmää, mutta yhden haastateltavan mielestä tällainen järjestelmä ei toimisi ilveksen kohdalla. Korvauskäytäntöä toivottiin liitettäväksi vahinkojenestoon panostamiseen siten, että korvauksen saaminen edellyttäisi tiettyjä vahingonestotoimenpiteitä. Vielä esitettiin, että koska EU:sta tulee painetta pitää petokantoja tietyllä tasolla, siellä olisi myös korvamerkittävä rahaa vahingonkorvauksia varten. Näin yhteiskunta kantaisi vastuunsa vahingoista.

”Korvausjärjestelmä on hyvä olla olemassa ja sitä pitää jatkaa. Kotieläinvahingoista on hyvä saada korvauksia. Korvausjärjestelmää voisi uudistaa sillä lailla, että nykyäänhän se on aika paljon kotieläinten omistajasta itsestä kiinni että haluaako hän tehdä ennaltaehkäiseviä toimia. Pitäisi ehkä enemmän velvoittaa näillä ongelma-alueilla näihin ennaltaehkäiseviin toimiin, aitauksiin, sähköaitauksiin ja muihin, ja siihen sitten antaa valtion rahatukea, että näitä voitaisiin tehdä. Ennaltaehkäisy olisi se ensisijainen keino. Jo sitä kautta saataisiin vahinkoja vähennettyä, mutta on hyvä että korvauksia maksetaan...”

”Pitäisi määritellä se, että montako karhua, ilvestä, ahmaa, sutta me ollaan valmiita hyväksymään poronhoitoalueelle, minne alueille, paljonko eri osiin, ja sitten maksaa reviiripohjaista korvausta, että olisi järkevää että niitä korvauksia maksetaan siitä, että siellä on petoja. Siitä on joku hyöty, koska siitä ei ole mitään hyötyä että se peto tapetaan ja maksetaan helvetisti korvauksia ja poronmestajat joutuu tekemään hirveästi töitä kun ne etsii niitä raatoja. Se on ihan turhaa työtä.”

”Omavastuu taitaa olla se kipein kohta, johon vaaditaan muutoksia. Olen seurannut keskustelua ja suuri osa yksittäisistä vahingoista on jäänyt omavastuuosuuden alle. Eikä sitten mitään korvauksia ole tulossa.”

”Lajit on rauhoitettuja ja osa uhanalaisia. Korvaus on vaihtoehto sille tilanteelle että niille joutuisi myöntämään tappolupia. Korvaus on osa lajien suojelusyhteistyä. Petojen sietokyky paranisi jos korvaukset saataisiin täysimääräisinä ilman omavastuuta. Niin raadollista se on mutta tämä tasoittaisi konfliktia.”

”Tietysti silloin jos se aiheuttaa taloudellisen mittakaavan tuhoa jollekin yrittäjälle niin se on selvä, että silloin korvauksien pitäisi olla täysimittaisia. Mutta sitten tää lemmikkieläin, siellä on henkisestä kärsimyksestä kysymys ja surusta, ja sellaisesta mikä ei kuulu korvausperiaatteeseen.”

3.3.5 Elinkykyinen ilveskanta

Kysymykseen elinvoimaisesta ilveskannasta vastaukset olivat hyvin monitahoisia ja erilaisia näkemyksiä elinvoimaisen kannan saavuttamisesta oli runsaasti. Useat asian- tuntijat toivat esille sen, että ilveskanta on tällä hetkellä elinkykyinen, eikä täytä enää uhanalaisen lajin kriteerejä. Positiivisena tekijänä nähtiin Suomen saama muuttovoitto Venäjältä, sekä mm. pentuekoon kasvu Itä-Suomessa. Toisaalta tuotiin esille myös se, että ilveskantamme ei ole vielä elinkykyinen eikä suotuisaa suojelun tasoa ole vielä saavutettu. Lisäksi todettiin, että nykyisillä pyyntilupamäärillä kantaa ei voida hoitaa, vaan se kasvaa hallitsemattomasti ja voi jopa johtaa kannan romahtamiseen.

Häiriötä ja vahinkoa aiheuttavien yksilöiden poistoa ei yksistään nähty riittävänä kannan säätelyn keinona. Arkauttamisen eli metsästyksellisin keinoin ilveksen arkana pitämisen, sekä kannan säätelyn mahdollisuuden katsottiin edesauttavan huomattavasti suuremman ilveskannan ylläpitämistä Suomessa. Toisaalta tuotiin esille valikoivan metsästyksen tärkeys. Edelleen todettiin, että ilveksen saaliseläinten kantojen vaihtelut luonnollisesti säätelevät ilveskannan elinkykyisyyttä ja että sen levittäytyminen uusille alueille, myös poronhoito-alueelle, edesauttaa kannan elinkykyisyyden kehittymistä suotuisasti. Ongelmaksi todettiin pienimmän elinkykyisen kannan alueellinen määrittely ja sen noudattaminen.

”Geenipooli on ihan turvattu, mutta lähtisin siitä, että ei tiedä vielä mihin ne joutuu demografisista syistä ja sosioekonomisista. Kannan pitäisi olla useita satoja, katson että ilveskanta on ihan elinvoimainen. Se on yli 500, se on levittäytynyt laajemmalle. Venäjältä tulee tulomuuttoa. Se on elinvoimainen. Kirjallisuudessa on lähdetty luvusta 500 ja se on yli sen.”

”Elinkykyinen kanta vaatii enemmän sen tiedon hyödyntämistä mitä tutkimuksesta saadaan. Miten pienin elinkykyinen kanta tutkimuksessa määritetään? Siinä pitäisi olla kyllä mukana alueellinen pointti. Jos meillä on maa-alueita joissa on kaikki edellytykset, on jäniksiä ja on kanalintuja, mutta ei ilveksiä, niin kannan ohjailussa ja hoidossa pitää olla se pointti, että alueellinen levittäytyminen kuuluu kuvioon.”

”Tavoiteasettelu pitäisi pystyä määrittelemään, että mikä on riittävästi. Montako yksilöä tai mikä sen intressin pitää olla, että meillä on riittävästi. Ja sen jälkeen tehdään hoitosuunnitelma, jossa on määriteltä se taso ja kun se ylitetään, niin silloin sitä kantaa voidaan säädellä ja puuttua muihinkin kuin sitten näihin ongelmiin aiheuttaviin yksilöihin. Eli kun kannassa on tietyt tavoitteet, ja kun mennään yli niin poistetaan enemmän ja jos mennään ali niin säästetään, vähennetään metsästystä.”

”Osassa maata on elinkykyinen kanta, osassa ei. Jos nyt olisi mahdollista että annettaisiin kannan kasvaa ja katsoisi miten tilanne kehittyi. Tai ainakin sitten pitäisi olla hyvin laajoja alueita Suomessa vaikka sitten koemielessä joitakin vuosia missä metsästyksessä olisi kokonaan kielletty.”

”Ilman pihailveksiä meillä ei olisi ongelmia.”

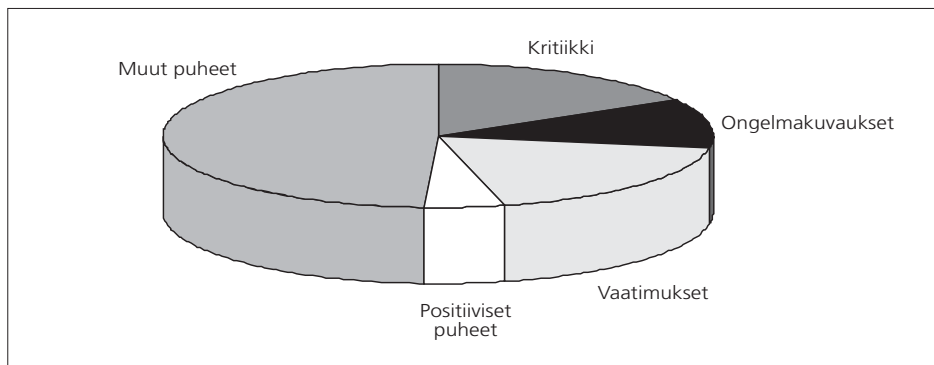
3.4 Kuulemistilaisuuksien anti

Kaiken kaikkiaan seitsemässä riistanhoitopiirissä (Etelä-Savo, Keski-Suomi, Kymi, Kainuu, Pohjois-Savo, Ruotsinkielinen Pohjanmaa, Uusimaa) järjestettiin yleisölle avoin kuulemistilaisuus. Yhteensä 176 ihmistä saapui paikalle eri tilaisuuksiin. Puheenvuoroja ja kommentteja kuultiin yhteensä 488 kappaletta (Taulukko 12). Ilvekseen liittyvät puheenvuorot eroteltiin muista (esim. karhuun tai suteen liittyvistä) niiltä osin kuin se oli mahdollista, mutta monet puheenvuorot käsittelivät petoja yleensä. Kuulemiskierroksen yhteydessä kävi myös selväksi, että ihmiset olivat ”susikuulemisissa” saaneet tuoda mielipiteensä petoasioista esille, eikä ilveksen ja karhun kohdalla koettu niin suurta tarvetta osallistua. Osallistujamäärä oli vain n. kymmenesosa siitä, mitä susitilaisuuksissa (Bisi & Kurki 2005).

Taulukko 12. Yleisötilaisuuksien pitopaikat, osallistujien määrä, pidettyjen puheenvuorojen ja kommenttien lukumäärä (sisältää sekä karhu- että ilvespuheenvuorot).

Riistanhoitopiiri	Paikkakunta	Osallistujien lkm	Puheenvuorojen lkm
Etelä-Savo	Juva	25	46
Kainuu	Kuhmo	28	16
Keski-Suomi	Jyväskylä	3	71
Kymi	Imatra	20	42
Pohjois-Savo	Siilinjärvi	33	67
R. Pohjanmaa	Vaasa	22	156
Uusimaa	Siikajärvi	45	90
Yhteensä		176	488

Tilaisuudet olivat hyvin paljon saman kaltaisia toistensa kanssa, joskin Jyväskylän tilaisuus poikkesi muista siinä, että paikalle tuli vain kolme ihmistä. Tilaisuudet olivat luonteeltaan maltillisia ja käyty keskustelu oli pääsääntöisesti asiallista. Tilaisuuksissa nousi esille kuitenkin arvostelua, joka kohdistui ilvekseen ja sen elintapoihin, viranomaisiin, vallitsevaan lainsäädäntöön ja käytäntöihin sekä tähän tutkimukseen (Kuva 14).

Kuva 14. Yleisötilaisuuksissa esiin tulleet eri tyypiset puheenvuorot.

Tilaisuuksia kritisoitiin mm. siitä, että ne järjestettiin vääränä ajankohtana (elokuun alku, väärä viikonpäivä), jotta ihmiset eivät tulisi niihin, sekä sitä, että niistä tiedottaminen oli heikkoa ja harhaanjohtavaa. Lisäksi kritisoitiin sitä, että tilaisuuksia järjestetään, vaikka niistä ei ole mitään hyötyä, eikä ihmisten mielipiteillä ole mitään merkitystä, vaan asiat on päätetty etukäteen joko Helsingissä tai Brysselissä.

Media, sekä radio, tv että paikallislehdet olivat kiinnostuneita yleisötilaisuuksista. Tilaisuuksista tiedotettiin paikallislehdissä ja myös monissa paikallis- ja alueellisissa radioissa. Kaikki tilaisuudet olivat avoimia yleisölle eikä osallistujia luokiteltu millään lailla. Monet halusivat esitellä itsensä ja kertoa mm. mistä ovat kotoisin tai mainita harrastuksensa, mikäli se liittyi luontoon ja metsässä liikkumiseen. Keskustelussa jaettiin puheenvuorot siinä järjestyksessä kuin ihmiset niitä pyysivät. Naisia oli yleisössä huomattavasti vähemmän kuin miehiä, vain n. 22 %.

Jokaisella tilaisuudella oli oma esille nouseva teemansa. Uudenmaan tilaisuudessa esille nousi muita alueita enemmän positiivinen suhtautuminen ilveksen läsnäoloon sekä halu nähdä ilves ja tietää, että niitä asuu alueella, mutta toisaalta myös riistanruokkijoiden ja lampureiden harmistus ilvestä kohtaan. Ruotsinkielisellä Pohjanmaalla yleisötilaisuudessa nousi esille petopelko sekä ilveksen aiheuttamien mittavien vahinkojen mahdollisuus. Keski-Suomessa keskustelua herätti riistanhoitotyön ongelmat ilvesalueilla sekä kannanhoidon tarve yhteistyössä naapuripiirin kanssa. Pohjois-Savossa yleisön puheenvuoroissa nousivat voimakkaimmin esille paikallisen ihmisen kykenemättömyys vaikuttaa asioihin sekä EU:n puuttuminen Suomen petoasioihin.

3.4.1 Puheissa esiin tulleet arvostelun kohteet

Yleisötilaisuuksissa nousi esiin arvostelua (n. 17 % puheenvuoroista, Kuva 13), joka luokiteltiin sen mukaan, mihin se kohdistui. Puheenvuoroista laskettiin, kuinka monessa niistä arvostelu kohdistui kuhunkin luokkaan. Yksi puheenvuoro saattoi sisältää useamman kuin yhden arvostelun kohteen. Tyypillistä oli, että ihmiset kertasivat edellisen puhujan kannanoton.

Arvostelu kohdistui pääsääntöisesti seuraaviin asioihin ja nämä toistuivat puheenvuoroissa useasti:

- 1) piha- ja häirikköilvekset, riistanruokintapaikoilta saalistamaan oppineet ilvekset,
- 2) nykyinen pyyntilupakäytäntö sekä menettely vahinkoa tuottavien yksilöiden kohdalla,
- 3) vahingonkorvausjärjestelmä (nykyinen järjestelmä, omavastuuosuus, korvausten viipyminen),

- 4) kotimaiset viranomaistahot ja tutkijat sekä tutkimuslaitokset (mmm, RKTL, yliopistot), jotka osallistuvat ilveskannan hoitoon ja tutkimukseen; havaintokarttojen paikkaansa pitämättömyys; myös tämä tutkimus sai arvostelua osakseen,
- 5) ilvesten määrä, ilveskannan kasvu (kanta on liian suuri, kanta kasvaa liikaa),
- 6) EU, Bryssel (Suomen liittyminen, direktiivit, Natura 2000) ja
- 7) petotiedotus (sensaatiohakuinen, viive tutkimustulosten julkaisussa).

Ilvestä arvosteltiin Ruotsinkielisellä Pohjanmaalla pääsääntöisesti pihapiireihin sekä turkistarhoille tulemisen vuoksi. Pohjois-Savossa, Keski-Suomessa ja Uudellamaalla suurin ilvekseen itseensä liittyvä arvostelun kohde oli sen tapa oppia hakemaan saalista metsäkauriiden, valkohäntäpeurojen ja jänisten ruokintapaikoilta. Luottamuspula viranomaisia, tutkimuslaitoksia ja tutkijoita, tiedotusvälineitä, ministeriötä ja EU:ta kohtaan nousi esille varsin selkeästi puheenvuoroista eri puolilla Suomea. Näiden lisäksi alueellisesti nousi esiin muitakin osaksi samoja, osaksi erilaisia arvostelun kohteita.

Pohjois-Savossa yleisö epäili pääosin väärinkäsityksestä johtuen, että vastaajatahot tähän tutkimukseen olisi valittu tarkoitushakuisesti. Lisäksi tutkimuksen turhuus tuotiin esille. Hyvin paljon kritiikkiä kohdistettiin ministeriön käytäntöihin, sekä siihen, että Suomi on liittynyt EU:n jäseneksi ja näin menettänyt mahdollisuutensa vaikuttaa omiin petosioihinsa. Pohjois-Savossa arvosteltiin myös sitä, että ilveskannan on annettu kasvaa liian suureksi ja muodostaa tihentymiä. Sekä nykyinen vahingonkorvausjärjestelmä että mahdolliset suojausmenetelmät koettiin sopimattomiksi.

Uudellamaalla arvosteltiin voimakkaimmin ilveksen saalistuskäyttäytymisen ohella petoihin liittyvää tiedotusta, jonka todettiin olevan pääsääntöisesti sensaatiohakuista ja siten pelkoa ja petovihaa lietsovaa. Havaintojen kirjaamattomuus havaintokarttoihin puhutti yleisöä jonkin verran ja kirjaamattomia havaintoja kuvailtiin karttapohjalle.

Ruotsinkielisellä Pohjanmaalla huomattavaa arvostelua sai nykyinen pyyntilupakäytäntö, varsinkin niissä tapauksissa, kun on kysymys häiriöyksilön poistoon tarvittavasta luvasta. Arvostelu kohdistui lähinnä maa- ja metsätalousministeriöön. Jonkin verran arvosteltiin myös EU:ta ja sitä, että EU ei ota huomioon perustamisasiakirjansa läheisyysperiaatetta. Keskustelua herätti myös petotutkimuksen ja siitä tiedottamisen välinen viive. Arvostelua sai lisäksi osakseen vallitseva käytäntö, jossa pääasiallinen keino puuttua häiriökäyttäytymiseen on kyseisen yksilön tappaminen eikä vaihtoehtoisia menetelmiä ole kokeiltu lainkaan.

Keski-Suomessa yleisöä oli paikalla vain kolme henkilöä. Keskustelua syntyi kuitenkin varsin runsaasti. Arvostelua sai ruokintapaikkasaalistuksen sekä pihoihin tulemisen ohella pyyntilupakiintiöiden määrittämisperusteet, tutkimuksen puute sekä EU:n ja pääkaupunkiseudun määräysvalta.

3.4.2 Ilveksen olemassaolo, ilveskannan kasvu ja siitä johtuvat ongelmat

Ilveskannan kokoon ja kannan kasvuun liittyvät kannanotot (n. 11 % puheenvuoroista, Kuva 13) olivat luonteeltaan pääsääntöisesti arvostelevia ja niissä tuotiin esille useita ongelmia. Myös ongelmat keskittyivät tiettyihin toistuviin teemoihin, mutta näitä oli huomattavasti vähemmän kuin esimerkiksi suden kohdalla (Bisi & Kurki 2005). Ongelmiksi luokiteltiin asiat, jotka vastaavat siihen kysymykseen, mitä on mahdollisen arvostelun taustalla:

- 1) koti- ja tuotantoeläinten (mm. turkiseläinten) pitoa koskeva uhka ja vahingot, elinkeinon harjoittamisen vaikeutuminen,
- 2) riistanhoitotyön valuminen hukkaan (ilves tappaa usein, ei voi syödä jäätynyttä ruhoa, keskittyy tiettyyn paikkaan) sekä
- 3) luonnossa liikkumisen, ulkoilun ja luonnon virkistyskäytön vaikeutuminen (pelko), sekä elämisen laadun heikkeneminen (lemmikkieläinten ja harrastusten häiritseminen, metsästyskoiravahingot).

Varsinaista alueellista vaihtelua ei eri teemojen välillä ollut vaan samat asiat nousivat esille jokaisessa yleisötilaisuudessa. Keski-Suomessa, Uudellamaalla ja Pohjois-Savossa korostuivat riistanhoitotyön hukkaan valuminen. Ruotsinkielisen Pohjanmaan riistanhoitopiirissä korostui luonnossa liikkumisen väheneminen (pelko) ja elämisen laadun heikkeneminen, sekä lähinnä turkiseläinten pitoon liittyvät uhkakuvat.

3.4.3 Puheenvuoroissa esiin tulleet vaatimukset ja ehdotukset

Monissa puheenvuoroissa esitettiin vaatimuksia (n. 18 % puheenvuoroista, Kuva 13), jotka olivat pääsääntöisesti sen luonteisia, että ne voitiin katsoa varsinaisen ilveksen hoitosuunnitelman kannalta keskeisiksi asioiksi.

Keskeiset ilvekseen liittyvät vaatimukset ja/tai ehdotukset olivat:

- 1) ilveskantaan pitää voida rajoittaa ja varsinkin ilvestihentymiin on puututtava metsästyksellisin keinoin,
- 2) vahingonkorvauskäytäntö ei ole toimiva ja sitä pitää muuttaa, omavastuuosuus on poistettava ja vahingot korvattava täysimääräisinä, lisäksi korvauksien maksu täytyy tapahtua nopeammin,
- 3) pyyntilupia on saatava enemmän ja ne on saatava joustavasti ja nopeasti varsinkin silloin, kun kyseessä on vahinkoa aiheuttava ilvesyksilö,

- 4) pihailvesten kohdalla menettelykäytäntö on selkiytettävä ja yhdenmukaistettava, ihmisasutukseen ja pihapiiriin toistuvasti hakeutuva yksilö pitäisi saada poistaa nopeasti,
- 5) läheisyysperiaatetta on noudatettava, petoasioissa vaaditaan päätösvaltaa paikalliselle tasolle eli lähinnä riistanhoitopiiriin sekä
- 6) tiedottamiseen ja tiedon välitykseen sekä valistukseen liittyy tiiviisti laatukriteeri, tiedon on oltava neutraalia, asiallista, totuudenmukaista ja ajantasaista.

3.4.4 Positiiviset puheenvuorot

Näissä puheenvuoroissa (n. 5 %) ilvestä puolustettiin ja puheissa tuotiin toistuvasti esille mm. se, ettei ilveksestä ole vaaraa ihmiselle. Ilveksen metsästystä kritisoitiin. Lisäksi korostettiin ilveksen kuulumista Suomen luontoon. Puheenvuoroissa ehdotettiin myös ilvestutkimuksen tuntuva lisäämistä. Eräässä puheenvuorossa tuotiin erittäin positiivisena ilvekseen liittyvänä tekijänä esille se, että se pyydystää villiintyneitä kissoja, jotka puolestaan pyydystävät pikkulintuja.

Poikkeukseksi muista yleisötilaisuuksista Uudellamaalla toivottiin useassa puheenvuorossa ilveksiä lisää. Näissä puheenvuoroissa tuotiin lisäksi esille toivomus päästä näkemään ilves luonnossa.

3.5 Riistanhoitopiirien erityispiirteitä

Kustakin riistanhoitopiiristä on seuraavassa kuvattu joitakin sen ilveskantaan liittyviä yksityiskohtia, mm. arvioitu pentuemäärä vuonna 2004 (Kojola ym. 2005) sekä metsästysvuonna 2004–2005 myönnettyjen pyyntilupien sekä kaadettujen ilvesten määrät. Riistanhoitopiireittäin on esitetty lisäksi joitakin keskeisiä sidosryhmiltä saatuja kirjallisia vastauksia ja sidosryhmäneuvotteluissa esiin nousseita näkökulmia. Koska aineisto on aiemmissa kappaleissa esitelty luokiteltuna, maakuntakohtainen aineisto tulee seuraavissa osioissa alkuperäisenä esille niiltä osin, kuin se poikkeaa muista piireistä tai on kyseisessä piirissä keskeisin esille tullut kannanotto.

Sidosryhmävastauksista poimitut suorat lainaukset sekä sidosryhmäneuvottelusta esille nostetut puheenvuorot on kursivoitu. Lisäksi mukana on yleisötilaisuuksien anti niistä piireistä, missä tilaisuudet järjestettiin ja näistä tilaisuuksista on esitetty joitakin puheenvuoroja kustakin. Vaikka ne ovatkin tämän raportin kirjoittajien subjektiivisia valintoja, ne kuvaavat parhaiten yleisötilaisuudessa esiin tulleita ja eniten kansalaisia puhuttaneita aihepiirejä.

Yhteenvetona sidosryhmä- ja yleisötilaisuuksissa kuulluista puheenvuoroista voidaan sanoa, että keskustelu käytiin asiallisesti, rauhallisesti ja välttäen ylilyöntejä. Keskustelu oli paikoin vilkasta ja tunnepitoistakin, ja se sisälsi sekä arvostelua että vaatimuksia, mutta silti puheenvuoroissa säilyi maltti. Tulkintoja puheenvuoroista emme ole esittäneet, vaan olemme ainoastaan tuoneet ne esiin niin kuin ne tilaisuuksissa kuultiin. Se, että juuri nämä puheenvuorot, eikä joitakin toisia, valikoitui tähän julkaisuun ei tarkoita sitä, että muut puheenvuorot olisivat olleet vähemmän tärkeitä.

3.5.1 Etelä-Häme

Etelä-Hämeen riistanhoitopiirin vuoden 2004 pentuearvio oli 12 ilvespentuetta. Metsästysvuonna 2004–2005 riistanhoitopiiri myönsi kaksi kaatolupaa ja kaksi ilvestä myös kaadettiin. Sidosryhmäkyselyyn vastasi kahdeksan tahoja, joista seitsemän oli riistanhoitoyhdistyksiä ja yksi poliisiviranomainen. Sidosryhmäneuvotteluun osallistui 16 henkilöä ja puheenvuoroja käytettiin yhteensä 32.

Sekä sidosryhmäkyselyn vastauksien määrä ja laatu että käyty keskustelu sidosryhmäneuvottelussa toivat selvästi esille sen, että vaikka ilveskanta onkin suhteellisen runsas Etelä-Hämeen riistanhoitopiirin alueella, sitä ei koeta ylitsepääsemättömän ongelmalliseksi. Ilveskannan kasvulle suotuisana pidettiin runsaita valkohäntäpeura- ja rusakkokantoja. Vaihteleva metsäjäniskanta yhdessä lisääntyvän metsäkauriskannan kanssa mahdollistavat osaltaan runsaan ilveskannan alueella.

Ilvestilannetta kuvattiin kirjallisissa vastauksissa mm. sanoilla koko ajan lisääntyvä, metsästyskelpoinen, sopiva. Kannan arveltiin voivan vielä kasvaa jonkin verran, sillä peurakannan vahvuus estäisi kotieläinvahingot. Toisaalta todettiin, että kanta on jo ehdottomasti liian suuri, joskaan se ei ole tasaisesti jakaantunut piirin alueelle, ja lisääntyneestä kannasta on harmia sekä kotieläimille että peurakannalle.

”Kanta-arvio on todennäköisesti aliarvioitu. Siinä havaintokartassakin on paljon aukkoja alueilla mistä on kyllä varmoja havaintoja. Silti kanta on varmaan aika lailla sopiva, sillä ilvekselle on paljon sopivia elinalueita, koska se pystyy elämään aika asutulla seudulla ja löytämään ruokansa jopa maatalousympäristöstä. ... Se saalistaa pääasiassa jäniksiä, jotka on meidän runsaimpia ruohonsyöjiä siinä kokoluokassa, sitten peuroja ja kauriita, joista peura on tuontilaji ja kauriskin tavallaan uudistulokas. On tärkeää, että niillä on joku peto ettei ne pääse runsastumaan liikaa. Tietysti niitä metsätetään mutta ilman petoa on riski, että se kanta kasvaa hetkellisesti yli luonnon kantokyvyn ja sitten se kanta romahtaa ja tulee tällaista voimakasta aaltoliikettä ja sitä tällainen pedon voimakas saalistus jonkin verran torjuu. Ilves on ihmiselle harmiton, kotieläinvahinkoja on jonkin verran, mutta näillä perusteilla kanta on sopiva, joskin se on todennäköisesti suurempi kuin virallinen kanta-arvio.”

Sopivan ilveskannan määritelmä vaihteli. Neljän vastaajan mielestä kanta on nyt paikallisesti liian suuri ja sitä pitäisi vähentää. Toisaalta neljän vastaajan mielestä kanta on sopiva, ja yksi tarkensi vielä, että ehkä siltikin liian pieni.

”Se varmaan johtuu siitä, että se koetaan niin jokapäiväiseksi, ettei ilmoiteta petomiehille niitä havaintoja, kun niitä on niin usein. Kolarimäärät lisääntyvät kun kanta on kasvanut, tietysti liikennekin on noussut.”

”Ongelma ei ole petoyhdysmiehistä kiinni, he kyllä ottaisivat vastaan havaintoja. Mutta ihmiset ei ilmoita niille. Kun ilveksen jälkiä on kaikkialla paljon niitä ei viitsitä ilmoittaa tai sitten ne ilmoitetaan viikon päästä ja ne on peittyneet lumeen. Kyllä ne keräisi mutta ilmoitusaktiivisuudessa olisi parantamista.”

”Ilvestä pidetään yksineläjänä. Mutta kun kanta on normaalissa tiheystilassa, niin se elää perhekunnittain. Että emon mukana kulkee ne pennut ja kyllä se kollikin päivystää samoja kulmia ja käy näitä tervehtimässä. Ja sillä voi olla useampikin perhe samalla alueella. Eli silloin näiden yksilömäärien laskeminen siinä alueella vaikeutuu. Pennut erottuu koosta, mutta muuten.”

Häiriikköilveksen määrittelyyn käytettiin useita erilaisia kriteerejä, mm. se tulee asutukseen ja pihapiiriin ja se uhkaa koti- ja lemmikkieläimiä. Edelleen todettiin, että usein on kyse sairaasta, nälkiintyneestä tai nuoresta vaeltavasta yksilöstä. Riistan tappaminen koettiin myös häiriökäyttäytymiseksi. Häiriöyksilön poiston pitäisi tapahtua metsästämisellä, mutta myös pyyntiloukun ja siirron mahdollisuus tuotiin esille. Neuvottelussa asiaa pohdittiin edelleen ja todettiin, että ilveksen osalta häiriökäytös pitäisi rajata koti- ja lemmikkieläinvahinkoihin, sillä uhkaa ihmiselle siitä ei ole. Yksi vastaaja esitti, että yhteiseloa ylläpidettäisiin tunnustamalla ilveksen oikeus saalistaa ruokintapaikkojen läheisyydestä.

”Ilveksen osalta se pitäisi rajata tähän koti- tai lemmikkieläinvahinkoon, koska mitään uhkaa ihmiselle siitä ei pitäisi olla, ellei sitten vesikauhu leviä.”

”Kysyn, kun tässä on paljon metsästäjiä koolla ja tuo ilveksen metsästys varmaan lähivuosina jonkin verran runsastuu, että mikä se olisi se keino, jolla näitä metsästäettäviä yksilöitä valikoitaisiin, kannan hoidon kannalta se olisi parasta että karsinta kohdistuisi sellaisiin yksilöihin, joilla muutenkin on kuolevuus suurta, ilmeisesti nuoriin. Yleensä kai otetaan suuria koirasyksilöitä peurojen ruokintapaikoilta ja jotka aiheuttaa kotieläinvahinkoja.”

Muita näkökulmia kirjallisissa vastauksissa tuli esille kaksi. Toisessa todettiin, ettei piirin alueella ole ilvekseen liittyviä merkittäviä ongelmia. Toinen näkökulma oli, että ilveksiä tulee olla, mutta kohtuullisesti ja kantaa pitää voida hoitaa järkevästi.

3.5.2 Etelä-Savo

Etelä-Savon pentuearvio oli vuonna 2004 13 pentuetta. Metsästysvuonna 2004–2005 riistanhoitopiiri myönsi viisi pyyntilupaa ja viisi ilvestä kaadettiin. Kirjallisia sidosryhmävastauksia saatiin Etelä-Savon riistanhoitopiiristä yhteensä 19 kpl. Vastaajia olivat Metsästäjäliiton Etelä-Savon piiri, Etelä-Savon Kennelpiiri, Etelä-Savon riistanhoitopiiri, kahdeksan riistanhoitoyhdistystä, poliisiviranomainen, kaksi kuntaa, Etelä-Savon metsänomistajien liitto sekä Metsähallitus Itä-Suomi. Sidosryhmäneuvottelussa läsnä oli 10 osallistujaa ja puheenvuoroja käytettiin yhteensä 43 kpl.

Etelä-Savon ilveskantaa kuvattiin jonkin verran ristiriitaisesti, josta voi osaksi päätellä, että kanta on piirin alueella epätasaisesti jakaantunut. Kannan tilaa kuvattiin mm. näin:

- populaatio on hyvä,
- kanta on riittävä ja se lisääntyy,
- tasainen piirin alueella,
- kanta on parantunut ja jakaantunut tasaisesti,
- piirin länsilaidalla on pieni kanta,
- levittäytyy tasaisesti,
- alueellisesti liian suuri kanta,
- kanta kovassa kasvussa,
- huolestuttavasti lisääntynyt,
- kanta heikohko, mutta runsastumassa,
- sopiva kanta,
- hallinnassa,
- elinvoimainen,
- aika pieni ja
- hitaasti kasvamassa.

”Pedot on ongelma metsässä työkseen liikkuville.”

Yhteiselön parantamiseksi nousi joitakin yksittäisiä ehdotuksia, mm. vahingonkorvauksien täysimääräisyys, jänisten tehoruokinta sekä ilveksen luvanvaraisenkin metsästyksen kieltäminen kokonaan.

”Ihmisen ei pidä pelätä petoja, vaan petojen ihmistä. Rohkeat pitää poistaa ensimmäiseksi, jotta se arkuus säilyy. Kannan tasoa ei tarvitse säätää ja määrätä jos ihmisarkuus säilyy, sillä se säätää ja koskee kaikkia lajeja. Susi on ensimmäinen paha, karhun kanssa tulee toimeen, ja ilves on se pienin paha.”

Ilveskantaa piti sopivana Etelä-Savon riistanhoitopiirissä seitsemän vastaajaa. Tarkentavia määrittelyjä oli mm. ”enintään tämänhetkinen kanta”, ”korkeintaan 150 eläintä” ja ”noin 100 ilvestä.” Nykyisen ilveskannan katsottiin olevan luonnostaan syntynyt ja siksi

sen kehityssuunta olisi katsottava oikeaksi. Lisäksi muita sopivan kannan arvioita olivat ”riittävän pieni”, ”kanta voisi lisääntyä alueen länsiosassa”, ”sopiva olisi 2–4-kertaisesti nykyinen kanta.” Kolmen vastaajan mielestä nykyinen kanta on liian suuri ja yhden mielestä liian pieni. Kannan katsottiin nykyisellään kestävän valikoidun metsästyksen.

”Käyttäisin termiä siedettävän suojelun taso. Sehän nousee Pohjois-Karjalassakin. Alkuasukkaat tottuu, mutta kesävieraat ja mökkiläiset pelkää. Olen samaa mieltä sikäli, että ainakaan taajamien liepeillä ei tarvitse sietää niitä yksilöitä. Takametsissä ne kuuluu faunaan luontaisesti.”

Kannan säätelyssä esiin nousi muutamia lisäkeinoja annettujen vaihtoehtojen lisäksi: nälkiintyneet ja sairaat ilvekset hoidetaan ja sitten siirretään sinne missä kanta on heikko. Häiriökäytöstä määriteltiin monisanaisesti, mm. ”Tulee syömään ihmisten kanssa samalta kupilta (takapihalla ruoka-astioista syöminen).” Seitsemän vastaajaa oli sitä mieltä, että nämä yksilöt on heti poistettava.

”Ilveksellä on havaintojen ilmoittaminen samasta asiasta kiinni kuin karhullakin, kiintiöt on aivan olemattomat ja kiinnostus on siksi laskenut, ja kynnyksellä ilmoittaa noussut. Se on ilveksen osalta jokapäiväistä nämä havainnot.”

”Paljon liikun luonnossa työn puolesta ja karhusta on omakohtaisia havaintoja mutta ilveksestä ei. Pelko on ja pitää olla molemminpuolista. Siedettävä suojelun taso pitää ottaa jonkunmoiseksi lähtökohdaksi kans. Jos kannat kasvaa liian suuriksi, niin ihmisten asenteet muuttuu kielteisemmiksi.”

Muita kannanottoja oli kolme. Yhdessä korostettiin sitä, että on otettava huomioon niiden ihmisten mielipiteet, jotka elävät suurpetojen vaikutuspiirissä ja vietävä tietoa tästä EU:hun päin. Lisäksi olisi eliminointava muutaman ruuhkasuomalaisen mielipide EU:ssa. Kaksi vastaajaa muistutti siitä, että vahingot olisi korvattava täysimääräisesti.

”Pohjois-Savossa pari vuotta sitten luonnonsuojelupiiri oli huolissaan ilvesten pyyntilupien runsaudesta ja yhteisen palaverin jälkeen asia kääntyi. Apua yhteisistä palavereista voi siis olla.”

Yleisötilaisuus Juva, 1.8.2005

Yleisötilaisuudessa oli läsnä 25 henkilöä ja puheenvuoroja käytettiin yhteensä 46. Hyvin suuri osa kommentista koski karhua tai petoja yleensä.

”Ilveksestä – kun tavataan sairas yksilö, niin sille nopee poisto, ettei tarvittas mitään näitä kasvatuslaitoksia... Ja onko tutkittu mitä sairauksia niillä on?”

”Ilveskanta on kasvanut täälläkin aivan räjähdysmäisesti – viime talvi se oli aivan mykistytävä.”

”Suunnitelmat pitää olla... Ja sen verran nöyrä pitää isolle puljulle olla, että kyllä tätä paperia vielä on Suomessa. Nolo juttu, jos ei riitä tähän.”

”Paljonko Venäjältä tulee petoja? Tai kulkee edestakaisin?.”

”Ainakin ilveksen pyyntilupa pitäis saada paikallisviranomaisille (rhp). Niillä on hyvä tuntuma kannasta.”

”Mitä olis tehtävissä, että suotuisa suojelun taso saavutettaisiin. Ilveksen osalta riistanhoito (esim. jänisten) auttaa nopeasti. Esimerkiksi Pohjois-Savon jäniskannat on hoidon takia todella vahvoja. Eikä Etelä-Savon ilvesten nousu voi olla pelkkää lisääntymistä, vaan niitä on tullut jostain muualta jänisten perässä.”

”Tihentymistä pitäisi saada pyydettyä, ja se tehoaa tihentymiin. Ilves arkahtuu kyllä metsästyksestä niin kuin muutkin. Se olis ilveksenkin etu.”

”Istuttakaa yksi ilves Kirjalan kartanon puistoon, kun rusakot syö kaikki kukat ja kasvit siellä. Olis ilveksellä syötävää.”

”Ilves ottaa supin ja ketun mielellään, ja saa kapisia helposti kiinni.”

3.5.3 Kainuu

Kainuussa pentueita arvioitiin olevan vuonna 2004 kymmenen. Metsästysvuonna 2004–2005 riistanhoitopiiri myönsi kaksi pyyntilupaa ja kaksi ilvestä myös kaadettiin. Kainuun riistanhoitopiirin erityispiirteenä voidaan mainita poronhoitoalue ja sen kolme paliskuntaa, joista yksi on osittain Oulun riistanhoitopiirin puolella. Kainuussa toimii lisäksi Kainuun liiton vetämänä suurpetoneuvottelukunta, joka on julkaissut lausunnon Kainuun suurpetotilanteesta (Kainuun suurpetoneuvottelukunnan työ 2001–2003).

Kainuun riistanhoitopiiristä sidosryhmävastauksia palautui 16 kpl. Vastaajatahot edustivat monipuolisesti eri organisaatioita. Vastaajina olivat paikallinen luontoyhdistys sekä Kainuun luonnonsuojelupiiri, Kainuun Kennelpiiri, Kainuun riistanhoitopiiri sekä kaksi riistanhoitoyhdistystä, poliisiviranomainen, yksi kunta, Kainuun liitto, ympäristökeskus, kolme paliskuntain yhdistystä, Metsähallitus, Lentua-seura ry sekä Kainuun Nuotta ry. Sidosryhmäneuvotteluun osallistui 17 ihmistä. Puheenvuoroja kuultiin kaiken kaikkiaan 17.

Kainuun ilvestilanteesta todettiin mm. että kanta on kovassa kasvussa (kuusi vastaajaa), ja että se on vahvistunut koko piirin alueella, havaintojen ja vahinkojen määrä on kasvanut ja kanta olisi ollut varaa metsästää jo vuosia. Yhden vastaajan mukaan kanta on riistäytymässä käsistä, pihailvesten ja nälkiintyneiden nuorien yksilöiden määrä on kasvanut. Kanta kuvattiin myös kohtuulliseksi ja liian pieneksi, eikä siitä koettu olevan ongelmia. Poronhoitoalueen suhteen ilveskanta koettiin ongelmalliseksi. Kolme vastaajaa toi esille

poronhoidon ja ilveksen välisen ristiriidan, kaksi vastaajaa esitti, että ilvekset on saatava pois poronhoitoalueelta. Yksi vastaaja epäili, että ilveksiä tapetaan poronhoitoalueella.

”Tilanne on kaikkea muuta kuin siedettävä. Petoihin täytyy suhtautua myönteisesti, koska niistä on monen elanto kiinni, mutta kannanarviot ei pidä paikkaansa. Niitä on enemmän.”

Ristiriitaisia tavoitteita kuvattiin useita. Suurin ristiriita nähtiin porotalouden ja ilvesten välillä (neljä vastaajaa). *”Poromiehet haluaa kaikki ilvekset helvettiin, monet metsästäjät, ajokoiramiehet yms. vaukkoajat myös.”* Ilveksen pyynnin vaikeus rajaseutualueella nähtiin myös ristiriitaa aiheuttavana.

”Ilveskantojen lisäämistä havittelevat voisi miettiä kenen tulosta se on pois. Kuka niitä joutuu ruokkimaan. Rajan takana on aika vähän syötävää, johtuu kuulemieni kertomusten ja tuttavieni tarinoiden mukaan laajasta salametsästyksestä, jota ei Neuvostoliiton aikana ollut, mutta joka tuli Jeltsinin kaudella... Jos sanotaan, että susi on pahin, niin kyllä särähti korvaan, kun tuloksissa sanottiin että ilveksiä voisi jopa lisätä – meillä on nimittäin ilvesvahinkoja nyt alkuvuonna ollut todella paljon. Voi olla muutama erikoistunut yksilö, muttei tiedetä...”

Yhteiselon keinoja oli mm. tappolupien myöntäminen poronhoitoalueelle. Toivottiin, että kannan hoidossa kuunneltaisiin ilvesalueen väestöä ja otettaisiin heidän tarpeensa ja näkemysensä huomioon, jolloin myös kannan hoito helpottuisi. Suurpetokeskus nähtiin mahdollisuutena yhteiselon parantamiselle. Edelleen esitettiin, että porotalouden kanssa tehtäisiin omat kannanhoitosuunnitelmat ja poistettaisiin mahdolliset poroja tappavat yksilöt. Yhden vastaajan mielestä ilveksen ja ihmisen väliselle yhteiselolle ei ole mitään perustetta.

”Ilves on 2–3 vuoden aikana lisääntynyt räjähdysmäisesti poronhoitoalueella. 20–30 % raadoista löytyy, eli kaksinkertainen korvausjärjestelmä ei riitä. Hyvä jos omavastuu poistetaan, mutta ei sekään riitä. Ruotsin malli olisi parempi.”

”Ei poromies suoranaisesti petoja vihaa, mutta korvauskäytäntö ei tällaisenaan toimi. Tilanne on paha, ja huonon hallinnon takia voi petoviha taas kiihtyä. Ilves on nyt pahin, karhun kanssa on opittu elämään. Ilveksen osalta suuntaus on vielä kasvamaan päin. On hyvä, että EU ja Helsinki kiinnittää huomiota petojen suojeluun, mutta tämä jälkihoito ei ole oikein tehty, että yhden elinkeinon kustannuksella toimitaan. Matkailu on tärkeä, ja sikäläkin petoja on syytä olla.”

”Korvausjärjestelmä pitäisi saattaa kuntoon. Pedot syö eläimiä, siihen ei voi vaikuttaa, mutta kenenkään ei pitäisi joutua kohtuuttomasti kärsimään. Sietoraja on erilainen poroalueella kuin ulkopuolella. Niin pitäisi saada kuntoon, ettei kukaan koe vääryyttä, eikä salapyyntiin ole tarvis lähteä. Häiriköt on sikäli ongelma, että ammutaan ensimmäiseksi vastaantuleva. Sitä pitää parantaa. Mutta ei riitä, että joku näkee pedon. Kajaanissakin eli talven kaksi ilvestä, eikä niistä korviini negatiivista kuulunut. Päinvastoin katsottiin hyvällä, että tappoivat jäniksiä.”

Sopivaa ilveskantaa arvioitiin monin tavoin. Kolme vastaajaa totesi, että Kainuun kanta on liian suuri, yhden vastaajan mielestä se on liian pieni ja yksi vastaaja määritteli sen sopivaksi, joskin kasvamassa olevaksi. Kahdessa vastauksessa kanta todettiin epätasaisesti jakaantuneeksi, jonka seurauksena tavoitekannan määrittämisessä on ongelmia. Poronhoitoalueella tavoitekannan tulisi olla nykyistä pienemmän, sillä ilveksien aiheuttamia kuluja on runsaasti, muualla Kainuun alueella kanta voisi olla suurempi. Edelleen todettiin, ettei kanta voi olla vakaa, koska se seuraa jäniskantoja, mutta n. 50–200 voisi olla sopiva jäniskannasta riippuen. Uskottiin, että maa- ja metsätalousministeriö ratkaisee piirin alueelle sopivan kannan suuruuden RKTL:n tuottaman tiedon pohjalta.

Kannan sääteltyssä esiin tuli useita vaihtoehtoja, mm. valikoiva metsästys eläintä kunnioittaen, poisto keinolla millä hyvänsä, pyyntiluvat poronhoitoalueen ulkopuolella ja tappoluvat poronhoitoalueella, vapaa metsästys (sillä ilveskanta ei ole uhattu) ja jalkanarut yms. luvallisiksi, pyynti on muuten liian vaikeaa. Häiriötä aiheuttava ilves määriteltiin hyvin saman kaltaisesti kuin muissakin riistanhoitopiireissä. Yksi vastaaja kysyi vastakysymyksen: ”*Mikä on etologisesti häiriökäyttäytymistä?*” Yksi vastaaja ei kokenut häiriökäytöstä olevan lainkaan. Viiden vastaajan mielestä mahdolliset häiriökäyttäytyjät olisi hetimiten poistettava.

”Ja cityilvekset on kaikkein pahimpia ja vaarallisimpia. Ne pyytää niitä jäniksiä siellä, ja kukaan ei tiedä milloin tapahtuu jotain, kun pikkulapsi konttaa siellä. Nämä pitäis ensimmäisenä poistaa. Ei se ole mikään iso kissimirri, joka on siellä ihmisten iloksi.”

”Petoeläin on petoeläin, ja niihin pitää toki suhtautua varauksella ja kunnioituksella. Kaksi oli Kajaanissa. Kolmaskin oli, muttei tullut kaupunkiin. Molemmat piholla. Toinen väisti, ja toinen pelkäsi. Itsekin näin jälkimmäisen. Tässä on korostettu asiallista tietoa, joten pikkulapsilla pelottelu olisi kyllä syytä jättää punahilkkoihin ja muihin. Täysin asiattomia kommentteja tuollaiset.”

Muita kannanottoja tuli kolme. Kestävän kehityksen mukainen metsästys nähtiin parhaana vaihtoehtona, jolla pidettäisiin ilvekset pois pihosta, opetettaisiin miehiä eränkävijöiksi, lisättäisiin valvontaa riistamailla sekä saataisiin hienoja kokemuksia ja kaunis saalis. Nyt ilveksiä löytyy nälkään kuolleena, auton alle jääneinä, koirien repiminä. Edelleen todettiin, että Kainuu ei ole sopivaa aluetta ilvekselle, sillä heti kun kanta kasvaa, nälkiintyneitä ja kuolleita ilveksiä alkaa ilmaantua. Ilveksen osalta ristiriitojen katsottiin olevan pienempiä kuin muiden suurpetojen kohdalla.

”Suurpeto on vähän niin kuin vierastyöläinen tai maahanmuuttaja. Kun totutaan, niin toivottavasti ei tarvii niitä virtuaalipelkoja lietsoa.”

Yleisötilaisuus Kuhmo 4.8.2005

Yleisötilaisuudessa oli paikalla 28 henkilöä ja puheenvuoroja käytettiin yhteensä 16 kappaletta. Varsinaisia ilvestä koskevia puheenvuoroja ei ollut, vaan kommentit koskivat karhua tai petoja yleensä.

”Asutukseen tulo, mitä sillä tarkoitetaan?”

”Täällä useita kertoja poliisipäällikkö on selvästi sanonut, että jos maaseudulla pihaan tulee, niin siihen ei vielä tarvis puuttua. Eri asia on kaupungissa. Kuitenkin mm. oikeuskansleri on ottanut kantaa siihen, että julkisen vallan pitää turvallisuus taata myös maaseudulla. Toivottavasti suunnitelmassa tuolla tarkoitetaan ilmiötä myös maaseutua koskien.”

”Kyllä toimittajien työskentelyssä on toivomisen varaa. Tieto suodattuu ja jutut ovat yksipuolisia.”

”1996:jo määriteltiin, että täällä kannat riittävät, ja silti on vaan kasvatettu ja edelleen lisätään. Suunnitelmissa pitäisi pystyä osoittamaan, että täällä on jo riittävä tai liian suuri tuo kanta, ja sitä pitää alentaa, jotta luontainen ravinto riittää, ja ne pysyvät metsässä. Sietokyky paranee siinä sivussa.”

”Vika ei aina ole tiedossa tai tiedonvälittäjässä. Vika voi myös olla vastaanottajassa. Kaikki me suhtaudumme eri lähteistä tulevaan tietoon eri tavalla.”

”Kannan määrittely on perusasia. Siinä on ristiriita. Olen entinen petoyhdyshenkilö. Täällä on noin 50 yhdyshenkilöä Kuhmon alueella. Me vedettiin yhteen oma käsityksemme petomääristä ja kun kuultiin ... kanta, niin se tipahti alle puoleen. Tämä on pääkohta. Semmonen kaikkien hyväksymä pitäis saada. Ei siinä voi olla noin isoa heittoa.”

3.5.4 Keski-Suomi

Keski-Suomessa pentueiden lukumääräksi arvioitiin vuonna 2004 kymmenen. Metsästysvuonna 2004–2005 riistanhoitopiiri myönsi kolme pyyntilupaa ja kolme ilvestä kaadettiin. Sidosryhmävastauksia saatiin 23, Suomen Luonnonsuojelu- ja Suomen Kennelliiton Keski-Suomen piireiltä, 15 riistanhoitoyhdistykseltä, viideltä kunnalta sekä yhdeltä ympäristöviranomaiselta. Sidosryhmäneuvottelussa oli läsnä 14 ihmistä ja puheenvuoroja käytettiin yhteensä 108 kpl.

Ilveskantaa kuvattiin Keski-Suomen riistanhoitopiirissä varsin eri tavoin ja myös varsin ristiriitaisesti, mikä johtunee siitä, että kanta vaihtelee hyvin runsaasti alueittain ja se on paikoin harva ja vahingot ovat joko varsin niukat tai jopa olemattomat. Edelleen kannan epätasaisuutta kuvattiin niin, että ilveksiä on paikkapaikoin liikaa, mutta toisaalta on

suuria alueita ilman havaintoja (viisi vastaajaa). Kannan todettiin olevan kasvamaan päin (seitsemän vastaajaa). Tihentymäalueista koettiin olevan harmia, varsinkin pienriistalle, valkohäntäpeura- ja metsäkauriskannoille (viisi vastaajaa). Kantaa kuvattiin myös sanoilla elinvoimainen, metsästyskelpoinen, kohtalainen ja sopiva. Yksi vastaaja ehdotti, että kantaa kasvatettaisiin koeluontoisesti asettamalla metsästyskielto pariaksi vuodeksi ja selvitetäisiin kannan koko ennen ja jälkeen kokeilun. Lisäksi arvioitiin, että metsästyksen vaikutus mahdollisesti olisi arvioitua suurempi.

”Kun metsästäjä olen ja edustan sitä joukkoa ja näitä seuroja jotka tekevät riistan parissa työtä, niin siitä syntyy ristiriitainen tilanne. Mikä luonnon monimuotoisuuden tulevaisuus ja näkymä on jos riistanhoitotyötä tehdään, puhun nyt näistä pienistä hirvieläimistä, kauriista ja peurasta, meillä on täältä Keski-Suomesta selvä näyttö Jämsän alueelta että tehty työ valuu petoeläimen kitaan. Siinä tullaan jatkossa siihen, että pitäisi katsoa että mikä luonnon monimuotoisuuden arvo on, onko täällä petoja vai onko täällä sopivassa suhteessa petoja ja myös näitä ravintoeläimiä. Joku voi nähdä sen näin, että kilpailee metsästäjän kanssa samasta saaliista, siitä ei tarvitse suurta tuskaa kantaa, parempihan se on, että se söisi luonnonvaraisia eläimiä kuin kotieläimiä...”

”Meidän ilveskanta on Jämsässä aika voimakas ja on kasvanut kauriin kannan kanssa ja ruokinnan myötä. Se on ollut merkittävä tekijä. Kyllä nyt aika selvästi näkynyt parin vuoden aikana metsästäjissä ja metsästysseuroissa aikamoinen turhautuminen tähän tilanteeseen. Ruokinnat on lopetettu, eli kun ei saada kaatolupia niin ilves saa voiton ja kauris häviää. Useimmat seurat on tehneet päätöksen että ei metsästetä sitä, kun se on häviämässä oleva laji. Ja se oli voimakkaassa kasvussa. Pitäisi saada sellainen viesti sinne, että kyllä ilvestä tullaan metsästäämään, kyllä silläkin rajat on, eli tullaan pitämään huoli että monimuotoisuus säilyy. Kyllä tunnelma on sellainen, että kyllä jotakin pitäisi tehdä.”

Sidosryhmäneuvottelussa esille nousi ilveskannasta johtuvien haittojen vähäisyyteen liittyvä ongelma. *”Puhutaan vahingosta ja senhän on lainsäätäjät määritellyt, että mikä on korvattava vahinko. Jos kuitenkin tehdään laajempi katsaus tähän asiaan, niin pitäisi myös ottaa huomioon haitan merkitys. On ihan selvää että jos ajatellaan luonnon käyttöä monimuotoisesti niin suurpetojen lisääntymisen yhteisvaikutus on erinäisten haittojen aiheuttaminen. Olisi hyvä, että jotenkin sitä voisi tässä yhteydessä arvioida.”*

Yhdeksän sidosryhmävastaajaa totesi, että ristiriitaisia tavoitteita ei ilveksen suhteen riistanhoitopiirin alueella esiinny lainkaan. Vaikka yhden vastaajan mielestä suurpetoimago on ilveksen kohdalla harhaanjohtava, niin *”kyllä ne pedoiksi kansan suussa mielletään.”* Yhteiselon helpottamiseksi todettiin mm. yleisten, joka piirissä esiin tulleiden keinojen lisäksi, että keskitytään asennemuutoksen aikaan saamiseen metsästäjien joukossa. Tämä tarkoitti, että metsästysinto suunnattaisiin tulokaspetojen hävittämiseen, jolloin ilveksen luontainen saalistusmahdollisuus paranisi. Turha häly toivottiin pois ilvekseen liittyvistä asioista.

”Tähän pitäisi tulla kiireesti muutos, että ihmiset tuntisi olonsa turvallisiksi, kun olisi selvä kanava, johon ne voisi luottaa, että ne saa avun. Että saataisiin ne jotka toistuvasti tulee pihapiiriin tai toistuvasti tekee jotain pois. Nämä on lähes toivottomassa tilanteessa nämä riistanhoitopiirin ihmisetkin, kun ihmiset sinne soittelee. Me jotka tuolla kentällä touhutaan, esimerkiksi eilen mulle tuli soitto, että täällä on kuollut valkohäntäpeura metsässä ja nyt he ei uskalla mennä, että mikä sen on tappanut. Minä kävin toteamassa, että tämän on ilves tappanut ja rauhoitin ihmisiä, ettei ihmiselle ole ilveksestä vaaraa. Nyt ne uskaltaa mennä sinne sieneen kun ne tietää, että se olikin vain ilves....”

”Siellä missä nuo paikalliset keskittymät on, asukkaat kokevat että he eivät voi tehdä mitään.”

Ilveskannan kokoa pohdittiin hyvin monitahoisesti, ja samalla vastaajalla saattoi olla useita eri määritelmiä sopivalle ilveskannalle. Sopivasta kannasta todettiin, että se voisi olla jonkin verran suurempi kuin nykyinen (kolme vastaajaa), etenkin Keski-Suomen länsiosissa. Kannan voisi jopa 2–3-kertaistaa ja katsoa miten käy. Ylisuurta kantaa olisi tarvittaessa helppo pienentää, joskin todettiin vielä, että luonto hoitaisi asian itse. Nykyisen kannan näki sopivaksi kuusi vastaajaa. Osa vastaajista ehdotti erilaisia lukumääriä, mm. 50, 50–60, 80–100, 100 yksilöä, jopa 150, mikäli kanta olisi tasaisesti jakaantunut. Liian suureksi kantaa kuvasi seitsemän vastaajaa, joista osa toi esiin kannan epätasaisen jakaantumisen (kolme vastaajaa). Tihentymien syntyminen koettiin hankalaksi (neljä vastaajaa). Yhden vastaajan mielestä kanta sallisi varovaisen metsästyksen ja yksi vastaaja korosti, että kanta on epätasapainoinen sillä sukupuolten lukumääräsuhde on vino ja siitä aiheutuu ongelmia. Pentuemäärä piirin alueella nähtiin sopivana.

Kannan säätelyssä esille nousivat pääosin samat keinot kuin muissakin riistanhoitopiireissä. Lisäksi todettiin, että ilves on arvostettu riistaeläin ja pyyntiluvilla turvattaisiin metsästystaidon säilyminen. Lisäksi esitettiin, että riistanhoitopiiriin tulisi päättää kaato- luvista itsenäisesti. ”Häiriköt” määriteltiin samoilla tavoin kuin muissakin piireissä. Viisi vastaajaa oli sitä mieltä, että tällaiset ilvekset on poistettava. Yksi vastaajista lisäsi vielä, että siinä tapauksessa että kanta pysyy kohtuullisena poistosta huolimatta. Ilvesyksilöiden hoitaminen tuotiin esille keinona puuttua häiriökäyttäytymiseen silloin, kun onkin kyse nälkiintyneistä ilveksistä.

”Ajokoiran kimppuun kävi ilves vuosi sitten. Puri toimintakyvyttömäksi.”

”Täällähän lehdissä puhutaan häiriöyksilöiden poistamisesta, että sellaisen karhun poistolupa tulee, mutta onko tällaisia häirikkökarhuja tai -susia tai -ilveksiä. Ne on ihan normaaleja yksilöitä, ne vaan tottuu eväänsä katselemaan mistä helpommalla saa ja käyttäytymään sillä lailla.”

”Meillä ei ahma, karhu ja susi ole sellaisia petoeläimiä kuin ilves on. Ne pärjää vaikka niiden ruokakannat heikkenisikin, mutta ilveshän niistä on se kaikkein suurin reppana ja jos ei sitä metsästetä ja kauris- ja peurakannat

sitä kautta laskee ja samaan notkoon sattuu jänisrutto, niin niitä kuolee kuin torakoita. Sen ilveskannan takia olisi tärkeä että niitä säädeltäisiin määrättyssä suhteessa ravintotilanteeseen nähden. Niitähän löydetään nälkiintyneinä ja mitä enemmän niitä on sitä enemmän niitä löydetään. Nämä muut pystyy paremmin tulemaan toimeen. Susi löytää enemmän koiria ja kissoja ja käy enemmän karjan kimppuun.”

”Metsästysinto-sanaan pitää puuttua. On varmaan metsästäjiä jotka haluaa kaataa ilveksen ja sarvikuonon ja kirahvin, mutta en yleistäsi tätä asiaa. Suurpetojen kannansäätelyssä Ruotsissa puhutaan suojelumetsästyksestä. Ja erottaisin sen, milloin on kyse tällaisen petoeläimen, vaaraakin aiheuttavan yksilön poistaminen, että se ei ole metsästystä vaan se poistetaan metsästyksellisin keinoin. Mielellään otettaisiin käyttöön sana suojelumetsästys. En haluaisi metsästäjien niskaan sellaista leimaa kun tehdään kuitenkin ikään kuin velvoitteena sellainen että poistetaan joku vaarallinen yksilö...”

Muita näkökulmia oli mm. että kaikkia eläimiä tulisi voida metsästä, jos niiden kanta kestää sen, vahinkojen korvausjärjestelmää olisi pidettävä yllä ja pyyntilupia olisi lisättävä. Lisäksi todettiin, että ilveksen runsastuessa jäniskannat heikentyy ja ilves on taudinkantaja (kapi), kannan kasvaessa ja kapin lisääntyessä nämä sairaut yksilöt aiheuttavat vaikeuksia koko kannalle. Kulkukissat ovat hävinneet ja se on positiivista! Ilvestä moitittiin tulemisesta peuran ja kauriin talviruokintapaikoille ja siitä, että se hävittää pienriistan vähiin. Tällaisille ruokinnoille tuleville ilveksille pitäisi saada kaatoluvat. Ilveksestä todettiin myös, että se on kaunis eläin ja vain harva näkee luonnossa edes sen jälkiä. Yksi vastaaja kuvasi oman kokemuksensa ilveksen näkemisestä.

”Mitä korkeammaksi kanta kasvaa, niin se alkaa käydä niin yleiseksi, ettei enää välitetä ilmoittaa.”

”Niin kuin kaikkien näiden petoeläinten kohdalla että kyllä niiden pitää omissa käsissä olla eikä EU:n talutusnuorassa. Valtakunnallisesti pitäisi saada päätösvalta takaisin sinne missä se asiantuntemus on, mitä ongelmia niistä aiheutuu ja sen asian hoitaminen sillä osaamisella mitä siellä on. Ei se välttämättä vielä parasta mahdollista ole mutta sitäkin voidaan kehittää.”

”Tähän pitäisi tulla kiireesti muutos, että ihmiset tuntisi olonsa turvallisiksi, kun olisi selvä kanava, johon ne voisi luottaa että ne saa avun, että saataisiin ne jotka toistuvasti tulee pihapiiriin tai toistuvasti tekee jotain pois. Nämä on lähes toivottomassa tilanteessa nämä rhp:n ihmisetkin, kun ihmiset sinne soittelee. Me jotka tuolla kentällä touhutaan, esimerkiksi eilen mulle tuli soitto, että täällä on kuollut valkohäntäpeura metsässä ja nyt he ei uskalla mennä, että mikä sen on tappanut. Minä kävin toteamassa, että tämän on ilves tappanut ja rauhoitin ihmisiä, ettei ihmiselle ole ilveksestä vaaraa. Nyt ne uskaltaa mennä sinne sieneen kun ne tietää, että se olikin vain ilves. Pitäisi olla joku väylä, jonka kautta saataisiin jonkun karhun poistolupa kun se kylille tulee.”

Yleisötilaisuus Jyväskylässä, 12.8.2005

Yleisötilaisuudessa oli läsnä kolme ihmistä järjestäjien lisäksi. Keskustelu oli kuitenkin vilkasta ja asioita kommentoitiin monipuolisesti. Puheenvuoroja käytettiin yhteensä 71 kappaletta.

”Silloin kun ilves rauhoitettiin metsästykseltä kanta oli 30–40 ja nyt se on siitä kasvanut... Siksi tulin tänne paikalle kun kiinnosti se, että jos meidän minimikanta on nyt sen 60–70 ilvestä, ettei mentäisi siihen mihin mentiin silloin 1990-luvun alussa, että naaraita otettiin pois valikoimattomasti. Mulla ei ole mitään metsästystä vastaan, eikä noilla metsästysmäärillä kanta ole vaarassa missään tapauksessa, mutta valikoiva metsästys ja ettei tietyillä alueilla, missä kanta meni aika pieneksi 1990-luvun puolivälissä, metsästettäisi. Piirille pitää antaa kymppi siitä miten ilvesmetsästys on hoidettu ja kanta on päässyt kasvamaan. Nyt se on metsästettävässä tilanteessa.

”Ja jos olisi RKTL:n kiintiötä noudatettu niin ei meidän ilveskanta olisi tällainen. Eikä missään muussakaan piirissä. Niin hyvä ja luotettava kuin RKTL onkin, niin olen kyllä laittanut sinne viestiä, että ilveksen kiintiöt mitkä ne antaa ministeriölle, joka on 12–14 %, niin siinä ei pentukuolleisuutta oteta huomioon. Onni on se, että ministeriö miinustaa, riistanhoitopiirit miinustaa eikä aina saada saalista.”

”Kyllä siellä se siellä ylärajoilla se ilveskanta on, eikä se kai mitään pahaa ole tehnyt, peurat ja kauriit syö vaan.”

”Eihän kukaan korvaa niitä tuhoja joita se tekee peuran- ja kauriinruokinalla. Ei niitä pysty rahallisesti korvaamaan, kun ei niitä omista kukaan. Se meneekin siitä työstä.”

”Ilves on pirun viisas. Kun se keksii sen ruokintapaikan, niin se ei sitä jätä. Se on tietysti metsästäjistäkin kiinni, että jos on tietyille paikalle keskitetty se ruokinta, se oppii ja käy siellä. Sitä ruokintaa pitäisi hajauttaa. Ja pyyntilupa pitäisi saada tällaiseen keskittymään.”

”Suomessa ei ilveksen käyttäytymisestä tiedetä juuri mitään ja tutkimuksessa pitää turvautua Ruotsiin. Eikä ne välttämättä ole ihan kaikilta osin samoja kuin täällä. Jos jossakin ruokitaan peuroja ja kauriita ja ilves oppii sen, niin miksei se menisi ottamaan helposta ruokapaikasta. Sehän olisi hölmö, jos se ei sitä tekisi. Kun peura- ja kauriskanta kasvaa tietyillä alueella kun niitä ruokitaan, niin ei tiedetä tätä käyttäytymissuhdetta jänikseen, että kun kauriit vähenee niin missä suhteessa se rupeaa sitten käyttämään jänistä. Tottakai se käyttää sen kauriin ensin loppuun ja siirtyy vasta sitten jänikseen. Tämä on tutkimuksen puutetta. Ilvestä ei koeta sellaisena lajina, että sen tutkimukseen satsattaisiin Suomessa.”

”Oletko miettinyt tai voitko vastata että mistä tämä johtuu, että 250 kg:n karhu pääsee tällaisella kriteeristöllä, kun 25 kg kissa saa paljon tiukemmat

kommentit? Maalaisjärjellä ajatellen karhu on oikeesti se ötökkä josta on enemmän vaaraa todellisuudessa. Mikä tässä on se punainen lanka?"

"Tämä on tosi mielenkiintoinen juttu. Siellä 6/24 toteaa että riistanhoitotyö menee hukkaan, herää kysymys, eikö ilveksen hoito voi olla riistanhoitotyötä myöskin? Vainko hoidetaan niitä lihaeläimiä, mutta ei katsota että esim. petoeläinten kohdalla se on hoitamista tosissaan? Sehän on riistanhoitoa eli ilveksen hoitoa välillisesti kun hoidetaan peura- ja kauriskantaa, se hyötyy siitä myöskin. Ja jos 15/24 vastauksessa on ollut että se kuuluu luontoon, niin sillä täytyy myös olla merkitystä, että riistanhoitotyötä on se, että ilvekselle hoitaa evästä."

"Ilvestä ei ainakaan tarvi lisätä, tai sitten pitäisi saada enemmän lupia ja kohdentaa se metsästys silleen, että kun on isoja yhteislupa-alueita, niin ei aina samalla alueella, niin pitäisi niitä lupia piirin tasolta painottaa tietyille tihentymäalueille, siellä saattaa olla 2–3 tihentymäaluetta yhteisluvassa, mutta aina ne samat saa ne luvat käytettyä. Aina se metsästys tapahtuu tietyllä alueella vuodesta toiseen, miten siihen saisi muutosta."

"Alkaisivat siirtää niitä peuroja ja kauriita kans. Viimeksi meni huonokuntoinen ilves loukkuun."

"Vain luonnon suorittama karsinta on epärealistinen siinä että se ei välttämättä toimi, siinä tulee jatkossa sitten kannan kasvun kanssa ongelma. Ei se luonto kuitenkaan karsi täältä niitä ilveksiä siinä määrin pois. Korostan taas kerran sitä valikoitua pyyntiä, pyyntiluvat ja häiriöyksilöiden poisto joka on tärkeää, että silloin kun ilves rupeaa pyörimään piha-alueilla, niin silloin on syytä poistaa se siinä vaiheessa."

"Aika mielenkiintoista että on laitettu sana häirikkö samaan yhteyteen ruokintapaikkojen kanssa. Se on aika voimakkaasti sanottu, kun minusta se aivan luontaisesti hakee ravintoa, olkoon se sitten peuran- tai kauriin ruokintapaikalta, mutta minä en saa siitä vielä häirikköyksilöä tehtyä mitenkään."

"Minä peuranruokijana pidän sitä häirikkönä. Jos mä kylvänkin, niin mä korjaan silloin satoa. Kun peuroja ja kauriita ruokitaan, niin toivon että saan siitä korjata satoakin. Mä pidän kyllä ilvestä häirikkönä, jos se toistuvasti käy samoilla ruokintapaikoilla. Kyllä se varmaan suurimmalle osalle metsästäjiä jotka ruokkii on häirikkö. Koska sehän korjaa sitä satoa jota me on hoidettu."

"Mä en tunne yhtään ihmistä joka pelkäisi ilvestä. Mutta ne, jotka menee tuonne marjastamaan niin niillä on vaikka mitä killuttimia ja kilistimiä ettei karhu tule. Ja susi sitten tietenkin. Ei ilvestä pelätä, se on vaan samoilla apajilla ihmisten kanssa. Hakee silloin tällöin pihasta kissoja ja tulee meidän automaateille."

"En nyt kommentoi karhua mutta jälkilaskenta ja pantaseuranta olisi varmaan ilveksellä se hyvä asia. Petoyhdyshenkilöverkostossa on varmaan kehittämistä ja työskarkaa. Tietyillä tihentymäalueilla varmasti lasketaan

samoja yksilöitä useampaan kertaan ja vaikka kuinka RKTL yrittää poistaa päällekkäisiä havaintoja niin niitä jää sinne, ja sitä pitäisi kehittää. Siihen pitäisi löytää keinoja. Täällä Keski-Suomessa ilveksen jollakin tihentymäalueella joku linjalaskenta voisi olla tarkempi, vähän niin kuin riistakolmio. Jos siihen innokkuutta löytyisi. Päästäisiin tihentymäalueen populaatiokokoon paremmin kiinni.”

”Ei tule tapahtumaan EU:ssa yhtään mitään, niille on sormi annettu, se vie toisenkin. Sen asian tiimoilta on meille paljon valehdeltu. Muistan meidän riistanhoitoyhdistyksessäkin kun ensimmäisen kerran tarjottiin, että äänestäkää EU:n liittymisen puolesta. Melkein joka ukko kysyi, että vaikuttaako se meidän metsästyksen mitenkään. Kaikki sen ajan viranomaiset tai toimihenkilöt sanoivat että ei mitään, ei vaikuta mitään. Kyllä Suomessa olisi viisaita miehiä hoitamaan meidän petokantoja.”

”Omavastuun poistaminen ja täysimääräinen korvaus lisäisi ihmisten tietokykyä. Jos lempikoira tai -kissa viedään, niin siihen liittyy paljon tunteita, ei sitä raha tuo takasin, mutta se on sitten taas valtiovaltaa kohtaan..., sitä kautta se petoviha kiertää. Tuo omavastuu on ihan älytön malli.”

3.5.5 Kymi

Kymen riistanhoitopiirin pentuearvio oli vuonna 2004 15 pentuetta. Metsästysvuonna 2004–2005 riistanhoitopiiri myönsi seitsemän pyyntilupaa ja seitsemän ilvestä kaadettiin. Sidosryhmäkyselyyn vastasi yhteensä 22 tahoja, joista 11 oli riistanhoitoyhdistyksiä. Lisäksi vastauksia saatiin Kymenlaakson luonnonsuojelupiiriltä, kolmelta poliisilaitokselta, neljältä kunnalta, ympäristöviranomaiselta, MTK Kymenlaaksoilta sekä Kaakkois-Suomen tiepiiriltä. Sidosryhmäneuvottelussa oli läsnä 23 henkilöä ja puheenvuoroja käytettiin yhteensä 35.

Ilveskanta kuvattiin hyvin eri tavoin. Ilves todettiin alueella hyvin harvinaiseksi, kanta siedettäväksi tai kohtuulliseksi. Suurin osa vastaajista kuitenkin toi esille näkökulman, että ilveskanta on runsas ja vähintäänkin kasvamassa (14 vastausta). Osassa tarkennettiin, että on syntynyt tihentymäalueita ja että ilveskanta on runsastunut kauriskannan kasvaessa. Ilveksiä tavataan koko piirin alueella, eikä sitä mielletä pedoksi, vaikka jäniskanta on romahtanut. Kanta voisi olla tiheämpi luonnonsuojellusin perustein. Ilvestä ei myöskään koeta ongelmalliseksi liikenteen kannalta.

Kymen riistanhoitopiirin vastauksissa koskien ristiriitaisia tavoitteita korostettiin luonnon dynamiikan hyväksymistä. Ilves muodostaa uhkan metsästyskoirille, mutta ei ole eettisesti perusteltua vainota ilvestä sen takia. Suomalaisen metsäluonnon tekeminen metsästäjien koirille riskittömäksi ei ole perusteltua. Lisäksi tuotiin esille se, että ihmiset eivät ymmärrä pedon luonnetta, mitä vaikeuttaa entisestään tiedon puute ja vääränlainen propaganda. ”Poika ja ilves” -elokuvan roolista asenteiden muokkaajana muistutettiin myös. Yhteiselon mahdollisuus paranis, kun ilveksen hyväksyminen toisi statusta Suomelle.

”On luonnon räähkäystä, jos ilveskanta nousee niin suureksi, että nälkiintyvät. Pitää pystyä säätelemään kantaa ennen tätä. Ja verekseltään tihutöissä oleva petoeläin pitää saada tappaa. Jos ei saadakaan tapettua, niin ei se ainakaan seuraavana päivänä tule. Nykysysteemillä se ehtii syödä samasta katraasta jo monta kertaa, ennen kuin lupa tulee.”

”Kaikki hakee ruokansa sieltä mistä sen helpoimmin saa. Ihminenkin. Pitää metsästyksessä ottaa huomioon petojen luontaisen ravinnon säilyminen.”

Sopivasta ilveskannasta saatiin jälleen runsaasti erilaisia arvioita. Ilveksiä voisi olla paljon enemmän (kolme vastausta), tavoitteen tulisi olla jopa 120–300 koko riistanhoitopiirin alueella, eli kannan tulisi olla lähempänä sitä tasoa, jolla se pysyy luontaisesti eri ravintotilanteissa. Seitsemän vastaajan mielestä kanta on sopiva. Erilaisia ehdotuksia kannan koosta oli mm. 20–30, 60, 60–80 tai 100–150 ilvestä koko piirin alueella, 5 ilvestä riittää, tasaisesti 4–5 ilvestä pitäjää kohti on sopiva. Kantaa kuvattiin myös paikallisesti liian suureksi (seitsemän vastaajaa).

”Muitakin keinoja pitää yllä luonnon tasapainoa kuin metsästyks. Luonto on viisas. Valtakunnallista petopolitiikkaa tarvitaan, sillä liipaisinsormi voi olla herkässä monilla alueilla. Valvontaa tarvitaan. Paikallisilla pitää tuki olla sananvalta.”

Kannan säätelyä kommentoitiin sen lisäksi, että kannatettiin pyyntiluvanvaraista metsästyksistä. Riistanhoitopiirin toimintasuunnitelman mukaiset hoito- ja metsästysohjeet tulisi pitää mielessä. Pyyntiluvat olisi myönnettävä riittävän aikaisin, ettei kanta pääse kasvamaan liikaa ja aiheuta vahinkoja. Metsästyksen tulee perustua kannan seurantaan sekä tähdätä ongelmien vähentämiseen. Lisäksi nousi esiin tulevat ongelmat, sillä kauuris tuo ilveksen alueelle, jossa väistämättä tulee kohtaamisia ihmisen kanssa. Luonnon karsinnan katsottiin riittävän sillä heikkojen/nuorten talvikuoletisuus on suurta. Toisaalta pihapiiriin tulevat nälkiintyneet voidaan poistaa.

”Ihmisestä ei voi sanoa, että se olisi luontainen peto ja voisi säädellä kantoja. Ihminen saalistaa huvikseen eikä syödäkseen. On runsaasti esimerkkejä kuinka lajeja on metsästetty sukupuuttoon tai sukupuuton partaalle. Ihmisen tyhmyys on paljastunut monessa asiassa. Myös metsästyksessä.”

”Omavastuu olisi poistettava ja päätösvalta siirrettävä maakuntiin. Ei tihentymät ole pääkaupunkiseudulla. Jos yhteiskunta vaatii, että näitä pitää olla jossain tiheät kannat, niin kyllä pitää siellä olla myöskin tunne siitä, että asia on hallinnassa, ja lupia saa tarvittaessa.”

”Jos päätäntävalta siirrettäisiin paikallistasolle, niin se olisi edistyksellistä petopolitiikkaa koko maailmassa, ja siitä otettaisiin mallia muuallakin.”

Häiriötä aiheuttavien ilvesten määritelmät olivat samankaltaisia muiden riistanhoitopiirien kanssa. Yhdessä vastauksessa tuotiin esille se, että taajamiin tulo ei ole häiriö- vaan

ainoastaan luonnotonta käyttäytymistä. Lisämääritelmä oli mm. ilvekset, jotka syövät lemmikkien kupeista. Häiriötä aiheuttavan ilveksen poistamista välittömästi kannatti kuusi, myös viranomaispoistoa kannatettiin, sekä siirtämistä muualle.

” ... Yksi ilves oli (pannoitettu), ja minäkin sitä kävin seuraamassa, ja tulee vaan mieleen, kun se juoksi rappusilta rappusille ja kellarin katolta kellarin katolle ... ”

Muissa näkökulmissa oli useita kannanottoja. ”Koska olemme raivotautialueen suojavyöhykkeessä, kaikki pedot on oltava kontrollissa.” ”Ilveksestä annetaan liian ylväs kuva, todellisuudessa valtaosa kaakkoisrajalla elävistä on ns. susi-ilveksiä, pilkkuja vain raa-jojen alaosissa.” Rajavyöhykkeen läheisyyttä ja partiomiesten panosta jälkien seuraajana Suomen ja Venäjän rajalla korostettiin. Kannan runsastumisen todettiin tuoneen ilvekset kaupungin keskustaan ruokaa etsimään. Paikalliset ilvestihentymät nähtiin ongelmana, sillä niiden seurauksena saalislajit loppuvat. Vahingot olisi korvattava yhteiskunnan toimesta täysimääräisesti ja omavastuu olisi jätettävä pois.

”Esimerkiksi metsollakaan ei ole huonosti metsästyksen tähden mennyt, vaikka valta ja vastuu on paikallistasolla. Metsästäjien puheenvuorot, joita tänäänkin on käytetty, niin ne ovat sen paikallisväestön tarpeet huomioivia puheita. Metsästyksellä ei ole suurtakaan eroa, tehdäänkö valtakunnallinen vai paikallinen päätös. Molemmat on viranomaisia lupapäätöksiä antaessaan. Suurpedot on ohjauksessa tuotu nykytilaansa. Ja se on siitä syystä, että kannat on huvennettu loppuun ihan eri oloissa kuin mitkä tätä nykyä vallitsevat. ”

”Kun luonnos lähtee, ja toivoaksemme vastaa näkökantojamme, niin pitäisikö jo nyt alkaa miettiä sitä, miten voisimme vaikuttaa poliitikoihin, ettei se muuttuisi.”

”Paikallisessa lehdistössä tiedotusta lisää, mutta laatuakin pitäisi nostaa. Uutisointia kun on tarkasteltu niin siinä on sensaatiohakuisuutta.”

Yleisötilaisuus Imatra, 2.8.2005

Yleisötilaisuudessa oli paikalla 20 ihmistä ja 42 puheenvuoroa käytettiin. Keskustelu koski enemmän karhua kuin ilvestä.

”Ilveshän on levinnyt koko maahan.”

”On näitä viestejä kuulunut, että havaintoja on tehty, mutta se on jäänyt siihen kun ei ole ollut tietoa yhdyshenkilöistä. Voisi julkaista listan henkilöistä jossain sopivassa paikassa.”

”Ilvesluvista on ihan ristiriitaista nämä maa- ja metsätalousministeriön kiintiöt ja RKTL:n luvut. Tämä lyö korville petoseurantoja, että onko siinä kiusaa tehty vai mistä on kyse.”

”Silloin kun ... joskus esitti, että hoitosuunnitelmat tulee, niin yhtenä kriteerinä oli se, että pystyttäisiin alueellisesti kattamaan näitä kantoja. Ettei ainut kriteeri olisi se, että montako kappaletta niitä on koko Suomessa.”

”Riistaeläimen rooli riippuu aina täysin siitä kuka sitä tarkastelee. Ja otsikointi riippuu asenteista. Pitäisi siksi olla mahdollisimman hyvät tiedot siitä kannasta. Lämpimästi kannatan niitä kommentteja että joka ikisestä epäilystäkin suurpetohavainnosta otetaan selvää, että kenelle se tieto pitää välittää, jotta ne menis perille. Sitten tulee kannansäätely, ja kolmas vaihe, jottei tulis hienoista riistaeläimistä haittaeläimiä, niin vahinkojen ennaltaehkäisyyn liittyvät toimet ja korvaukset pitää hoitaa. Ei ole yleisen oikeustajun mukaista että jotain Saaren tai Parikkalan tai Ruokolahden lampuria rankaistakaan siitä, että valtakunnan tasolla on päätetty, että täällä pitää olla ylimäärin petoja jotta niitä saataisiin muualle maahan.”

”Korvaukset täysimääräisiksi. On ihme, että vaikka kaikki ovat sitä mieltä, että omavastuu on väärin, niin sitä ei saada muutettua. Vaikka tuntuu, että jotain lakeja saadaan säädettyä kun yö vaan nukutaan.”

”Onko korvausasia sidoksissa porohommaan? Ettei omavastuuta voi täällä poistaa, kun sitten tulisi sieltä niin isot korvaukset. Luulisi muuten kannattavan joku lammas maksaa...”

”Suurpetoja pitäisi metsästä, että niillä ihmispelko säilyy.”

3.5.6 Lappi

Lapin riistanhoitopiirissä ei arvioitu ilvespentueita olevan lainkaan vuonna 2004. Metsästysvuonna 2004–2005 riistanhoitopiiri myönsi kolme pyyntilupaa, mutta yhtään ilvestä ei näillä luvilla kaadettu. Lapin riistanhoitopiirissä on 39 paliskuntaa, joista kaksi on osittain Oulun riistanhoitopiirin alueella. Sidosryhmävastauksia saatiin Lapin riistanhoitopiiristä yhdeksältä taholta, jotka olivat kaksi luonnonsuojelutahoa, Suomen Metsästäjäliiton Lapin piiri, kaksi riistanhoitoyhdistystä, Inarin kunta, MTK-Lappi, Paliskuntain yhdistys sekä Metsähallitus. Sidosryhmäneuvottelussa oli läsnä 20 henkilöä ja puheenvuoroja käytettiin yhteensä 108.

Ilveskannan tilaa Lapin riistanhoitopiirin alueella kuvattiin pääosin yhdenmukaisesti. Kannasta sanottiin, että se voisi olla parempikin tai että kanta on vähäinen (seitsemän vastausta). Yksi vastaaja totesi, että poronhoitoalueella on ilvestihentymiä ja yhden vastaajan mielestä kanta on kasvussa.

Ristiriitoja tunnistettiin porotalouden ja ilveksen välillä (neljä vastaajaa). Porotalouden vahingot ovat yhden vastaajan mukaan johtaneet jopa oman käden oikeuteen ja tappoihin. Vaikka ristiriitoja ei nyt olisikaan, ilveskannan lisääntyminen aiheuttaisi todennäköisesti niitä poromiesten ja muiden luonnossa liikkujien sekä Etelä-Lapin metsästäjien ja ilveksen välillä. Ristiriitaa aiheuttavaksi tekijäksi mainittiin myös ilveksen keräämä sympatia.

”Lisäisin tuohon negatiiviseen metsäkauristilanteen. Meilläpäin ne on niitten kimpussa enimmäkseen.”

”Lapin palkisen alueella on ilveksen tappamia poroja ollut jonkin verran viime talvena.”

”Halvempi maali se on se metsäkauris kuin poro.”

”Ihmiset ruokkii niitä kauriita, niin ilvekset tulee likelle asutusta. Hyvin likelle riistan perässä.”

”Ilveksen osalta tuossa Keminmaan alueella on huomattu se, että se oppii tulemaan niille ruokintapaikoille ja se on silloin toistuvaa. Se on vähän hankala mennä sanomaan niille emännille, jotka ruokkii niitä kauriita, että miksi ne saa siellä mellastaa.”

Ristiriitoja hälventämään ja yhteiseloa turvaamaan esitettiin kaikissa piireissä yhteisten keinojen lisäksi paitsi valistusta, vahinkojen korvausta ja valvontaa myös reviiripohjaisen petovahinkojen korvausjärjestelmän käyttöönottoa, joka lopettaisi kokonaan vihamielisen suhtautumisen petoihin.

”Tiedotus suurelle yleisölle ja elinkeinoharjoittajille on tavattoman tärkeä asia. Viranomaiset on varmasti jo peloteltu niin, että ne tiedottaa että ne ei kauas oikeasta ja objektiivisesta uskalla mennäkään. Mutta esittäisin toivomuksen toimittajien suuntaan, että he pyrkisivät suurpedoista tiedottamaan objektiivisesti ja asiallisesti. Sehän vähentäisi turhia pelkoja kansalaisten keskuudessa ja ihmiset voisi luontevasti suhtautua näihin eläimiin, eikä ruokittaisi petovihaa ja petopelkoa.”

Ilveskantaa piti nykyisellään sopivana kolme vastaajaa. Nykyistä suuremman kannan hyväksyisi neljä vastaajaa, joista yksi totesi, että reviiripohjainen korvausjärjestelmä olisi se tekijä, joka mahdollistaisi suuremman kannan ylläpidon. Toisaalta todettiin, että ilveksen ravintoeläimiä on mahdollisesti liian vähän, jotta kanta voisi luonnollisesti lisääntyä. Yksi vastaaja kritisoi RKTL:n laskelmia siitä, että ne eivät ole todentuntuisia. Kantaa ei saisi kasvattaa ja tihentymät pitäisi voida hävittää.

”Petomäärät on vähän kaksipiippuinen juttu, sehän on hyvä kun petomäärät tiedetään tarkasti ja kontrolloidaan, ja korvausjärjestelmää kun pystyttäisiin kehittämään. Mutta nyt on tuo uusi uhka etelästä, eli petopaine kasvaa sieltäpäin. Voi että kun olisi suojavyöhyke tuossa poronhoitoalueen etelärajalla, että olisi mahdollisuus rajoittaa ilveksen ja suden kulkua tännepäin. Karhun ja ahman kanssa aina pärjätään. Ilveksiä on Etelä-Suomi pullollaan ja karhuakin siellä on. Mutta tässä tämä arvoituksellisuus aina on, että minkälaisessa tilanteessa ensi vuonna ollaan, jos poliittinen henki jostain Brysselistä asti muuttaa tilannetta. Tämähän se on se epävarmuus-tekijä. Poromiehet on sitä mieltä että petoja saa olla ja pitää olla, yksistään meidän elinkeinon imagon suhteen meillä ei ole muuta mahdollisuutta kuin puhua petoystävällisesti asioista, mutta kun saataisiin se varmuus ettei sietokyky ylity.”

”Tuosta tihentymäalueesta. Nyt puhutaan Lapin läänin alueesta koko ajan ja poronhoitoalueesta. Nythän meillä on sellainen alue tuossa Tornion-Keminmaan alueella jossa on tihentymä ja se ei ole poronhoitoaluetta.”

Häiriötä aiheuttavat yksilöt tulisi poistaa mahdollisimman pian (kuusi vastaajaa) riistanhoitopiirin päätöksellä. Häiriötä aiheuttavat yksilöt ovat mm. pihapiiriin ilmestyvät (viisi vastausta), nälkiintyneet, pelottomat (kolme vastausta) ja kotieläimien tai porojen kimppuun hyökkäävät yksilöt.

”Vanhaan aikaan eläimet pysyi metsässä. Ne saattoi käydä siellä laitumella missä saattoi olla mullikoita. Tämä on uutta käyttäytymistä, se on häiriökäyttäytymistä. Ei ne vanhaan aikaan tullut. Jos ne tuli, ne oli nälkiintyneitä, jos ne sai jonkun ne otti sen ja pakeni takaisin. Täytyy muistaa että vanhassa maailmassa sellaista pihan läpi kävelyä ei esiintynyt, ne oli metsän eläimiä. Tämä on uutta käyttäytymistä tämä häiriökäyttäytyminen.”

”Ennen paukahti kun se tuli pihaan, eikä tullut toista kertaa.”

”Oli hyvä kun tuli puhetta tästä häirikkösanasta. Sillä on vähän ratsastettu näiden suurpetojen osalta. On syytä kriittisesti siihen suhtautua. Siihen on houkutus varsinkin lehtimiehillä pistää, että se on häiriintynyt ja pitäisi tappaa pois. Jos ilves tulee tässä Etelä-Lapissa metsäkauriin ruokintapaikalle, se on lihansyöjä, se ei voi syödä jäätyntä lihaa. Metsäkauriit ovat kerääntyneet ruokintapaikalle talon tuntumaan, niitä ei siellä metsässä ole ja jäniskannat ovat viime vuosina olleet hyvin alhaisia. Niin mitäpä se paljon muuta voi lajityypillisesti tehdä kun nälkä on ja evästä pitäisi saada. Silloin ei ole kyse häiriökäyttäytymisestä vaan lajityypillisestä käyttäytymisestä ja ruuan hankinnasta. Halu elää ja olla olemassa. On aivan eri asia jos yksilö on loukkaantunut, sairas, siinä on loisia tai sillä on joku tauti eikä se hallitse käyttäytymistä, tai se on avuttomassa onnettomassa tilassa ja sillä on tuskia. Silloin se voi olla ärsyyntynyt, äkeä, aggressiivinen. Silloin joku tällainen syy voi johtaa siihen, että eläin käyttäytyy epätavallisesti eikä lajityypillisesti normaalisti. Siellä vasta jossakin on se raja.”

”Turvallisuus on numero yksi, omaisuutta on sitten yhteiskunta sitoutunut jollakin lailla korvaamaan ja ilves kun ei tule ihmisen päälle niin se on vähän eri juttu ja jos se on nälkiintynyt vuoden ikäinen penikka, kyllä se nälkä teetättää, pakko on jostakin ruokaa saada.”

Muita kommentteja ilveksestä tuli vain kaksi. Toinen vastaaja korosti sitä, että vaikka ilveskanta voitaisiinkin lisätä, se tulisi pitää sellaisissa rajoissa, ettei se jäniskannan romahtaessa joutuisi uhanalaiseksi. Edelleen korostettiin sitä, että Suomessa tulisi siirtyä EU-lainsäädännöstä kansalliseen lainsäädäntöön.

”Jäniskannan romahtaessa ilveksille tulisi ongelmia ja se tulisi uhanalaiseksi ei varmaankaan pidä paikkaansa. Meillä on useammalta vuodelta esimerkkejä siitä, että Etelä-Lapissa on ollut huonommat jäniskannat kuin 50 vuoteen ja porovahingot kasvaa sitä mukaa mitä vähemmäksi jänikset

käy. Kyllä ilves näyttää siirtyvän hanakasti meillä poroon. Mutta mikä on ilvekselle lajityypillistä elinaluetta niin viittaa professori Pulliaiseen, että Lappi ei ole ilvekselle tyyppillistä elinaluetta, se on liian pohjoista. Tämänhetkiset luvut on aikalailla kohdillaan, että jos tällaisia voitaisiin pitää niin se olisi aika ok.”

3.5.7 Oulu

Oulun riistanhoitopiirin alueella ilves on hyvin harvalukuinen. Alueella ei arvioitu vuonna 2004 olevan pentueita ollenkaan eikä kaatolupia myönnetty riistanhoitopiirissä lainkaan. Erityispiirteenä Oulun riistanhoitopiirissä ovat sen 11 paliskuntaa, joiden lisäksi vielä neljän paliskunnan alueet ovat osittain Oulun alueella.

Sidosryhmävastauksia saatiin yhteensä 17 taholta. Vastaajia olivat mm. luonnonsuojelupiiri, Keski-Pohjanmaan Kennelpiiri, seitsemän riistanhoitoyhdistystä, kaksi poliisiviranomaista, Pohjois-Pohjanmaan liitto, ympäristöviranomainen, sekä kolme maa- ja metsätalouselinkeinojen edustajaa ja TE-keskus. Sidosryhmäneuvottelussa paikalla oli yhdeksän eri tahojen edustajaa, ja keskustelu (74 puheenvuoroa) koski pääsääntöisesti karhua.

Sidosryhmävastauksissa Oulun riistanhoitopiirin ilveskantaä kuvasi kolmesta vastaajaa sanoilla pieni, vähäinen tai harvinainen. Kannan ei uskottu olevan kovin vakiintunut, vaan ennemminkin koostuvan satunnaisista läpivaeltajista, eikä pesintää ole todettu pitkään aikaan. Kannan todettiin myös olevan epätasaisesti jakaantunut eikä ilveksiä ole koko piirin alueella. Kaksi vastaajaa toi esiin sen ongelman, että ilveskanta on kasvamassa ja vaatii jo rajoituksia kotieläinvahinkojen välttämiseksi. Yhden vastaajan mielestä ilves aiheuttaa ongelmia ajamalla metsäkauriita. Ilveksen todettiin lisäksi levittäytyvän liikaa poronhoitoalueelle. Kanta-arvio 10–20 yksilöä arvioitiin alhaiseksi, mutta samalla epäiltiin kanta-arvion paikkansapitävyyttä. Kantaä arvioitiin myös vakaaksi.

”Ilves on aika harmiton tuollaisella kannalla mitä tänään on ja varmasti on varaa senkin kantoja kasvattaa. Metsäkauris on tällä alueella lisääntynyt voimakkaasti ja sen metsästys vapautettiin tämän vuoden aikana. Kuitenkin se on tällainen ihmisten ruokkima, joka sen perusteella menestyy täällä ja on hyvin todennäköistä että sen metsästämisestä ei tule näillä alueilla suuressa mittakaavassa mitään. Ja ne jotka ruokkivat, ovat hyvin mustasukkaisia niistä. Olen kuullut sellaisia puheita, että jos kauriita ruvetaan ampumaan niin minun mailta ainakin sanon metsästysoikeuden irti eli kauriskanta voisi muodostaa ilvekselle tällaisen sopivan saalisresurssin. Toinen asia, että varsinkin rannikkoalueella lumitilanne on sellainen että se voisi luontaisesti suosia ilvestä.”

”Ilves vaatii tietyn maastotyyppin, se ei viihdy täällä rannikkoseudulla. On sillä ollut mahdollisuus, kun se kuitenkin on koettu sellaisena petona, ettei siitä ole haittaa ihmiselle. Mutta se ei kuitenkaan leviä tänne rannik-

koseudulle. Pitää olla tiettyä Sotkamon vaara-alueita tai Keski-Suomen vaara-alueelle. Sen on vaikea pesiä laakealla rannikkoalueella.”

”Ilmeisesti se (metsäkauris) ei ole runsastuttanut ilveskantaan täällä Pohjois-Pohjanmaalla, etelässään se kyllä näkyy, esimerkiksi Satakunnan riistanhoitopiirin alueella.”

Neljän vastaajan mielestä selkeä ristiriita syntyy porotalouden ja ilveskannan välille jopa niin, että on olemassa selkeä uhka omatoimiselle ilveskannan pienentämiselle. Yksittäisiä ristiriitaisia asioita olivat mm. kauriin ja ilveksen välinen suhde, kaupunkiympäristön sopimattomuus ilvekselle, pyrkimys kasvattaa kantaa liian suureksi ja perinnemaiseman laiduntamisen vaikeutuminen. Yksi vastaaja toi esiin sen, että ihmisen sietokyky ja suvaitsevaisuus petoja kohtaan on lisääntynyt mm. luontoelokuvien ansiosta. Yksittäisiä ehdotuksia rinnakkaiselon kehittämiseksi esitettiin useita, mm. annetaan ilveskannan kasvaa ja levitä, jos se tapahtuu luonnollisesti, tilanne on hyvä, jos ilves määrältään ja käytökseltään asuttaa eläimelle luontaisesti sopivat alueet, kannan seuranta olisi kehitettävä, metsästysrikokset tulisi selvittää tarkemmin ja lisäksi tuotiin esille tutkimuksen, mm. pannaituksen merkitys, haittojen ehkäisy sekä porojen suojele. Yhden vastaajan mielestä yhteiselön kehittämistä ei pidä tehdä ”*millään konstilla*”.

”Toisen ihmisen ilmoituskynnys on ihan erilainen kun jonkun toisen, syököön vaikka kaikki talon kissat niin se on ihan normaalia ja toisaalta jos se edes näyttäytyy, niin jonkun sietokyky ylittyy välittömästi ja vaaditaan suunapäänä valtavia toimenpiteitä.”

”Suhtautuminen suurpetoihin on varmasti kaikkein vaikein asia perinteisesti, niitä jotenkin kammotaan ja pelätään ja tällaisen tiedottamiseen ja asennekasvattamiseen pitäisi panostaa huomattavasti. Tällainen opettaminen tulisi aloittaa koulusta lähtien, että se alkaa mennä sellaisella läpäisyperiaatteella. Suurin ongelma on poronhoitoalueella vahingonkorvaukset. Joku vuosi sitten on haettu kotkien osalta uudentyypinen korvaussysteemi ja tällaisia kannattaisi suunnitella myöskin muiden suurpetojen osalta. Tuskin muuten alkaa poronhoitoalueella kantojen ylläpito onnistua.”

Sopiva ilveskanta Oulun riistanhoitopiirin alueella kuvattiin valtaosin nykyistä suuremmaksi (kahdeksan vastaajaa). Nykyistä kantaa piti sopivana kolme vastaajaa ja liian suurena kaksi vastaajaa. Kaksi vastaajaa lisäsi, että vaikka kanta saisi olla suurempi, pitäisi huolehtia siitä, että ilvekselle riittää ravintoa.

”Perinnemaiseman laidunnus kärsii...Tämä on varmasti ihan todellinen ongelma. Pitäisi saada 40 000–60 000 hehtaaria perinnemaisemia hoitoon valtakunnallisesti muutaman vuoden sisällä ja niiden hoito tapahtuu karjan avulla, joko lampaiden tai nautojen. Ja ne sijaitsee aina jossain vähän syrjässä. Ja niiden ympärille ei oikein voida mitään sähköistettyjä susiaitoja rakentaa, kustannukset nousee niin suuriksi, koska ne on niin pienialaisia kohteita. Tämä on sellainen asia jota pitää oikeasti miettiä.”

Vastajaat olivat sitä mieltä, että häiriökäytös on pelotonta käytöstä ihmistä kohtaan (kolme vastaajaa), kotieläinten uhkailua (neljä vastaajaa), asutuksessa liikkumista (kolme vastaajaa) ja porojen tappamista. Mahdollisia poistamiskeinoja oli lopettaminen, siirto tai viranomaisyönä tehtävä poisto. Yksi vastaaja ei tunnistanut häiriökäytöstä olevan ollenkaan.

Muita ilvekseen liittyviä kommentteja tuli vain vähän. Ilveksestä toivottiin apua jäniskannan harvennukseen (jolloin saataisiin jänisrutto kuriin). Edelleen todettiin, että ilves kuuluu lajina Suomen metsäluontoon ja sen näkeminen olisi elämys. Metsästyskieltoalueita ei saisi olla edes kansallis- ja luonnonpuistoissa. Myös salakaatojen ehkäisy tuotiin esille tärkeänä asiana, sekä luontoyrittämisen kasvun mahdollisuuksien selvittäminen.

”Olenko ymmärtänyt oikein, että ilves on kiima-aikaan varsin äänekäs. Olen saanut sellaisia viestejä, että Euroopasta löytyy aikalailla maksukykyinen asiakaskunta, karhun ympärillehän tällaista yrittäjyyttä on jo jonkin verran luotu.”

3.5.8 Pohjanmaa

Pohjanmaan pentuearvio vuonna 2004 oli kuusi pentuetta. Metsästysvuonna 2004–2005 riistanhoitopiiri myönsi kolme pyyntilupaa, joilla kaadettiin kaksi ilvestä. Vastauksia kirjalliseen sidosryhmäkyselyyn saatiin 27 (jonka lisäksi neljä vastaajaa palautti tyhjän lomakkeen). Vastaajatahoja olivat luonnonsuojelupiiri, Luontoyhdistys Luhurikka ry, Perhonjokilaakson Luonto ry, kaksi kennelpiiriä, Suomen Metsästäjäliiton Pohjanmaan piiri, 15 riistanhoitoyhdistystä, poliisiviranomainen sekä viisi kuntaa. Sidosryhmäneuvottelussa oli paikalla 18 henkilöä ja puheenvuoroja käytettiin yhteensä 97. Keskustelu koski karhua jonkin verran enemmän kuin ilvestä.

Ilveskannan nykyistä tilaa kuvattiin monin eri tavoin. Vastauksista tuli selvästi esille se, että Pohjanmaan riistanhoitopiirin alueella ilveskanta on varsin epätasaisesti jakaantunut. Sitä kuvattiin sopivaksi (kolme vastausta), vähäiseksi (kuusi vastaajaa), olemattomaksi (neljä vastaajaa), kasvavaksi ja epätasaiseksi, runsaaksi (neljä vastausta) ja harvinaiseksi. Lisäksi sanottiin, että kanta on hallinnassa, kanta ei ainakaan ole ylitieheä, eikä ilvestä esiinny koko piirin alueella. Toisaalta sanottiin, että kanta on kasvanut räjähdysmäisesti ja ilves tyhjentää alueen muusta riistasta. Kantaa pidettiin vakaana ja todettiin, että kanta voisi silti kasvaakin maakunnan alueella. Kannasta mainittiin myös, että se on ainoastaan satunnaisia yksilöitä, eikä voida puhua kannasta, mutta muutama yksilö voitaisiin kuitenkin hyväksyä. Syitä kannan vähäisyyteen pohdittiin myös ja todettiin, että syynä voi olla lumiolot: lumessa ei ole Etelä-Pohjanmaalla hankikantaa, eikä ilves pääse runsastumaan huonojen saalistusolojen vuoksi.

”Ilveksen osalta jos kerran kanta kasvaa jatkuvasti ja ongelmatkin on lisääntyneet niin kyllä järkevä metsästys pitäisi olla mahdollista, samoin

kun karhunkin osalta. Se kestää metsästystä enemmän kuin mitä lupia on myönnetty. Molemmilla näkisin, että kannan kurissa pitäminen on tärkeä asia. Nimenomaan se metsästyksellä järkevästi hallitaan, siihen tietoon perustuen, että siellä missä niitä on niin niitä metsätetään.”

Yksitoista vastaajaa oli sitä mieltä, että ristiriitaisia tavoitteita ei ilveksen suhteen esiinny lainkaan riistanhoitopiirin alueella. Ilveskannan kasvua tuskin vastustetaan, mutta kuitenkin todettiin, että kauriin vaarantuminen voi aiheuttaa ristiriitoja. Kannan liian suuri koko paikallisesti katsottiin ristiriitoja aiheuttavaksi (kolme vastaajaa), samoin se, että lupia ei myönnetä, vaikka koiravahinkoja tapahtuu. Tiedon puutteen, niin yleisön kuin viranomaistenkin taholla, katsottiin voivan aiheuttaa ristiriitaisia tavoitteita. Edelleen todettiin, että *”asutuksen laitamilla joskus tappaa kissan ja siitä sitten soitellaan, että tehkää jotain”*. Yhden vastaajan mielestä ilves ei kuulu nyky-yhteiskuntaan ollenkaan.

Ihmisen ja ilveksen välistä yhteiseloa uskottiin kehitettävän oikean ja asiallisen tiedon ja valistuksen avulla (kahdeksan vastaajaa). Yhtä tärkeänä pidettiin sitä, että ilvestä voidaan metsästää, karsia taajamiin tulevat pois ja kantaa pitää alhaisena (kahdeksan vastaajaa). Yksittäisiä kommentteja oli mm. että ilves ei uhkaa ketään/mitään, ja jos metsäkauris levittäytyy alueelle, se kyllä kestää saalistuksen. Hyvän jäniskannan uskottiin pitävän ilvekset pois pihoilta. Ilveksiä lisäämällä yhteiselo sujuisi paremmin, toisaalta yhteiselo ei tarvita, eikä petoja saa *”hyysätä”*.

”Korvauskäytännössä täytyy ottaa huomioon se, että jos täällä aloitetaan tällainen maakunnan täyttö näillä petoeläimillä, ja ne halutaan nimenomaan tänne etelän ihmisten mukaan fasaanialueelle, niin kyllä meillä täytyy olla mahdollisuus siihen, että niitä metsätetään ja niistä vahingoista saadaan täysi korvaus. Se kuuluu ehdottomasti siihen. Toisena, meillä on ilveskanta hyvin huolestuttavasti kasvanut. Siitä sanotaan, että se pysyy hyvänä, häviää melkein. Ei se mihinkään häviä, kyllä sitä on metsästettävä.”

”Korvausasiasta vielä. Kun se oman käden oikeus on kuitenkin niin rajallista, että vain sieltä pihapiiristä voi poistaa, niin jos korvaus kestää sitten toista vuotta, niin eikö siinä olisi parempi suunnitella sellainen käytäntö, että sen saisi vähän nopeammin. Se on pitkä tiliväli yksi vuosi. Onko se korvausperuste sitten näistä lupamaksuista, jos suojelulinjalle lähdetään niin sitten nää korvaukset pitää tulla automaattisesti ja täyden taksan mukaan.”

Sopiva kannan koko olisi nykyistä suurempi yhdentoista vastaajan mielestä. Esimerkiksi Suomenselän alueelle uskottiin mahtuvan ilveksiä lisääkin. Nykyistä kantaa piti sopivana kuusi vastaajaa (sillä jäniskanta säätelee alueen ilveskantaa). Neljän vastaajan mielestä nykyinen kanta on liian suuri, varsinkin niillä alueilla, missä ilvekselle on ollut riistaa sekä kallioisilla alueilla, joissa ilves on varsin paikallaan pysyvä. Erilaisia määrällisiä ehdotuksia esitettiin muutama: 30, noin 50, alueelle sopisi 4–6 ilvestä. Yhden vastaajan mielestä Ähtärin eläinpuistossa olevat ilvekset riittävät.

Kannan säätelyyn liittyviä muita kommentteja esitettiin muutamia. Pyyntilupia toivottiin myönnettävän vasta, kun kanta paisuu yli kestokyvyn ja että ilveskantaa vahvistettaisiin ensin ja katsotaan sitten miten edetään.

”...meillä oli mahdollisuus saada toinen lupa jatkossa. Sitten kun se aiheutti haittaa siellä ja kun tämä tarhaaja sitten lopetti, niin me palautettiin tämä toinen lupa. Ei meillä ollut sitä tappamisen viettiä, mistä meitä syytettiin. Annettiin se lupa pois. Pyyntilupia pitää saada sinne missä niitä on, se ei saa kaikki olla ministeriössä, enemmän valtaa piirille.”

”Kannan hoidon avainkysymys on se, että on joustava pyyntilupakäytäntö ja säätely ja että valtaa saataisiin enemmän paikalliselle tasolle tänne riistanhoitopiirien viranomaisille. Häiriköiden poistosta että ne viranomaisten työnä sitten poistettaisiin. Ilveksen osalta jos kerran kanta kasvaa jatkuvasti ja ongelmatkin on lisääntyneet niin kyllä järkevä metsästys pitäisi olla mahdollista, samoin kun karhunkin osalta. Se kestää metsästystä enemmän kuin mitä lupia on myönnetty. Molemmilla näkisin, että kannan kurissa pitäminen on tärkeä asia. Nimenomaan se metsästyksellä järkevästi hallitaan, siihen tietoon perustuen, että siellä missä niitä on niin niitä metsätetään.”

”Minä olen hieman toista mieltä kannan hoidosta. Minä näen että se on metsästäjien ja metsästysjärjestöjen asia hoitaa ja viranomaiset puuttukoon vain poikkeustapauksissa. Metsästäjien se tulee hoitaa ja nykyinen poliisilaki antaa kyllä poliisille valtuudet poistaa häiriköitä. Erittäin harvoin tulee kysymykseen.”

Häiriökäyttäytymisenä pidettiin sitä, että ilves tulee asutukseen (kaksitoista vastaajaa), tai käyttäytyy pelottomasti ihmistä kohtaan. Koiria uhkaavat, kotikissoja pyydystävät ja kotieläimiä saalistavat ilvekset katsottiin myös häiriköiksi (kolme vastausta). Nälkä tekee ilveksestä pelottoman tai röyhkeän ja se mielletään häiriökäyttäytymiseksi. Yksi vastaaja esitti, että ilveksen häiriökäytöstä on se, kun se liikkuu luonnossa, toisaalta neljän vastaajan mielestä häiriökäyttäytymistä ei ole lainkaan. Poistamista kannatti kahdeksan vastaajaa. Näistä kaksi ehdotti keinoksi metsästystä, yksi poliisin suorittamaa poistoa ja yksi eläimen pyydystämistä ja kuljettamista eläintarhaan.

”Kyllä häiriköt loppuu kun ne oppii pelkäämään ihmistä.”

”Lupakäytäntö ei saa olla ministeriössä vaan se pitää tuoda lähemmäs. Kyllä piirihallituksella pitäisi olla sellainen valta, että ne pystyy tekemään päätöksen siinä. Poliisipäälliköllä on mahdollisuus, mutta kaikki ei... Piirille pitäisi tulla mahdollisuus lupakäytäntöön.”

”Vielä siitä, että kun ilvekselle ja sudelle annetaan lupa ja se pitää sitten olla se häirikkö, joka siinä luvassa mainitaan, kyllä se käytännössä on niin, että ammuttiin sieltä mikä ilves tahansa niin kyllä se on aina häirikkö sen jälkeen kun se on hengettömänä. Se pitää jättää pois, koska ne häiriköt sieltä saadaan kuitenkin helpoimmin. Meille tuli Teuvalle kaksi lupaa ja toinen me palautettiin, sinne jäi runsas kanta. Me ei ammuttu sitä, kun se

oli määrätty siinä se häirikkö. Kyllä ne sieltä helposti saadaan ja ne tulee varmasti ammutuksi. Nyt se on valitettavasti niin, että ilves kuin ilves on häirikkö sen jälkeen kun siltä on henki pois.”

”On hyvä että petoyhdyshenkilöt on aktiivisia mutta vielä pitäisi saada ihmisille, vaikka jos lehdistä ilmoittaisi kun mulle tulee ainakin kaksi viikkoa jälkikäteen, että siellä on ollut. Se on turha mennä kahden viikon päästä mitään jälkiä mittaamaan. Se pitäisi saada siviilien tietoon että kenelle ilmoittaa, että se tapahtuisi joustavammin.”

”Karhu ja ilves pitää säilyttää riistaeläiminä ja säilyttää hallinto maa- ja metsätalousministeriön alaisuudessa ettei sinne hahattelijat pääse sotkemaan hyviä asioita. Suurpetojen edun kannalta olisi hyvä, että kannan hoidon suorittaisi metsästäjät ja metsästysviranomaiset.”

Muita kommentteja oli mm. että metsästysorganisaatiot ovat liiallisessa asemassa päättämässä kantojen säätelystä, ja että ympäristöviranomaiset pitäisi saada mukaan päätöksentekoon. Lisäksi tuotiin esille se, että ilveksiä on paikoin enemmän kuin jäniksiä, eikä se voi olla oikein niiden mielestä, jotka luonnossa liikkuvat ja harrastavat. Edelleen todettiin, että lisääntyvä metsäkauriskanta saattaa parantaa ilveksen elinmahdollisuuksia. Koska ilves on erämaan eläin, niin pitäisi pitäjakohtaisesti kartoittaa erämaat, montako neliökilometriä on ilvekselle sopivaa aluetta. Ilveksen kuuluminen luontoon pitää hyväksyä ja riistanhoidolla ylläpitää jäniskantaa, ennemminkin tulisi sallia kanahaukkojen rajoitettu metsästys. Ilveskannan laskennasta mainittiin, että se ei ole helppoa. Ilvekset lisääntyvät kun kauris lisääntyy, ja jälkihavaintojen tunnistaminen on mahdollista ainoastaan lumikelillä ja sittenkin se joukko/pitäjä on aika harvalukuinen, joka jäljet tunnistaa.

”Olenkohan mä kuunnellut huonosti vai kuinka nämä vastaajat on valittu?”

3.5.9 Pohjois-Häme

Pohjois-Hämeen riistanhoitopiirin pentuearvio vuonna 2004 oli 12 pentuetta. Metsästysvuonna 2004–2005 riistanhoitopiiri myönsi kolme pyyntilupaa, ja kaksi ilvestä kaadettiin. Sidosryhmävastauksia piiristä saatiin yhteensä 14. Vastaajat edustivat luonnonsuojelutahoja, poliisiviranomaisia (kaksi), riistanhoitoyhdistyksiä (kymmenen) ja Metsähallitusta. Sidosryhmäneuvottelussa oli läsnä 12 henkilöä ja puheenvuoroja käytettiin 11, nämäkin valtaosin koskien karhua.

Pohjois-Hämeen riistanhoitopiirin ilveskannasta saatiin varsin monenlaisia kuvauksia, mikä kuvastaa hyvin sitä, että kanta on epätasaisesti jakaantunut. Kantaa pidettiin liian pienenä metsästettäväksi, mutta sen kasvattamista nykyiselle tasolle ei myöskään pidetty metsästäjien keskuudessa hyväksyttävänä. Kantaa kuvattiin sanoilla liian tai alueittain runsas (neljä vastaajaa), vakituinen ja metsästettävä. Havaintojen säännöllisyydestä

mainittiin ja että kanta on lisääntynyt erittäin voimakkaasti. Harmilliseksi koettiin se, että ilveksiä menee supiloukkuihin. Edelleen todettiin, että kanta on riittävä, ja että se on pohjoisosassa piiriä nousussa. Vain kettusyyhyn todettiin vähentävän ilveskanta.

”... mutta ilveskanta on toinen asia. RKTL ei näy uskovan yhdyshenkilöitä. Lounaassa on paljon tiheämmät kannat, kun mitä sanotaan. Kolme lupaa piiriin tuli ja meidänkin seuran alueella on kolmosia. Vesilahteen tuli yksi lupa, ja jahti kesti 1,5 tuntia, mutta ei se kantaan – pariinkymmeneen ilvekseen – mitään vaikuttanu. Ne mouruaa ja kulkee pihossa, mutta en siitä sano, että niistä suurempaa haittaa ole. Kauriita ja peuroja ne vähän syö, ja jotkut pelkää kissojensa ja pienten koirien puolesta kun se ihan pihanlaitoihin tulee. Siinäkin pelais tää paikallinen päätöksenteko ennemmin kuin se helsinkikeskeinen. Sietokyky olis ihmisillä parempi, kun se voitais paikallisella tasolla päättää. Riistanhoitopiirille enemmän valtaa ja sidosryhmille.”

”Kartoissa on tyhjiä kohtia nimenomaan sen takia, että sieltä puuttuu yhdyshenkilöitä, tai muusta syystä havainnot ei välity. Ja toisin päin tihentymiä on siellä, missä on aktiivinen yhdyshenkilö. Ilveksen kannasta sanoisin, kyllä, että enemmän niitä on kuin mitä arviot sanoo. Se on kyllä todellinen minimikanta-arvio.”

Metsästäjät haluavat metsästettävän ilveskannan, kun taas suojelutavoitteet ovat korkeammalla, ja lammasfarmareiden ja fasaaninkasvattajien tavoitteet alemmalla tasolla. Rinnakkainelo ilveksen ja ihmisen välillä onnistuisi yhden vastaajan mielestä sillä, että ilves rauhoitettaisiin kokonaan, jolloin ristiriita metsästyksen ja ei-metsästyksen välillä poistuisi. Vastaajista osa määritteli metsästyksen perusteiksi mm. sen, että pyyntiluvilla poistetaan sairaat ja kapiset ja että metsästyksellä säilytetään ilveksen luontainen ihmisarkuus ja kannan terveys, eli nälkiintyneiden eläinten poistaminen nähtiin tärkeänä. Pyyntiluvilla voitaisiin parantaa metsästäjien asenteita ilvestä kohtaan.

”Suunnitelman tekijöillä näyttää selvästi olevan tarpeelliset tiedot käsisään, ja myös tieto siitä mitä ihmiset haluaa, mutta maakunnissa kyllä pelätään, että tässä toimitaan EU:n ehdoilla ja heitä vastaan ja tämä on kyllä yhtä suuri kuin petospelko.”

Nykyistä ilveskanta piti sopivana kahdeksan vastaajaa. Yksi vastaaja tarkensi lisäksi, että kanta on nykyisellään metsästyskelpoinen sekä epätasaisesti jakaantunut. Kanta pidettiin myös arvioita huomattavasti suurempana ja nykyisellään liian suurena. Metsästettävyyttä vaikuttaisi siihen, että sopiva kanta olisi jotain muuta kuin mitä se on nyt; yhden vastaajan mielestä kanta olisi siinä tapauksessa nykyisellään sopiva, toisen mielestä se voisi siinä tapauksessa olla jopa vähän suurempi.

Muita kannan säätelyyn liittyviä kommentteja oli, että riistanhoitopiirillä tulisi olla vapaat kädet pyyntilupien myöntämisessä ja että sairaille ja häiriötä aiheuttaville eläimille pyyntilupa pitäisi saada välittömästi. Petoyhdyshenkilöiden antamat tiedot pitäisi ottaa

kannan säätelyssä paremmin huomioon. Metsästys pitäisi nähdä parhaana kannansäätelymekanismina, sillä luonnon suorittama säätely on ”kovakouraista.” Häiriötä aiheuttavien yksilöiden poistossa parhaana keinona pidettiin lopettamista (kolme vastaajaa). Yksi vastaaja ehdotti tällaisen eläimen siirtoa kauaksi ja yksi toi esille poliisilainmukaisen vaarallisen eläimen poiston mahdollisuuden.

Lopuksi todettiin, että supi ja minkki ovat Pohjois-Hämeessä lisääntyneet, ja että ilveksset lisääntyessään hoitaisivat tämän ongelman pois. Koska ilveksen kaatolupia ei saada tarpeeksi, kanta kuitenkin kasvaa liikaa ja kapi lisääntyy. Paikallisten mielipiteitä olisi kuultava paremmin pyyntilupia myönnettäessä. Tiedotusta toivottiin petotutkijoiden taholta yleisölle enemmän. Alueella todettiin olevan hyvä peurakanta ja kauriskannankin olevan kasvussa, joten ilveksille riittää ravintoa. Ilveksistä ei ole suoranaista vaaraa ihmiselle.

3.5.10 Pohjois-Karjala

Pohjois-Karjalan riistanhoitopiirin ilvespentueiden määrä on Pohjois-Savon ohella maan vahvin. Pentuarvio vuonna 2004 oli 31 pentuetta. Metsästysvuonna 2004–2005 riistanhoitopiiri myönsi 16 pyyntilupaa. Yhteensä kaadettiin 15 ilvestä. Pohjois-Karjalan riistanhoitopiirin alueella toimii suurpetoneuvottelukunta, joka on laatinut oman suurpetokannanottonsa (Pohjois-Karjalan suurpetoneuvottelukunnan suurpetokannanotto 2004). Kirjallisia sidosryhmävastauksia saatiin ainoastaan kolme. Näistä yksi oli Joensuun yliopistosta, yksi luontoalan yrittäjältä ja yksi TE-keskukselta. Sidosryhmäneuvottelussa paikalla oli viisi ihmistä ja puheenvuoroja käytettiin 22.

Pohjois-Karjalan ilvestilannetta eri tahot kuvasivat hyvin samankaltaisesti. Kantaa pidettiin kohtalaisena, mutta ei vielä hälyttävänä sekä vahvana ja elinvoimaisena. Ilvesten määrästä todettiin, että se on ollut viime vuosina kasvava, ja että havaintoja tehdään runsaasti myös taajamissa. Ilveksen aiheuttamat vahingot todettiin pieniksi, mutta mainittiin, että ravinnon niukkuudesta johtuen tulevat asutuksen piiriin saalistamaan piharusakoita, kissoja ja metsäkauriita.

”Ilveksen sietoon vaikuttaa täälläkin sen tapa käydä arvokkaiksi katsottujen lajien (jänikset ja kauriit esim.) kimppuun. Siinä on tunteet mukana. Ja kun ne lisäksi yöllä pyörii pihossa ja kattelee ikkunoista, että missä se katti on, niin se on selvää, että ihan tavallisetkin ihmiset katsoo sitä negatiivisesti.”

”Mikä hoitosuunnitelman rakenne on ja miten se on sitova? Hyviä asioita on listattu mutta miten ne toteutuvat. Pohditaanko esim. suotuisan suojelutason toteutumisen mittakaavaa.”

Ristiriitaisia tavoitteita ei juurikaan tunnistettu, paitsi että enemmistön taajamien ihmisistä ei koettu hyväksyvän metsästystä. Toisaalta ne, joilta ilves on vienyt kissan tai metsäkauriita katsovat, että ilveksset pitää poistaa alueelta. Yhteiseloä edistämään ehdotettiin

ilveskannan säätelyä tiheillä esiintymisalueilla sekä alueellista kannanhoitosuunnitelmaa, jossa määritetään tavoitekannan suuruus ja mahdollisesti myös laatu (esim. lisääntyvien naaraiden määrä), jonka jälkeen kannan kokoa säädellään pyyntiluvuin. Yksi vastaaja oli sitä mieltä, että ilveksetkään eivät kuulu muiden petojen tavoin samoille alueille ihmisten kanssa, ja asian suhteen olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin.

”Pohjois-Karjala on poikkeuksellisessa asemassa, koska niin suuri osa maan kannoista on täällä. Pelko on, että sanottiin maakunnista tästä niin kutsutusta oman kannan hoidosta mitä tahansa, niin ei silti oteta tarpeeksi näitä näkökantoja huomioon. Se on kuitenkin ratkaisevaa muun Suomen kannoille. Mikäköhän se painoarvo on. Voiko varsinaissuomalaisien painoarvo olla suurempi?”

”Minkälaiset yksilöt ongelmia aiheuttaa, ja kohdistuuko metsästys oikeisiin yksilöihin?”

”Sietokyvyn ylittyessä koko kannan tulevaisuus vaarantuu, ja jos tuo kanta on pienellä alalla niin riski on suhteessa aina suurempi.”

”Suurpetoneuvottelukunnan viimevuotinen kannanotto kannattaa ottaa materiaaliksi, koska nyt vastauksia oli näin vähän.”

Sopivana ilveskannan kokona alueella pidettiin nykyistä tai nykyistä pienempää kantaa. Nykyisen kannan perusteella olisi mahdollisuus myöntää enemmän pyyntilupia kuin myönnetään. Lisäksi pohdittiin sitä, että ilveksen esiintyminen taajamissa ei voi olla normaali tilanne. Ilveskannan säätelyn pitäisi tapahtua metsästyksellä vain tiheimmillä alueilla sekä alueilla, missä se aiheuttaa häiriötä. Ilveksen metsästyskulttuuria tulisi edelleen vaalia ja mahdollisuudet ilveksen hyödyntämiseen matkailussa tulisi selvittää. Luonnonmukainen tapa vaikuttaa ilveskantaan olisi vähentää jänis- ja rusakkokantaa.

”Onko niin, että jos kansa ei luota tutkimukseen, niin luottaako tutkimuskaan kansaan?”

3.5.11 Pohjois-Savo

Pohjois-Savon riistanhoitopiirin pentuearvio on maan suurin, 33 pentuetta vuonna 2004. Metsästysvuonna 2004–2005 riistanhoitopiiri myönsi 22 pyyntilupaa ja kaikki 22 ilvestä kaadettiin. Pohjois-Savossa toimii alueellinen suurpetotyöryhmä.

Sidosryhmävastauksia saatiin yhteensä 25, luonnonsuojelutaholta, Pohjois-Savon Kennelpiiriltä, 18 riistanhoitoyhdistykseltä ja metsästysseuralta, poliisiviranomaiselta, kolmelta kunnan edustajalta sekä Metsähallitukselta (Itä-Suomi). Neuvottelutilaisuudessa oli paikalla yhdeksän henkilöä ja he käyttivät yhteensä 73 puheenvuoroa. Pääsääntöisesti puheenvuorot koskivat ilvestä.

Pääsääntöisesti ilveskantaa kuvattiin runsaaksi, kasvavaksi tai ylitheäksi (19 vastausta). Kantaa pidettiin myös epätasaisesti jakaantuneena ja tihentymien syntyminen koettiin ongelmaksi. Kriittikää esitettiin myös, mm. siitä, että kanta on virallisia arvioita huomattavasti suurempi ja että maa- ja metsätalousministeriö vaatii, että kanta pidetään liian korkeana. Tästä seurauksena nähdään ilvesten ravinnon puute ja nuorten yksilöiden nälkiintymiset ja edelleen siitä aiheutuvat kotieläinvahingot ja jäniskannan romahtaminen (kolme vastausta). Pyyntilupamääriä pidettiin aivan liian alhaisina ja pienriistan hoitamista turhana työnä. Yksi vastaaja totesi, että vaikka kanta on kasvanut, se ei ole vielä liian suuri. Kolme vastaajaa kuvasi nykyistä ilvestilannetta sopivaksi tai hallinnassa olevaksi.

”Minäkin näkisin niin, että jos ilveksen kanta-arvio on 200 yksilöä niin se on todellakin vain vähimmäiskanta-arvio, en ihmettelisi vaikka niitä olisi puolta enemmän. Siinä mielessä hämmästelen ministeriön linjaa, että jos piirin tavoite on 120 ilvestä niin tämä 100 kaatolupaa on varsin perusteltua.”

”Tuntuu hassulta ettei ministeriössäkään pystytä tai haluta asettaa tällaisia tavoitekantoja, kyllähän tämä on väärin että kasvatetaan valtakunnallista populaatiota jollakin alueella ja siihen ei puututa.”

”On hyvä että ministeriöön päin menee viestiä ja perusteita, että täällä pidetään kanta aisoissa, ilves ei edes siirry kovin helposti uusille alueille, jos täällä on ravintoa. Jos metsäkauris ja jäniskanta on hoidettu ja pidetty kunnossa niin tässä on kyllä sellainen lieveilmiö, johon pitäisi voida puuttua.”

Suurin ristiriita koettiin metsästyksen ja metsästystä vastustavien välillä (kaksitoista vastausta), sekä siinä, että pyyntilupia ei saada tarvittavaa määrää (kahdeksan vastausta). Ongelmana nähtiin myös ilvesvihan lietsominen ja väärän informaation levittäminen. Yksi vastaaja arveli, että ilves saattaa herättää myös pelkoa. Havainnoitsijoiden väsyminen ja turhautuminen tuotiin myös esille tässä yhteydessä, kuin myös EU-lainsäädännön sopimattomuus Suomen oloihin. Yksi vastaaja näki ongelmana EU:n reservaatiajattelun, ja sen, että enemmistö (EU/kaupunkilaiset) päättää vähemmistön asioista.

”Minä seurasin meillä päin metsäkauriskannan kehittymistä ja niitä oli siinä ensin 14 ja mietin, että muutaman vuoden päästä niitä on useita kymmeniä, mutta minun käsittäkseni ne kaikki tuhoutui, en minä siitä voi olla varma mikä ne tuhosi, mutta ilvestä epäillään.”

”Tuosta ristiriidasta, että se kyllä pitää paikkansa, että kun niitä havaintoja tulee niin paljon niin ihmiset kyllästyy siihen. Tuolla meillä päin kysellään, että mitä pirua niistä ilmoittamaan, kun ei se vaikuta mihinkään. Kyllä niitä on siellä, kyllä siitä on tietoa tullut, mutta vähätellään sitten. Vaikka periaatteessahan kaikista pitäisi ilmeisesti ilmoittaa, mutta ei niistä ilmoiteta sitten ja jos ilmoitetaan niin meneekö se tieto eteenpäin sitten.”

Yhteiselön mahdollisuuksien nähtiin pääsääntöisesti perustuvan siihen, että ilvestä voidaan metsästä, kanta säädellä ja pienentää tihentymiä (16 vastausta). Pyyntilupia toivottiin jaettavan pienemmille alueille. Peto-yhdyshenkilötoiminnan kehittämistä pidettiin tärkeänä keinona, samoin häiriötä aiheuttavien yksilöiden poistamista. Jänisten ruokinta sekä riistamiesten havaintoihin luottaminen nousivat esille myös.

”Tähän petoyhdyshenkilötoiminnan väsymiseen liittyen...Tiettyä väsymistä on tapahtunut mutta onneksi sellaista totaalista hankojen pöytälaittamista ei ole vielä tapahtunut.”

”Tuosta että riistanhoitotyö vahuu hukkaan, mulle on tullut paljon sellaista palautetta, että metsästäjät ovat kyllä valmiita riistanhoitotyötä jatkamaan ja vaikka vaihtamaan jänissaalistaan ilvessaaliiseen. Ilves koetaan arvokkaana riistaeläimenä ja ne porukat jotka ilvesluvan ovat saaneet ovat olleet todella innoissaan siitä, että heillä on ilvestä ja on päästy metsästä. Ei ilvestä halua missään nimessä metsästäjien toimesta ainakaan kokonaan pois, vaan sitä arvostetaan saaliina ja sille riistanhoitotyölle saadaan motivaatiota jos näitä lupia on mahdollista myöntää ja ilvestä voidaan myös metsästä.”

Sopivasta kannan koosta tuli useita kommentteja. Viisi vastaajaa piti nykyistä kanta sopivana tai riittävänä. Yksi vastaaja lisäsi, että tästä eteenpäin riittäisi luonnon suorittama karsinta kannan hoitamiseksi, ja yhden mielestä sopiva kanta ei saisi nykyisestä enää suurentua. Liian suurena kanta piti 18 vastaajaa. Esille tuli mm. kannan epätasainen jakaantuminen (kuusi vastausta). Kannalle ehdotettiin myös tarkempia määriä, eli piirin alueella noin 100 tai 120, mikäli kanta olisi tasaisesti jakaantunut, tai seuran alueella 5–10, tai pari pariskuntaa pitäjää kohti. Yksi vastaaja ehdotti, että puolet nykyisestä kannasta olisi sopiva, sillä liian runsas kanta vaikuttaa itseensä negatiivisesti huonoina jänisvuosina.

”Palautteena on tullut piiriin, että siellä koetaan huolestuneisuutta ilveksen tulevaisuudesta, jos tämä nykyinen jatkuu eikä kanta voida pienentää järkevämmälle tasolle. Jos luonto lähtee korjaamaan tilannetta niin ne otteet voi olla paljon rajumpia ja silloin arvokas luonnonvara menee myös hukkaan jos sitä ei saada talteen.”

”Kyllä kannan määrittelyssä on erittäin vaikeaa mennä sanomaan, että mikä on sopiva ja kuka sen sanoo, millä puolella rajaa kukin seisoo, siitähän se hyvin pitkälle riippuu että minkälainen mielipide sillä on. Jos katotaan viherpiipertäjiä niin niiden mielestä niitä on liian vähän, metsästäjien mielestä niitä on liian paljon. Mutta yksi mikä siinä on, niin rehellisyys ja avoimuus ennen kaikkea siinä pitäisi olla että minkä mukaan niitä katotaan. Jos ruvetaan väittelemään ja peittelemään ettei niitä ole, niin se johtaa pitemmässä juoksussa sitten ojasta allikkoon.”

Kannan säätelyn keinoinhin otettiin runsaasti kantaa sen lisäksi, että tarjotuista vaihtoehtoista kannatettiin pääsääntöisesti pyyntilupamenettelyä. Ilvekselle ehdotettiin normaalia metsästysaikaa pariaksi viikoksi – pariaksi kuukaudeksi (kolme vastaajaa) riistanhoitopiirin antaman kuntakiintiön puitteissa ilman pyyntilupamenettelyä tai sitten pyyntilupia pitäisi myöntää vähintään nelinkertainen määrä. Pyyntilupia toivottiin nykyistä enemmän (neljä vastaajaa). Häiriötä aiheuttavien ilvesten poistamiseen toivottiin nopeutta (seitsemän vastaajaa) ja paikallisen poliisiviranomaisen välitöntä lupaa (kolme vastaajaa). Lisäksi häiriöyksilöiden poistamiseksi ehdotettiin siirtoa muualle, lopettamista eläinsuojelulain nojalla, viranomaistoimintaa ja ilveskannan pienentämistä, jolloin koko ilmiö häviäisi.

”Meillä oli viime marraskuussa tämä meidän suurpetotyöryhmä ensimmäistä kokoustaan pitämässä ja sitä ennen vuosi sitten meidän Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri otti yhteyttä ja olivat kovasti pahoillaan siitä, että meille myönnettiin 11 ilveksen pyyntilupaa. Käytiin läpi asioita pöydän ääressä ja ainakin heidän edustajansa olivat silloin ja vielä marraskuussa sitä mieltä että ilveksenkin kannalta olisi järkevää Pohjois-Savossa ilveskantaa pienentää. Eli meillä kaikki maakunnalliset tahot, jotka ovat olleet näissä neuvotteluissa mukana ovat sitä mieltä, että meillä on ilveskanta liian suuri ja meidän ilveskantaa tulisi pienentää riistanhoitopiirin tavoitetasolle jonnekin 120 ilveksen tasolle, joka olisi vielä noin kaksinkertainen meidän luonnollisella jäniskannalla elävään ilveskantaan. Kaikki maakunnalliset tahot ovat huolestuneita ilveksen tulevaisuudesta ja tilasta ja haluavat kannan tulevaisuuden takia pienentää sitä. Ainoa ongelma meillä on että meillä ei metsästyskiintiö riitä tämän hoitotavoitteen saavuttamiseen.”

”Se kartta missä oli niistä petohavainnoista, ainakin mä tulkitsin sitä niin, että ainakin Pohjois-Savon alueella missä vaihtelua on aika runsaasti niin näin ollen silloin se vastausten hajonta mikä tuossa oli se on aivan luonnollinen asia ja sitten se on aika hankala tilanne, että ne lupakiintiöt päätetään ministeriössä joka on aika etäällä täältä paikallistasolta, ja olisiko löydettävissä sitten jotakin mittareita minkä avulla pystyttäisiin sitä ratkaisuvaltaa vierittämään enemmän tänne aluetasolle näiden lupien osalta. Vai mitenkä muuten sitä luottamusta saataisiin lisättyä.”

”Ilveksen osalta ei oikeastaan mitään muuta ongelmaa ole, kuin että tämä lupapolitiikka saada sillä tavalla, että lupia saataisiin meidän käsityksen mukaan riittävästi tänne, silloin tuo petoyhdyismiesverkosto toimisi paljon aktiivisemmin ja he havaitsisivat, että sillä on merkitystä että voitaisiin tätä kantaa hoitaa. Kannan kannaltakin sillä olisi merkitystä, että pidettäisiin se arkana ja pois maatalojen lähelle tulevat huonosti käyttäytyvät yksilöt.”

”Tämä havaintohomma pikkuisen ontuu...äskän kun oli tämä kartta esillä missä oli ilveshavaintoja niin siellä oli melko lailla iso valkea alue eli ei ollenkaan havaintoja. Todennäköistä on että tätä yhteistyötä kannattaa ruveta tehostamaan ja sitä kautta saada tämä homma raiteilleen. Siinä on se vaara olemassa että metsämiehet ottavat tämän homman omiin käsiin varsinkin tuolla reuna-alueilla.”

Muita ilvekseen liittyviä asioita nousi myös esille. Ongelmaksi on Pohjois-Savon riistanhoitopiirin alueella muodostunut se, että koska ilveksestä on päivittäin havaintoja, ihmiset eivät viitsi enää ilmoittaa niitä petoyhdyshenkilöille, minkä seurauksena kanta arvioidaan todellista pienemmäksi. Edelleen tuli esille salametsästyksen merkitys, jota vastaaja epäili paljon suuremmaksi, kuin miksi sitä virallisesti arvioidaan. Outona pidettiin sitä epämääräisyyttä, mikä koskee tavoitekannan kokoa, eli missään ei sanota, mikä on se määrä ilveksiä, mikä pitäisi olla. Yksittäisiä kommentteja oli muutama, eli ilveskannan todettiin seuraavan jäniskantaa, ilvekseen liittyvä lehtikirjoittelu on asenteellista ja tunnepitoista ja ilvestutkimus on jäänyt karhu- ja susitutkimuksen jalkoihin.

Yleisötilaisuus Siilinjärvi, 1.8.2005

Yleisötilaisuudessa oli paikalla 33 ihmistä ja puheenvuoroja käytettiin yhteensä 67. Keskustelu koski valtaosin ilvestä.

”... esityksessä kiinnittää huomiota se, että vähimmäiskanta-arvio on ilveskannan osalta 200 ja tavoitekanta 120, niin miksei saada 80 lupaa sitten?”

”Lista korjaantuisi aika paljon jos kyseltäs metsästyssuureilta, tulis vähän eri lailla lukuja. Sanon että tuo ”riistanhoitotyö hukkaan” oisi aika lailla kakkosena. Ei tarvi katoksille heiniä kantaa, ei oo jäniksiä niillä katoksilla missä ilves pyörähtää. Loppupalven on tyhjä katos.”

”On vähän outoja tahoja nuo miltä on kyselty, mutta tyhmähän minä oon, eikä oikeen tuonne yläpäähän sovi ne joilta on kyselty, ympäristökeskukset ja vapaaehtoiset maanpuolustustahot...”

”Pohjois-Savoon on tulossa metsäauris riistaeläimeksi ja se on näin lumisella alueella ihan ruokinnasta riippuvainen talvikuukausina, niin jos noita ilvestihentymiä on tullut jollekin alueelle niin ne putsaa sen koko homman selväksi, ei tarvitse lähteä sen jälkeen enää ruokkimaan. Käy samoin kuin jänikselle. Ei se ole ihme jos siinä riistanruokkijan motivaatio vähän kärsii.”

”Kun jäniksen ruokinta alkoi ja sitten alkoi näkyä niitä karvakasoja, niin ensiksi ajateltiin että no, kyllä se ilveskin sinne kuuluu, mutta kun se on lisääntynyt niin alkaa tuntua ruokkijan kannalta, että kun joku kohtuullinen kanta olisi, niin olisi siedettävissä.”

”Toivottavasti tässä hoitosuunnitelmien tekemisessä ymmärrettäisiin, että pidetään se ilveskanta kohtuullisena.”

”Mihin pitäisi pystyä vaikuttamaan on se luvanantaja siellä ministeriössä. On aivan sama mitä täältä anotaan ja pyydetään, sillä ei ole mitään merkitystä, jos ne siellä ministeriössä on ne luvanantajat niin paljon viisaampia, ne ei usko mitä täältä sanotaan. Sinne pitäisi saada järki päähän, ettei

täällä ihan tyhjiä hupateta. Jos 120 on meidän piirissä sopiva määrä ja todellinen kanta on 200, mitä isompi kanta sitä enemmän se lisääntyy ja olisi enemmän pois otettavaa.”

”Päätösvalta pitäisi siirtää paikallistasolle, pois EU:sta ja ministeriöistä. Mistään muusta meidän ei tarvitse keskustellakaan. Mutta kun minä tiedän että se ei tule tapahtumaan. Tietämättömät haluaa aina käyttää päätösvaltaa elikkä päätösvaltaa ei koskaan anneta sellaiselle joka tietää asioista.”

”Kaikkia näitä suurpetokuulemistilaisuuksia kun meillä on ollut, jää vähän sellainen olo, ettei meillä ole valtaa täällä paikallistasolla, meitä vähän niin kuin narrataan, että otahan vähän karkkia, ihan niin kuin pieniä lapsia. Että hyödyttääköhän ne mitään. Olen käynyt Kainuun puolella susitilaisuuksissa sun muualla, niin kyllä siellä on kanssa ollut vähän se käsitys, että tämä on narripeliä. Mutta tulevaisuus nyt näyttää, että onko paikallistasolla mitään sananvaltaa milloinkaan.”

”Jos mikään ei muutu näiden hoitosuunnitelmien teon myötä, niin sitten se on ihan tyhjää hommaa. Kyllä jotakin pitäisi tapahtua tässä suurpetopolitiikassa.”

”Jos ei niitä lupia saa, se lisii sen aikansa ja hävittää itse itsensä niin kuin mikä tahansa mikä liiaksi lisii. Loppuu ruoka ja nälkiintyy ja tulee tauteja. Se on kuitenkin niin arvokas riistaeläin, että jos sitä osataan sopivasti pitää niin saadaan talteen ne komeat turkikset ja se on mielekästä hommaa se metsästys. Sitä kannattaisi ajatella ja saada sitäkin puolta siihen hoitosuunnitelmaan.”

”Metsästystaitoa ja kulttuuria ei voi vaalia kun ei ole niitä lupia. Ja tämä aiheuttaa valtavan vaaran josta on jo selviä merkkejä Pohjois-Savossa. Eli korpilaki otetaan käyttöön. Kuinka se sitten selitetään meidän nuorille metsästäjäkandidaateille että joku tekee luvattoman tempun. Lupien lisäämisellä ja saamisella pystyttäisiin metsästyskulttuurin muodossa viemään tätä hommaa eteenpäin mutta valitettava tosiasia on, että kulttuuri taitaa olla kaukana siitä kun pistetään kissa turpeen alle.”

”Kyllä nykyinen systeemi on hyvä systeemi. Ei se ole muusta kiinni kuin siitä, että meidän pitäisi saada nykyistä enemmän lupia. Kyllähän riistanhoitopiirissä on tieto niistä tihentymistä että missä niitä on ja siellä varmaan on hyvää tahtoa että annetaan niitä lupia sinne missä tarvitaan. Mutta mistä niitä antaa jos niitä ei saada. Kai se tuntuu jo turhautavalta riistapäälliköistäkin anoa niitä lupia jos ei niitä saada sieltä tarpeellista määrää.”

”Meille suoraan valehdeltiin siinäkin asiassa. Poliitikot lupasi että suomalaiset saa päättää metsästysasioista itse EU:ssa niin kuin on päättännyt tähänkin saakka ja se oli täydellinen valhe niin kuin moni muukin asia EU: hun liittyen. Meille on syötetty sieltä niin paljon pajunköyhtä, Helsingin suunnasta, että siinä mielessä minä suhtaudun näihin keskusteluihin vähän skeptisesti. Me puhutaan täällä mitä puhutaan ja mitään vaikutus-

ta sillä ei ole edes Helsingissä, puhumattakaan että sillä olisi vaikutusta Brysselissä.”

”Milloin näiden hoitosuunnitelmien pitää olla valmiit? Mitenkä ne eduskuntavaalit sattuu? Nehän ne katkasee kaikki nämä hommat kun uudet poliitikot tulee.”

”Ennen kuin suunnitelma on tehty niin ilveksiä on yli 300. Joku vuosi siellä (ministeriössä) ennen kuin saadaan selkeät pelisäännöt. Ei oo jäniksiä enää.”

”Pohjois-Savossa 40 ilvestä kaatuisi 1,5 päivässä.”

”Kannattaisi ottaa harkintaan erillisen kannanhoitoyksikön perustaminen Suomeen. Ulkomailta on hyviä esimerkkejä, esim. Pohjois-Amerikasta siitä, että kun tutkimusporukka tekee perustutkimusta ja viranomaisilla on muutakin tehtävää, niin olisi tällainen suurpetoihin keskittyvä kannanhoitoyksikkö, jossa olisi sitä ammattitaitoa hoitaa näitä erityistapauksia.”

”Ne kartat paljasti kaiken. Eli karhun ja ilveksen levinneisyysalueet. Eli siellä Brysseliin ei ollut kovin punaista piirretty. Ja siellä ne päätökset kumminkin tehdään, missä niitä kumpiakaan elukoita ei ole. Ja missä kummastakaan elukasta ei mitään tiedetä. Päätökset kumminkin tehdään siellä. Eli tämä menee niin kuin valtion ja kunnan hallinto, että päätökset tehdään siellä missä asiasta mahdollisimman vähän tiedetään. Henkilö joka ymmärtää lukemansa asiakirjan niin hänellä ei ole kompetenssia hyväksyä sitä. Sitten kun ei ymmärrä niin tulee kompetenssi hyväksyä.”

”Kun puhutaan aitauksista, miksei puhuta vartioimiskoirista esim. turkistarhoilla tai lammastiloilla. Olisi paljon helpompaa eikä tarvitsisi vahinkoja kärsiä. Vihreiden vastaus, että koirat voi olla sudelle vaarallisia, se voisi kuolla. Mutta sehän olisi helppoa, loppuisi turkistarhaiskutkin.”

”Korvaukset pitäisi olla koko maassa samanlaisia, tasapuolisia. Korvaukset on tietysti aina liian pieniä, mutta että ne olisi edes joka paikassa samalla lailla pieniä.”

”Se on ihan sivuseikka siitä rahasta puhua. Jos minun valiokoiria on 4 000 euroa niin ei se perkele tule siihen minun peräkonttiin uudelleen neljällä-tuhannella. Se on ihan turhaa se mitä on rahasta ja korvauksista puhuttu. Saisihan ne täytenä olla, mutta kun monissa tilaisuuksissa ihan liikaa kiinnitetään siihen huomiota. Tunnearvolla ei ole rahallista arvoa.”

”Jokaisesta pedon aiheuttamasta vahingosta pitää maksaa täysimääräinen korvaus, että se ihminen tuntee itsensä arvokkaaksi, että on saanut jotain hyvitystä siitä menetyksestä. Sillä lailla saadaan kunnioitusta lakia kohtaan. Mutta niin kauan kuin sitä ei saada niin tulee se oma valta sitten. Ei se voi montaa kertaa tulla pihasta hakemaan sitä koiraa, se hoidetaan silloin oman käden kautta. Silloin ei voi enää perustellusti syyttää sitä ihmistä joka sen tekee.”

”Metsästysaika olisi hyvä. Onhan jäniksellä metsästysaika ja nädällä. Siinä se kanta sitten pidettäisi sopivalla tasolla.”

3.5.12 Ruotsinkielinen Pohjanmaa

Ruotsinkielisen Pohjanmaan pentueiden määräksi on arvioitu vuonna 2004 kymmenen. Riistanhoitopiiri myönsi metsästysvuonna 2004–2005 yhteensä kolme pyyntilupaa ja kolme ilvestä kaadettiin. Sidosryhmävastauksia saatiin yhteensä 19 kpl. Vastaajia olivat Finlands Jägarförbundet i Svenska Österbotten, kymmenen riistanhoitoyhdistystä, yksi poliisiviranomainen, kaksi kuntaa, neljä maa- ja metsätalouselinkeinojen edustajaa sekä 4H-yhdistys. Sidosryhmäneuvottelussa oli paikalla 16 henkilöä ja puheenvuoroja käytettiin 98. Sidosryhmäkyselyt ja keskustelu käytiin ruotsin kielellä, mutta aineiston käsittelyyn yhtenäistämiseksi kannanotot on seuraavassa suomennettu (T. Liukkonen).

Ruotsinkielisen Pohjanmaan ilveskanta kuvattiin mm. kasvavaksi (kuusi vastaajaa), epätasaiseksi (kolme vastaajaa), liian suureksi (kolme vastaajaa), aika pieneksi, tyydyttäväksi, elinvoimaiseksi ja katastrofaaliseksi. Kannan todettiin kasvaneen metsäkauriin leviämisen myötä. Kanta pidettiin metsästyksen kestäväenä, ja sitä voitaisiin metsästä biologisin perustein (kolme vastaajaa). Häiriötä aiheuttavat yksilöt – varsinkin turkistarhausalueilla – koettiin ongelmana, ja niiden vähentämiseksi toivottiin keinoja (kolme vastaajaa). Riistakantojen epäiltiin heikentyneen ilveksen runsastumisen vuoksi. Ilveskannan katsottiin kasvaneen jopa niin paljon, että se voisi kohta pienentyä sairauksien yms. seurauksena, kun taas kestävä verotus auttaisi biodiversiteetin ylläpitämisessä.

”Kun katsoo tuota havaintokarttaa, niin eteläiseltä Pohjanmaalta ei ollut ollenkaan havaintoja. Tämä tarkoittaa, että oletus on, että siellä ei ole ollenkaan ilveksiä. Siellä ehkä keskitytään enemmän susiin. Siellähän on ollut susia pari vuotta. Voin hyvällä omallatunnolla sanoa, että jos etsitään ilveksen jälkiä ja ajellaan autolla talvella ympäriinsä, niin ei ole vaikea löytää jälkiä. Joskus 7–8 vuotta sitten löytyi jopa 30 jäljet yhden aamupäivän aikana. Ilveksistä on todella harmia. Meillä oli vahva jäniskanta ja valkohäntäpeuroja, mutta jäniksen jälkiä ei ole ollut vuosiin, enää ei ole mitään jäljellä.”

”Tämä kartta on siis virheellinen Etelä-Pohjanmaan osalta, sillä ilveksen jäljet ovat niin tavallisia, ettei kukaan jaksa enää niitä ilmoittaa.”

”Meillä ei ole niin paljon minkki- ja kettutarhoja että lupia tulisi sen takia, mutta meidän pitäisi saada metsästä ilvestä biologisin perustein...”

”Jos kerran kanta kestää 7–8 ilveksen pyynnin, niin lupia pitää saada sen verran eikä kolme.”

”Tämä perimän säilyttäminen mietityttää. Jos kanta hävitettiin 1950-luvulla ja meidän ilvekset on Ruotsista ja Venäjältä, ei silloin ole kyse suomalaisesta kannasta ja sen säilyttämisestä.”

Ihmisten arveltiin sietävän ilvestä varsin hyvin, metsästysmahdollisuudesta johtuen. Ristiriitaisia tavoitteita tunnistettiin silti useita. Tutkimuksen ja ”petoimhusten” todettiin haluavan ilveksiä Länsi-Suomeen, mutta paikalliset näkevät tämän ongelmana. Suojelutahojen ja metsästäjien välisen ristiriidan nähtiin kärjistyvän täysrauhoituksen ja sukupuuttoon tappamisen välille. Yksi vastaaja esitti vastakysymyksen: ”Mitä tavoitteita? Kenenkään mielipidettä ei ole kysytty, lupia ei saada kannan sopivana pitämiseksi.” Ilvestilannetta verrattiin myös kalastus-hyljekysymykseen.

”Häiriöyksilöt eli ilvekset jotka ovat erikoistuneet turkistarhoihin, ne pitäisi saada pois. En tiedä kuka antaisi luvat, mutta mielipiteeni on se, että ne pitää poistaa.”

”Se mättää, että kun riistanhoitopiiri on saanut tietyn kiintiön ja sitten kun joku ilves jää auton alle tai kuolee luonnollisesti, niin se otetaan pois kiintiöstä. Ja sitten on vaikea saada lupaa häirikköyksilölle, se pitäisi muuttaa.”

*”... jos yhteiskunta ottaa sen kannan, että näitä petokantoja pitää kasvat-
taa, silloin yhteiskunnan pitäisi ottaa myös vastuu vahingonkorvauksista
niin, että omavastuu on pois ja korvaukset maksetaan täysimääräisinä.
Näin vastuu jakaantuisi kaikkien kesken, eikä niin, että maksatetaan niillä,
jotka asuu petoalueilla.”*

Nykyistä ilveskantaa riistanhoitopiirin alueella piti sopivana kuusi vastaajaa. Esille tuli myös kannan jakaantuminen epätasaisesti piirin alueella, yleisesti todettiin, että piirin eteläosissa ilveksiä on liikaa ja pohjoisosiin taas mahtuisi enemmänkin ilveksiä (kolme vastaajaa). Kolmen vastaajan kanta oli, että ilveksiä on aivan liikaa nykyisin, ja yhden vastaajan mielestä kanta on pieni. Erilaisia lukumääriä ehdotettiin myös; n. 50 yksilöä tasaisesti jakaantuneena piirin alueelle, max 60 yksilöä, 10–20 eläintä, piirissä 50 ilvestä ja yhdistyksen alueella 5 ilvestä, 1/10 000 ha. Pohjanmaalla todettiin kyllä olevan myös ilveksille tilaa.

*”Vaikea tuota kannan kokoa on arvioida, kun ei meillä ole laskentoja
vaan vain kanta-arvioinnit. Mutta se on totta, ettei Kristiinankaupungin
suunnalla kukaan enää välitä näistä havainnoista. Muutama vuosi sitten
minulla oli 94 havaintoa, ilveksiä siellä kyllä on, mutta kuinka suuri kanta
on, sitä on vaikea sanoa. Kyllä ne riittää, niitä pitäisi vähentää.”*

*”Sehän on selvä, että ilves on epätasaisesti jakaantunut piirin alueelle,
mutta ilves on itse päättänyt missä se haluaa olla ja missä ei. Sehän viihtyy
sellaisella kallioisella alueilla ja koska pohjoisosissa piiriä on aika tasaista,
se ei ehkä koskaan yleisty siellä kovin, voidaan toivoa.”*

*”Jos otetaan esimerkiksi lampaat, niin niitä pitää repiä aika monta ennen
kuin saa korvausta. Näin on kaikkien petojen kanssa.”*

*”Turkistarhojen suojaussysteemit on varsin kalliita systeemejä, ettei sellai-
sia vaatimuksia voida asettaa. Ehkä löytyy tassunjälki ja sen pitäisi riittää
todisteeksi, jos vahinkoa on tullut.”*

Pyyntilupakäytäntö sai 100 % kannatuksen Ruotsinkielisen Pohjanmaan alueella. Muita tarkentavia kommentteja tuli myös useita: Metsästyksen pitäisi tapahtua biologiselta pohjalta, jonka lisäksi häiriököyksilöiden poiston pitäisi tapahtua piirin tai poliisin toimesta. Riistanhoitopiirin tulisi ohjata kannan säätelyä ja päätökset tulisi siirtää paikallistasolle. Metsästyksen todettiin lisäävän ilveksen tuntemusta, tietoa kannan koosta ja verotustarpeesta. Hätätapauksia ja viranomaistoimenpiteitä ei saisi säädellä hoitosuunnitelmissa. Häiriötä aiheuttavien yksilöiden poistoon parhaana keinona ehdotettiin metsästystä, mikä hävittäisi koko häiriököyksilöilmion (kolme vastaajaa).

”Sopivin keino häiriköiden poistoon lienee metsästyksen lisääminen sillä silloin elukat ei tule piholle etsimään ruokaa vaan pysyvät metsässä.”

”Ilvesemo tuo pentunsa piholle opettelemaan pyyntiä ja silloin ne oppii sen käyttäytymisen. Eli jos eläimet on ihmisarkoja, ne ovat sitä myös seuraavassa sukupolvessa ja niin edelleen.”

Muuta kommentoitavaa ilveksestä oli mm. että metsästyksen pitäisi tapahtua biologiselta pohjalta silloin, kun riistanhoitopiiri katsoo sen tarpeelliseksi. Muitakin riistakantoja pitäisi seurata, varsinkin jäniskanta häviää kun ilveksiä on paljon, puhumattakaan metsäkauriista ja valkohäntäpeurasta. Jonkinlainen tasapaino tulisi saada aikaan. Ilvestä ei pidetä juurikaan uhkana ihmisille, mutta lammas-, kettu- ja minkkifarmarit pelkäävät tuntuvia vahinkoja. Kestävä verotus takaisi biodiversiteetin säilymisen. Hyvin hoidetun ilvespolitiikan seurauksena meillä voisi olla suhteellisen suuri ja elinvoimainen ilveskanta. Edelleen ihmeteltiin, miksi aina pitää tapahtua vahinko ennen kuin asioihin puututaan, ja todettiin, että ilveksiä saa olla, mutta niitä on metsästettävä joka vuosi pyyntiluvanvaraisesti.

”Onko mahdollista, että tutkimustulosten viivyttämällä ohjailtaan sitä, miten asioita hoidetaan. On tärkeää että tutkimus tuottaa parempia inventointimenetelmiä, sehän on havaittu hirvenkin kanssa ja kyllä se pitäisi olla suden ja ilveksen kanssaakin niin. Ja karhun.”

”Jotkut väittää, että näitä istutetaan ja toiset sanoo että ei istuteta. Mikä on totta?”

”Kun me nyt ollaan EU:ssa niin eipä me lainsäädännölle mitään voida. Eestissä niillä on eri säännöt. Tällainen poikkeuslainsäädäntö pitäisi olla mahdollista meilläkin.”

Yleisötilaisuus Vaasa, 10.8.2005

Yleisötilaisuudessa oli paikalla 24 ihmistä ja puheenvuoroja käytettiin kaiken kaikkiaan 156. Keskustelu käytiin ruotsin kielellä, mutta aineiston yhtenäisyyden vuoksi puheenvuorot on suomennettu tähän (T. Liukkonen).

”Muutama vuosi sitten oli 2–3 kaatolupaa, mutta sitten se loppui ja nyt on ilveksistä riesa. Sillä ei ole mitään virkaa miten paljon havaintoja ilmoitetaan, mitään ei tapahdu. Joskus saatiin poikkeuslupia niille yksilöille jotka tuli pihaille, mutta nyt ne on piholla taas.”

”Paikallisesti voidaan varovasti verottaa ilvestä, ei sitä ole tarkoitus hävittää sukupuuttoon...Jos kerran pienellä alueella on runsas kanta niin lupia pitäisi saada lisää ja sitten taas olla varovaisia siellä, missä niitä ei ole paljoa. Tarvitaan alueellista tietoa.”

”Mitä muita keinoja on suojata elinkeinoja ilvestä vastaan ja voisiko tutkimus satsata siihen. Jos puhutaan susista, niin meillähän on petoaitoja, joilla suojataan lehmät. Mutta jos puhutaan turkistarhoista, jotka ilmeisesti kärsii eniten kun puhutaan ilveksestä, niin mitä keinoja on suojaukseen? Onko aitoja käytetty?”

”Ilves kaivautuu aidan ali, sen voi unohtaa. Ja hyppii puusta puuhun ja vaikka minkäläisen aidan yli. Se on käytännössä mahdotonta.”

”On täysin mahdotonta, että me ruvetaan rakentamaan 4 m korkeita aitoja.”

”Kun ilves tulee tarhalle silloin kun ketut tai minkit lisääntyvät niin vahinko voi nousta satoihin tuhansiin euroihin. Minkit ei ole yhtä herkkiä kuin ketut, mutta sielläkin voi tulla pahoja menetyksiä. Euromäärät on silloin suuria. Joillakin tarhaajilla on aitoja rakennettuna, mutta kuinka paljon tarhaajia voidaan velvoittaa rakentamaan näitä aitoja, se on taloudellinen kysymys.”

”On vaikea todistaa, että tarhalla on vierailut ilves. Vahingon kärsii siis tarhaaja.”

”Kanta on aivan liian suuri, niitä istuu rappusilla. Ne katselee ikkunasta sisään kun istuu aamukahvilla.”

”Pelko joka liittyy petoihin on samanlaista pelkoa kuin se joka liittyy ampiaisiin. Jos ihminen pelkää jotain niin sitten pelkää vaikka mitään ei tapahtuisi.”

”Kannan suuruutta on vaikea arvioida pelkkien jälkien perusteella, olen nähnyt ilveksen jäljissä kulkevan kahden pennun, ja sitten siinä näkee yhdet jäljet joka on siis yksi eläin. Ja todellisuudessa siinä on kolme eläintä.”

”Onkohan se nyt niin positiivista että ilves ottaa kotikissoja pihosta?”

”Kissa on pahin pikkulintujen tappaja koko maassa, eli on se hyvä juttu.”

”Ilves ottaa yleensä kotikissoja, villiintyneet kissat ovat oppineet varomaan ilvestä. Villikissat katoaa kun ilves tulee paikalle.”

"Pienet jänistä ajavat koirat on vaarassa, ilves vie ne."

"Ilveksiä on niin paljon että minusta niitä voi metsästä ihan tavallisesti luvilla, ei niiden tarvitse olla häiriintyneitä, joita sieltä poistetaan, eli biologiselta pohjalta."

"Voiko sellaista ilvestä sanoa häiriköksi joka ottaa kissoja tai valkohäntäpeuroja?"

"Ne jotka tulee pihaille pitää poistaa jokamiehenoikeudella. Jokaisella joka maksaa kiinteistöveroä pitää olla oikeus poistaa ilves pihaltaan."

"Entäs sitten nämä häiriköt? Kuinka monta kertaa se yksilö saa tulla minun pihalleni ja kuinka kauan pitää odottaa että saa sen luvan? Ei siellä pihalla ole mitään häirikköä silloin enää. Minä kyllä haen pyssyn ja saatte tunkea sen luvan mihin haluatte.... En minä voi odottaa loputtomiin lupaa, nähtiinhän se miten kävi susiluvan kanssa. Sekin vei jonkin aikaa."

"Mutta eikö se ongelma ole vain yksilötasolle, eihän koko kanta ole häirikkö jos yksi yksilö tulee pihalle."

"Me elämme täysin erilaisessa maailmassa kuin muut eurooppalaiset. Niiden jahdit ja riista on jotain ihan toista kuin meillä täällä pohjoisessa. Ei koko EU:n alueelle voida laittaa yhtäläisyysmerkkejä, se on idiootti- maista."

"Eroksi Eurooppaan meillä on paljon erämaita ja asumattomia tai harvaanasuttuja seutuja. Niissä Euroopan maissa joissa on jonkinlaista villielämää, nämä eläimet asuvat huomattavasti lähempänä ihmisiä koko ajan ja ihmiset ovat tottuneet niihin. Häiritsevää on tämä mustavalkoinen ajattelu, että ainoa vaihtoehto on aina tappaa. Koskaan ei keskustella siitä, millaisia toimenpiteitä voisi tehdä tappamisen sijasta, esimerkiksi säilyttää pois pihalta."

"Haluan korostaa sitä, että tappamiselle on vaihtoehtoja."

"EU päättää ja silti korkeintaan 10–15 % EU:sta tietää missä Suomi on ja sitten ne päättää siitä, millaista meillä täällä on."

"Metsästyskelpoista maata on ruotsinkielisellä pohjanmaalla 600 000 ha, koko pinta-ala vähän yli 700 000 ha. Eli ilveskanta on sopiva jos optimaalinen yksilötiheys on 1/10 000 ha."

"Tässä pitäisi muistaa EU:n läheisyysperiaate, joka on kirjoitettu EU:n perustusasiakirjaan. Silloin myös EU:n kuuluu ottaa vastuu läheisyysperiaatteesta. Kun hoitosuunnitelma tehdään, niin sen perusteella pitää voida asioita EU:ssa muuttaa."

"Miten on mahdollista että Suomen lainsäädäntöön ei puuttuisi EU? Suo- mihan on osa EU:ta ja emme me voi olla vain osaksi osa sitä."

”Ennen kuin voidaan myöntyä elämään rinnakkain karhun ja ilveksen kanssa niin siihen hoitosuunnitelmaan pitää kirjata se, että päätösvalta pitää olla paikallisella tasolla.”

”Sellainen näkökulma, että kansanterveystyön puitteissa ihmisille sanotaan, että menkää sauvakävelemään ja menkää metsään patikoimaan. Yhä useampaan ihmiseen vaikuttaa se, jos meillä petomäärät kasvaa. Ihmiset ei enää mene ulos. Kansanterveys on vaarassa. Sinulla on sokeritauti tai sydänvika ja komennetaan ulos kävelemään mutta mieluummin jäät sisälle. Kun kello tulee viisi ja on pimeää, niin ei sitä niin vaan lähdetä maaseudulla käveleskelemään.”

3.5.13 Satakunta

Satakunnan riistanhoitopiirin pentuearvio vuonna 2004 oli neljä pentuetta. Ministeriö ei ole sallinut ilveksen pyyntiä Satakunnan riistanhoitopiirin alueella. Sidosryhmävastauksia piiristä saatiin 15, vastaajia olivat Suomen Metsästäjäliiton Satakunnan piiri, seitsemän riistanhoitoyhdistystä, kuusi kuntaa sekä Metsähallituksen Länsi-Suomen Luontopalvelut. Sidosryhmäneuvottelussa paikalla oli kahdeksan henkilöä ja puheenvuoroja käytettiin yhteensä 16.

Satakunnan ilvestilannetta kuvattiin pääsääntöisesti vähäiseksi tai sopivaksi (yksitoista vastaajaa). Epätasaisesti kannan katsoi jakaantuneen yksi vastaaja, jonka mukaan eteläosissa maakuntaa kanta on kohtalainen, mutta pohjoisosissa heikko. Kantaa kuvattiin hyväksi, ja todettiin, että ilves on maakunnan yleisin suurpeto. Kolmen vastaajan mielestä kanta on liian runsas, mutta silti siedettävä. Ilveskantaa voisi myös vielä kasvattaa.

”Onko hoitosuunnitelman yksi tarkoitus pitää päätäntävalta Suomessa. Ja valmistautua tulevaan, jotta on esittää unionille, että homma on valmiiksi mietitty.”

”Ilveskannan kasvu sattuu yhteen kauriin lisääntymisen kanssa, ja kauriskannasta on tulossa ongelma. Pystyykö ilves rajoittamaan kauriskantaa?”

Yhteiseloä parantamaan toivottiin alueelle luontainen ilveskanta, joka karttaa ihmisiä ja pysyy pois asutuksesta. Kotieläinten suojaukseen tulisi panostaa ja kehittää uusia menetelmiä, korvauskäytäntöä pitäisi helpottaa, vahinkoyksilöt poistaa nopeasti, ja jakaa asiallista ja kiihкотonta tietoa, luomalla myönteinen kuva ilveksestä julkisuudessa sekä asennekasvatuksella. Yhden vastaajan mielestä yhteiseloä ei pidä ylläpitää eikä nostaa.

”Peuroja ei täällä ennen ollut, mutta nyt kun säännöllinen talviruokinta alettiin, niin tuli säännöllinen peurakanta ja kauriskanta, ja ne ei vaihda maisemaa, vaan niitä on koko ajan ja runsaasti. Ilveksellä on sapuskaa ja sen kannat kasvaa. Jos ruokkija joutuu antamaan osan ilvekselle, niin se lopettaa sen ruokkimisen, ja siitä kärsii sitten sekä peurat ja kauriit

että ilvekset. Ja huonoin vaihtoehto on se, että se ottaa lain omiin käsiin ja alkaa hoitaa ilveskanta paikkallistasolla. Parempi olisi siis ilvekselle semmonen lupamenettely että se tyydyttäisi kaikkia. Ei siis hyödy ilveskään, jos ruokinta lopetetaan. Ja peurat kans muuttaa käyttäytymistään kun ilves tulee maisemiin.”

Ilveskanta Satakunnan alueella pidettiin pääsääntöisesti sopivana (yhdeksän vastaajaa). Yhden vastaajan mielestä sopiva kanta olisi hieman pienempi, yhden mielestä hieman suurempi. Ehdotettuja lukumääriä oli mm. 6–8 tai 5–10 yhdistyksen alueella ja 20–30, 20–40 tai 45 piirin alueella.

”Jos hoitosuunnitelma on tehtävä, niin paras tapa on kyllä pohtia se täällä eikä EU:ssa. Selviää sietokyky ja kantojen oikea taso.”

Kannan säätelyssä painotettiin pyyntilupia ja häiriötä aiheuttavien yksilöiden poistoa. Muita kommentteja oli mm. vain siinä tapauksessa pyyntiluvat, että kanta kasva liikaa, muuten vain häiriköiden poisto, pyyntilupia tihentymäalueille ja häiriköt pois nopeasti poliisin luvalla (viisi vastausta). Kannan säätely tulisi säilyttää järjestäytyneen metsästyksen piirissä.

”Omavastuu pitäisi poistaa. Meillä se koskee lampaankasvattajia eritoten.”

”Häiriköiden poisto pitäisi hoitaa joustavasti. Ei voi olla niin, että ongelmayksilön pitää mennä uusiksi tekemään pahaa, ja se pitää tappaa rysän päältä.”

”Suunnitelmassa tulee käyttää oleellisten tahojen asiantuntemus. Korvasjärjestelmä on oleellinen. Usein vahingot on seuduilla, joilla tuottajien elämisen edellytykset on muutenkin vaikeampia.”

Muina ilvekseen liittyvinä kannanottoina todettiin, että ilveksiä olisi metsästettävä niin, että ne oppisivat pelkäämään ihmistä ja pysyisivät pois asutuksesta, kanta ei saisi kasvaa liikaa siksi, että ravintoa riittäisi kaikille ja siirtoistutukset tulisi kokonaan kieltää. Objektivistista tiedotusta toivottiin lisää ja mainittiin myös että ”Poika ja ilves” -elokuva muokkaa asenteita yksipuolisesti. Tulisi myös miettiä, löytyisikö keinoja hyödyntää ilvestä matkailussa.

3.5.14 Uusimaa

Uudenmaan riistanhoitopiirin ilvespentuearvio oli vuonna 2004 12 pentuetta. Riistanhoitopiiri myönsi metsästysvuonna 2004–2005 kolme pyyntilupaa ja kaksi ilvestä kaadettiin. Sidosryhmävastauksia saatiin yhteensä 18 taholta. Vastaajia olivat luonnonsuojelutahon edustaja, Uudenmaan Kennelpiiri, kymmenen riistanhoitoyhdistystä, yksi poliisiviranomainen, yksi kunta, ympäristöviranomaisen, kaksi maa- ja metsätalouselinkeinojen

edustajaa sekä hevoskasvattajien yhdistys. Sidosryhmäneuvottelussa oli läsnä 16 henkilöä ja puheenvuoroja käytettiin yhteensä 132.

Uudenmaan ilvestilannetta kuvattiin mm. siten, että kanta on runsastunut (kuusi vastausta), liian suuri (kuusi vastausta) varsinkin läntisellä Uudellamaalla, sopiva varsinkin itäisellä Uudellamaalla ja kanta voisi kasvaakin. Vakituinen pesivä kanta löytyy koko maakunnan alueelta, ja metsäkauris on helpottanut ilveksen selviytymistä talvesta. Yhdessä vastauksessa todettiin, että kanta on hyvin tiheä, sillä olot ovat ilvekselle suotuisat, ja laskennoissa on löytynyt ilveksiä 9/22 000 ha, kun sopiva määrä olisi 1/10 000 ha. Vaikka toisaalta oltiin sitä mieltä, että ilvestilanteella ei ole vielä merkitystä muiden riisitaeläinten kantoihin, todettiin myös, että metsäkauris- ja valkohäntäpeurakannat kärsivät ilveksestä toden teolla.

”Miten sellainen havainto rekisteröityy jos lumen aikana tulee samalta alueelta että taas ilves poikineen ja taas ilves poikineen?”

”Ilveskanta on jossain jo yli rajojen.”

Ilveksen metsästystä nykyisellään ei pidetty direktiivin mukaisena. Metsänomistajat halusivat, että ilveksiä on, sillä ne vähentävät peuroja ja kauriita, jotka vahingoittavat metsää, kun taas metsästäjät eivät haluaisi ilveksiä verottamaan peuroja ja kauriita (kolme vastaajaa). Ristiriita nähtiin myös paikallisten asukkaiden ja esim. juurimuuttaneiden tai kaupunkilaisten välillä siinä, halutaanko ilveksiä lainkaan asutuksen piiriin. Hevoskasvattajat olivat huolissaan siitä, että ilvekset tulevat hevosaitauksien aidoille istumaan ja muutenkin liian tuttavallisiksi tulleet ilvekset ärsyttävät. Ristiriitaa aiheuttaa myös viheralueiden pirstominen, sillä ilveksen elinalueet pienenevät. Lisäksi todettiin, että yleinen mielipide on, ettei ilveksessä ole mitään positiivista.

”Mulla on sellainen kokemus näistä viimeisistä vuosista että sillä alueella missä on kaurista ja peuraa niin siellä kettukanta vahvistuu päinvastoin. Jotenkin tuntuu siltä, tää nyt tällainen mutu taas, että se ei sitä kettua lähde jahtaamaan, se on maukkaampi se kauris.”

”Ja mäyrän kanssa ei elävä erkkikään uskalla mennä hampaatusten vastaan. Se on sen verran kova luupala nuorelle ilvekselle se mäyrä, että se kun irvistelee niin se lähtee heti.”

Ilveksen ja ihmisen välisen yhteiselon parantamiseksi ehdotettiin mm. maisemanhoidollisia toimenpiteitä, metsäverkoston ja ekologisten yhteyksien säilyttämistä kaavoituksella sekä laajojen yhtenäisten viheralueiden ja -käytävien säilyttämistä ja saaliseläinten rauhoittamista liialta metsästykseltä (kolme vastaajaa). Ilveksiä olisi tutkittava GPS-pannoin, kuten susia (kolme vastaajaa). Yksi vastaaja oli sitä mieltä, että ei ole olemassa keinoja yhteensovittaa ihmisen ja ilveksen elämistä samoilla alueilla.

”Se vahinko minkä ne aiheuttaa, oli se sitten kotieläimille tai mille, se pitäisi täysimääräisenä korvata. Se koskee kaikkia näitä petoja. Tässä tuli jo aikaisemmin esille se, että se rahallinen merkitys on loppujen lopuksi aika pieni. Mutta se rahallinen merkitys on ehkä valtakunnallisesti pieni, mutta sille yksittäiselle jolle se sattuu kohdalle, se ei välttämättä niin hirveen pieni ole. Ja sinä on muita asioita joita ei suoraan rahassa ole mitattavissa. Että jos sulla on kotieläimiä, oli ne sitten minkälaisia mullikoita tahansa, niin siinä on aikaa ja tunnetta mukana, sitähan ei kukaan pysty korvaamaan jälkikäteen. Se voi olla aika kova pala sille jolle se tapahtuu. Ja joka paikassa, televisiossa ja muuallakin on vuoden aikana toivotettu että se korvataan. Sitä ei korvata! Se on paskanjauhamista. Se korvataan, mutta siinä on semmoinen omavastuu, ja tätä ei kyllä missään sanota. Se pidetään hyvin hiljaisena tää omavastuuosuus näistä petokorvauksista, vaan annetaan yleisölle ymmärtää, että me kyllä maksetaan se. Terveisiä vaan kolmelle m:lle”

”Mutta paljolti nää ongelmat johtuu siitä, että järjestelmät on kankeita. Ja näihin järjestelmiin ei tavallinen ihminen, ei edes virkamies voi vaikuttaa. Ja jos ajatellaan nyt esim. tätä EU:ta, niin nykyinen ilveksen ja karhun metsästys on EU-säädösten vastaisia..... Euroopan unionissa on kaikki lajien siirrot liitteestä toiseen jäissä, koska se on niin kankee systeemi. Ja siitä taas seuraa, että Suomi ja myös Ruotsi harrastaa karhun ja ilveksen osalta liitteen vastaista metsästystä, liitteen IV, josta tulee tää vaikeus ja byrokraattisuus.”

Sopivasta ilveskannasta oltiin montaa mieltä. Kahdeksan vastaajan mielestä kanta on tällä hetkellä liian suuri, eikä se missään tapauksessa saisi kasvaa. Kantaa pidettiin myös sopivan suuruisena nykyisellään (neljä vastaajaa). Alueellinen jakaantuminen todettiin epätasaiseksi, ja tasaisesti jakaantuneena voisi ilveksiä mahtua alueelle enemmänkin (kolme vastaajaa). Tihentymien syntyä pidettiin harmittavana, ja sopivaksi kannan kooksi arvioitiin yksi ilves/10 000 ha.

”Saako kysyä tästä suunnitelmasta, että kun te teette sen ministeriölle niin onko se koko maata koskevaa vai miten siinä huomioidaan se, mikä tässäkin käy ilmi, että se on Uudenmaan osalta niin erilaista että millainen se kanta on, saati sitten koko maassa. Että pystyttäisiin hoitamaan paikallisesti.”

”Esimerkiksi ilvestä Uudellamaalla täysin hyvin pystyttäisiin hallinnoimaan jo riistaeläimenä. Kanta on jo niin suuri ja se olisi ilvekselle itelleen hyväksi. Siinähan voisi olla että järjestettäisiin sidosryhmäneuvotteluja ennen pyyntilupien päätöksiä. Hyvin paljon on tehty ympäristöpuolen ja luonnonsuojelupuolen kanssa yhteistyötä Uudenmaan riistanhoitopiirissä.”

Pyyntilupamenettelyä pidettiin parhaana kannan säätelyn keinona. Lisäksi korostettiin sitä, että paikallisten tihentymien estämiseksi pitäisi luoda joustava lupakäytäntö ja että häiriötä aiheuttavat yksilöt pitäisi poistaa nopeasti pyyntilupien avulla (viisi vastausta), mutta myös metsästys vähentäisi ilmiön syntyä. Vahingon sattuessa korvauksien tulisi kattaa 100 % vahingosta. Sidosryhmäneuvottelussa keskusteltiin häiriökäyttäytymisestä vilkkaasti.

”Näistä häirikköyksilöistä, olen sitä mieltä niin ilveksen kuin karhun osalta, että jos ei niitä poisteta niin ne tulee tulevaisuudessa tuhoamaan koko kannan. Sillä sieltä lähtee se petoviha.”

”Jos se pelko aiheuttaa sen häiriökäyttäytymisen tulkinna niin sehän on asia joka ei ratkea ikinä. Koska aina löytyy joku ihminen joka tulkitsee häiriökäyttäytymistä esiintyvän vain siksi että pelkää.”

”Harvemmin kai ihmiset pelkää ilvestä kuitenkaan.”

”Mikä on se kynnyks, jolloin yksilö voidaan todeta häiriintyneeksi?”

”Kyllä mä nyt sen verran myömytystä voin antaa niille suurpedoille, en mäkään sitä mieltä ole että kaikkia pitäisi Suomesta hävittää, mutta se että ne saisi tasan tarkkaan yhtä tiheinä yksilömäärinä per neliometri koko Suomen alueelle, niin se on kyllä sellaista hömpänpömpää että tätä ei missään ... nyt kaikki sanoo että se on EU-direktiivi, se tulee sieltä Brysselistä, jos ne istuu siellä kivikasassa ja jossain isossa salissa ja juo viiniä ja kattelee ja kuuntelee toisiaan ja korottaa omaa palkkaa, ei ne meistä suomalaisista punaniskoista täällä metsässä, ei ne edes tiedä missä tämä maa on. Sekin pitää esittää kartalla, siellä pitää käydä jonkun ministeri-ötasolta näyttämässä että tuo läntti tuossa. Ne näkee sen Suomenlahden ja Pohjanlahden ja sen läntin siinä välissä. Meidän pitää olla sitten joku suurpetojen suojelualue.”

Ilveksestä todettiin, että se on mielenkiintoinen ja haasteellinen metsästettävä petoeläin. Se on vaikea metsästettävä, ja siksi pyyntilupia voisi lisätä. Pelkkää häiriötä aiheuttavien yksilöiden pyyntiä ei pidetty riittävänä. Kannan seuranta Etelä-Suomessa pidettiin vaikeana lumioloista johtuen, joten paikalliset käsitykset ilveskannan koosta ovat lumijälkilaskentoja tärkeämpiä. Ruuhka-Suomessa kaikkien suurpetojen kulkemista haittaa mm. riista- ym. aidat, jonka vuoksi kulkureittejä tulisi palauttaa ja turvata kaavoituksellisin keinoin.

”Kun ollaan tämmöisessä maailmassa kun me ollaan, niin hyvin paljon nämä asiat johtuu siitä, että byrokraattiset säädökset on kankeita ja niitä ei pysty muuttamaan, vaikka eri tahot esittäisi sitä yhteisesti. Tämä ei ole tullut paljoo esille, mutta näin se vaan on.”

”Aika laajasti myös metsästäjät ajatteli ilvestä monimuotoisuuden kannalta. Että hyvin usein luodaan tarkoitushakuisesti sellaista ilmapiiriä ja käsitystä, että metsästäjät haluaa vaan tappa kaikki. Se on täysin sen vastaista mitä itse olen kokenut ja mitä nuo vastaukset, jotka oli hämmentävän hyviä ja monipuolisia, osoitti.... pyyntilupia voidaan myöntää vain vahinkoperustein. Se alkaa kääntyä näitä lajeja itseänsä vastaan. Sellainen kestävään käyttöön perustuva metsästys joka olisi joustavaa, olisi takuulla näiden lajien imagolle ja hyväksynnälle eduksi. Se on tullut jo monta vuotta tuolla käytännön tasolla vastaan. Ja vastaukset mitä metsästäjiltäkin oli tullut korosti sitä että ne ajattelee aika monipuolisesti myös niiden paikkaa tuolla luonnossa. Arvostaa siinä missä muitakin riistaeläimiä ja sen arvostuksen saa säilytettyä järkevällä pyyntilupakäytännöllä.”

"Pitkään on ollut aika, jolloin ihmiset eivät ole tottuneet elämään näiden suurpetojen kanssa. Kantojen kasvaessa pikkuhiljaa pitäisi uudestaan totuttaa. Asennemuutos on tarpeellinen."

Yleisötilaisuus Siikajärvi, Nuuksio, 3.8.2005

Yleisötilaisuudessa oli paikalla 45 osallistujaa ja puheenvuoroja käytettiin 90. Keskustelu oli vilkasta ja se käsiteli jonkin verran enemmän ilvestä kuin karhua.

"Ensiksi tästä tilaisuudesta, en tiedä onko siitä informoitu. Minä sattumalta vain luin lehdestä että on tällainen tilaisuus ja varmaan olisi tullut suurempi osanotto. Sitten ilveshavaintoja, meillä on noin tunti takaperin havainto tuolla Siuntiossa. Tuossa puhutaan ettei saisi ampua ilveksiä, minkä takia niitä ilveksiä pitää olla niin paljon että määrätyiltä alueilta häviää jo jänikset ja linnut. Pitäisi mun mielestä, kun puhutaan metsästyksestä ja luonnosta, pitää tasapaino. Jos on niin paljon syöjiä, näitä ilveksiä, ettei siellä enää jänikset viihdy eikä linnut, niin eikö silloin ole mennyt pieleen. Pitäisi pysyä jonkinlainen tasapaino. Mutta näin ei enää ole ilveskannan kanssa. Sitten vielä tuosta kartasta, olen nähnyt monta tilannetta ja ne ei ollut tuolla kartalla, mistä se johtuu? Ei tuo havaintokartta pidä ollenkaan paikkaansa."

"Jos näkee kesäaikaan ilveksen puussa niin mitä jälkiä siitä pitää ilmoittaa?"

"Ilvekset putsaa peurat alueelta. Siellä missä on paljon ilveksiä niin pitäisi olla pyyntilupia, muuten metsässä ei ole kohta muuta kuin ilveksiä."

"Kyllä luonto tasailee tilit, ei siinä ihmisen harvennusta tarvitse. Metsäkauriita kun on niin paljon, niin ne piti vapauttaa. Metsävaurioita on tullut metsäkauriin vuoksi, pitäisi muutaman ilveksen siirtyä sinne hoitamaan tilannetta. Mutta miten ne pääsee siirtymään pirstoutuneessa ympäristössä, se olisi kaavoituksessa otettava huomioon."

"Kyllä ne hauleilla vähenee. Kun annetaan metsästäjille tarpeeksi lupia niin kyllä ne siitä vähenee."

"Ilves romautti kauriskannan kolmessa vuodessa. Pyyntilupikäytännölle pitäisi tehdä sama kuin metsäkauriille eli poistaa se."

"Mistä johtuu että ilveskanta voi jossain alueella on kovasti runsas kun se on. Ja on ihan tuurissa jos sen jäljen näkee vaikka hiihtäisi minkälaisella hangella. Ilves hakeutuu sinne missä ihmisiä ei niin hirveesti ole. Ihminen on todella ruma olio, pukeutunut värikkäästi ja haiseekin pahalle."

"Uudenmaan ilveskanta lähti kasvuun Kytäjän kartanon kuusipeurapopulaation turvin. Länsi-Uudellamaalla tilanteen on muuttanut kauriskanta. Valkohäntäpeura ei ole niin helppo saalis. Tietylnainen topografia on

tarpeen... Pohjanmaalla ei ole ilveksiä kun siellä on niin tasaista, ilves haluaa nousta korkealle ja kuulla, silloin se viihtyy.”

”Kerroit, että 80 lehdelle on kerrottu tästä tilaisuudesta, että ihmiset voivat tulla ja kertoa omia mielipiteitään ja että harva lehti otti tätä juttua. Jos olisi kerrottu samoille lehdille että tuossa Turun väylällä nähtiin ilves niin se uutinen olisi mennyt läpi ja aika useassa tapauksessa se olisi varmasti tehty tällaiseksi terävöidyksi uutiseksi, adjektiivi siihen eteen, tappaja tms. Tähän pitäisi puuttua. Metsästys, kotieläimille aiheutetut haitat ja psykologinen puoli, miten ihminen kohtaa haitat ja siihen voisi neutraalilla tiedotuksella tutkimuksesta ja havainnoista ja jo keskeneräisistäkin töistä auttaa. Valtaväestö kokisi että kyllä niitä voi jonkun verran olla eikä niin että se ensimmäinenkin ilves tai karhu on liikaa sillä alueella. Varmasti on liian tiheitä kantoja ja metsästäjien mielipide on erilainen, mutta tällaisen tavallisen metsässäkulkijan mielipide helposti syntyy lehtien terävöidyistä artikkeleista ja se on harmillista.”

”Onko koskaan tehty siirtoja kun kanta kasvaa liian suureksi, että vietäisiin niitä sinne missä niitä ei ole. Kyllähän niitä saa elävänäkin kiinni. Voi ne tietysti olla vaikeita mutta kun tuossa kartallakin näkyy alueita missä näitä petoja ei ole.”

”Toivotan ilveksiä ja karhuja tänne rintamaillekin. Ilvestihentymistä, että jos metsätalous kehittyisi siihen suuntaan, että metsäkanalintuja ja pienriistaa olisi enemmän niin silloin ilveskin levittäytyisi, koska silloin ruokaa olisi laajemmalti. Kanta tasaantuisi eikä syntyisi sumppuja. Viestiä voisi lähettää sinnekin päin. Päästäisiin pitkälläkin tähtäimellä kestävään tilanteeseen.”

”Nyt kesäaikaan ei ole havaintoja. Talvella jälkilaskennassa tehtiin kahdet ilveshavainnot, toiset täältä Siikajärven alueelta ja toiset Espoonkartanon alueelta ja todennäköisesti Espoossa asuu kaksi ilvestä.”

”Täytyy havaintokartasta kyseenalaistaa se antaako se oikeasta tilanteesta kuvaa. Koska ihan näiltäkin alueilta on varmoja havaintoja jotka ei tuossa kartassa ole. Taitaa jollakin olla kuviakin kun se on istunut aidalla. Joten ihan varmoja havaintoja on.”

”Olen tavallinen metsässä kävelijä. Mielelläni kuulen että tässä lähellä niitä on. Omat kokemukseni ovat toistaiseksi jääneet varsin niukoiksi, mutta en pane pahakseni jos niitä tulisi lisää. Täytyy vaan lisätä kierrosten määrää ja elää toivossa. Kyllä minusta näille alueille vähän mahtuisi lisääkin.”

”Tässä esitettiin pelkästään häiriöyksilöiden poistoa, mikä kuulostaa suorastaan naurettavalta jos on koittanut ilvestä metsästä, niin se on ehkä pikkuisen hankalaa löytää se oikea yksilö sieltä metsästä varsinkaan näillä alueilla... Näistä keskittymistä, että kyllä niitä ilveksiä on sieltä harvennettava ettei ne söisi riistakantoja pois ja jotta ne sitten myös leviäisi. Metsästys pitää ne arkoina ja ne välttelee ihmistä eikä keskittymiä pääse syntymään. Jos ihmiset siellä liikkuu niin ne pakenee pois ja se johtaa kannan tasoittumiseen.”

”Karhuja ja ilveksiä olisi kiva nähdä.”

”Voisin negatiivisena asiana sanoa että kun niitä näkee niin vähän.”

”Yksittäisen petoeläimen ampuminen ei tee sitä kantaa millään lailla varovaiseksi. Täytyy varmasti tapahtua niin, että toinen eläin sen näkee.”

”Tai sitten ampuu ohi ja se pelästyy.”

”Ainakin ilves on niin vaikea eläin, olen kameran kanssa tehnyt työtä, että sen näkisin, mutta olen kai liian äänekäs ja haisen liian pahalle.”

”Ei sitä mennä metsään ja ammuta ilvestä. Pitää olla taitoa, tietoa ja tuuria.”

”Jos noista luvuista, niin siellä oli että Uudellamaalla olisi 70-80 ilvestä. Puolitetaan se ja hyväksytään se sitten.”

3.5.15 Varsinais-Suomi

Varsinais-Suomessa arvioitiin vuonna 2004 olevan yksi ilvespentue. Ministeriö ei ole sallinut ilveksen pyyntiä Varsinais-Suomen riistanhoitopiirin alueella. Sidosryhmävastauksia palautui riistanhoitopiiristä kuusi kappaletta, ja vastaajat edustivat luonnonsuojelutahoa, Varsinais-Suomen Kennelpiiriä, Varsinais-Suomen riistanhoitopiiriä sekä kolmea poliisiviranomaistahoa. Sidosryhmäneuvottelussa oli paikalla 14 ihmistä ja puheenvuoroja käytettiin yhteensä 47.

Ilvestilannetta Varsinais-Suomessa ei pidetty hälyttävänä, eikä sitä juurikaan kuvattu negatiivisesti. Yksi vastaaja totesi, että onneksi niitä on, mutta lisääkin mahtuisi. Kantaa pidettiin vakituisena ja runsastumassa olevana, sekä alueittain vahvana. Kaksi vastaajaa totesi, että kanta on lisääntymässä seuraten peura- ja kauriskantoja ja yksi vastaaja totesi, että ilveksestä on tehty jo useita havaintoja. Kaiken kaikkiaan tilanne koettiin varsin ongelmattomana.

Neljä vastaajaa oli sitä mieltä, että minkäänlaisia ristiriitaisia tavoitteita ei ilveksen suhteen maakunnan alueella esiinny. Yksi vastaaja tunnisti ristiriidan metsästyksen ja täysrauhoituksen välillä olevan olemassa. Ihmisen ja ilveksen välisen yhteiselon parantamiseksi ehdotettiin mm. kannan seurannan lisäämistä, tutkimusta, häiriötilanteiden hoidon suunnittelua, sekä yhteistä seminaaria, joka kokoaisi riistaväen, luonnonsuojelijat, retkeilyjärjestöt, urheiluseurat, maa- ja metsätalouden edustajat, jne. Yhteistyön merkitystä korostettiin.

”Kaksi auton alle jäänyttä ilvestä kahdessa vuodessa, ja kapiset ilvekset osoittavat aika tiheää kantaa. Ja niitä on otettu pestäväks ja hoidettavaks... onko se ihmisen tehtävä kun luonto poistaa ylitiheää kantaa.”

”Maaseudun tulevaisuudessakin valitettavasti valtaosa jutuista on yleisön-osastossa, ja tyyliin ”siirtoistutus mieluiten metrin syvyyteen.” Sinnekin pitäisi saada asiatietoa, koska yhteistyöllä ja tiedottamalla pärjää. Valmiita paketteja eri etutahoille täsmällisesti toimitettuna.”

Vain kolme vastaajaa otti kantaa ilveskannan sopivaan kokoon. Kaksi vastaajista totesi, että kanta on melko pieni, ja sitä voisi mahdollisesti kasvattaa jonkin verran. Yhden vastaajan mielestä kanta lienee sopiva, joskin kasvamaan päin. Pyyntilupakäytäntöä pidettiin parhaana kannan säätelyn keinona ja häiriötä aiheuttavien yksilöiden poistamiseksi metsästys olisi oikea keino. Mikäli kanta kasvaisi haitallisen suureksi, riittävä verotus tulisi aiheelliseksi.

”Siirrot olis näitä lajeja kohtaan väärin. Omaehtoinen levittäytyminen tiheän populaation alueelta on ok.”

”Kannansäätelyn keinoista. Mikä linja tässä piirissä on ollut, erityisesti ilveksen kohdalla? Toiseksi, metsäkauriin metsästys muuttui, eli väheneekö kauris uudella metsästyksellä ja vaikuttaako se ilvekseen negatiivisesti.”

”Tietyissä paikassa ilves on alkanut saalistaa kissoja. Onko tämä riittävä syy määritellä se häiriökäyttäytyjäksi?”

”Kuinka suojeltuja tulee nämä lajit olemaan, jos ne tänne oikein levittäytyy? Tuleeko tästä niin kuin valkoselkätikka, että se estää maanomistajaa toimimasta omilla maillaan? Joku Maariassa yrittää estää räjäytystyömaan aloittamista sillä, että seudulla asuu ilves tai ilveksiä. Siellä on kova jälkienetsintä käynnissä.”

”Liikkuuhan ne niin laajalla alueella, että tuossa ilvestapauksessa haiskahtaa hankkeen jarruttaminen muista syistä.”

”Ilves ja karhu on liito-oravan kanssa samassa asemassa lainsäädännössä elinpaikkaan liittyen. Mut mikä sit on elinpaikka, se on lajikohtainen asia. Mutta lainsäädäntö näillä on täsmälleen sama. Kun lajikohtaisesti se puretaan, niin lopputulos on erilainen eri lajeilla. Sama lainkohta ei siis toimi samalla tavalla, vaikka juridiikka on sama.”

Kaiken kaikkiaan Varsinais-Suomen riistanhoitopiirin alueella ei ilvestä koettu ongelmallisena tai uhkana. Vastausten määrä jo sinällään kertoo, ettei suuria intohimoja eläimeen alueella liity.

”Asia on täällä sen verran kaukainen ja nykyinen työtahti sellainen, että katsoimme, ettei kannata nyt laittaa tällaiseen aikaa ja vaivaa. Että pape-rinkeräykseen kiitos. Varmaan moni muukin näin toimi. Kertoo siitäkin, ettei ristiriitoja ole. Ja vanhaa taakkaa ei ole, vaan yhteisiä lähtökohtia on helppo alkaa luoda. Toiseksi sitten vielä tiedotuksesta; siinä on se ongelma, että lähteestä riippuen se voi olla vastaanottajan kannalta lähtökohtaisesti ’väärää’ tietoa – jos siis tulee vastapuolen leiristä.”

”Kauriskannan kasvu varmaan loivenee ilveksen lisääntyessä. Eilen palaverattiin kauriista (150 osallistujaa) ja monet oli huolissaan että ilveksset syö kauriit, kun ei tuu lupia. Se on oleellinen ravinto ja metsästyksen kohde. Kauriin lisääntymispotentiaali on sellainen, että kyllä sitä piisaa sekä metsästettäväksi, että ilvekselle. Jos kauriit vähenee, niin sitten pitää keskittyä hirveen ja valkohäntäpeuraan. Ensi vuonna tulee olemaan yksi lupa, jos on ongelmalives joka toistaa touhujaan. Edellinen oli 10 vuotta sitten. Kiintiöt on tiukoin perustein.”

”Tuleeko hoitosuunnitelmaan konkretiaa vai yleisellä tasolla?”

”Olen tän vuoden puolella käynyt 20-30 tarkistamassa, ja mä en kyllä oikein... Kaikki kirjataan, mitä on ilmoitettu, mutta kun mennään, niin kyllä se usein on se hirvi tai naapurin poni ... Joku kontrolli siinä pitää olla, ettei ihan niitä vilauksia tule...”

4 Pohdinta

Suomessa ei ole aikaisemmin tehty varsinaista ilvekseen keskittyvää asennetutkimusta, mutta Vikströmin (2000) tutkielmassa petoasenteista poronhoitoalueen eteläpuolella käsiteltiin jonkin verran myös ihmisten suhtautumista ilvekseen. Ihmisten suhtautumisesta suurpetoihin yleensä on kuitenkin tehty joitakin lähestymistavaltaan hieman erilaisia tutkimuksia. Pulliainen (1984) tarkasteli kirjassa *Petoja ja Ihmisiä* ihmisten asenteita lähinnä kirjallisuuden ja lehtikirjoitusten valossa. Lumiaro (1998), Palviainen (2000) ja Bisi & Kurki (2005) ovat selvittäneet ihmisten asennoitumista suteen. Metsästäjien keskuudessa on petoasenteita tutkinut mm. Ratamáki (2001). Porotalouden petoasenteista on vasta julkaistu Lapin yliopiston Arktisen keskuksen tekemä tutkimus (Sippola ym. 2005). Kyselytutkimuksessa selvitettiin poronomistajien kantaa mm. siihen, tulisiko petoja olla poronhoitoalueella ja millainen vahingonkorvausjärjestelmä porovahinkojen osalta olisi kattava. Ruotsissa petoasenteita ja petoihin liittyviä mielikuvia ja arvoja on tutkittu laajassa kansallisen tason kyselytutkimuksessa, jossa kohderyhmänä olivat tavalliset kansalaiset (Ericsson & Sandström 2005a, b).

Tosiasia on, että puhuttaessa ilveksestä, puhutaan osin myös karhusta, sudesta ja ahmasta. Vaikka nämä suurpedot ovat elintavoiltaan varsin erilaisia, ihmiset mielellään käsittelevät ne ”yhdessä nipussa” – Peto kuin peto. Lisäksi ilvestä ja muita suurpetoja koskevassa keskustelussa voidaan nähdä elementtejä, jotka liittyvät luonnonsuojeluun yleensä. Monissa yhteyksissä keskustelussa nousivat esiin niin valkoselkätikka, hylkeet kuin liito-oravakin.

Eurooppalaisessa ilveskannan suojelusuunnitelmassa (Breitenmoser ym. 2000) tuotiin esille se, että koska suurpetoja käytetään kätkeytyjen sosioekonomisten konfliktien symboleina, paikallisten ihmisten kuuleminen ilveskannan hoidossa olisi erittäin tärkeää. Paikallisten ihmisten tulisi tuntea vastuunsa alkuperäisluonnon säilymisestä pitkällä aikavälillä, suurpedot mukaan lukien. Vastavuoroisesti heillä tulisi olla oikeus puolustaa omia näkemyksiään. Petoasenteisiin ja petoja koskeviin mielipiteisiin vaikuttaminen ja sitä kautta konfliktien synnyttäminen tuli esille myös tämän tutkimuksen haastatteluissa yhtenä kotimaiseen petokeskusteluun liittyvänä erityispiirteenä. Pulliaisen (1984, henk. koht. 2005) mukaan mediaa hyväksikäyttämällä voidaan luoda tarkoitushakuisesti petovihaa ja jopa politikoida niin, että vastakkainasettelua ihmisten ja suurpetojen välillä käytetään sen välineenä. Kärjistetysti, asetutaan kansalaisten puolelle ja petoja vastaan.

Pantteri-ilveksen suojelusuunnitelmassa (Delibes ym. 2000) todetaan, että yksi tärkeä tekijä lajin säilymisen kannalta on ihmisten asenne sitä kohtaan ja että monet sosioekonomiset tekijät ovat johtaneet sen elinalueiden tuhoutumiseen. Tärkeänä pantteri-ilveksen suojelun keinona pidettiin yhteisöjen, mm. metsästäjien asenteen muuttamista ilvesmyönteisempään suuntaan, sekä yleistä valistusta ja tiedon jakamista. Delibesin ym. (2000) mukaan asennetutkimuksella on suuri merkitys pantteri-ilveksen suojelussa

ja sen onnistumisessa. Asennetutkimuksen tulokset ovat tärkeää tausta-aineistoa myös suomalaisen ilveksen hoitosuunnitelman laatimisprosessissa.

4.1 Keskeisten tulosten yhteenveto

4.1.1 Ilves ei juurikaan pelota, mutta se ärsyttää ja harmittaa

Suurpedot, lähinnä karhu, susi ja tiikeri, ovat tappaneet tuhansia ihmisiä sekä Aasiassa että Afrikassa 1900-luvulla (yhteenveto Løe & Røskaft 2004), mutta ilveksen tappamia ihmisiä ei ole raportoitu lainkaan. Ilvestä ei yleensä pidetä pelottavana eikä ihmiselle vaarallisena suurpetona (Røskaft ym. 2003, Ericsson & Sandström 2005a), mikä tuli myös tässä tutkimuksessa selkeästi esille (vrt. esim. susi, Bisi & Kurki 2005 ja karhu, Mykrä ym. 2006). Yllättävää kyllä, siinä missä 61,7 % latvialaisista piti karhua ihmiselle vaarallisimpana suurpetona, 50 % vastaajista oli sitä mieltä, että ilves on vaarallisin ja vain 42.2 % koki suden vaarallisimpana (Ozoliņš 2002).

Negatiivista asennetta ilvestä kuten muitakin suurpetoja kohtaan voidaan pitää yhtenä tärkeimmistä niistä uhkaavista tekijöistä. Eestissä tehdyssä kannanhoitosuunnitelmassa (Lõhmus 2001, 2002) todettiin, että suurpetojen eloonjääminen on suorassa suhteessa vallalla oleviin sosiaalisiin arvoihin ja asenteisiin. Yleisellä ihmisten tietoisuudella (*“public awareness”*) mm. ilveksen biologiasta, sen jäljistä luonnossa ja ilveskannan suuruudesta, katsottiin olevan suuri merkitys sekä konfliktitilanteiden estämisessä että niiden objektiivisessa ratkaisussa. Yleisen tietoisuuden lisääminen on kirjattu omana kohtanaan eestiläiseen ilveksen kannanhoitosuunnitelmaan samoin kuin yleiseurooppalaiseen ilvesraporttiinkin (von Arx ym. 2004). Panalpiinisessa ilveksen suojelusuunnitelmassa (Molinari-Jobin ym. 2001) mainitaan antropogeeniset eli ihmislähtöiset ongelmat kannan hoidossa, sekä niiden johtuminen ihmisten ja suurpetojen välisistä konflikteista. Näiden taas katsottiin pääsääntöisesti johtuvan siitä, että ihmiset kokevat ilvekset kilpailijoikseen riistasta sekä siitä, että ilvekset aiheuttavat jonkin verran kotieläinvahinkoja. Samat asiat nousivat esiin myös tässä tutkimuksessa. Ihmisiä ärsytti ilveksen tapa saalistaa ruokintapaikoilla, joita pystytetään peuroja, kauriita tai jäniksiä varten. Sen lisäksi, että ilveksen sanottiin verottavan ihmisen kanssa samaa riistaa, sen nähtiin myös haittaavan riistanhoitotyötä.

Muutamissa kannanotoissa pelko mainittiin, mutta lähinnä pelkoa tunnettiin lemmikki-, koti- ja tuotantoeläinten ja elinkeinon, ei niinkään ihmisten, puolesta. Varsinaista ilveksen aiheuttamaa uhkaa ihmisten turvallisuudelle ei juurikaan nähty olevan. Pelkoa yleisempi tunne oli harmistus tai kiukku ilvestä kohtaan sen keskittyessä saalistamaan valkohäntäpeurojen ja metsäkauriiden ruokintapaikoilta. Riistanhoitotyön valuminen hukkaan harmitti jokaisen riistanhoitopiirin alueella ja riistan verottaminen olikin tärkein negatiivinen ilvekseen liitetty määritelmä. Myös pihapiireissä liikkuvat ilvekset herättivät enemmän närkästystä ja ärtymystä kuin pelkoa, vaikka pelkokin mainittiin.

Yleisesti esitettiin kysymys siitä, mikä on ihmisen oikeus omalla pihamaallaan puuttua siellä mellastaviin ilveksiin ja kummalla siellä on suurempi oikeus oleskella, ihmisellä vai ilveksellä.

Ilvesten oleskelun ja liikkumisen asutuksen lähellä koettiin vaikuttavan monin tavoin paikallisten ihmisten elämään. Esille nousi varsin usein mielipide, että muualla päätetään heitä koskevista asioista, joko kaupungissa, Helsingissä tai EU:ssa. Monet kokivat, että heillä ei ole mahdollisuutta vaikuttaa omaan elinympäristöönsä. Kansallisen ja kansainvälisen petojen suojelun nähtiin määrävän niiden ihmisten elämää, jotka päivittäin elävät ilvesten kanssa samassa pihapiirissä. Elämän laatu, harrastusmahdollisuudet ja luonnosta nauttiminen nähtiin uhanalaisiksi ilveksen vuoksi, esimerkiksi metsästysharrastuksen nähtiin vaarantuneen (koirien käyttö, koirakokeet jne.).

Latviassa valtaväestö on yleisesti suurpetojen suojelun kannalla, kun taas metsästäjät kannattavat rajoittamatonta metsästyoikeutta. Ilvekseen kohdistuvat negatiiviset asenteet syntyvät pääsääntöisesti sen aiheuttamista karja- ja riistanhoitovahingoista (Ozoliņš 2002).

Tässä tutkimuksessa tahot, jotka lähestyvät ilveskysymystä lähinnä suojelun näkökulmasta, korostivat ilveksen vaarattomuutta ihmisille ja toivat esille myös sen, että ilves aiheuttaa varsin vähän kotieläinvahinkoja. He kokivat, että paikallisten ihmisten negatiivisten mielipiteiden taustalla on tietämättömyys ilveksen todellisesta luonteesta ja yleinen petopelko ja -viha, jonka taas katsottiin olevan lähtöisin metsästäjätahojen jakamasta vääristelystä informaatiosta. Tämän taustalla taas nähtiin metsästäjien ja ilvesten välinen kilpailu saaliista. Suojelua painottavan näkökulman taustalla oli ajatus ilveksen itseisarvosta osana ekosysteemiä ja luonnon monimuotoisuutta. Ilveksellä nähtiin oikeus elää sille lajityypillistä varsin huomaamatonta elämää ja säädellä muiden eläinten, mm. jänisten, kettujen ja supikoirien kantoja.

Løe ja Röskaft (2004) esittivät, että äärimmäisiä konflikteja eli petojen hyökkäyksiä ihmisiä kohtaan vältettäisiin estämällä petojen ja ihmisten kohtaamiset sekä ohjaamalla ihmisten käyttäytymistä niin, ettei kohtaaminen johtaisi hyökkäykseen. Erilaisten hoitosuunnitelmien (*”management strategies”*) tulisikin tähdätä heidän mielestään nimenomaan kohtaamisten estämiseen, mikä olisi tehokkain tapa myös estää konfliktitilanteita.

4.1.2 Ilveskannan kasvu herättää ajatuksia

Ilveskannan kasvu ja levittäytyminen koettiin alueellisesti huolestuttavana. Ainoastaan Satakunnan riistanhoitopiirin alueella asiaan ei otettu kantaa. Kannan levittäytymiseen ja siitä seuraaviin haittoihin liitettiin myös arvostelua, joka ei kohdistunutkaan enää ilvekseen, vaan ennemminkin tahoihin, jotka päättävät siitä, millainen ilveskanta maassamme tulisi olla. Arvostelua saivat osakseen niin maa- ja metsätalousministeriö, EU

kuin tutkimuskin. Oman osansa kritiikistä saivat myös luonnonsuojelutahot. Ministeriön kohdistuva kritiikki koski lähinnä pyyntilupien määrän vähäisyyttä ja ilveskannan kasvattamista valtakunnan tasolla. EU:ta arvosteltiin siitä, että se pitää Suomea unionin petoreservaattina välittämättä siitä, että paikalliset ihmiset joutuvat elämään petojen kanssa. Tutkimusta, lähinnä RKTL:ää, arvosteltiin ilvestutkimuksen sekä tutkimustuloksista tiedottamisen vähäisyydestä.

Sekä alueellisten sidosryhmien kirjallisissa vastauksissa että myös neuvotteluissa ja paikallisten ihmisten kuulemistilaisuuksissa nousi esiin se, että ilveskanta on maassamme jakaantunut hyvin epätasaisesti eri riistanhoitopiirien alueille ja jopa piirien sisällä on nähtävissä sekä ilvestihentymiä että -tyhjiöitä. Korkeimmat ilvestiheudet löytyvät Itä-Suomesta (Kymestä, Pohjois-Karjalasta ja Pohjois-Savosta) sekä Uudenmaan ja Ruotsinkielisen Pohjanmaan alueelta. Näillä alueilla ilveskanta todettiin aivan liian suureksi ja toivottiin, että kanta voisi pienentää metsästämällä. Lisäksi paikoin luvattiin, että mikäli vastaanottaja löytyy, ilveksiä ollaan valmiita ottamaan elävänä kiinni ja luovuttamaan uusille elinalueille. Ilveksen runstumisesta ja kantojen ylläpidosta haluttiin siirtää vastuuta muuallekin Suomeen. Tämä kanta tuli esiin myös suden kohdalla (Bisi & Kurki 2005). Voimakkaimmat turhautumisen ja ärtymyksen tunteet ja ilmaukset nousivat esiin Pohjois-Savossa ja Ruotsinkielisellä Pohjanmaalla ja siellä ihmisten sietokyky oli jo selvästi ylittynyt.

Ilveksen siirtäminen luontodirektiivin liitteeltä IV liitteelle V nähtiin tärkeäksi, jotta liiasta kannan kasvusta johtuviin ongelmiin voitaisiin puuttua kansallisen päätösvalan puitteissa. Yleisesti oltiin sitä mieltä, että ilveskantaa ei tarvitsisi enää suojella, sillä se koettiin runsaaksi ja elinvoimaiseksi. Suurimmat ongelmat ja puutteet nähtiin siinä, millaiset mahdollisuudet on puuttua ongelmatilanteisiin. Käytännössä tämä tarkoitti vahingonkorvausjärjestelmän toimimattomuutta (omavastuu, korvausten viipyminen) sekä häiriötä aiheuttavien yksilöiden poistamista (luvan saaminen kestää kauan, lupia ei myönnetä). Ongelmana nähtiin myös ilveskannan metsästyksen liittyvät lakiasiat: metsästystä toivottiin lailla muutettavan joko niin, että pyyntilupia olisi mahdollisuus myöntää huomattavasti nykyistä enemmän, tai että ilveksellä olisi vapaa metsästyskausi ilman pyyntilupakiintiöitä talvella tai sitten niin, että ilveksen metsästys lopetettaisiin kokonaan. Vähintäänkin toivottiin direktiivin noudattamista ilveksen metsästyksessä.

Bisi ja Kurki (2005) totesivat, että siellä missä susikanta on vasta vahvistumassa, susivastaisuus vaikuttaisi olevan keskimäärin vahvinta. Jossain määrin samankaltainen suuntaus oli nähtävissä ilvesvastaisuudessaakin. Vahvan kannan alueella toivottiin lähinnä mahdollisuutta pienentää kanta, kun taas Uudellamaalla, Hämeessä, Keski-Suomessa ja Kainuussa sekä Pohjanmaalla, missä kanta on kasvamassa, arvosteltiin kannan kasvattamista ja tuotiin esille se, että kanta ei pitäisi nykyisestä missään tapauksessa lisätä. Harvan kannan alueilla mielipiteet jakaantuivat kahteen luokkaan, mikä hyvin kuvastaa sekä ihmisten sietokyvyn erilaisuutta mutta myös ilvesten hyvinkin paikallista esiintymistä. Osa vastaajista oli sitä mieltä, että ilveskanta voisi edelleenkin lisääntyä, osa taas oli ehdottomasti sitä mieltä, että kanta on jo saavuttanut ylärajan. Poronhoitoalueelle ilveksen ei toivottu levittäytyvän lainkaan.

4.1.3 Kannanhoidon linjat

Eri sidostahot olivat pääsääntöisesti yksimielisiä monista ilveskannan hoitoon liittyvistä asioista, niin tavoitteista kuin keinoistakin. Poikkeuksen muodostivat luonnonsuojelu- ja ympäristöviranomaistahot. Eri tahojen sisällä saattoi olla päälinjasta poikkeavia kannanottoja, mutta ne olivat lähinnä yksittäisiä.

Luonnonsuojelu- ja ympäristöviranomaistahot niin alueellisella kuin kansallisella tasollakin olivat ilveskannan kasvattamisen kannalla. Metsästystä tärkeämmäksi tekijäksi ilveskannan hoidossa nämä tahot nostivat valistuksen, asennekasvatuksen ja tiedotuksen sekä tutkimuksen, seurannan ja valvonnan. Nämä tahot eivät myöskään korostaneet pyyntilupakäytännön merkitystä kantojen säätelyssä, vaan nostivat esille luonnon suorittaman karsinnan sekä viranomaistyönä tehtävien ilvesten poistojen riittävyyden. Ilveksen metsästystä ja ilveskannan vähentämistä vaativat lähinnä vapaaehtoiset metsästäjä- ja kenneltahot, metsästäjäorganisaatio sekä maa- ja metsätalouselinkeinojen edustajat. Muut tahot puolestaan pitivät nykyistä pyyntilupakäytäntöä parhaana keinona hoitaa ilveskanta, toisaalta metsästäjä- ja maa- ja metsätalouselinkeinotahoilta toivottiin myös vapautta ilveksen metsästysaikaa muutamaksi talvikuukaudeksi.

Yhteisymmärrys eri tahojen välillä oli kiistaton vahingonkorvausjärjestelmän osalta. Kaikki tahot olivat sitä mieltä, että vahingonkorvauksen tulisi olla täysimääräinen ja omavastuuosuus pitäisi poistaa korvauksista. Häiriötä aiheuttavista yksilöistä oltiin myös samaa mieltä, niiden suhteen pitää voida toimia nopeasti.

Alueellisella tasolla katsottiin lähes poikkeuksetta, että ilveskannan hoitoon liittyvät ratkaisut pitäisi tehdä joko kokonaan alueellisella tasolla tai sitten alueellisen tason pitäisi voida vaikuttaa merkittävästi siihen, miten hoitoon liittyviä asioita Suomessa linjataan. Parhaana päätöksentekijänä kannanhoidoasioissa pidettiin yleensä riistanhoitopiiriä. Vain yksittäiset suojelu- tai ympäristöviranomaistahot poikkesivat tästä kannasta. Kansallisen tason vastaajat näkivät alueellisen ja kansallisen päätäntävällän toisin. Vaikka kansalliselkin tasolla tunnustettiin paikallistason näkemysten huomioon ottamisen tarve, ylin päätäntävalta ja koordinointi ilveskannan hoitoon liittyvissä asioissa haluttiin säilyttää valtakunnantasolla, joko maa- ja metsätalousministeriössä tai ympäristöministeriössä. Lisäksi alueelliset suurpetoneuvottelukunnat nähtiin tärkeiksi paikallistasolla ja kansallisellekin suurpetoneuvottelukunnalle olisi tilaus.

Mikä on ”häirikköilves”?

Tässä tutkimuksessa ”häirikköilvekset” olivat useimmiten ilveksiä, jotka tulevat pihapiiriin, aiheuttavat kotieläinvahinkoja ja käyttäytyvät ihmistä pelkäämättömästi. Toisaalta suojelu- ja ympäristöviranomaistahojen näkökulma oli hyvin usein, että minkäänlaista häiriökäyttäytymistä ei ilveksellä esiinny vaan ongelma on ihmisen näkökulmassa. Lähestulkoon yksimielisesti todettiin, että tällaiset häiriötä aiheuttavat yksilöt voitaisiin poistaa.

”Häirikön” määrittelyminen koettiin keskusteluissa tärkeäksi ja käsitettä pohdittiin hyvin monipuolisesti. Monet näkivät, että pihapiirissä vierailuun tai koti- ja lemmikkieläinten hätyyttämiseen täytyy liittyä toistuvuutta ennen kuin se voidaan määritellä häiriökäyttäytymiseksi. Yksittäinen nuoren yksilön vaellus taajaman läpi ei ole vielä häiriökäyttäytymistä. Hyvin paljon keskusteltiin myös siitä, onko sellainen ilves ”häirikkö”, joka saalistaa peuroja tai kauriita ruokintapaikoilta. Mielenpitoet asiasta jakaantuivat kahtia: monet ruokkijat totesivat, että heidän mielestään tällainen ilves on ”häirikkö”, kun taas osa vastaajista piti tällaista käytöstä täysin normaalina saatavilla olevien resurssien hyödyntämisenä. Eräs haastateltava totesi häiriköstä, että *”häirikköeläimiä ei ole, ne on kahden ihmiskorvan välissä.”*

On mahdollista, että joko yksilöllisiä tai ”sukulinjan” sisäisiä eroja löytyy myös käyttäytymisessä, joka johtaa kotieläinten saalistamiseen (Linnell ym. 1999). On siis mahdollista, että tietynlaisia ”ongelmayksilöitä” syntyy joissakin sukulinjoissa, jotka sitten ovat useimmissa tapauksissa vastuussa esimerkiksi lammaslaumojen häirinnästä. Tällaisten yksilöiden valikoiminen populaatiosta voi kuitenkin olla vaikeaa varsinkin, kun ilveksen aiheuttamat vahingot tapahtuvat yleensä sulan maan aikaan eikä jälkiä tekijästä juurikaan jää. ”Häirikkö”-ilmiöön on tulevaisuudessakin puututtava tapauskohtaisesti.

4.2 Keskeiset ongelmat ilveskannan hoidossa

Yhteisymmärryksen ja yhteistyön esteeksi nousee ilveksen kohdalla ihmisten erilainen luontosuhde (Vilka 1993) sekä luottamuksen puute eri tahojen välillä. Kaltenbornin ym. (1998), Nien (2001) sekä Kaltenbornin & Bjerken (2002) mukaan ihmisten välisten konfliktien vähentäminen petoeläimiin liittyvissä asioissa vaatisi merkittävää kompromisseihin sopeutumista eri intressiryhmiltä sekä vilkasta vuoropuhelua ja keskustelua mm. arvoista, uskomuksista ja mielikuvista. Tämä taas vaatii yhteistyöhalukkuutta kaikilta tahoilta.

4.2.1 Ihmisten luontosuhteen erilaisuus

Kyselyissä ja haastatteluissa esiin tulleet ilvekseen liittyvät näkökulmat edustavat kattavasti sitä kirjoa, mikä ihmisten luontosuhteissa on (Vilka 1993). Haastatelluista asiantuntijoista vain harvan voidaan katsoa puhtaasti edustavan stereotyyppisesti määritettyjä luontosuhteiden edustajia, sillä näkökulmat olivat pääsääntöisesti monipuolisia ja niissä yhdistyi erilaisten luontosuhteiden elementtejä asiantuntijan ammatin, harrastuksen tai asiantuntijuuden vuoksi.

Ilveksen kuuluminen Suomen luontoon ja osaksi sen lajistoa hyväksyttiin niin haastatteluissa kuin puheenvuoroissakin varsin laajasti ja ilveksellä tunnustettiin olevan itseisarvo

elollisena olentona (elämäkeskeinen eli biosentrinen asenne, Vilka 1993). Tämä asenne nousi vahvimmin esiin luonnonsuojelun sekä biologian ja ekologian näkökulmasta asiaa tarkastelevien kohdalla.

Ilveksen hyötykäyttö (turkisriistan metsästys) eli sen näkeminen taloudellisena resurssina ihmiselle (tuotantokeskeinen eli teknosentrinen asenne, Vilka 1993) painottui metsästäjien, metsästyksen viranomaisten ja kenneltahojen mielipiteissä. Vastaavasti ilvekset nähtiin uhkana taloudelliselle toiminnalle (esim. poron- ja karjanhoito, turkistalous). Kuitenkin näkemyksissä nousi esiin myös ilveksen itseisarvo osana ekologista kokonaisuutta luontokeskeisen, tarkemmin ekosysteemikeskeisen eli fysiosentrisen asenteen mukaan (Vilka 1993).

Kaltenborn ja Bjerke (2002) tutkivat perusarvojen ja petoeläimiin suhtautumisen suhdetta Norjassa selvittämällä lampaankasvattajien, riistabiologien ja tutkijoiden mielipiteitä. Negatiivisin suhtautuminen petoihin nousi esiin lampureiden joukossa, kun taas riistabiologit ja tutkijat suhtautuivat niihin positiivisemmin. Syynä tähän pidettiin perimmäistä eroa arvomaailmoissa. ”Luonto”-arvo nousi tärkeimmäksi biologien ja tutkijoiden arvomaailmassa, kun taas lampureiden kohdalla tärkein arvo oli ”turvallisuus.” Negatiivinen suhtautuminen petoihin korreloi positiivisesti sellaisten arvojen kanssa, jotka liittyivät turvallisuuteen ja perinteisiin. Positiiviset mielipiteet puolestaan korreloivat sellaisten arvojen kanssa, joihin voitiin liittää ”avoimuus muutoksia kohtaan” ja ”luonto.” Voidaankin todeta, että jo perusarvoissa ilmenevä edellä mainitun kaltainen erilaisuus vaikeuttaa yhteisymmärryksen löytymistä ilveksen kannan hoitoon liittyvissä asioissa eri tahojen välillä.

Hunzikerin (1999) mukaan sveitsiläisten suhtautuminen suurpetoihin on myönteisempää sellaisten ihmisten joukossa, jotka muutenkin suhtautuvat luontoon myönteisesti. Perinteisin arvoin suuntautuneiden ihmisten suhtautuminen suurpetoja kohtaan voi olla jonkin verran negatiivisempaa perinteistä ja uskomuksista, ei niinkään tiedosta johtuen (Wölfl 1998, Hunziker 1999). Eestissä tehdyssä tuoreessa tutkimuksessa todettiin, ettei petoihin kohdistuvia pelon ja vihan tunteita voida pitää eestiläisille tyypillisinä. Ääreviä mielipiteitä esiintyy vähän ja kansalaiset suhtautuvat petoihin pääsääntöisesti rationaalisesti (Randveer 2005). Tämän tutkimuksen tuloksissa asiallisen ja oikean tiedon jakaminen nousi esille mm. yhtenä keinona edesauttaa ihmisen ja ilveksen välistä rinnakkaineloa, sillä ilvesvihan ja -pelonkin taustalla uskottiin olevan vääriä tietoja ja uskomuksia. Asennekasvatuksella voidaan ehkä vaikuttaa jonkin verran ihmisen luontosuhteen jäsentymiseen. Lisäksi ilvestä rasittaa yleinen petoviha ja -pelko, joka pääsääntöisesti liittyy suteen (Bisi & Kurki 2005) ja karhuun (Mykrä ym. 2006).

4.2.2 Ristiriidat ja luottamuspula

Luottamuksen saavuttamista eri tahojen välillä voidaan pitää yhtenä tärkeimmistä ilveskannan hoitoa edesauttavista toimista. Osana prosessia, jolla luottamus saavutetaan, on avoimen ja asiallisen tiedon jakaminen (Wöfl 1998, tämä tutkimus). Erilaisten ääriryhmien toimiminen, joko ilveksen puolesta tai sitä vastaan, ovat omiaan lisäämään ristiriitoja ja luottamuspulaa tahojen välillä. Norjassa tehdyn tutkimuksen mukaan suurpetoasioissa vain harva norjalainen luotti poliitikkoihin, ympäristötoimijoihin tai mediaan, kun taas jopa puolet väestöstä luotti tutkijoihin. Toisaalta erilaisiin tiedonlähteisiin luotettiin vain vähän (Brainerd & Bjerke 2002).

Alueilla, joilla ilveskanta on vahva, paikallisväestö ei luota kansallisiin viranomaisiin. Tämä johtuu siitä, että paikallistasolla ei ymmärretä, miksi se tieto mitä heillä on, ei vaikuta kansallisen tason viranomaisten toimintaan ja niihin päätöksiin, mitä nämä ilvekseen liittyen tekevät. Maa- ja metsätalousministeriötä arvostellaan siitä, että sen pyyntilupien myöntämiseen liittyvät käytännöt ovat ristiriidassa joko petoyhdyshenkilöiden tuottamien havaintotietojen ja RKTL:n esittämien verotusarvioiden kanssa tai toisaalta luontodirektiivin IV liitteen määrittelemän ilveksen suojelustatuksen kanssa. Ministeriötä arvostellaan myös siitä, että se ei ota paikallisten ihmisten näkemyksiä huomioon ilveskannan kasvattamiseen liittyvissä asioissa.

Siellä, missä ilveskanta on runsaimmillaan, mahdollisuutta kannan vähentämiseen metsästyksellä vaaditaan sekä alueellisen tason sidosryhmien että yleisöpuheenvuorojen kannanotoissa. Ilveksen sietokyky on ylittynyt alueilla, joilla ilveksiä liikkuu pihapiireissä sekä siellä, missä riistanruokintaa harrastetaan enemmän. Ilvesvastaisuus on voimakkainta poro- ja turkistalouden harjoittajien joukossa sekä kennelväen ja riistan ruokkimista harrastavien keskuudessa. Näiden tahojen vaatimukset koskien ilveskannan vähentämistä tai kannan kasvun ja levittäytymisen estämistä olivat yksiselitteisiä. Poro-, turkis- ja lammastalouden puolella täysimääräinen vahingonkorvaus ilman omavastuuta voisi osaltaan lisätä ihmisten ilveksensietokykyä (tämä tutkimus), mutta koiravahingon kohdalla tilanne on aivan erilainen. Koira on perheenjäsen, eikä sen arvoa voida mitata rahassa.

Jonkin verran, ei kuitenkaan niin vahvasti kuin suden kohdalla (Bisi & Kurki 2005), nousi esille suojelutahojen epäluottamus alueellisia metsästystahoja kohtaan. Ilveksen metsästys nähtiin direktiivin vastaisena, eikä ”häirikköilvesten” määrittelyä pidetty riittävän tiukkana, vaan kaatolupia arveltiin myönnetyn liian kevein perustein. Kuitenkin myös suojelutahoilta saatiin kannanottoja, joiden mukaan ilveksen tiukka suojele ei ole lajin edun mukaista. Suojelutahojen mielestä oikea viranomainen päättämään ilvekseen liittyvästä politiikasta olisi ympäristöministeriö maa- ja metsätalousministeriön sijasta. Jotta suojelun ja kannan hoidon välinen kompromissi saataisiin aikaan, joko/tai -asetelman sijasta yhteistyö ja vuoropuhelu näiden kahden ministeriön välillä voisi olla ilveksen kohdalla hedelmällisin ratkaisu.

4.2.3 Laki – ja miten sitä tulkitaan...

Erimielisyyksiä lain tulkinnassa sekä suotuisan suojelun tason ja sosiaalisen kestävyuden määrittelemättömyyttä voidaan pitää syinä ristiriitojen syntymiseen. Ilves on tiukasti EU:n luontodirektiivissä suojeltu laji, mikä näkyy myös suomalaisissa säädöksissä. Tästä seuraa, että lain soveltamisessa törmätään ristiriitaisiin tulkintoihin. Ennen kuin ilveksen pyyntilupia voidaan myöntää on ratkaistava, olisiko olemassa muuta tyydyttävää ratkaisua ongelman hoitamiseksi ja uhkaako eläimen pyynti lajin suotuisaa suojelun tasoa. Tässä selvityksessä suojelu- ja ympäristöviranomaistahot katsoivat, että Suomen ilveskanta ei ole vielä suotuisan suojelun tasolla ja kantaa pitäisi edelleen kasvattaa ja edesauttaa sen levittäytymistä laajasti koko maahan. Sosiaalisen kestävyuden sijasta suojelu- ja ympäristötahot korostivat ekologista kestävyyttä sekä ilveksen itseisarvoa elollisena olentona. Muut tahot olivat pääsääntöisesti sitä mieltä, että ilveksen suotuisa suojelun taso ei vaarannu kannan säätelyn vuoksi, sillä nykykäytännönkin vallitessa kanta on kasvanut koko maassa.

Maa- ja metsätalousministeriö on viime vuosina joutunut toimimaan paikallisen väestön ja suojelutahojen välisen konfliktin keskellä jopa niin, että ministeriön toteuttamaa petopolitiikkaa ovat arvostelleet sekä suojelujärjestöt, paikalliset ihmiset, että EU:n komissio. Esiin tulleissa kannanotoissa komission katsottiin ohjaavan suomalaista suurpetopolitiikkaa ilman, että kansallisen tason vaikutusmahdollisuuksia olisi puhumattakaan paikallisen ihmisen mielipiteiden huomioon ottamista. Maa- ja metsätalousministeriö on ilvekseen liittyvissä kysymyksissä toiminut luontodirektiivin sanelemissa raameissa sitä tulkiten (Härkönen 2003), mikä taas paikallisten mielissä nähdään EU:n valvonnan alaisena toimintana.

4.2.4 Tutkijat ja tutkimus – voiko niihin luottaa?

Tutkimusta arvosteltiin sekä sidosryhmien kirjallisissa kannanotoissa ja neuvotteluissa että myös yleisötilaisuuksissa. Tutkimusta, oli se sitten RKTL:n tai yliopiston suorittamaa, pidettiin ”salamyhkäisenä” toimintana, sillä kukaan ei oikeastaan tiedä, mitä tutkitaan ja missä. Myös tutkimustuloksista tiedottamisesta todettiin olevan puutteita ja varsinkin siinä ilmenevä viive nähtiin kummallisena ilmiönä. Vaikka varsinaista ilvestutkimusta ei tällä hetkellä Suomessa tehdä siinä mittakaavassa kuin suden tai karhun kohdalla, asia nostettiin myös ilveksen kohdalla esille ja puhuttiin yleisesti ”petotutkimuksesta”. Luottamus petotutkijoihin vaikutti mielipiteiden perusteella heikommalta kuin esimerkiksi Norjassa, missä petokysymyksissä tutkijoihin luotetaan enemmän kuin esimerkiksi poliitikoihin tai ympäristösektorin toimijoihin (Brainerd & Bjerke 2002).

Ilvestutkimusta toivottiin lisää, ja monet vastaajista toivatkin esille sen, että radiopantatutkimus pitäisi aloittaa myös ilveksellä. Lisäksi lukuisia tutkimusehdotuksia tehtiin ilveksen käyttäytymisestä ja ravinnonvalinnasta lähtien. Tutkimuksen toivottiin tuovan keinoja mm. vahinkojen estoon sekä kannan tarkempaan seurantaan.

Tutkimuksen kohdalla nousi esille tiedotuksen tärkeys. Tutkimustulokset pitäisi saada nopeammin tavallisten ihmisten tietoon ja tieteellisen tutkimuksen popularisoinnista pidettiin hyvin tärkeänä. Esimerkiksi Karpaattien Suurpetoprojektissa suurpetotietokeskuksen ja objektiivisen tiedon jakamisen ja asennekasvatuksen rooli nähtiin erittäin tärkeänä suurpetoasenteiden muokkaamisessa myönteisempään suuntaan (Bureța 2002, Promberger ym. 2002). Hunzikerin ym. (1998) ja Brainerdin & Bjerken (2002) mukaan tiedon välittäminen ei kuitenkaan aina auta, vaan vastaanottaja voi suhtautua saamaansa informaatioon epäluuloisesti ja epäillä tiedon oikeellisuutta ja kieltää saamansa tiedon täysin.

Havaintokarttojen oikeellisuus puhutti varsin paljon. Monet toivat esille sen, että varmoina havaintoja ei ole kirjattu eivätkä ne näy kartoissa. Tämä oli yksi tekijä, joka aiheutti epäluottamusta tutkijoita ja tutkimusta kohtaan. Lisäksi varsin monissa puheenvuoroissa toivottiin petoyhdyshenkilötoimintaa kehitettävän, sillä epäily kohdistui myös heihin. Petoyhdyshenkilöiltä tuli palautetta, että he eivät voi todentaa havaintoja, jotka ilmoitetaan päivien, viikkojen tai jopa kuukausien viiveellä. Varsin tärkeäksi asiaksi varsinaisessa hoitosuunnitelmassa nouseekin se, miten tämä tapahtumaketju – havainnosta petoyhdyshenkilön kautta tutkijoille ja kartalle – saadaan aukottomaksi. Osa tutkimuksen ”epäluotettavuudesta” selvästikin selittyi sillä, että havaintojen päätymistä kartalle epäiltiin liian vähäiseksi.

4.3 Sosiaalinen kestävyys – sosioekonomisesti kestävä ilvespolitiikka

Suurpetojen levittäytyminen yhä uusille alueille ihmisten läheisyyteen on eittämättä sosioekonomisesti kestävä petopoliitiikan perusongelma (Andersen ym. 2003). Erilaisten intressiryhmien välisistä erilaisista päämääristä syntyvät tyypilliset ympäristökonfliktit, jollainen ilveskysymyksen muiden petokysymysten rinnalla on. Taustalla ovat henkilökohtaiset, erilaiset luontosuhteet ja arvot (Vilka 1993, Kaltenborn & Bjerke 2002). Petokysymykset erottaa muista ympäristökonflikteista se, että omaa taloudellista etua ajavien tahojen tilalla ovat paikalliset ihmiset, jotka kokevat luonnon ja petojen suojelun uhaksi. Uhaksi voidaan kokea myös esimerkiksi liito-orava tai valkoselkätikka, joiden suojelun katsotaan uhkaavan tavallisen ihmisen mahdollisuutta vaikuttaa omaan elinympäristöönsä sekä omaa elämäänsä ja omaisuuttansa koskeviin päätöksiin.

Bisi & Kurki (2003, 2005) osoittivat, miten ristiriitaiset suojelijoiden ja paikallisväestön tavoitteet ovat synnyttäneet konfliktin kahden erilaisen lajin, metsäpeuran ja suden, kohdalla. He toivat esille viisi keskeistä käytännön tason osatekijää, jotka tulisi huomioida riistahallinnon toimissa, jotta yhteisymmärrys näiden riistaeläinten kantojen hoidossa saavutettaisiin. Nämä olivat mm. vahingonkorvausjärjestelmän toimivuus, jaettavan tiedon oikeellisuus, viranomaisten reagoitiherkkyys sekä kansalaisten kuulemismenettely. Sekä metsäpeuran että suden metsästyksellä olisi ratkaiseva merkitys sietokyvyn lisäämiseksi paikallisesta näkökulmasta katsottuna. Vuoropuhelu suojelutahojen ja riistahallinnon

välillä nähtiin tärkeäksi. Nämä samat asiat nousivat esille myös ilveksen (tämä tutkimus) ja karhun (Mykrä ym. 2006) kohdalla.

Petoeläinkantojen, niin suden, ilveksen kuin karhunkin, hoidon tavoitteisiin liittyvät konfliktit ovat kuitenkin vaikeampia kuin esimerkiksi metsäpeurakannan hoitoon liittyvät ristiriidat, sillä petoihin liittyvät negatiiviset asenteet, pelko ja turvattomuus tekevät konfliktin hallinnan vaikeammaksi (esim. Kleiven ym. 2004). Eri tahot, niin suojelu- kuin metsästystahotkin, ovat yksimielisiä siitä, että on oltava kansallisen tason hoitosuunnitelmat petoeläimille, siis myös ilvekselle. Hoitosuunnitelman tavoitteisiin ladataan odotuksia, joissa paitsi ilveksen biologiset myös ihmisen sosioekonomiset tarpeet ja tavoitteet olisi otettu huomioon. Siinä missä suden hoitosuunnitelman valmistelussa (Bisi & Kurki 2005) äärimmäisten tavoitteiden ideologiset taustat ja käytännön kannan hoidon ja suojelun perusteet nähtiin niin ristiriitaisiksi, ettei kaikkia intressiryhmiä tyydyttävää hoitosuunnitelmaa olisi ehkä mahdollista saada aikaan, ilveksen osalta nämä ristiriidat ovat astetta pienempiä ja kompromissiratkaisujen mahdollisuudet voidaan nähdä jonkin verran suurempina. Kompromissien tekemisessä on kuitenkin otettava huomioon lainsäädännön asettamat reunaehdot.

Kompromissien tekeminen ja yhteistyö ovat tärkeitä elementtejä petokysymyksissä (esim. Nie 2001, Andersen ym. 2003). Ilveksen kohdalla kompromissien löytäminen ei liene mahdotonta. Vaikka täydellistä yhteisymmärrystä ei saataisikaan aikaan, ratkaisu, jonka mahdollisimman moni voi hyväksyä, on silti mahdollinen. Riistaviranomaisten tehtäväksi jää ilvespolitiikan tekeminen edelleen nykyisen lainsäädännön puitteissa. Lainsäädäntöön mm. vahingonkorvausjärjestelmän osalta kohdistuu muospaineita, jotka mahdollisesti lisäisivät ihmisten sietokykyä, mutta vastaavasti lisäisivät myös yhteiskunnan kustannuksia.

Tämän tutkimuksen tulokset toivat esille paitsi selkeitä periaatteita, myös ehdotuksia käytännön toimiksi, joiden avulla ilveskannan hoito Suomessa voisi lähtökohtaisesti onnistua. Vaikka kaikkia tyydyttävää ratkaisua ei voitaisikaan saada aikaan, sellainen ratkaisu, joka mahdollisimman vähän aiheuttaa uusia ristiriitoja, on mahdollinen, mikäli muutamia asioita otetaan huomioon:

- 1) Toistuvasti pihapiireissä ja asutuksessa vieraileviin, ihmistä pelkäämättömiin ja koti- ja lemmikkieläinten saalistamiseen erikoistuneisiin ilveksiin suhtautuminen tulisi linjata viranomaistasolla. Tällaisten yksilöiden joustava poisto pitäisi olla mahdollista.
- 2) Petovahinkojen korvausjärjestelmää tulisi uudistaa. Omavastuusuuden poistaminen ja korvausaikataulun nopeuttaminen ovat tärkeimmät uudistusehdotukset.
- 3) Ilveksen suotuisa suojelun taso ja se, mikä on tarpeeksi, pitäisi määrittellä Suomessa. Kansallisen hoitosuunnitelman laatiminen sekä sen laajapohjainen hyväksyntä ovat tärkeä osa ilveskannan hoitoa.

- 4) Ilvekseen liittyvää tutkimusta pitäisi selkeästi lisätä. Samoin luotettavan tiedon lisäämistä ja aktiivista tiedotus- ja valistustyötä.
- 5) Kotieläin-, lähinnä poro- ja turkiseläinvahinkojen estomenetelmiä tulisi kehittää sekä turvata riittävät resurssit vahinkojen estoon.
- 6) Alueellisen ja kansallisen tason eri intressiryhmien välistä yhteistyötä olisi lisättävä. Alueelliset suurpetoneuvottelukunnat sekä kansallinen suurpetoneuvottelukunta voisivat olla osa tällaista yhteistyötä.

Eri intressiryhmien välisestä vuoropuhelusta nousi esiin myös useita sellaisia ilvekseen liittyviä teemoja, jotka sosioekonomisesta näkökulmasta ovat oleellisia ilveskannan hoitoa suunniteltaessa, mutta joiden kohdalla kompromissien löytäminen on kesken ja joista ei alueellisellakaan tasolla ole ollut mahdollista löytää yksimielisyyttä. Tällaisia ovat mm. 1) Ilveskannan runsastuminen ja levittäytyminen tasaisemmin koko maahan, 2) ilveksen metsästys sekä ilvestihentymien purkaminen, 3) alueellisen hallinnon ja paikallisen vaikuttamisen lisääminen ilvestä koskevassa päätöksenteossa, 4) sosiaalisen kestävyuden hyväksyminen ilvespolitiikassa (EU:n läheisyysperiaatteen noudattaminen), 5) seurannan kehittäminen ja ajantasaisen tiedon saaminen tutkimustuloksista, 6) ympäristöviranomaisen ja suojelutahojen osallistuminen ilveskannan hoidon toteuttamiseen, sekä 7) Suomea koskevan vastuun hyväksyminen suotuisan ilveksen suojelun tason säilyttämisestä.

Tämän tutkimuksen tulokset nostivat esiin monia kysymyksiä. Millainen painoarvo on ilveksen suojelutavoitteilla? Onko pelko riittävä perustelu tietyn tyypin odotuksille? Entäpä luonnossa liikkujien, esim. marjastajien, sienestäjien tai koiraharrastajien näkemykset? Voidaanko elinkeinonharjoittajien mielipiteet sivuuttaa? Miten riistanhoitotyötä tekevien panos voidaan ottaa huomioon, vai voidaanko? Päättävätkö kaupunkilaiset haja-asutusalueen asukkaiden elämästä? Vai päätetäänkö suomalaisten elämästä valtakunnan rajojen ulkopuolella? Millaista on demokraattinen päätöksenteko ilveskysymyksessä? Monien muiden joukossa nämä kysymykset nousivat esille tämän tutkimuksen aikana ja niihin joudutaan ottamaan kantaa ja myös tekemään kompromisseja ilveksen hoitosuunnitelmaa laadittaessa.

Kirjallisuus

- Amos, W. & Harwood, J. 1998. Factors affecting levels of genetic diversity in natural populations. *Philos. Trans. R. Soc. Lond. B* 353: 177–186.
- Andersen, R., Linnell, J. D. C., Hustad, H. & Brainerd, S. M. (eds.) 2003. Large predators and human communities in Norway. A guide to coexistence for the 21st century. Norwegian Institute for Nature Research, NINA, Temahefte 25.
- Andrén, H., Linnell, J.D.C., Liberg, O., Ahlqvist, P., Andersen, R., Danell, A., Franzén, R., Kvam, T., Odden, J. & Segerström, P. 2002. Estimating total lynx *Lynx lynx* population size from censuses of family groups. *Wildlife Biology* 8: 299–306.
- von Arx, M., Breitenmoser-Würsten, C., Zimmermann, F. & Breitenmoser, U. (toim.) 2004. Status and conservation of the Eurasian lynx (*Lynx lynx*) in Europe in 2001. KORA Bericht No. 19. 330 s.
- Bisi, J. & Kurki, S. 2003. Ihmisen suhde metsäpeuraan. Helsingin yliopisto, Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus. Raportteja ja artikkeleita 87.
- Bisi, J. & Kurki, S. 2005. Susipuhetta Suomessa. Maakunnalliset ja kansalliset odotukset ja tavoitteet susikannan hoidossa. Helsingin yliopisto, Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus. Julkaisuja 3.
- Boman, M. 1995. Estimating costs and genetic benefits of various sizes of predator populations: the case of bear, wolf, wolverine and lynx in Sweden. *Journal of Environmental Management* 43: 349–357.
- Brainerd, S. M. & Bjørke, T. 2002. Reports for the large predator policy statement. Information measures relative to large carnivores in Norway. NINA Fagrapport 69: 1–71.
- Breitenmoser, U., Breitenmoser-Würsten, C., Okarma, H., Kaphegyi, T., Kaphygyi, U., Wallmann, U. M. M. 2000. Action plan for the conservation of the Eurasian Lynx (*Lynx lynx*) in Europe. Convention on the conservation of European Wildlife and Natural Habitats (Bern Convention). Nature and environment, No. 112.
- Buretea, S. 2002. The school education programme. Carpathian Large Carnivore Project Annual Report 2002: 41–43.
- Delibes, M., Rodriguez, A. & Ferreras, P. 2000. Action Plan for the conservation of the Iberian Lynx (*Lynx pardinus*) in Europe. Convention on the conservation of European Wildlife and Natural Habitats (Bern Convention). Nature and environment, No. 111.
- Ericsson, G. & Sandström, C. 2005a. Delrapport om svenskars inställning till rovdjurspolitik och -förvaltning. FjällMistra-rapport nr. 10. Umeå, Ruotsi.
- Ericsson, G. & Sandström, C. 2005b. The problem of scale when studying human dimensions of a natural resource conflict: human and carnivores as a case study. The 11th International Symposium on Society and Resource Management, Östersund, Ruotsi. Abstrakti, s. 87.

- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino, Tampere.
- Frankham, R., Ballou, J. D. & Briscoe, D. A. 2002: Introduction to conservation genetics. Cambridge University Press, UK.
- Hellborg, L., Walker, C.W., Knispel Rueness, E., Stacy, J.E., Kojola, I., Valdmann, H., Vilá, C., Zimmermann, B., Jakobsen, K.S. & Ellegren, H. 2002: Differentiation and levels of genetic variation in northern European lynx (*Lynx lynx*) populations revealed by microsatellites and mitochondrial DNA analysis. *Conservation Genetics* 3: 97–111.
- Herfindal, I., Linnell, J.D.C., Odden, J., Birkeland Nilsen, E. & Andersen, R. 2005. Prey density, environmental productivity and home-range size in the Eurasian lynx (*Lynx lynx*). *Journal of Zoology, London* 265: 63–71.
- Hirvensalo, L. (toim.) 1936. Maapallon eläinkuvasto. WSOY, Porvoo.
- Hunziker, M. 1999. Why (or why not) are large carnivores welcome? Annual Report WSL 1999, pp. 22–23.
- Hunziker, M., Egli, E. & Wallner, A. 1998. Return of Predators: reasons for existence or lack of public acceptance. Teoksessa: Strahm, D. (toim.) (1998) Workshop on human dimension in large carnivore conservation. KORA Bericht No. 3, s 25–30.
- Härkönen, S. 2003. Ilves riistaeläimenä. *Metsästäjä* 52(1): 16–18.
- Härkönen, S. 2004. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta. *Metsästäjä* 53(5): 42.
- Jędrzejewski, W., Schmidt, K., Okarma, H. & Kowalczyk, R. 2002. Movement pattern and home range use by the Eurasian lynx in Białowieża Primeval Forest (Poland). *Annales Zoologici Fennici* 39: 29–41.
- Kainuun suurpetoneuvottelukunnan työ 2001-2003. Kainuun liitto. Kajaani 2003.
- Kaltenborn, B. P., Bjerke, T. & Strumse, E. 1998. Diverging attitudes towards predators: do environmental beliefs play a part? *Human Ecology Review* 5: 1–9.
- Kaltenborn, B. P. & Bjerke, T. 2002. The relationship of general life values to attitudes toward large carnivores. *Research in Human Ecology* 9: 55–61.
- Kleiven, J., Bjerke, T. & Kaltenborn, B. P. 2004. Factors influencing the social acceptability of large carnivore behaviours. *Biodiversity and conservation* 13: 1647–1658.
- Kangas, P., Jäppinen, J-P., von Weissenberg, M. & Karjalainen, H. 1997. Suomen biologista monimuotoisuutta koskeva kansallinen toimintaohjelma 1997-2005. Ympäristöministeriö, Helsinki.
- Kojola, I. 2003. Ilveskanta, elinvoimaisin suurpetokanta. *Metsästäjä* 52(1): 20–22.

- Kojola, I. 2004. Finland. Teoksessa: von Arx, M. Breitenmoser-Würsten, C., Zimmermann, F. & Breitenmoser, U. (toim.) 2004: Status and conservation of the Eurasian lynx (*Lynx lynx*) in Europe in 2001. KORA Bericht No. 19, s. 78–85.
- Kojola, I., Kuittinen, J. & Ronkainen, S. 2004. Miksi susi käy koiran kimppuun? Suomen Riista 50: 84–89.
- Kojola, I. & Määttä, E. 2004. Suurpetojen lukumäärä ja lisääntyminen vuonna 2003. Riis-
tantutkimuksen tiedote 194: 1–7.
- Kojola, I., Määttä, E. & Hiltunen, H. 2005. Suurpetojen lukumäärä ja lisääntyminen vuonna
2004. Riisiantutkimuksen tiedote 203: 1–7.
- Lande, U. S., Linnell, J. D. C., Herfindal, I., Salvatori, V., Brøseth, H., Adersen, A., Odden, J., Andrén, H., Karlsson, J., Willebrand, T., Persson, J., Landa, A., May, R., Dahle, B. & Swenson, J. 2003. Potential habitat for large carnivores in Scandinavia: a GIS analysis on the ecoregion level. NINA fagrapport 064.
- Lappalainen, V. 2003. Ilvesten pyyntilupien myöntäminen. Metsästäjä 52(1): 22–24.
- Liberg, O. 1998. Lodjuret – viltet, ekologin och människan. Svenska Jägareförbundet, Uppsala.
- Linnell, J.D.C., Andersen, R., Kvam, T., Andrén, H., Liberg, O., Odden, J. & Moa, P.F. 2001. Home range size and choice of management strategy for lynx in Scandinavia. *Environmental Management* 27: 869–879.
- Linnell, J.D.C., Odden, J., Smith, M. E. Aanes, R. & Swenson, J. E. 1999. Large carnivores that kill livestock: do “problem individuals” really exist? *Wildlife Society Bulletin* 27: 698–705.
- Linnell, J.D.C., Swenson, J.E. & Andersen, R. 2000. Conservation of biodiversity in Scandinavian boreal forests: large carnivores as flagships, umbrellas, indicators or keystones? *Biodiversity and Conservation* 9: 857–868.
- Löhmus, A. 2001. Large Carnivore control and management plan for Estonia, 2002–2011. Convention on the conservation of European Wildlife and Natural Habitats (Bern Convention).
- Löhmus, A. 2002. Management of large carnivores in Estonia. Estonian Game No. 8. Estonian Theriological Society.
- Lumiaro, R. 1998. Suomalaisten suhtautuminen suteen. Suomen Riista 44: 43–55.
- Løe, J. & Röskft, E. 2004. Large carnivores and human safety: a review. *Ambio* 33: 283–288.
- Mela, A. J. 1882. Suomen luurankoiset, eli luonnontieteellisen Suomen luurankoiseläimistö. K. E. Holmin kustannus, Helsinki.
- MMM 1996. Suomen maasuurpetokannat ja niiden hoito. Suurpetotyöryhmän raportti. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 6/1996.

- Molinari-Jobin, A., Molinari, P., Breitenmoser-Würsten, C., Wöfl, M., Stanisa, C., Fasel, M., Stahl, P., Vandel, J-M., Rotelli, L., Kaczensky, P., Huber, T., Adamic, M., Koren, I. & Breitenmoser, U. 2001. Pan-Alpine Conservation Strategy for the Lynx. Convention on the conservation of European Wildlife and Natural Habitats (Bern Convention).
- Mykrä, S., Liukkonen, T., Bisi, J. & Kurki, S. 2006. Kansalaisten karhukannat. Julkaisuja 6. Ruralia-instituutti, Helsingin yliopisto, Seinäjoki.
- Mykrä, S., Vuorisalo, T. & Pohja-Mykrä, M. 2005. A history of organized persecution and conservation of wildlife: species categorizations in Finnish legislation from medieval times to 1923. *Oryx* 39: 275–283.
- Nie, M. A. 2001. The sociopolitical dimensions of wolf management and restoration in the United States. *Research in Human Ecology* 8: 1–12.
- Nieminen, M. & Norberg, H. 1997. Petojen aiheuttamat porovahingot Suomessa vuosina 1976–95. *Poromies* 4–5:6–13.
- Nyberg, T., Vestelin, O., Arjanne, S., Kenno, P., Leinonen, M., Palosaari, M. & Vehmas, P. 2002. Koulun ympäristötieto 4. Otava. Helsinki.
- Nyholm, E. S. 1996. Ilves. Teoksessa: Lindén, H., Hario, M. & Wikman, M. (toim.), Riistan jäljille, s. 80–83. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Edita. Helsinki.
- Ozoliņš, J. 2002. Management plan for Eurasian lynx (*Lynx lynx*) in Latvia. Latvian State Forestry Research Institute “Silava” and State Forest Service of the Ministry of Agriculture.
- Palviainen, S. 2000. Suurpedot Pohjois-Karjalassa. Pohjoiskarjalaisten luonnonkäyttäjien kokemuksia sudesta. Pohjois-Karjalan liitto, julkaisu 51. Joensuu.
- Pohja-Mykrä, M., Vuorisalo, T. & Mykrä, S. 2005. Hunting bounties as a key measure of historical wildlife management and game conservation: Finnish bounty schemes 1647-1975. *Oryx* 39: 284–291.
- Pohjois-Karjalan suurpetoneuvottelukunnan suurpetokannanotto. 15.1.2004
- Promberger, C., Promberger-Fuerpass, B., Buretea, S., Boronia, V. & Blumer A. 2002. Large Carnivore Centre. Carpathian Large Carnivore Project Annual Report 2002: 38–39.
- Pulliainen, E. 1974. Suomen suurpedot. Tammi, Helsinki.
- Pulliainen, E. 1984. Petoja ja ihmisiä. Tammi, Helsinki.
- Pulliainen, E. & Rautiainen, L. 1999. Suurpetomme. Karhu, susi, ahma, ilves. Artimedia, Kotka.
- Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. Helsinki.

- Randveer, T. 2005. The attitude of Estonians toward large predators. 6th Baltic Theriological Conference. Latvia 11–15.11.2005. Abstrakti, s. 50.
- Ratamáki, O. 2001. Pelkäätkö karhua, vihaatko sutta? Tutkimus suomalaisesta suurpeto-keskustelusta ja pohjoiskarjalaisten metsästäjien suhtautumisesta karhuun ja suteen. Julkaisematon pro gradu -tutkielma. Joensuun yliopisto, sosiologian laitos.
- Ruediger, B., Claar, J., Gniadek, S., Holt, B., Lewis, L., Mighton, S., Naney, B., Patton, G., Rinaldi, T., Trick, J., Vandehey, A., Wahl, F., Warren, N., Wenger, D. & Williamson, A. 2000. Canada lynx conservation assessment and strategy. USDA Forest Service, USDI Fish and Wildlife Service, USDI Bureau of Land Management, and USDI National Park Service. Forest Service Publication #R1-00-53, Missoula, MT.
- Rueness, E.K., Jorde, P.E., Hellborg, L., Stenseth, N.C., Ellegren, H. & Jakobsen, K.S. 2003. Cryptic population structure in a large, mobile mammalian predator: the Scandinavian lynx. *Molecular Ecology* 12: 2623–2633.
- Ruggiero, L. F., Aubry, K. B., Buskirk, S. W., Koehler, G. M., Krebs, C. J., McKelvey, K. S. & Squires, J. R. 1999. Ecology and conservation of lynx in United States. United States Department of Agriculture. Luettavissa web-osoitteessa http://www.fs.fed.us/rm/pubs/rmrs_gtr030.html
- Røskaft, E., Bjerke, T., Kaltenborn, B., Linnell, J. D. C., Andersen, R. 2003. Patterns of self-reported fear towards large carnivores among the Norwegian public. *Evolution and human behavior* 24: 184–198.
- Sippola, A-L., Norberg, H., Renko, M., Suopajarvi, K. & Sutinen, T. 2005. Petovahinkojen sosioekonominen merkitys porotaloudelle Suomessa.
- Soulé, M. E. & Simberloff, D. 1986. What do genetics and ecology tell us about the design of nature reserves? *Biological Conservation* 35: 19–40.
- Spong, G. & Hellborg, L. 2002. A near-extinction event in lynx: do microsatellite data tell the tale? *Conservation Ecology* 6: 15. <http://www.consecol.org/vol6/iss1/art15/>
- Vikström, S. 2000. Suurpetoasenteet poronhoitoalueen eteläpuolisessa Suomessa vuonna 1999. Julkaisematon pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto, maantieteen laitos.
- Vilkka, L. 1993. Ympäristöetiikka. Vastuu luonnosta, eläimistä ja tulevista sukupolvista. Yliopistopaino, Helsinki.
- Wallner, A. 1998. The role of fox, lynx and wolf in mythology. Teoksessa: Strahm, D. (toim.) (1998) Workshop on human dimension in large carnivore conservation. KORA Bericht No. 3, s. 31–33.
- Wölfel, M. 1998. Mutual trust as the key for successful large carnivore conservation. Teoksessa: Strahm, D. (toim.) (1998) Workshop on human dimension in large carnivore conservation. KORA Bericht No. 3, s. 21–23.
- Ympäristöministeriö 2005. <http://www.ymparisto.fi/lajiensuojelu>.

Liite 1. Alueellisille sidosryhmille lähetetty ilveksen hoitosuunnitelman sidosryhmäkyselylomake.

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

1

ILVEKSEN HOITOSUUNNITELMAN SIDOSRYHMÄKYSELY

Vastaajan taustatiedot:

Edustamanne taho

Vastaajan nimi/nimet

Vastaajan yhteystiedot(osoite, puh. sähköposti):

Jos jokin kysymys tuntuu liian vaikealta, voitte jättää vastaamatta. Tarkoitus ei ole testata tietojanne, vaan saada selville edustamanne tahon näkökannat niistä kysymyksistä, joita pidätte tärkeinä ja joilla on merkitystä teidän näkökulmastanne.

1. Miten luonnehtisitte ilvestilannetta riistanhoitopiirin/maakunnan alueella?

2. Mitkä ovat mielestänne nykyiseen ilveskantaan liittyvät merkittävimmät a)positiiviset ("hyödyt")ja b) negatiiviset ("haitat") näkökulmat. Mielellään vähintään 3 molemmista. Merkitkää asian merkityksellisyys/painoarvoasteikolla 1–5 (jossa 1 vähämerkityksinen, 2 melko merkittävä, 3 merkittävä, 4 hyvin merkittävä, 5 erittäin merkittävä).

a) positiiviset asia merkityksellisyys/
painoarvo (1–5)

1.		
2.		
3.		

b) negatiiviset asia merkityksellisyys/
painoarvo (1–5)

1.		
2.		
3.		

2

Jos näette positiivisia tai negatiivisia seikkoja enemmän, voitte kuvata niitä tähän tai muuten halutessanne lisäkommentoida ko. teemaa.

3. Esiintyykö alueella ilvekseen liittyviä ristiriitaisia tavoitteita ja mistä ne mielestänne johtuvat?

4. Millä keinoilla mielestänne voidaan ihmisen ja ilveksen yhteiseloä parhaiten pitää yllä tai nostaa?

5. Mikä olisi käsityksenne mukaan riistanhoitopiirin/maakunnan alueen sopiva ilveskannan määrä? (jos tämä määrittely tuntuu vaikealta, voitte vastata käsityksenne tämän hetken ilveskannasta: onko se liian pieni, sopiva vai liian suuri?)

6. Jos ilveskannan määrää on säädeltävä, mikä olisi mielestänne sopivin/sopivimmat vaihtoehdot

- a) vain luonnon suorittama karsinta
- b) pyyntilupiin perustuva metsästys
- c) vain häiriöyksilöihin kohdistuva metsästys
- d) eläinten tappaminen vain viranomaistyönä
- e) eläinten siirtoistutukset
- f) jokin muu, mikä

edellisiin mahdollisia lisäkommentteja?

7. Millaisen käyttäytymisen koette ilveksellä häiriökäyttäytymisenä? Millaisia toimenpiteitä se mielestänne edellyttäisi?

8. Millaisia keskeisiä kehittämistarpeita näette esimerkiksi ilvestä koskevassa a) tutkimuksessa, b) kannan seurannassa, c) kantaan liittyvässä tiedottamisessa, d) viranomaisten yhteistyössä, e) lainsäädännössä (esim. rauhoitussäädökset, metsästyssäädökset).

a) tutkimus

b) kannan seuranta

c) kantaan liittyvä tiedotus

d) viranomaisyhteistyö

e) lainsäädäntö

4

9. Jokin muu ilvestä koskeva mielestänne tärkeä näkökulma tai kannanotto, joka ei noussut esiin edellisissä kysymyksissä?

10. Miten muodostitte sidosryhmänne vastauksen oheiseen kyselyyn ja oliko siinä erityisiä vaikeuksia?

Kiitokset vastauksista!

INTRESSEGRUPPENKÄT OM SKÖTSELPLANEN FÖR LODJURET

Bakgrundsuppgifter om svararen:

Sektor som ni representerar

Svararens namn

Svararens kontaktuppgifter (adress, tfn, e-post):

Om någon fråga känns för svår kan ni lämna den obesvarad. Avsikten är inte att testa era kunskaper utan att få reda på vilka synpunkter de intressen ni representerar har på frågor som är viktiga för er och som är betydelsefulla ur er synvinkel.

1. Hur skulle ni beskriva lodjursituationen inom jaktvårdsdistriktet/landskapet?

2. Vilka är enligt er åsikt de viktigaste till lodjursstammen knutna a) positiva ("fördelar") och b) negativa ("nackdelar") synpunkterna. Ange gärna minst 3 av vardera. Ange frågans vikt med skalan 1-5 (där 1 = mindre viktig, 2 = ganska viktig, 3 = viktig, 4 = mycket viktig, 5 = synnerligen viktig).

a) positiva	fråga	vikt/ skala 1-5
1.		
2.		
3.		

b) negativa	fråga	vikt/ skala 1-5
1.		
2.		
3.		

2

Om ni kommer på fler positiva eller negativa faktorer kan ni beskriva dem här eller ytterligare, om ni så vill, allmänt kommentera temat ifråga.

3. Förekommer det motstridiga mål inom området i anslutning till lodjuret och vad beror dessa på enligt er åsikt?

4. På vilka sätt kan samexistensen mellan människan och lodjuret enligt er åsikt bäst upprätthållas eller främjas?

5. Hur stor skulle enligt er uppfattning en lämplig lodjursstam vara inom jaktvårdsdistriktet/landskapet? (om det känns för svårt att bestämma detta kan ni besvara frågan genom att ange er uppfattning om dagens lodjursstam: är den för liten, lagom stor eller för stor?)

6. Om lodjursstammens omfattning skall regleras, vilket/vilka alternativ vore enligt er åsikt lämpligast?

- a) endast den naturliga avgången
- b) på jaktlicenser grundad jakt
- c) endast jakt som fokuseras till "störingar"
- d) dödande av djur enbart på försorg av myndigheter
- e) förflytningsutplantering av djur
- f) något annat sätt, vilket?

eventuella tilläggskommentarer till de ovanstående?

7. Ett hurdant lodjursuppträdande upplever ni som "störingsuppträdande"? Hurdana åtgärder skulle det enligt er åsikt förutsätta?

8. Hurdana centrala behov av utveckling som berör t.ex. lodjuret ser ni inom a) forskningen, b) uppföljningen av stammen, c) informationen om stammen, d) myndigheternas samarbete, e) lagstiftningen (t.ex. frednings- och jaktbestämmelserna).

a) forskning

b) uppföljning av stammen

c) information om stammen

4

d) myndigheternas samarbete

e) lagstiftning

9. Någon annan synpunkt eller aspekt på lodjuret som enligt er åsikt är väsentlig, men inte har kommit fram i de föregående frågorna?

10. På vilket sätt sammanställde ni er intressegrupps svar på denna enkät och stötte ni härvid eventuellt på särskilda svårigheter?

Tack för svaren!

Liite 2. Kansallisille sidosryhmille lähetetty ilveksen hoitosuunnitelman sidosryhmäkyselylomake

1

ILVEKSEN HOITOSUUNNITELMAN SIDOSRYHMÄKYSELY

Vastaajan taustatiedot:

Edustamanne tahon

Vastaajan nimi/nimet

Vastaajan yhteystiedot(osoite, puh. sähköposti):

Jos jokin kysymys tuntuu liian vaikealta, voitte jättää vastaamatta. Tarkoitus ei ole testata tietojanne, vaan saada selville edustamanne tahon näkökulma niistä kysymyksistä, joita pidätte tärkeinä ja joilla on merkitystä teidän näkökulmastanne.

1. Miten luonnehtisitte Suomen ilvestilannetta?

2. Mitkä ovat mielestänne nykyiseen ilveskantaan liittyvät merkittävimmät a) positiiviset ("hyödyt") ja b) negatiiviset ("haitat") näkökulmat. Mielellään vähintään 3 molemmista. Merkitkää asian merkityksellisyys/painoarvoasteikolla 1–5 (jossa 1 vähämerkityksinen, 2 melko merkittävä, 3 merkittävä, 4 hyvin merkittävä, 5 erittäin merkittävä).

a) positiiviset	asia	merkityksellisyys/ painoarvo (1–5)
1.		
2.		
3.		

b) negatiiviset	asia	merkityksellisyys/ painoarvo (1–5)
1.		
2.		
3.		

2

Jos näette positiivisia tai negatiivisia seikkoja enemmän, voitte kuvata niitä tähän tai muuten halutessanne lisäkommentoida ko. teemaa.

3. Esiintyykö Suomessa ilvekseen liittyviä ristiriitaisia tavoitteita ja mistä ne mielestänne johtuvat?

4. Millä keinoilla mielestänne voidaan ihmisen ja ilveksen ”yhteiselo” parhaiten pitää yllä tai nostaa?

5. Mikä olisi käsityksenne mukaan Suomessa sopiva lisääntyvien ilvesten määrä ja millä perusteella? (jos tämä määrittely tuntuu vaikealta, voitte vastata käsityksenne tämän hetken ilveskannasta: onko se liian pieni, sopiva vai liian suuri?)

6. Onko mielestänne perusteltua muodostaa erilaisia kannanhoitoalueita, joissa asutustiheyden tai elinkeinorakenteen perusteella olisi erilainen ilveskannan määrä ja myös hoitopolitiikka.

7. Mikä rooli mielestänne maakuntatason hallinnolla tulisi olla ilveskantojen hoidossa, esim. päätettäessä alueellisista tiheyksistä ja ilveskannan mahdollisesta säätelystä? Kuinka maakuntien välinen koordinaatio tulisi tapahtua ja kenen toimesta?

8. Jos ilveskannan määrää on säädeltävä, mikä olisi mielestänne sopivin/sopivimmat vaihtoehdot

- a) vain luonnon suorittama karsinta
- b) pyyntilupiin perustuva metsästys
- c) vain häiriöyksilöihin kohdistuva metsästys
- d) yksilöiden poistoja vain viranomaistyönä
- e) eläinten siirtoistutukset
- f) jokin muu, mikä

edellisiin mahdollisia lisäkommentteja?

9. Millaisen käyttäytymisen koette ilveksellä häiriökäyttäytymisenä? Millaisia toimenpiteitä se mielestänne edellyttäisi?

10. Millaisia keskeisiä kehittämistarpeita näette esimerkiksi ilvestä koskevassa a) tutkimuksessa, b) kannan seurannassa, c) kantaan liittyvässä tiedottamisessa, d) viranomaisten yhteistyössä, e) lainsäädännössä (esim. rauhoitussäädökset, metsästyssäädökset).

a) tutkimus

b) kannan seuranta

4

c) kantaan liittyvä tiedotus

d) viranomaisyhteistyö

e) lainsäädäntö

11. Jokin muu ilvestä koskeva mielestänne tärkeä näkökulma tai kannanotto, joka ei noussut esiin edellisissä kysymyksissä? (esimerkiksi julkisen ilveskeskustelun mahdolliset taustat tms.)

12. Miten muodostitte sidosryhmänne vastauksen oheiseen kyselyyn ja oliko siinä erityisiä vaikeuksia?

Kiitokset vastauksista!

Suomen ilveskanta on 1970-luvulta lähtien kasvanut, ja ilves on löytänyt uusia asuinalueita. Ilveskanta voidaan nykyisin pitää elinkykyisenä. Ihmisten suhtautuminen ilvekseen on kuitenkin kaksijakoinen: toisaalta ilves on arvostettu luontomme osa, toisaalta se nähdään vahinkoeläimenä.

Ilveksiä ja ihmisiä -tutkimus koostaa ihmisten mielipiteitä, näkemyksiä ja kokemuksia ilveksestä. Noin tuhat ihmistä on osallistunut tutkimuksen kuulemistilaisuuksiin, kyselyihin ja sidosryhmäneuvotteluihin. Kantansa kertovat ihmiset, joiden elämään ja arkeen ilves vaikuttaa eniten.

Ilveksiä ja ihmisiä -tutkimus syntyi pohjaksi laadittaessa hoitosuunnitelma Suomen ilveskannalle. Maa- metsätalousministeriö oli hoitosuunnitelman ja tutkimuksen toimeksiantaja ja rahoittaja.

HELSINGIN YLIOPISTO

Ruralia-instituutti